Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Výroční zpráva
o hazardním hraní v České republice v roce 2015

2015

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti

Výroční zpráva
o hazardním hraní v České republice v roce 2015

Viktor Mravčík, Zdeněk Rous, Zuzana Tion Leštinová, Barbora Drbohlavová, Pavla Chomynová, Kateřina Grohmannová, Barbara Janíková, Tomáš Vlach

Praha, květen 2016

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI
SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2015
© Úřad vlády České republiky, 2016
Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti
nábřeží E. Beneše 4, 118 01 Praha 1
tel.: +420 224 002 111
www.drogy-info.cz

Autorský kolektiv/ Viktor Mravčík, Zdeněk Rous, Zuzana Tion Leštinová, Barbora Drbohlavová, Pavla Chomynová, Kateřina Grohmannová, Barbara Janíková, Tomáš Vlach

Editor/ MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D.
Odpovědný redaktor/ Mgr. Zuzana Tion Leštinová
Jazyková korektura/ PhDr. Alena Palčová

Spolupráce na vizualizaci dat/ Visual Data, www.visualdata.cz
Spolupráce na grafické úpravě/ Missing Element, www.missing-element.com

Zpráva byla projednána Poradním výborem RVKPP pro sběr dat o závislostech. Tuto výroční zprávu schválila dne 16. června 2016 Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Dne 20. července 2016 zprávu vzala na vědomí vláda ČR.

Pro bibliografické citace/

MRAVČÍK, V., ROUS, Z., TION LEŠTINOVÁ, Z., DRBOHLAVOVÁ, B., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., VLACH, T. 2016. Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2015. MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

ISBN 978-80-7440-151-0

Obsah

Úvod a poděkování ... 1
Souhrn výsledků ... 3
Regulace a politika v oblasti hazardního hraní ... 3
Trh s hazardními hrami ... 4
Hraní hazardních her v obecné populaci ... 5
Hraní hazardních her mezi dětmi a mládeží ... 6
Problémové hráčství ... 6
Sociální důsledky a souvislosti ... 7
Kriminalita ... 8
Prevence ... 9
Léčba ... 10
1 Regulace a politika v oblasti hazardních her ... 13
1.1 Úvod ... 13
1.2 Legislativní rámec a regulace hazardního hraní na národní úrovni ... 15
1.3 Regulace na obecní úrovni ... 18
1.4 Politika a strategie v oblasti hazardního hraní ... 20
2 Trh s hazardními hrami ... 29
2.1 Úvod ... 29
2.2 Nabídka hazardního hraní ... 30
2.3 Ekonomické ukazatele ... 46
2.4 Reklama a marketing ... 53
3 Hazardní hraní v populaci ... 61
3.1 Úvod ... 61
3.2 Míra a vzorce hazardního hraní v obecné populaci ... 61
3.3 Míra a vzorce hazardního hraní mezi dětmi a mládeží ... 64
4 Problémové hráčství ... 73
4.1 Úvod ... 73
4.2 Problémové hráčství v obecné populaci ... 74
4.3 Problémové hráčství mezi dětmi a mládeží ... 81
5 Sociální důsledky a souvislosti hazardního hraní ... 89
5.1 Úvod ... 89
5.2 Zadluženost hazardních hráčů ... 90
5.3 Další sociální a ekonomické souvislosti hazardního hraní ... 95
6 Kriminalita v souvislosti s hazardními hrami ... 103
6.1 Úvod ... 103
6.2 Kriminalita primárně související s hraním hazardních her ... 104
6.3 Kriminalita sekundárně související s hraním hazardních her ... 117
7 Prevence problémového hráčství ... 121
7.1 Úvod ... 121

7.2 Prevence u dětí a mládeže ... 122
7.3 Preventivní aktivity realizované na straně provozovatelů hazardních her ... 123
7.4 Další preventivní a informační aktivity ... 124
8 Léčba a další odborné služby ... 127
8.1 Úvod ... 127
8.2 Typy služeb poskytovaných problémovým hráčům ... 128
8.3 Dostupnost služeb poskytovaných problémovým hráčům ... 135
8.4 Faktory ovlivňující vstup do léčby a její úspěšnost ... 137
9 Přílohy ... 143
Tabulková příloha ... 143
Zkratky ... 149
Seznam tabulek ... 151
Seznam grafů ... 153
Seznam obrázků ... 154
Seznam map ... 155
Rejstřík ... 156
Bibliografie ... 158

Úvod a poděkování

Druhá výroční zpráva Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (NMS) navazuje na první výroční zprávu za r. 2014 (VZ 2014) (Mravčík et al., 2015f) a na první souhrnnou zprávu o hazardním hraní v České republice z r. 2014 (Mravčík et al., 2014).

Tato zpráva zahrnuje období roku 2015 s přesahem do počátku r. 2016 a zabývá se aktuálními trendy ve výskytu, vzorcích a dopadech hazardního hraní, popisuje regulační, preventivní a léčebné intervence a nové výzkumné poznatky v ČR. Současně zpráva uvádí relevantní aktuální zahraniční informace o etiologii či epidemiologii problémového hraní. Zpráva se zabývá pouze organizovanými hazardními hrami, a to jak hrami provozovanými v souladu se zákonem, tak hazardními hrami provozovanými v rozporu s platnou legislativou.

V celé zprávě je užíván pojem „hazardní hra" pro činnost, jejímž hlavním principem je sázka materiální nebo peněžní hodnoty na událost s nejistým výsledkem s úmyslem tuto hodnotu navýšit (tj. vyhrát), přičemž (více či méně) rozhodujícím činitelem ovlivňujícím výsledek je náhoda. To je v souladu jak s obecným označením her tohoto typu v ČR, tak s terminologií návrhu nového zákona o hazardních hrách, který by měl být účinný od 1. 1. 2017.

NMS děkuje za pomoc a spolupráci při zpracování této výroční zprávy všem svým spolupracovníkům, členům pracovních skupin, organizacím, institucím a orgánům, kteří poskytli data a informace a přispěli k jejich souhrnné interpretaci a k sestavení této zprávy.

Souhrn výsledků

Regulace a politika v oblasti hazardního hraní

- V r. 2014 se problematika hazardního hraní stala výslovně součástí integrované protidrogové politiky ČR, Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018 byla rozšířena o téma hazardního hraní. V r. 2015 byl schválen Akční plán pro oblast hazardního hraní na období 2015–2018. Byly revidovány poradní a pracovní orgány Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP) s ohledem na problematiku hazardu. V l. 2013–2015 vypisovala RVKPP dotační řízení na podporu projektů v oblasti prevence a léčby problémového hráčství ve výši 3–5 mil. Kč ročně. V r. 2016 byla tato částka zvýšena na 24 mil. Kč.
- Zákonný rámec, který v ČR představuje zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách (loterijní zákon), je zastaralý a nevyhovuje současným potřebám kvůli nesystematickému třídění hazardních her a jejich regulaci, uzavřenosti provozovatelům hazardních her ze zemí Evropského hospodářského prostoru, nedostatečné regulaci on-line hazardního hraní a nedostatečné ochraně hráčů před rizikem rozvoje problémového hráčství.
- Od r. 2017 bude účinný nový zákon o hazardních hrách, jenž otevírá český trh zahraničním provozovatelům, upravuje kategorizaci hazardních her a stanovuje podmínky pro jejich provozování, zavádí centrální informační systém (AISG), umožňuje provozování většiny typů her na internetu a stanovuje pro něj podmínky.
- Nový zákon zavede nový systém povolování technických her (TH) provozovaných pomocí elektronických herních zařízení, živých her (tj. her v kasinu) a binga. U ostatních her je zachován dosavadní povolovací proces. Ministerstvo financí (MF) bude vydávat primární povolení pro provozování a obecní úřad sekundární povolení pro hernu či kasino. Dozorovými orgány budou MF a nově celní úřady. Nový zákon umožní blokaci internetových stránek nepovolených internetových her i s tím souvisejících plateb na účty.
- Návrh zákona rovněž omezuje druhy herních prostředí na hernu a kasino. Neumožňuje tedy provozování TH v provozovnách se zvláštním režimem. V herně musí být nejméně 15 TH. V kasinu nejméně 3 stoly živé hry po celou provozní dobu kasina a minimálně 30 TH, pokud jsou v kasinu TH provozovány. Na každý stůl živé hry může být povoleno max. 10 TH.
- Zákon zavede řadu opatření v oblasti prevence problémového hráčství. Maximální sázka do hry na TH je stanovena na 100 Kč v herně a 1000 Kč v kasinu, maximální výhra z jedné hry na 50 tis. v herně a 500 tis. v kasinu, maximální prohra za hodinu je 45 tis. Kč v herně, resp. 450 tis. v kasinu. Po 120 minutách hry je stanovena povinná pauza v délce 15 minut. Herna nesmí být v provozu v době 03:00–10:00 hod. U každé TH musí být informace o škodlivosti hraní, délce účasti na hře a celkový přehled čistých proher od aktivace uživatelského konta. Minimální interval mezi jednotlivými hrami byl stanoven (pouze) na 2 sekundy, což umožňuje až 1800 her za hodinu.
- Zákon zavede povinnou registraci hráčů TH, kurzových sázek a hazardních her na internetu (on-line). Pokud to bude technicky možné, provozovatel bude muset umožnit sebeomezující opatření – u kurzové sázky limity na výši sázek a výši proher, u binga a živé hry na výši proher a počet návštěv a u TH a on-line her na výši sázek, výši proher, počet a dobu přihlášení na uživatelském účtu a dobu, po kterou po odhlášení nelze hrát.
- Hráči budou mít možnost nechat se dobrovolně zcela vyloučit z účasti na hraní v herně, kasinu a on-line. Ze zákona budou z hraní vyloučeny osoby pobírající dávky v hmotné nouzi a osoby, vůči kterým je prohlášen úpadek. Vyloučené osoby budou uvedeny v rejstříku, který povede MF. Osoby, které o zapsání do rejstříku požádaly samy, budou moci po uplynutí minimálně 1 roku požádat o výmaz.
- Obce ve stále vyšší míře regulují dostupnost TH na svém území prostřednictvím obecně závazných vyhlášek (OZV), v r. 2016 mělo takovou OZV v ČR téměř 600 obcí. V obcích omezujících dostupnost technických her se ve zvýšené míře objevuje jejich nelegální

provozování formou tzv. kvízomatů či slevostrojů nebo v nelegálních hernách, které předstírají provozování spolkové činnosti.

- Z průzkumu mezi obcemi ze začátku r. 2016 (odpovědělo 49 obcí se souhrnným počtem 1,65 mil. obyvatel, 19 z nich mělo OZV regulující hazardní hry) vyplynulo, že kvízomaty či slevostroje se objevily ve čtvrtině z nich. V desetině obcí se v posledních 5 letech vyskytly tzv. černé herny.
- V r. 2016 platí nové vyšší sazby zdanění hazardních her. Technické hry jsou zdaněny odvodem ve výši 28 % z příjmů ze hry a poplatkem 80 Kč za přístroj a den; pro ostatní hazardní hry je daňová sazba 23 % z příjmů ze hry (do r. 2015 to bylo 20 % pro všechny hry a poplatek u TH byl 55 Kč na přístroj a den). Změnil se rovněž poměr dělení odvodu mezi stát a obce – odvody z TH se nově dělí v poměru 37 % do státního rozpočtu a 63 % do obecních rozpočtů (poměr do r. 2016 byl 20 : 80). Odvody z ostatních hazardních her se dělí stále stejně v poměru 70 % do státního rozpočtu a 30 % do rozpočtu obcí.
- Od 1. 1. 2017 zavede zákon o dani z hazardních her dvě sazby zdanění – 35 % pro TH a 23 % pro ostatní hazardní hry. Zruší se rovněž sleva na dani o dar poskytnutý Českému olympijskému výboru (od 1. 1. 2014 měli provozovatelé loterií a kurzových sázek možnost dílčí odvod z loterií a kurzových sázek snížit až o čtvrtinu o částku poskytnutou jako dar). Od r. 2017 by se mělo změnit rovněž dělení výnosu z daně z hazardních her u TH tak, že 35 % by mělo jít do státního rozpočtu a 65 % do rozpočtů obcí. Poměr dělení u ostatních hazardních her se nezmění.
- Regulace reklamy na hazardní hry je nedostatečná, k zásadnímu posílení ochrany před reklamou a marketingem hazardního hraní by mělo dojít novelou zákona o regulaci reklamy od r. 2017. Od srpna 2015 je účinná dílčí novela zákona o regulaci reklamy, která stanoví odpovědnost šiřitele za šíření reklamy na nepovolenou hazardní hru včetně navazujícího správního postihu. Šiřitel je nově povinen oznámit, kdo je zadavatelem a zpracovatelem reklamy. Druhou zásadní změnou je stanovení dozorové kompetence celních úřadů v oblasti reklamy na hazardní hry.

Trh s hazardními hrami

- Za r. 2015 dosáhly vklady (sázky) do hazardních her v ČR v souhrnu 152,2 mld. Kč, na výhrách bylo vyplaceno 121,8 mld. Kč, příjmy provozovatelů ze hry (souhrnná výše prohraných částek) dosáhly 30,4 mld. Kč.
- Od r. 2013 roste objem peněz vložených do hry (v r. 2015 meziročně o 10,2 %). Příjmy ze hry se v r. 2015 po nárůstu v r. 2014 meziročně snížily o 3,2 %.
- Videoloterijní terminály (VLT) tvořily nejvyšší podíl trhu s 42 % (měřeno příjmy ze hry), číselné loterie tvořily přes 14 % trhu, internetové kurzové sázky 14 %, výherní hrací přístroje (VHP) 13 %, kurzové sázky 5%, živé hry, okamžité loterie a elektromechanické rulety (EMR) přibližně po 3 %. Největší podíl trhu ve výši 60 % tedy zaujímají technické hry (TH). Meziročně došlo v r. 2015 k poklesu podílu VLT z 51 % na 42 % (absolutně o více než 3 mld. Kč). Výrazný meziroční nárůst podílu na trhu zaznamenaly VHP (z 8 % na 13 %).
- Ze střednědobého pohledu na vývoj trhu lze sledovat strmý růst podílu technických her do r. 2011 a poté pokles do r. 2015. Dlouhodobý pokles podílu VHP se zastavil a v r. 2015 došlo k výraznému meziročnímu nárůstu. Dlouhodobě klesá podíl kurzových sázek v kamenných pobočkách, podíl loterií aktuálně roste od r. 2011, kdy byl na svém minimu.
- Od r. 2009 je patrný rychlý růst podílu internetových kurzových sázek. V r. 2015 dosáhl objem internetových kurzových sázek 38,1 mld. Kč a příjmy ze hry byly 4,2 mld. Kč s meziročním nárůstem 31 % (v r. 2014 byl meziroční nárůst 34 %).
- V r. 2015 získaly veřejné rozpočty z odvodů z hazardních her 8,08 mld. Kč. Z toho odvody z TH tvořily 6,13 mld. Kč (76 %) a odvody z ostatních hazardních her 1,94 mld. Kč (24 %). Oproti r. 2014 došlo k celkovému nárůstu příjmů veřejných rozpočtů z hazardu o 101 mil. Kč (1,3 %). Příjmy z TH se snížily o 124 mil. Kč a příjmy z ostatních hazardních her vzrostly o 225 mil. Kč. Z celkových 8,08 mld. Kč připadlo 2,59 mld. Kč (32 %) státnímu rozpočtu, zbylých 5,49 mld. Kč

bylo rozděleno do obecních rozpočtů (z nich 89 % pocházelo z TH a 11 % z ostatních hazardních her).

- Společenské náklady na hazardní hraní byly za r. 2012 Psychiatrickým centrem Praha vyčísleny na 14,2–16,1 mld. Kč ročně. Revidované odhady dospěly k částkám 5,3–5,7 mld. Kč a 6,2–7,9 mld. Kč ročně.
- Celkem 69 společností mělo v ČR v r. 2015 povolení od MF k provozování alespoň jednoho typu hazardní hry (v r. 2014 to bylo 73 společností). Licenci na provozování číselných loterií má v ČR 5 společností, okamžitých loterií (losů) 8 společností, na minimálně 1 typ technické hry 59 společností, kurzových sázek 12 společností, živých her v kasinu 33 společností. Z 12 společností, které měly povolení na kurzové sázky, jich 7 mělo také povolení na internetové kurzové sázky. Na internetovou karetní hru měly povolení 2 společnosti.
- Ke konci r. 2015 bylo v ČR povoleno celkem přibližně 60 331 technických her, z toho bylo 10 108 VHP povolovaných obcemi. Dále bylo MF povoleno 2254 her v kasinech.
- Počet TH klesá od r. 2011, kdy dosáhl vrcholu téměř 102 tis. přístrojů. Mezi l. 2014 a 2015 ubylo celkem 7154 (–10,3 %) TH a her v kasinu, z toho počet zařízení a her povolovaných MF klesl o 8,9 %. Změny počtu povolených zařízení a her se však liší podle jejich typu. Zatímco počet VHP povolených MF v kasinech stoupl o 131 (3,2 %), všech ostatních zařízení ubylo. K největšímu poklesu, o 3797 kusů, došlo u VLT (–8,4 %), o 2023 se snížil rovněž počet VHP povolovaných obcemi v hernách a provozovnách se zvláštním režimem (–16,7 %).
- Technické a živé hry povolené MF se na konci r. 2015 hrály v 4836 hernách, kasinech a provozovnách se zvláštním režimem (v r. 2015 to bylo 5964 provozoven). Meziročně se tedy počet provozoven snížil téměř o 18,9 %. Z celkového počtu bylo 4298 heren a provozoven se zvláštním režimem a 538 kasin. Výrazně klesl počet heren a provozoven se zvláštním režimem (meziročně o 1100, tj. –20,4 %), zatímco počet kasin klesl jen mírně (meziročně o 4,9 %). Do celkového přehledu nejsou započítány provozovny se zvláštním režimem, kde jsou výhradně VHP povolované obcemi, neboť jejich počet není centrálně sledován.
- Při přepočtu na 10 tis. obyvatel bylo k 31. 12. 2015 nejvíce TH povoleno v Karlovarském (101,6) a Plzeňském kraji (75,1), nejméně naopak v Kraji Vysočina (25,2). Nejvyšší absolutní počet her byl povolen v Praze, celkem 13 % z celkového počtu. Kromě Prahy bylo nejvíce povolených her provozováno v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji (12,2 %, resp. 11,1 % ze všech TH v ČR).
- Při přepočtu na 10 tis. obyvatel v jednotlivých okresech bylo nejvíce her povolovaných MF provozováno v okresech Domažlice, Znojmo, Tachov. Naopak okresy s nejnižšími počty her na obyvatele byly Rokycany, Žďár nad Sázavou, České Budějovice.
- V některých okresech proběhly v r. 2015 velké změny v počtu hazardních her povolovaných MF na 10 tis. obyvatel, nejvýraznější pokles nastal v okresech Žďár nad Sázavou (o 80 %), Frýdek-Místek (o 57 %) a Chomutov (o 51 %), největší nárůst naopak v okrese Mělník (o 32 %).

Hraní hazardních her v obecné populaci

- Studie zaměřené na sledování rozsahu hraní hazardních her v obecné populaci v l. 2012–2015 ukazují obdobný vzorec – některou ze sledovaných hazardních her (bez loterií a drobných sázek, které se v některých studiích nesledovaly) hrálo v posledních 12 měsících 10–20 % dotázaných, ve sledovaném období je patrný nárůst prevalence hraní z přibližně 10 % v l. 2012–2013 na přibližně dvojnásobnou úroveň v l. 2014–2015. Za nárůstem stojí nárůst kurzového sázení a především nárůst on-line hazardního hraní. Nárůst rozsahu hraní je patrný zejména u mužů (u žen vzrostl výskyt hraní v nižší míře) a napříč všemi věkovými skupinami; určitý vliv zde může hrát i zařazení podrobnějších otázek na různé druhy hazardního hraní a sázení.
- Ve srovnání s předchozím rokem došlo v r. 2015 v dospělé populaci k mírnému nárůstu celoživotní prevalence hraní hazardních her i prevalence hraní v posledních 12 měsících. K významnému nárůstu rozsahu hazardního hraní v posledních 12 měsících došlo ve věkové skupině mladých dospělých, tj. osob ve věku 15–24 let, a to z 20,3 % v roce 2014 na 35,5 %

v roce 2015. K nárůstu došlo u všech typů sledovaných her – u technických her a her v kasinu, u kurzových sázek v sázkových kancelářích i u on-line hazardního hraní.

- V r. 2015 uvedlo celoživotní zkušenost s kurzovými sázkami v sázkových kancelářích 28,2 %, s technickými hrami nebo hrami v kasinu 22,3 %, s on-line hrami 14,3 % dotázaných dospělých osob. Muži nejčastěji uváděli zkušenost s kurzovými sázkami, ženy nejčastěji uváděly shodně zkušenost s kurzovými sázkami a technickými hrami nebo hrami v kasinu.
- V posledních 12 měsících a v posledních 30 dnech uvedlo zkušenost s kurzovým sázením v sázkových kancelářích 16,3 %, s technickými hrami nebo hrami v kasinu 5,9 %, s on-line hrami 8,2 %, resp. 6,9 %, 1,7 % a 2,9 % dotázaných. Muži uvádějí v posledních 12 měsících přibližně 4krát vyšší zkušenosti s hraním než ženy, v posledních 30 dnech až 6krát vyšší.
- Hraní hazardních her v posledních 12 měsících uváděli nejčastěji respondenti ve věkové skupině 15–24 let, dále respondenti ve věku 25–34 let. Ve všech věkových skupinách bylo nejčastější kurzové sázení, následované hraním hazardních her na internetu. Ve věkové skupině 15–24 let bylo vyrovnané on-line hraní hazardních her a hraní TH a her v kasinu.

Hraní hazardních her mezi dětmi a mládeží

- V r. 2015 byla provedena další vlna studie ESPAD, které se ČR účastní již od r. 1995. Vůbec poprvé byl do dotazníku zařazen speciální modul otázek zaměřený na hazardní hraní. Soubor tvořilo 2738 respondentů, kteří v r. 2015 dosáhli věku 16 let.
- Hraní her o peníze v posledních 12 měsících uvedlo celkem 9,1 % dotázaných 16letých studentů (15,3 % chlapců a 3,1 % dívek), z nichž 3,0 % (4,9 % chlapců a 0,9 % dívek) uvedla hraní o peníze 2krát týdně nebo častěji. Studenti hráli nejčastěji on-line – nejčastěji uváděnou hrou o peníze hranou na internetu byly karty nebo kostky, následované shodně kurzovými sázkami na sport a loteriemi. Vyšší míru hraní hazardních her uváděli chlapci – nejvýraznější rozdíl v hraní mezi chlapci a dívkami byl v případě kurzových sázek na sport nebo dostihy na internetu, nejmenší naopak u loterií a stíracích losů mimo internet.
- Nejčastěji strávili respondenti hraním her o peníze méně než půl hodiny denně, ale 1,4 % (2,8 % chlapců a 0,1 % dívek) hrálo o peníze průměrně více než 2 hodiny denně.
- Hraní her o peníze v posledních 12 měsících nejčastěji uváděli studenti středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť (13,4 %), dále žáci 9. tříd základních škol (9,1 %). Studenti gymnázií uváděli hraní her o peníze v nejnižší míře (4,2 %). Nejvíce času trávili hrou o peníze rovněž studenti středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť.
- Dlouhodobý vývoj situace lze ve studii ESPAD posoudit pouze v případě proměnné „hraní na automatech (na kterých se dají vyhrát peníze)", která je pravidelně sledována již od roku 1995. Podíl 16letých, kteří uvedli hraní na automatech o peníze s frekvencí 1krát týdně nebo častěji, se dlouhodobě nemění a pohybuje se v intervalu 1–1,5 %.

Problémové hráčství

- Problémové hráčství je porucha kontroly hráčského chování charakterizovaná především vysokou intenzitou hraní, epizodickým charakterem hraní a vysokými finančními částkami vloženými do hraní. Pro velmi závažnou poruchu se rovněž používá výraz patologické hráčství.
- Od r. 2012 jsou k dispozici odhady výskytu problémového hráčství v ČR provedené standardními nástroji a srovnatelnými metodami. Z dosavadních výsledků do r. 2014 vyplývá, že v riziku rozvoje problémového hráčství je přibližně 5 % dospělé populace (cca 450 tis.), z toho v pásmu problémového hráčství se nachází 1,5–2,3 % dospělých osob (130–200 tis.), z nichž cca polovinu tvoří patologičtí hráči (0,6–1,2 % dospělé populace, tj. cca 55–110 tis. osob). Přibližně čtvrtinu problémových hráčů tvoří ženy. Problémové hráčství je v ČR spojeno především s TH, ale významný výskyt rizika vzniku problémového hráčství vykazovali také hráči kurzových a live sázek a on-line hazardních her. Za r. 2015 nejsou odhady problémového hráčství v dospělé populaci k dispozici.

- Za r. 2015 jsou k dispozici odhady problémového hráčství mezi 16letými studenty ze studie ESPAD provedené pomocí škály Lie/bet. V posledních 12 měsících se v riziku problémového hráčství nacházelo odhadem 2,7 % studentů (což v přepočtu na věkovou skupinu 15–19letých činí přibližně 13 tis. osob), z nich 2,1 % spadalo do kategorie mírného rizika a 0,6 % do kategorie vysokého rizika. Výrazně vyšší podíl osob v riziku v souvislosti s hraním byl mezi chlapci a mezi studenty středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť. Z hlediska vlivu kolektivu je zvýšené riziko vzniku problémového hráčství patrné v kolektivech s převahou chlapců, ve třídách na odborných učilištích a ve třídách s vysokou mírou záškoláctví.
- V r. 2015 proběhla druhá vlna studie Patologičtí hráči v léčbě (první byla realizována v r. 2013). Z celkových 259 respondentů studie bylo 81 % mužů a 19 % žen, průměrný věk byl 35,2 roku (muži 35,6 a ženy 33,2). Přibližně 70 % respondentů mělo stálé nebo příležitostné zaměstnání, 19 % bylo nezaměstnaných.
- Až 38 % patologických hráčů v léčbě pracovalo před vstupem do léčby v profesích, které jsou spojovány s vyšším rizikem patologického hráčství – 20 % v pohostinství, 5 % jako profesionální sportovci, 4 % v hazardním průmyslu, 4 % jako řidiči dálkové dopravy, 3 % v ozbrojených složkách.
- Převážná většina patologických hráčů v léčbě v r. 2015 (67 %) uvedla, že hazardní hrou zodpovědnou za jejich problémy byly technické hry (83 % v r. 2013). On-line hry uvedlo 14 % (10 % v r. 2013), z toho kurzové sázky 10 %. Kurzové sázky v kamenných pobočkách uvedlo v r. 2015 jako svůj hlavní problém 9 % respondentů (4 % v r. 2013). Živé hry v kasinu byly hlavním problémem u 6 % léčených hráčů v r. 2015 (4 % v r. 2013). Mezi kurzovými sázkaři byli téměř výhradně zastoupeni muži.
- Průměrný počet dní, kdy hráli, byl v posledních 30 dnech před léčbou 11, průměrná doba strávená hrou byla 19 hodin týdně, což je přibližně 2,7 hodiny denně. Hráči, jejichž primárním problémem byly on-line sázky, strávili hraním mnohem více času, a to měřeno jak počtem dní, kdy hráli (v průměru 28 dní), tak dobou hraní v posledních 30 dnech před léčbou (v průměru 30 hodin týdně, což je přibližně 5 hodin denně).
- Možnost vysokých výher, vysoká pravděpodobnost výher a snadná výplata výher patřily mezi faktory, které podle hráčů nejvíce přispěly k rozvoji jejich hazardního hraní (uvedlo je nad 70 % hráčů). Dále byly velmi často uvedeny proměnlivost výše sázek a časté informace o těsné prohře (*near miss*) – uvedlo je 60–70 % hráčů. Méně často byly uvedeny rychlost hry, vizuální a zvukové efekty a možnost hrát více her zároveň. Z charakteristik prostředí byly nejčastěji uvedenými faktory místní a časová dostupnost hazardního hraní, které uvedlo 70 a více procent hráčů.
- Míra užívání návykových látek mezi léčenými problémovými hráči je vysoká. Týká se to především alkoholu a tabáku, jejichž užívání v posledních 12 měsících uvedlo 80 %, resp. 73 % respondentů. Z nelegálních drog byly nejčastěji užívány konopné látky a stimulancia (pervitin), které v posledních 12 měsících užilo 30 %, resp. 29 % respondentů.
- Nejčastěji užívanou látkou během hraní v posledních 12 měsících byl tabák – 70 % hráčů jej užívalo často nebo téměř vždy během hraní. Alkohol užívalo často nebo vždy během hraní přibližně 49 %, energetické nápoje 26 %, pervitin 23 % a konopné látky 17 % hráčů v léčbě.
- V posledních 30 dnech před léčbou vykazovalo 17 % problémových hráčů zvýšenou přítomnost úzkostně depresivních příznaků, 66 % úzkostně-depresivní poruchou trpělo. Respondenti rovněž často trpěli psychosomatickými potížemi, jako jsou únava a vyčerpání, nechutenství, chvění a třes, necitlivost a brnění v končetinách, bolesti v oblasti žaludku apod. Sebevražednými myšlenkami se někdy v životě zabývalo 65 %, o sebevraždu se pokusilo 29 % hráčů v léčbě, z toho polovina opakovaně.

Sociální důsledky a souvislosti

- Hazardní hraní je spojeno s celou řadou sociálních dopadů. Pro hráče jsou nejzásadnější finanční dopady a nadměrný čas věnovaný hraní, které mohou vést k vysokému zadlužení a narušení běžného života, rodinných a jiných společenských vztahů.

- Typické schéma finančních ztrát a zadlužení u patologických hráčů začíná ztrátou osobních finančních prostředků a úspor, následuje ztráta rodinných financí a majetku. Po jejich vyčerpání si hráči půjčují prostřednictvím bankovního i nebankovního sektoru, v krajním případě dochází k páchání trestné činnosti.
- Hazard má tendenci se koncentrovat v chudších, ekonomicky znevýhodněných oblastech. Výzkumy potvrzují, že nízkopříjmové skupiny utrácejí proporčně větší část svých příjmů za hazardní hraní a že hazardní hraní tak funguje jako forma regresivního zdanění.
- Kontroly heren ve městě Příbram v r. 2015 ukázaly, že přibližně čtvrtina návštěvníků heren byli příjemci dávek hmotné nouze (dávky hmotné nouze přitom pobírá přibližně 4 % dospělé populace ČR, což znamená, že příjemci dávek hmotné nouze jsou mezi hráči TH nadměrně zastoupeni).
- Průměrné měsíční výdaje léčených patologických hráčů v období posledního roku před začátkem léčby dosáhly 51 tis. Kč, z toho výdaje na hazardní hraní 38 tis. Kč. Většina respondentů (77,5 % z celkem 236 validních odpovědí) měla celkové měsíční výdaje do 50 tis. Kč a rovněž většina (76,3 %) uvedla výdaje na hazardní hraní do 40 tis. Kč. Průměrné měsíční výdaje na hraní před léčbou byly nejvyšší u hráčů on-line live sázek (přes 50 tis. Kč).
- Průměrná měsíční bilance hazardního hraní za poslední rok před vstupem do léčby byla v průměru –44,4 tis. Kč (v r. 2013 to bylo v průměru –38,8 tis. Kč). Nejčastěji uvedená částka vložená do hry za typický den se pohybovala od 1000 do 5000 Kč, u přibližně 4/5 respondentů nepřesáhla 10 tis. Kč (obdobně jako v r. 2013).
- Celková finanční bilance hazardního hraní při vstupu do léčby byla v souboru léčených patologických hráčů v r. 2015 v průměru –745 tis. Kč, medián byl –300 tis. Kč. Celkem 34 (13 %) hráčů uvedlo, že jejich bilance byla nulová (neutrální), 13 (5 %) bylo v plusu, ostatních 212 hráčů (82 %) bylo v minusu.
- Většina (91,5 %) patologických hráčů v léčbě v r. 2015 uvedla, že má dluhy. Minimum bylo 4800 Kč, maximum 6 mil. Kč, v průměru 596 tis. Kč. U většiny hráčů (59,0 %) dluhy nepřesáhly částku 500 tis. Kč. Uvedený podíl hazardních her na celkovém zadlužení byl v průměru 76 %, po vážení na celkovou výši dluhu 83 %. Celková výše dluhu z hazardních her byla vyšší u hráčů technických her a on-line live sázek (v průměru 760–780 tis. Kč) než u hráčů kurzových sázek nebo karetních her (kolem 400 tis. Kč). Celkem 39 % hráčů uvedlo, že na jejich majetek nebo plat byla někdy uvalena exekuce.
- U problémových hráčů, kteří jsou klienty dluhových poraden, byla celková výše jejich dluhů v r. 2015 v rozmezí 340 tis. Kč až 8 mil. Kč, průměrně 1,2 mil. Kč.
- Problémoví hráči mají poměrně dobrý přehled o tom, kolik a komu dluží. Na rozdíl od zadlužených uživatelů drog své zadlužení také častěji aktivně řeší a častěji se jim daří výši svého zadlužení snižovat. Zdrojem zadlužení patologických hráčů jsou především bankovní půjčky a spotřebitelské úvěry.
- V sociálně vyloučených lokalitách (SVL) představuje hazardní hraní ve srovnání s ostatními problémy středně závažný problém, jako nejzávažnější jsou hodnoceny nezaměstnanost, zadluženost a nízké vzdělání/kvalifikace. Jako nejzávažnější problém spojený s hraním hazardních her vnímali dotazovaní pracovníci v SVL hraní příjemců sociálních dávek a zadluženost jednotlivců a rodin.

Kriminalita

- Kriminalita primárně související s hraním hazardních her zahrnuje trestné činy, jejichž skutková podstata přímo obsahuje hraní hazardních her. Jde především o neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry a provozování nepoctivých sázek a her.
- V r. 2015 došlo k výraznému nárůstu počtu trestných činů primárně souvisejících s hazardním hraním, resp. trestných činů neoprávněného provozování hazardních her. V r. 2015 bylo zjištěno 82 trestných činů neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry a v dané souvislosti bylo stíháno 31 osob (v r. 2014 to bylo 43 trestných činů a 10 osob). K nárůstu případů došlo rovněž v dalších fázích trestního řízení.

- Aktuálním a od r. 2013 narůstajícím problémem je provozování nelegálních technických her (TH), zejména tzv. kvízomatů a slevostrojů. Nepovolené TH se začaly objevovat zejména v návaznosti na omezení nebo zákaz jejich provozování prostřednictvím obecně závazných vyhlášek (OZV). Přestože s provozovateli nelegálních TH i s majiteli nebo nájemci provozoven, kde jsou tato zařízení umisťována, byla zahájena a probíhají správní nebo trestní řízení, nedaří se nabídku samotných zařízení omezit, neboť do doby účinnosti nového zákona o hazardních hrách chybí jasný právní titul k jejich zadržení, resp. k jejich zabrání či propadnutí. Dalším způsobem nelegálního provozování TH jsou nelegální herny provozované jako soukromé kluby a spolky.
- Podle licencovaných provozovatelů fungovaly na konci dubna 2016 nelegální TH ve 402 provozovnách (jde však pravděpodobně o nadhodnocený počet, neboť údaje o starších případech nejsou důsledně aktualizovány).
- Nelegálních TH bylo na začátku r. 2016 provozováno v celé ČR odhadem přes 2000, veřejné rozpočty (především obecní) přichází řádově o stovky milionů Kč ročně (za předpokladu 2000 přístrojů jde odhadem o cca 200 mil. Kč).
- Další palčivý problém na trhu s hazardními hrami v ČR představují nelicencované internetové hry a rovněž reklama na ně. Češi hrají na nelicencovaných on-line portálech přibližně ve stejné míře jako na licencovaných. Ve studii Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 tvořily v ČR licencované on-line stránky 60 % a v ČR nelicencované stránky 40 % všech respondenty uvedených stránek s nabídkou hazardních her (nejčastěji byly uvedeny Pokerstars a Bwin.com). ČR přichází na odvodech z nelicencovaných on-line her odhadem o 1 mld. Kč ročně.
- Specifickým druhem trestné činnosti spojené s kurzovým sázením je *match fixing*, tj. ovlivňování výsledků sportovních utkání. Jednotná státní koncepce prevence *match fixingu* v současnosti neexistuje a implementace systémů prevence *match fixingu* sportovními svazy je ojedinělá. V říjnu 2015 zahájil Český svaz ledního hokeje kampaň, v jejímž rámci vznikla telefonní linka a e-mailové adresy pro příjem a prošetření podnětů korupčního jednání.
- Jako kriminalita sekundárně související s hraním hazardních her se označuje trestná činnost, která je páchána v důsledku problémového hráčství nebo za účelem získání prostředků na hru či splacení dluhu ze hry. Problémoví hráči sahají v krajnosti po vyčerpání legálních prostředků k problematickým, nemorálním a nezákonným způsobům získávání finančních prostředků. Často jde o získávání hotovosti trestnými činy krádeže, podvodu či zpronevěry vůči osobám blízkým, sousedům, kolegům z práce či zaměstnavateli. Mnohdy se tak děje s přesvědčením, že peníze vrátí, až je vyhrají zpět.
- Podle výsledků studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 se krádeže někdy dopustilo 46 % hráčů, podvodu 36 %, zpronevěry 33 %, drogové trestné činnosti 19 % a loupeže 9 % hráčů. Kriminální činnost tvořila odhadem 8 % zdrojů příjmů v posledních 12 měsících před vstupem do léčby.

Prevence

- Preventivní strategie v oblasti problémového hráčství lze jednoduše rozdělit na čtyři kategorie: (1) informační a preventivní programy pro obecnou populaci i hráče (typicky zprostředkující informace o rizicích hazardních her včetně školních programů, školení personálu pro kontakt s hráči, informační centra zodpovědného hraní v kasinech), (2) programy podporující kontrolu hráčského chování (typicky nastavení limitů, přestávka ve hře, omezení přístupu k finančním zdrojům jako prevence tzv. dohánění ztrát), (3) opatření omezující přístup k hazardním hrám (typicky omezení věku pro hazardní hraní a nástroje sebevyloučení ze hry) a (4) opatření v oblasti zodpovědného marketingu. Míra realizace preventivních opatření v oblasti hazardního hraní je v ČR obecně velmi nízká.
- Ze studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 vyplývá, že pouze 15,4 % hráčů byla někdy nabídnuta možnost omezit své hraní prostřednictvím nastavení limitů hry nebo možnost nechat se vyloučit z možnosti hrát. Nízký podíl nabídky omezujících opatření je zřejmý zejména u technických her. Vyšší podíl hráčů, kterým bylo nabídnuto omezení nebo vyloučení ze hry, je mezi hráči on-line her, zejména kurzových sázek. Ale např. mezi hráči, jejichž primární

problémovou hrou byly live sázky, bylo pouze 25 % těch, kterým byla někdy nabídnuta možnost sebeomezení, a 40 % těch, kterým bylo nabídnuto sebevyloučení.

- Prevence problémového hráčství u dětí a mládeže je formálně součástí systému školské prevence rizikového chování. Školské preventivní programy prochází systémem certifikace odborné způsobilosti – ke konci května 2016 byla certifikace udělena 84 programům 52 organizací. Existující (certifikované) preventivní programy v oblasti školské prevence v ČR se však problematiky hraní hazardních her dotýkají spíše okrajově, a to z důvodů neexistence poptávky ze strany škol, ale také neexistence jasné metodiky v této oblasti.
- Od r. 2015 realizuje Společnost Podané ruce program prevence problémového hráčství u dětí a mládeže s názvem Hra na hraně, jehož cílem je zvýšit informovanost o rizicích problémového hráčství a schopnost odpovědného rozhodování a který využívá multimediální a interaktivní prvky a zahrnuje 6 na sebe navazujících lekcí.
- Od r. 2015 realizuje Společnost Podané ruce rovněž pilotní program pro pracovníky herního průmyslu v oblasti prevence patologického hráčství zaměřený na včasnou identifikaci problémového hráčství a intervenci u hráčů v hernách ve spolupráci se společností SYNOT TIP. Ukázalo se, že možnosti aktivně oslovit hráče a předat jim informační materiály jsou ze strany personálu značně omezené. Kontakt personálu se zákazníkem je většinou minimální, možnost včasné identifikace a intervence existuje spíše u pravidelných klientů provozovny. Možnost intervenovat mají především zaměstnanci, kteří vyplácejí výhry. Informační materiály je vhodné umístit na diskrétní (u terminálů, u toalet) a na frekventovaná místa (např. u baru) nebo na obrazovky TH.

Léčba

- Problémové hráčství je poměrně úspěšně léčitelné, míra vstupu problémových hráčů do léčby je však nízká kvůli nízké dostupnosti specializované péče v ČR, ale také přítomnosti bariér na straně hráčů (obava ze stigmatizace, popírání problému, nedostatek informací apod.). Informovanost hráčů o rizicích hraní a možnostech pomoci je stále neuspokojivá, uváděnými zdroji informací jsou především rodina, přátelé a známí.
- Péče je poskytována zejména v poradenských a léčebných pobytových i ambulantních adiktologických a psychiatrických zařízeních. Z dostupných údajů vyplývá, že v ČR je 10–20 zařízení specializovaných na poskytování služeb problémovým hráčům, jejich počet se v r. 2015 zásadně nezměnil. V r. 2015 proběhla národní studie Patologičtí hráči v léčbě, které se v průběhu několika měsíců zúčastnilo 22 zařízení, z nich pouze 7 poskytlo do studie 10 a více problémových hráčů. Nízká dostupnost specializované péče je zejména v západních a severních Čechách.
- V l. 2004–2013 bylo v ČR v psychiatrických ambulancích léčeno ročně přibližně 1300−1400 pacientů s diagnózou patologické hráčství (údaje za r. 2014 nejsou k dispozici).
- Počet hospitalizací v psychiatrických léčebnách a na psychiatrických odděleních pro patologické hráčství dosahoval v období 2004−2014 průměrně 500−550 hospitalizací ročně, dlouhodobě roste podíl žen v léčbě z 5–6 % před r. 2008 na 13 % v r. 2014. Během tohoto období se struktura pacientů změnila ve prospěch starších věkových skupin, nejčetnější je věková skupina 25–29 let (17 % v r. 2014).
- Mezi významné služby pro patologické hráče patří dluhové a finanční poradenství, jehož dostupnost či intenzita je však v adiktologických službách nízká. Nabídka odborné pomoci prostřednictvím internetu se v ČR rozvíjí, specializovaná telefonní linka pomoci neexistuje. Svépomocné aktivity jsou v ČR stále ve stadiu rozvoje, v současnosti jsou aktivní 3 svépomocné skupiny Anonymních gamblerů (2 v Praze a 1 v Brně).
- V rámci dotačního řízení RVKPP jsou od r. 2013 podporovány programy poskytující služby patologickým hráčům. Celkem byly v r. 2015 podpořeny odborné služby poskytnuté ve 46 programech (42 v r. 2014), z nich bylo 18 specializovaných projektů cílících na problémové hráče. Bylo vykázáno 726 klientů – problémových hráčů (693 v r. 2014), z toho specializované programy, které vedou evidenci zvlášť pro problémové hráče (15 programů), vykázaly celkem

627 (86,4 %) klientů. Ženy tvořily 11 %, průměrný věk klientů poklesl z 34,3 roku v r. 2014 na 31,8 roku v roce 2015.

- Ze studie Patologičtí hráči v léčbě 2015 vyplývá, že průměrný věk začátku pravidelného hraní hazardních her je přibližně 25 let, věk vstupu do léčby je v průměru 32 let. Tyto ukazatele jsou však značně individuální a ve skupině problémových hráčů existuje značný rozptyl. Většina (56 %) se léčila poprvé.
- Především finanční problémy, problémy ve vztazích s blízkými a problémy s duševním zdravím jsou většinou respondentů vnímány jako závažné a vedou k hledání pomoci a řešení problémů spojených s problémovým hraním.

1

1 Regulace a politika v oblasti hazardních her

1.1 Úvod

Základní zákonný rámec pro provozování hazardních her v ČR poskytuje zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách (loterijní zákon). Hazardní hry jsou vymezeny v § 2, ale jejich výčet není systematický ani úplný – podmínky povolování a provozování stanoví zákon podrobně pouze pro loterie a tomboly, výherní hrací přístroje, kurzové sázky a hry v kasinu. Jiné hry (včetně centrálně řízených technických her) povoluje Ministerstvo financí (MF) podle obecného ustanovení § 50 odst. 3 loterijního zákona. Nový zákon o hazardních hrách, který by měl být účinný od r. 2017, nově systematizuje typologii hazardních her a podrobně upravuje jejich provozování.

Podle stávající právní úpravy mohou být provozovateli hazardních her pouze český stát nebo právnické osoby se sídlem na území ČR vlastněné subjekty bez zahraniční majetkové účasti (s výjimkou provozovatelů kasin, kde zákon povoluje zahraniční majetkovou účast). Tato podmínka je podle názoru Evropské komise (EK) v rozporu s právem Evropské unie (EU), resp. se základními zásadami volného pohybu služeb, volného pohybu kapitálu a svobody usazování podle článků 56, 63 a 49 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). To byl jeden hlavních důvodů přípravy nového zákona.

Pro provozování technických her (TH)[1] definuje loterijní zákon tři základní typy herních prostředí – provozovny se zvláštním režimem (restaurace, hospody, bary apod.) s max. počtem 6 ks TH, dále herny a kasina, do nichž je zakázán vstup osobám mladším 18 let. Zákonem stanovená max. výše sázek a proher na výherních hracích přístrojích (VHP) je nejnižší v provozovnách se zvláštním režimem, vyšší v hernách a ještě vyšší v kasinech, u VLT předpisy mezi herními prostředími nerozlišují.[2] Dalšími místy s nabídkou hazardních her jsou prodejní místa losů a sběrná místa sázenek (typicky sázkové kanceláře, ale i další místa jako pošty, trafiky, čerpací stanice apod.). Specifickými místy jsou tzv. sport bary zaměřené na sportovní sázení, kde se mohou nacházet i on-line terminály, jejichž prostřednictvím lze provozovat i tzv. live kurzové sázky, nebo TH.

On-line hazardní hry lze hrát v podstatě odkudkoli. Přestože on-line hazardní hraní bylo v loterijním zákoně zakotveno v r. 2011, nabídka zahraničních subjektů se v ČR objevila již v r. 2003 (Salinková, 2015) a v r. 2008 bylo uděleno prvních 5 povolení k provozování internetové kurzové sázky domácím provozovatelům[3] (povolení jsou však dosud udělována podle obecného ustanovení § 50 odst. 3). Povolovanými typy on-line her v ČR jsou kurzové sázky, včetně live sázek, a karetní hry typu poker. On-line hry typu TH nebo kasinových her nejsou v ČR povolovány. Provozovatelé

[1] Pojem „technická hra (TH)" je v této zprávě užíván pro hazardní hru provozovanou prostřednictvím technického zařízení přímo obsluhovaného sázejícím (dřívější zprávy používaly termín elektronické herní zařízení – EHZ). Mezi technické hry patří výherní hrací přístroje (VHP), lokální loterijní systémy (LLS), (interaktivní) videoloterijní terminály (VLT, IVT), elektromechanické rulety (EMR), tzv. kvízomaty, tzv. slevostroje, popř. další méně časté hry, např. elektronické kostky. VHP, VLT a LLS jsou zařízeními označovanými jako automaty, typicky ve formě tzv. válcové hry s třemi otáčejícími se válci. VHP obsahují řídicí jednotku přímo v přístroji, u LLS je několik terminálů napojeno na jednu lokální řídicí jednotku, u VLT je na jednu řídicí jednotku typicky napojen přes internet velký počet herních terminálů. Tzv. kvízomaty a slevostroje fungují technicky obdobně jako VLT, navíc však obsahují prvek (např. vědomostní otázku), kterým se jejich provozovatelé snaží vyhnout zákonné regulaci.

[2] Pro VHP je maximální sázka stanovena ve výši 2 Kč v provozovně se zvláštním režimem, 5 Kč v herně a 50 Kč v kasinu; maximální hodinová prohra 1000 Kč v provozovně se zvláštním režimem, 2000 Kč v herně a 10 tis. Kč v kasinu; maximální výhra z jedné hry 300 Kč v provozovně se zvláštním režimem, 750 Kč v herně a 50 tis. Kč v kasinu. Maximální sázka u hry na VLT činí 1000 Kč (u EMR rovněž 1000 Kč na jedno číslo a 50 tis. Kč na jednu hru). http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/loterie-a-sazkove-hry/technicke-standardy-zarizeni [2016-03-17]

[3] http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2008/2008-12-17-tiskova-zprava-5508-5508 [2016-03-17]

hazardních her na internetu musí mít podle loterijního zákona sídlo na území ČR a sázející musí být registrováni v kamenné pobočce provozovatele (§ 4 odst. 4 a 5 loterijního zákona). Podle technického standardu MF k provozování hazardních her prostřednictvím internetu z r. 2012[4] musí být servery provozovatele umístěny na území ČR, provozovatel musí přijmout opatření vycházející z konceptu tzv. zodpovědného hraní. Patří mezi ně možnost sebeomezení při hře nebo sebevyloučení ze hry,[5] zveřejnění varování, že účast na hře může být škodlivá, přístupný a viditelný ukazatel času, možnost provedení testu na problémové hráčství nebo uvedení kontaktů na pomáhající organizace. Podmínky pro udělování povolování k provozu on-line hazardních her by se měly změnit od r. 2017 s novým zákonem o hazardních hrách.

Regulačním orgánem v oblasti hazardních her je podle loterijního zákona MF, konkrétně odbor 34 – Státní dozor nad sázkovými hrami a loteriemi. Povolení k provozování většiny hazardních her vydává MF. Jde především o loterie, kurzové sázky (jak v sázkových kancelářích, tak na internetu), centrálně řízené TH a VHP v kasinech, obce povolují VHP v hernách a v provozovnách se zvláštním režimem. Krajům (resp. krajským úřadům) v oblasti hazardních her nepříslušejí téměř žádné pravomoci (kraj pouze povoluje VHP, pokud by byla jejich provozovatelem obec).

Na obecní úrovni je provozování hazardních her regulováno prostřednictvím obecně závazných vyhlášek (OZV), na jejich základě obce mohou časově i místně omezit provozování některých typů hazardních her podle § 50 odst. 4 loterijního zákona. Do r. 2011 měly obce v loterijním zákoně explicitně stanoveno právo regulovat pouze VHP, nicméně některé obce regulovaly i jiné TH, především VLT již před r. 2011. To bylo důvodem řady soudních sporů obcí se státem. V r. 2011 pravomoc obcí regulovat všechny typy TH potvrdilo několik judikátů Ústavního soudu. To vedlo k nutnosti odebírat ve správních řízeních povolení MF k provozování tisíců TH v obcích, kde se jejich provozování dostalo do rozporu s platnou OZV. Vzhledem ke značnému objemu správních řízení (povoluje se každý jednotlivý přístroj) docházelo v roce 2015 v řadě obcí k tomu, že existoval rozpor mezi platnou OZV a MF povolenými přístroji po delší časové období. Tento nesoulad přetrvává v loterijním zákoně dosud a měl by být od r. 2017 odstraněn novým zákonem o hazardních hrách.

Tento nesoulad byl i důvodem žaloby podané v r. 2015 proti ČR vlastníky holdingu SYNOT. Ti se cítí poškozeni rušením povolení na TH před vypršením jejich lhůty v důsledku zaváděných OZV. Společnosti World Capital Ventures Cyprus Limited a Channel Crossings Limited ovládající holding SYNOT podaly z důvodu zmařených investic do TH žalobu proti ČR, ve které požadují odškodné ve výši min. 1 miliarda Kč.[6]

V r. 2015 byla v rámci diskusí o novém zákonném rámci v oblasti hazardních her schválena novela loterijního zákona, která zvýšila sazby odvodů z příjmů ze hry. Od r. 2017 by měl platit nový zákon o dani z hazardních her, který daňové sazby dále zvyšuje a ruší možnost odvést dar Českému olympijskému výboru – blíže viz kapitolu Zdanění hazardních her, str. 17.

V reakci na šíření reklamy na nepovolené hazardní hry ze strany provozovatelů hazardních her byly v r. 2015 novelizovány zákony č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, a č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Pro oblast hazardního hraní to znamenalo, že Celní správa ČR získala kompetenci dozoru nad reklamou na nepovolené hazardní hry a že za šíření reklamy na nepovolenou hazardní hru je zodpovědný její šiřitel. Ochrana hráčů před rozvojem problémového hráčství bude posílena s novelou zákona o regulaci reklamy, která je součástí změnového zákona provázejícího nový zákon o hazardních hrách – blíže viz kapitolu Reklama a marketing, str. 53.

[4] http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/loterie-a-sazkove-hry/technicke-standardy-zarizeni#III [2016-03-17]

[5] Sebeomezení spočívá v dobrovolném nastavení limitů pro hru (času, výše sázky, výše prohry apod.). Sebevyloučení je dobrovolné vzdání se možnosti přístupu k hazardnímu hraní z rozhodnutí hráče, může být časově omezené (i na dobu několika měsíců). Sebevyloučení ze hry je možno aplikovat jak na on-line hry, tak na kamenné provozovny. Zrušení sebevyloučení je obvykle možné po žádosti hráče a dostatečné časové prodlevě, aby se předešlo okamžitému hraní při nutkavé potřebě problémového hráče.

[6] http://byznys.lidovky.cz/konec-tanecku-senator-valenta-utoci-na-stat-s-pravniky-kteri-uz-cesko-porazili-194-/statni-pokladna.aspx?c=A150925_140049_statni-pokladna_sm [2016-02-23]

1.2 Legislativní rámec a regulace hazardního hraní na národní úrovni

1.2.1 Zákon o hazardních hrách

Zákon o hazardních hrách je základem nového zákonného rámce v oblasti hazardního hraní, jehož účinnost se předpokládá od 1. 1. 2017. Kromě něj bude účinný rovněž nový zákon o dani z hazardních her a dojde ke změně dalších zákonů v částech týkajících se hazardního hraní (včetně např. zákona o regulaci reklamy).

Nová zákonná úprava byla připravována MF od r. 2014 a od r. 2015 byla předmětem důkladného meziresortního připomínkového řízení – proces přípravy podrobně popisuje VZ 2014 (Mravčík et al., 2015f). Dne 29. 7. 2015 byl zákon schválen vládou a postoupen Poslanecké sněmovně PČR. Dne 9. 12. 2015 prošel zákon prvním čtením, v březnu 2016 byly projednávány pozměňovací návrhy v rámci druhého čtení a 13. 4. 2016 byl zákon ve třetím čtení schválen a postoupen Senátu, který jej schválil dne 26. 5. 2016. Dne 7. 6. 2016 jej podepsal prezident republiky.

Nový zákon by měl především otevřít trh v ČR pro provozovatele ze zemí Evropského hospodářského prostoru, zavést moderní kategorizaci hazardních her, nastavit komplexní právní a technický rámec pro jejich provozování prostřednictvím moderních komunikačních technologií, zejména internetu (včetně jejich zdanění), a nastavit opatření ke snížení rizika rozvoje problémového a patologického hráčství. Současně s ním se má změnit systém a míra zdanění hazardního hraní – ustanovení týkající se zdanění budou z hlavního zákona o hazardních hrách vyňata a budou nově řešena v zákoně o dani z hazardních her.

Zákon[7] umožní provozovat hazardní hry akciovým společnostem se sídlem i mimo ČR. Provozovatelem bude moci být buď ČR, nebo akciová společnost se sídlem v ČR, EU nebo ve státě, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP).[8] Provozovatelem tomboly může být i nadace se sídlem v EHP, provozovatelem turnaje malého rozsahu i nadace a spolek se sídlem v EHP.

Návrh zákona zavádí následující kategorie hazardních her:

- Loterie – patří sem číselné loterie (založené na hádání čísel), peněžité a věcné loterie (o peníze či věcné ceny, výhra je podmíněna vylosováním určitého losu) a okamžité loterie (tzv. stírací losy).
- Kurzové sázky – výhra je podmíněna uhodnutím sázkové příležitosti (nejčastěji sportovního výsledku) a její výše je přímo úměrná předem určenému výhernímu poměru (kurzu).
- Totalizátorové hry – výhra je podmíněna uhodnutím sázkové příležitosti (nejčastěji sportovního výsledku) a její výše je závislá na poměru počtu výherců k celkové výši sázek a předem určeném podílu výher.
- Technické hry – hazardní hry provozované prostřednictvím technického zařízení přímo obsluhovaného sázejícím, spadají sem dřívější typy hazardních her jako VLT, CLS, EMR či elektromechanické kostky, hrají se v herně či v kasinu.
- Živé hry – hry, při nichž sázející hrají proti krupiérovi či jeden proti druhému u hracích stolů v kasinu, patří sem karetní hry, ruleta či kostky.
- Bingo – hra provozovaná v kasinu, při níž je výhra podmíněna dosažením předem stanoveného vzorce na sázkovém tiketu, který sázející vyplní na základě postupného losování čísel.
- Tombola[9] – hra, u níž se výhry rozdělují na základě slosování, do kterého se zahrnou pouze prodané sázkové tikety.

[7] Jsou uvedeny parametry zákona o hazardních hrách tak, jak byl schválen v dubnu 2016 Poslaneckou sněmovnou PČR.
[8] Evropský hospodářský prostor, anglicky European Economic Area, zahrnuje země EU, Norsko, Island a Lichtenštejnsko.
[9] s herní jistinou nad 75 tis. Kč

- Turnaj malého rozsahu[10] – turnaj v karetní hře vyřazovacího typu, při němž je počet účastníků hry předem určen.

S výjimkou tomboly a turnaje malého rozsahu bude možné všechny hry provozovat i prostřednictvím internetu.

Návrh nového zákona rovněž omezuje druhy herních prostředí na hernu a kasino. Neumožňuje tedy provozování TH v provozovnách se zvláštním režimem. Max. sázka do TH je stanovena na 100 Kč v herně a 1000 Kč v kasinu a on-line, maximální výhra z jedné hry na 50 tis. Kč v herně a 500 tis. Kč v kasinu a on-line, maximální prohra za hodinu je 45 tis. Kč v herně, resp. 450 tis. Kč v kasinu a on-line. Minimální interval mezi jednotlivými hrami je 2 sekundy, což umožňuje až 1800 her za hodinu. Po 120 minutách hry je stanovena povinná pauza v délce 15 minut. U každé TH musí být informace o škodlivosti hraní, délka účasti na hře a celkový přehled čistých proher od aktivace uživatelského konta.

Herna nesmí být v provozu v době 03:00–10:00 hod. V herně musí být nejméně 15 TH. V kasinu musí být podle návrhu nejméně 3 stoly živé hry (tj. např. stůl s karetní hrou nebo ruletou), které jsou v provozu po celou provozní dobu kasina. Pokud jsou v kasinu provozovány TH, musí jich být minimálně 30. Na každý stůl živé hry může být povoleno max. 10 TH. To neplatí pro kasina s 10 a více stoly živé hry. V kasinu lze provozovat pouze živou hru, TH či bingo.

Návrh rovněž představuje nový systém povolování a dozoru s MF a celními úřady jako dozorovými orgány. MF vydává základní povolení pro provozování hazardních her, a to nejdéle na 6 let.[11] Obecní úřady vydávají povolení pro umístění provozovny (herního prostoru), tedy herny či kasina (sekundární povolení), a to na dobu povolení základního, nejdéle však na 3 roky.[12] Obecní úřad vydá povolení, jestliže provozovatel splní zákonné podmínky a umístění provozoven nebude v rozporu s platnými OZV. MF bude spravovat centrální monitorovací systém provozování hazardních her a rejstřík osob vyloučených z účasti na hazardní hře.

Dozorové orgány budou moci za účelem výkonu dozoru otevřít prostory, do kterých jsou oprávněny vstupovat, v případě nutnosti i za použití síly. Rovněž mohou zadržet věci, u nichž existuje důvodné podezření, že v souvislosti s jejich používáním dochází k porušování zákona o hazardních hrách. Může jít např. o TH provozované bez povolení. Do prostor, kde jsou provozovány hazardní hry, bude oprávněna vstupovat obecní policie, a to v případě nutnosti i za použití síly.

Návrh zákona rovněž obsahuje celou řadu opatření pro prevenci problémového hráčství. Zákon zavádí povinnou registraci hráčů TH, kurzových sázek a na internetu, přičemž při registraci musí provozovatel hráči nabídnout sebeomezující opatření. U všech hazardních her, kde je to technicky možné, musí provozovatel umožnit nastavení sebeomezujících opatření i v průběhu hry. Jsou jimi u kurzové sázky limity na výši sázek a výši proher, u binga a živé hry limity na výši proher a počet návštěv a u technických her a hazardních her přes internet limity na výši sázek, výši proher, počet a dobu přihlášení na uživatelském účtu a dobu, po kterou po odhlášení nelze hrát.

Dalším sebeomezujícím opatřením je možnost hráčů nechat se dobrovolně zcela vyloučit z účasti na hraní v herně, kasinu a on-line. Ze zákona budou z hraní vyloučeny osoby pobírající dávky v hmotné nouzi a osoby, vůči kterým je vyhlášen úpadek. Vyloučené osoby budou uvedeny v rejstříku, který povede MF. Provozovatelé budou mít přístup pouze k informaci, zda se daná osoba v rejstříku nachází, či ne. Osoba, která bude evidována v rejstříku, nebude mít přístup do herny či kasina a nesmí jí být zřízen herní účet (osoby, které o zapsání do rejstříku požádaly samy, budou moci po uplynutí minimálně 1 roku požádat o výmaz).

[10] Karetní turnaj, v němž úhrnný vklad jednoho účastníka nebude smět převýšit 500 Kč za 24 hodin. Karetní turnaj, v němž je tento limit překročen, bude považován za živou hru.

[11] S výjimkou tomboly a turnaje malého rozsahu musí mít všechny hazardní hry toto primární povolení. U tomboly a turnaje malého rozsahu stačí nahlášení.

[12] Sekundární povolení je tak potřeba k provozování TH, živé hry a binga neprovozované prostřednictvím internetu.

V souvislosti s problematikou nepovoleného provozování hazardu prostřednictvím internetu návrh nového zákona umožňuje blokaci internetových stránek nepovolených internetových her i plateb na účty používané k provozování nepovolených her či z nich. Tyto stránky a účty budou uvedeny v seznamu nepovolených internetových her, který povede MF. Poskytovatelé internetového připojení a zprostředkovatelé plateb nesmí umožnit přístup k stránkám či transakce na účtech uvedených v seznamu.

1.2.2 Zdanění hazardních her

Do 1. 1. 2012 byly příjmy provozovatelů z hazardních her osvobozeny od daně z příjmu. Namísto toho byli provozovatelé povinni odvádět tzv. odvody na veřejně prospěšné účely ve výši 6–20 % z příjmů ze hry (progresivně podle jejich objemu) na sociální, ekologický, kulturní nebo jinak veřejně prospěšný účel (VPÚ) bez bližší specifikace příjemce.

Od 1. 1. 2012 jsou provozovatelé hazardních her plátci daně z příjmu právnických osob a novelou loterijního zákona byly odvody na VPÚ zrušeny a bylo zavedeno zdanění hazardních her formou odvodu ve výši 20 % z příjmů ze hry (tj. z rozdílu mezi vklady do hry a vyplacenými výhrami), u TH navíc 55 Kč za každý den, kdy je přístroj povolen.

Od 1. 1. 2014 měli na základě novely loterijního zákona provozovatelé loterií a kurzových sázek (nikoliv jiných her) možnost zákonem předepsaný dílčí odvod z loterií a kurzových sázek snížit z 20 % na 15 % o částku, kterou poskytli jako peněžitý dar Českému olympijskému výboru (ČOV) na účely tělovýchovné a sportovní.

Od 1. 1. 2016 existují v důsledku vládní novely loterijního zákona[13] dvě sazby zdanění. TH jsou zdaněny sazbou 28 % z příjmů ze hry a poplatkem 80 Kč za přístroj a den, pro ostatní hazardní hry je daňová sazba 23 % z příjmů ze hry.

Od 1. 1. 2017 zavede zákon o dani z hazardních her, který byl schválen Poslaneckou sněmovnou 13. 4. 2016, dvě sazby zdanění – 35 % pro TH a 23 % pro ostatní hazardní hry.[14] Zruší se rovněž sleva na dani o dar poskytnutý ČOV.

V l. 2012–2015 se příjmy ze zdanění VHP a jiných technických zařízení dělily v poměru 1 : 4 ve prospěch obcí – do státního rozpočtu šlo 20 % a do obecních rozpočtů 80 % této částky (přičemž pro podíl jednotlivých obcí byl rozhodující počet povolených TH). Příjmy do rozpočtů ze zdanění ostatních hazardních her byly ze 70 % příjmem státního rozpočtu a z 30 % obecních rozpočtů, přičemž podíl jednotlivých obcí byl určen stejně jako v případě rozpočtového určení daní z příjmu právnických osob.

Od 1. 1. 2016 se rovněž změnil poměr dělení odvodu mezi státní a obecní rozpočty. Odvody z VHP a jiných TH byly v r. 2016 z 37 % příjmy státního rozpočtu a z 63 % příjmy rozpočtů obcí. Odvody z ostatních hazardních her se dělily v poměru 70 % do státního rozpočtu a 30 % do rozpočtu obcí.

Od 1. 1. 2017 by podle zákona o dani z hazardních her měl být výnos z daně z hazardních her u TH dělen tak, že 35 % by mělo jít státního rozpočtu a 65 % do rozpočtů obcí. U ostatních hazardních her ponechává zákon dělení 70 % do státního rozpočtu a 30 % do rozpočtu obcí.

Podle nového zákona o dani z hazardních her bude předmětem daně i nelegální provozovatel hazardních her.

1.2.3 Změny dalších zákonů

Připravované změny zákona o regulaci reklamy blíže uvádí kapitola Reklama a marketing, str. 53.

[13] zákonem č. 380/2015 Sb.

[14] Původní návrh počítal se zavedením tří sazeb zdanění ve výši 35 %, 30 % a 25 %. Sazba ve výši 35 % byla navrhována pro technické hry, sazba ve výši 30 % pro živé hry, loterie a bingo a sazba ve výši 25 % pro kurzové sázky, totalizátorové hry a tomboly.

Kromě nové úpravy regulace reklamy a nové terminologie zavádí návrh změnového zákona následující změny:

- Tzv. spotřebitelské loterie (nově spotřebitelské soutěže), dosud upravené loterijním zákonem, nově nebudou spadat pod zákon o hazardních hrách. V zákoně o daních z příjmů se sjednocuje režim spotřebitelských loterií s režimem reklamních soutěží a reklamních slosování.
- Příjmy fyzických osob z výher z hazardních her nebudou již podle zákona o daních z příjmu daněny srážkovou daní ve výši 15 % výhry, ale budou zdaňovány jako součást dílčího základu daně podle zákona o daních z příjmů. Platí však, že výhry z hazardních her provozovaných provozovatelem, který je držitelem povolení k provozování hazardních her v ČR, EU nebo zemích EHP, jsou od daně z příjmu osvobozeny. U výher z reklamních soutěží a slosování zůstává současný režim srážkové daně. I ty jsou však osvobozeny od daně z příjmů.

1.2.4 Studie Regulace hazardu v ČR

Centrum pro ekonomickou a tržní analýzu (CETA) vypracovalo v r. 2015 studii nazvanou Regulace hazardu v ČR (Schwarz et al., 2015). Podle CETA vychází nové zákony z chybné kalkulace nákladů hazardního hraní – blíže viz kapitolu Společenské náklady na problémové hráčství, str. 53. Zavedení legislativy podle nich bude mít neočekávané negativní dopady, které by mohly eliminovat očekávané přínosy.

CETA v analýze kritizuje novou legislativu v oblasti hazardních her (její variantu před květnem 2015) jako neefektivní. Domnívá se, že by vedla k odchodu legálních hazardních firem mimo ČR. Nabídka hazardních her by i přes tento odchod zůstala podle CETA nezměněna v důsledku černého trhu a on-line hazardu. Legislativa by se podle CETA negativně projevila na turismu a zaměstnanosti ve vybraných regionech. Také očekává, že nová legislativa bude mít „nejasný dopad na veřejné finance" (Schwarz et al., 2015, str. 38) a bude fungovat jako impulz pro další regulaci a dohled nad odvětvím hazardních her. Návrh legislativy z května 2015 podle CETA zvýší provozovatelům náklady, které budou transferovány na zákazníky a budou motivovat provozovatele k tomu, aby odešli mimo ČR, do šedé ekonomiky či ukončili činnost.

CETA doporučilo změnit regulaci hazardního hraní tak, aby „náklady činnosti patologických hráčů dopadly co nejvíce na hráče samotné" (Schwarz et al., 2015, str. 39) a aby byly příjmy veřejných rozpočtů z hazardu používány na práci s patologickými hráči. Podle CETA platí, že pokud budou hráčům zvýšeny náklady na hru, hráči je započítají do rozhodování o tom, zda budou pokračovat ve hraní. Zvýšení nákladů na hru tedy bude znamenat, že hráči se s větší pravděpodobností rozhodnou nehrát. Tím dojde ke snížení společenských nákladů na hraní patologických hazardních hráčů (Schwarz et al., 2015).

CETA rovněž navrhuje 5 doporučení pro regulaci hazardu:[15]

- jasně definovat cíle regulace,
- vycházet z objektivních podkladů,
- důkladně hodnotit dopady regulace,
- zachovat legální trh,
- decentralizovat regulaci na úroveň obcí.

1.3 Regulace na obecní úrovni

Obce mohou regulovat dostupnost některých typů hazardních her na svém území prostřednictvím obecně závazných vyhlášek (OZV) v souladu s § 50 odst. 4 loterijního zákona, tj. TH, bingo, živé hry v kasinu včetně stolních karetních her. Obce mohou regulovat čas a místo provozování uvedených hazardních her. Řada OZV reguluje i další záležitosti týkající se zmíněných hazardních her, jako je např. světelná reklama na provozovnách či možnost vidět do interiéru herny zvenku. Obec má povinnost informovat MF o vydání OZV regulující hazardní hry na svém území do 15 dnů od jejího

[15] http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/10/TZ-10.11.-hazard_web.pdf [2016-02-23]

schválení zastupitelstvem, ale není stanovena sankce při nedodržení této povinnosti. Pokud nejde o VHP povolované obcemi, musí po vydání OZV konkrétní povolení k provozování TH či jiné hazardní hry zrušit MF, které toto povolení vydalo. Podle návrhu zákona o hazardních hrách by již tento rozpor neměl být možný, protože sekundární povolení pro umístění herního prostoru – herny či kasina – by měly vydávat samotné obce, a to nejdéle na 3 roky.

Počet obcí s OZV regulující nabídku hazardního hraní aktuálně stále roste, i když největší nárůst byl zaznamenán mezi l. 2011 a 2012. K 31. 12. 2015 mělo platnou OZV regulující hazardní hry celkem 588 obcí. Oproti 31. 12. 2014 to představuje navýšení o 75 obcí. Poměr obcí s OZV zcela zakazujících provoz TH na svém území se také zvyšuje. Zatímco v r. 2009 měla takovouto OZV přibližně pětina (19 %) obcí z celkového počtu obcí s OZV, v r. 2011 to byla téměř třetina (31 %) a v r. 2015 měla prohibiční OZV více než polovina (55 %) obcí – graf 1-1.

graf 1-1: Vývoj počtu obcí s OZV regulující provozování hazardních her v ČR v l. 2009–2015

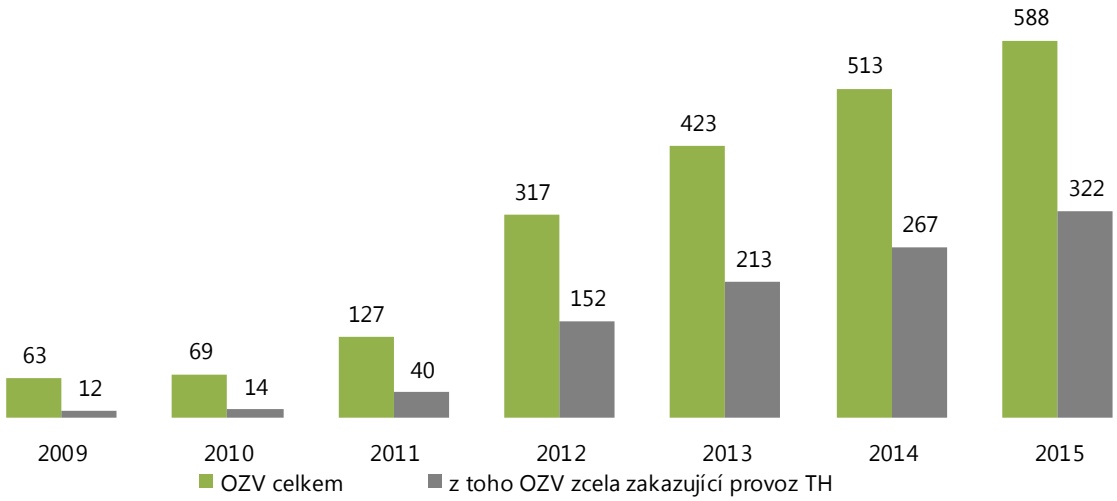

Pozn.: Data je potřeba brát jako odhad vzhledem ke komplikované evidenci charakteru OZV.
Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Mezi krajská města s plošným zákazem technických her (TH) na svém území patří Brno, České Budějovice a Jihlava. Provozovatelé reagují na zákaz TH různými způsoby. V případě Brna byla patrná snaha k uspokojování místní poptávky prostřednictvím přesunu TH do okolních obcí. Po zavedení vyhlášky zakazující provoz technických her došlo k zakoupení již 20 let nedostavěného motelu v Popůvkách u Brna v blízkém sousedství dálnice D1 za účelem provozování kasina.[16] Dalším příkladem je snaha o postavení kasina v Podolí u Brna. Proti této stavbě se vyjádřil Jihomoravský kraj i okolní obce.[17] Stavba kasina byla nakonec odmítnuta v obecním referendu.[18]

Pokud jde o Prahu, na jejím území platí OZV č. 10/2013 Sb. hl. m. Prahy, kterou se stanoví místa a čas, na kterých lze provozovat loterie a jiné podobné hry, a kterou se stanoví opatření k omezení jejich propagace, ve znění obecně závazné vyhlášky č. 10/2015 Sb. hl. m. Prahy. Ta v příloze stanoví 101 míst (adres), na kterých lze na území hl. m. Prahy provozovat loterie a jiné podobné hry (a to pouze na území městských částí Praha 1, Praha 3, Praha 8, Praha 9, Praha 10, Praha 11, Praha 13, Praha 14, Praha 15, Praha 17, Praha 18, Praha 21 a Praha-Zličín). Na ostatních místech, která nejsou uvedena ve vyhlášce a na kterých jsou v současné době ještě provozovány povolené loterie a jiné podobné hry, probíhá rušení povolení k jejich provozování ze strany MF u centrálně řízených TH a ze strany úřadů městských částí hl. m. Prahy u VHP povolených v hernách.

[16] http://brno.idnes.cz/hotel-u-popuvek-bude-kasino-dfr-/brno-zpravy.aspx?c=A150630_2174036_brno-zpravy_tr [2016-02-23]
[17] Horáková (2015)
[18] http://brno.idnes.cz/referendum-kasino-podoli-0hz-/brno-zpravy.aspx?c=A151023_235325_brno-zpravy_vh [2016-02-23]

Problematika hazardního hraní a regulace na obecní úrovni v ČR byla v průběhu r. 2015 prezentována a diskutována také v rámci cyklu seminářů v regionech pod názvem Hazardování s hazardem pod záštitou Jana Bartoška, místopředsedy Poslanecké sněmovny PČR.

1.3.1 Zkušenosti obcí s regulací hazardního hraní

V březnu a dubnu 2016 realizovalo NMS ve spolupráci se Svazem měst a obcí ČR (SMO ČR) další průzkum mezi obcemi (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a Svaz měst a obcí České republiky, 2016). Otázky se týkaly regulace hazardního hraní prostřednictvím OZV, nelegálního hazardu a postupu proti němu – blíže viz kapitolu Hlavní formy nelegálního provozování hazardních her, str. 106. Nástrojem sběru dat byl on-line dotazník, obce byly osloveny prostřednictvím e-mailu, ale návratnost byla velice nízká. Z více než 6 tis. obcí on-line dotazník vyplnilo pouze 49 obcí se souhrnným počtem obyvatel téměř 1,65 mil. Kromě hl. m. Prahy odpověděly z větších měst rovněž Opava, Karviná a Chomutov.

Ve 23 obcích (46,9 %) byla alespoň 1 herna, ve 20 obcích (40,8 %) byla alespoň 1 provozovna se zvláštním režimem a v 7 obcích (14,3 %) bylo alespoň 1 kasino.

V 19 obcích (38,8 %) byla platná OZV regulující provozování hazardních her na území obce. Zbylých 30 obcí OZV nemělo a odpovídalo na otázku, zda mají v úmyslu vydávat OZV regulující provoz technických her – z nich 11 nemělo v úmyslu OZV vydávat, zatímco 2 obce plánovaly vydat OZV, zbylé obce toto téma neprojednávaly nebo čekají s rozhodnutím na schválení nové legislativy. Více než polovina obcí, které neměly platnou OZV regulující hazard, uvedla, že ví, jak při přípravě OZV postupovat. Přesto by téměř všechny obce (27 ze 30) uvítaly metodickou pomoc ze strany státních orgánů.

Výskyt kvízomatů či slevostrojů hlásilo 12 obcí ze 49 (24,5 %), ve všech případech šlo o obce s platnou OZV regulující provozování TH. V Praze se kvízomaty objevily již v r. 2012, v ostatních obcích až od r. 2014. V 11 z těchto obcí se kvízomaty vyskytovaly i v době dotazování. Sedm obcí uvedlo, že kvízomaty byly provozovány v provozovnách spolu s licencovanými TH, 10 uvedlo, že byly provozovány v prostorách bývalých heren, 3 uvedly, že jsou provozovány i jinde než v těchto místech.

V 5 obcích (10,2 %) se v posledních 5 letech vyskytly tzv. černé herny, z nich byly 4 obce s OZV. Ve 3 obcích z těchto 5 se vyskytovaly tzv. černé herny i v současnosti. Aktivní postup státního dozoru proti nelegálním TH uvedly 2 z těchto 5 obcí a 1 obec hlásila aktivní postup Policie ČR.

Ze všech 49 obcí polovina věděla, jak postupovat v případě výskytu kvízomatů či slevostrojů, a přibližně 40 % vědělo, jak postupovat v případě výskytu tzv. černých heren. Přesto by 4/5 obcí uvítaly metodickou pomoc (např. informační materiály) při postupu proti nelegálnímu hazardu.

1.4 Politika a strategie v oblasti hazardního hraní

1.4.1 Národní strategie protidrogové politiky a Akční plán pro oblast hazardního hraní

Dne 15. prosince 2014 byla vládou schválena usnesením č. 1060 revize Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018 (Národní strategie 2010–2018), která do protidrogové politiky ČR integrovala problematiku hazardního hraní. Revidovaná Národní strategie 2010–2018[19] v oblasti hazardního hraní stanoví následující cíle:

[19] Plné znění revidované Národní strategie 2010–2018 je k dispozici na http://www.drogy-info.cz/index.php/drogova_situace/protidrogova_politika_v_cr/narodni_strategie_protidrogove_politiky_na_obdobi_2010_az_2018 [2015-04-22].

- snížit míru hazardního hraní mezi dětmi a mládeží,
- snížit míru problémového hráčství,
- snížit potenciální rizika spojená s problémovým hráčstvím pro jedince a společnost,
- posílit zákonnou regulaci hazardního hraní.

Tomu odpovídající priority Národní strategie 2010–2018 pro oblast hazardního hraní jsou:

- v oblasti primární prevence: zvýšení informovanosti o povaze a rizicích hazardního hraní v obecné populaci, korekce chybných informací a přesvědčení hazardních hráčů, podpora principů tzv. zodpovědného hraní, zajištění dostupnosti efektivních preventivních opatření,
- v oblasti léčby a dalších intervencí: snížení míry problémového hráčství a s ním spojených ekonomických, sociálních a zdravotních dopadů, zvýšení dostupnosti efektivních léčebných intervencí k omezení a předcházení škod způsobených problémovým hráčstvím,
- v oblasti snižování rizik: snížení negativních dopadů problémového hráčství na fyzické i duševní zdraví, bezpečnost a majetek jedinců, komunit i společnosti,
- v oblasti snižování dostupnosti a posílení kontroly a regulace dostupnosti hazardních her a jejich reklamy: regulace hazardních her, prosazování opatření snižování rizika rozvoje problémového hráčství, harmonizace podmínek pro provozování hazardních her s legislativou EU.

Podrobnější informace k revizi Národní strategie 2010–2018 a integrované protidrogové politice viz VZ 2014 (Mravčík et al., 2015f).

Nástroje a aktivit k dosažení strategických cílů a priorit Národní strategie 2010–2018 jsou stanoveny v navazujícím Akčním plánu realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2015–2018 pro oblast hazardního hraní (Akční plán pro hazardní hraní na období 2015–2018), který byl schválen usnesením vlády ze dne 9. listopadu 2015 č. 915.

Akční plán pro hazardní hraní na období 2015–2018 stanovil následující priority:

- zvýšení informovanosti obecné i hráčské populace o hazardním hraní,
- prevence rozvoje problémového hráčství,
- včasný záchyt a intervence problémového hráčství,
- zvýšení kontaktu problémových hráčů s pomáhajícími službami,
- zvýšení dostupnosti poradenských a léčebných programů,
- důsledná kontrola dodržování přijatých regulačních opatření,
- redukce nelegálního provozování hazardních her,
- realizace komplexní politiky v oblasti hazardního hraní a její finanční zajištění,
- pravidelný monitoring a vyhodnocování situace a dopadů regulace v oblasti hazardního hraní.

Pilířům a podpůrným oblastem protidrogové politiky definovaným v Národní strategii 2010–2018 odpovídají tyto intervenční oblasti akčního plánu:

- primární prevence problémového hráčství v obecné populaci,
- snižování rizik a prevence problémového hráčství,
- poradenství a léčba problémových hráčů,
- kontrola a zajištění vymáhání práva,
- koordinace a financování protidrogové politiky pro oblast hazardního hraní,
- monitorování situace a evaluace opatření.

Akční plán definoval indikátory dosažení strategických cílů a dodržení priorit akčního plánu. Obsahuje celkem 40 aktivit a 60 dílčích úkolů.

Mezi aktivity v oblasti primární prevence patří:

- zřízení a provoz národní informační platformy pro prevenci problémového hraní (informace na webu, internetové poradenství, telefonická linka pomoci, odkazovaní do poradenství a léčby, tvorba a distribuce informačních sdělení, dlouhodobé informační kampaně, poradenství nositelům rozhodovacích pravomocí na obecní úrovni),

- popis současného stavu a nabídky preventivních aktivit v oblasti hazardního hraní, popis příkladů dobré praxe a návrh případných opatření pro posílení jejich nabídky,
- vytvoření metodického doporučení pro primární prevenci problémů spojených s hazardním hraním pro pedagogické pracovníky.

V oblasti snižování rizik a prevence problémového hráčství byly definovány např. tyto aktivity:

- vytvoření informačního sdělení o rizicích problémového hráčství pro různé typy hazardních her a různé typy prostředí,
- vytvoření a vedení veřejně dostupného seznamu poradenských a léčebných institucí v oblasti hazardního hraní,
- sledování kriminality spojené s hazardním hraním a návrh opatření,
- podpora aktivit a projektů prevence kriminality samospráv spojené s hazardním hraním,
- vytvoření algoritmu pro vyhledávání problémových hráčů na internetu a na centrálně řízených technických hrách,
- vzdělávání zaměstnanců a odpovědných osob v oblasti včasné identifikace a intervence u problémových hráčů,
- vytvoření Fóra zodpovědného hraní jako platformy pro komunikaci a realizaci aktivit zodpovědného hraní,
- vytvoření Etického kodexu provozovatelů a profesních sdružení provozovatelů účastnících se Fóra zodpovědného hraní a kontrola jeho dodržování,
- vytvoření nástroje na hodnocení rizikovosti všech typů hazardních her v ČR.

Oblast poradenství a léčby problémových hráčů obsahuje např. aktivity:

- rozvoj poradenských a léčebných služeb pro patologické hráče,
- vytvoření intervenčního programu pro patologické hráče ve výkonu trestu,
- analýza souladu Standardů odborné způsobilosti adiktologických služeb s poskytováním služeb patologickým hráčům,
- podpora vzniku vzdělávacích kurzů pro pracovníky ve službách zaměřených na zvýšení kompetence v poskytování péče problémovým hráčům,
- metodická podpora pracovníků ve službách pracujících s patologickými hráči,
- vytvoření vzdělávacího kurzu a podpora vzdělávání v oblasti dluhového poradenství pro pracovníky v adiktologických službách,
- podpora mezinárodní výměny zkušeností v poradenství a léčbě pro patologické hráče pomocí zahraničních lektorů a stáží v zahraničí.

V oblasti kontroly a zajištění vymáhání práva akční plán definoval následující aktivity:

- pravidelné vyhodnocení kontrolní činnosti, jejích výsledků a případný návrh opatření pro zlepšení vymahatelnosti regulačních zákonných opatření,
- analýza implementace zákona o provozování hazardních her,
- zefektivnění a zviditelnění nástroje k hlášení průběžných podnětů o výskytu nepovoleného hazardu (tzv. ohlašovny nelegálního hazardu),
- analýza vlivu herního průmyslu na možná rizika korupčního jednání v rámci veřejné správy a návrh řešení,
- vyhodnocení vymáhání pravidel pro reklamu na hazardní hry.

Oblast koordinace a financování protidrogové politiky pro oblast hazardního hraní obsahuje následující aktivity:

- pravidelné projednávání problematiky hazardního hraní na jednáních RVKPP,
- vytvoření stálého poradního orgánu RVKPP pro oblast hazardního hraní,
- začlenění problematiky hazardního hraní a služeb pro patologické hráče do krajských protidrogových politik,

- pokračování metodické podpory krajů a obcí v politice pro oblast hazardního hraní ze strany MF a rozvoj metodické podpory ze strany sekretariátu RVKPP (metodické příručky, osobní konzultace, kulaté stoly apod.),
- pravidelná, jednou ročně, organizace národní, popř. mezinárodní konference na téma hazardní hraní,
- zpracování projektu spolufinancovaného z evropských fondů na realizaci vybraných aktivit tohoto akčního plánu,
- vytvoření finančního mechanismu (fondu, nadace apod.) společenské odpovědnosti s cílem podpory preventivních a vzdělávacích aktivit na platformě Fóra zodpovědného hraní a v souladu s etickým kodexem společensky odpovědného provozovatele,
- vytvoření stabilního dotačního titulu pro oblast hazardního hraní, kterým se budou financovat programy prevence a léčby v oblasti hazardního hraní,
- postupné zapojení krajských a obecních rozpočtů a dalších zdrojů do financování poradenských a léčebných programů pro patologické hráče,
- vyčlenění prostředků státního rozpočtu na realizaci akčního plánu národní strategie protidrogové politiky pro oblast hazardního hraní.

V oblasti monitorování situace a evaluace opatření definuje akční plán řadu aktivit:

- zpracování a publikace výroční zprávy o stavu ve věcech hazardního hraní v ČR,
- zřízení stálé pracovní skupiny pro monitorování situace v oblasti hazardního hraní,
- zpracování a distribuce odborných publikací o hazardním hraní v edici NMS,
- pravidelný monitoring přípravy, zpracování výstupů a implementace opatření akčního plánu pro oblast hazardního hraní,
- vyhodnocení výstupů/dopadů akčního plánu pro oblast hazardního hraní,
- podpora výzkumných projektů v oblasti zjišťování příčin problémového hraní a efektivity opatření.

Finanční prostředky odhadované na realizaci aktivit akčního plánu v l. 2015–2018 byly vyčísleny na 330,08 mil. Kč – tabulka 1-1.

tabulka 1-1: Odhad nákladů na aktivity Akčního plánu pro hazardní hraní na období 2015–2018 podle oblastí a roků, v tis. Kč

Oblast akčního plánu	2015	2016	2017	2018
Prevence problémového hráčství v obecné populaci*	0	62 780	42 500	35 500
Snižování rizik a prevence problémového hráčství v hráčské populaci	100	1 300	0	0
Poradenství a léčba problémových hráčů	0	38 100	62 400	81 000
Kontrola a zajištění vymáhání práva	0	0	0	0
Koordinace a financování protidrogové politiky pro oblast hazardního hraní	100	100	100	100
Monitorování situace a evaluace opatření	0	2 000	2 000	2 000
Celkem	**200**	**104 280**	**107 000**	**118 600**

Zdroj: Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (2015)

1.4.2 Koordinace a financování politiky v oblasti hazardního hraní

Odpovědnost za tvorbu a naplňování národní protidrogové politiky nese vláda ČR. Jejím poradním a koordinačním orgánem je Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP). Jejím servisním pracovištěm je sekretariát RVKPP, který je organizační součástí Úřadu vlády ČR jako Odbor protidrogové politiky. Jeho součástí je rovněž Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti.

Hlavní regulační autoritou v oblasti provozování hazardního hraní v ČR je MF – Odbor 34 Státní dozor nad sázkovými hrami a loteriemi – blíže viz kapitolu Legislativní rámec a regulace hazardního hraní na národní úrovni, str. 15. Ke kontrolní činnosti finanční správy v oblasti hazardního hraní viz blíže kapitolu Porušování loterijního zákona při provozování hazardních her, str. 104. Informace o regulaci hazardního hraní na obecní úrovni jsou uvedeny v kapitole Regulace na obecní úrovni, str. 18.

V r. 2015 RVKPP v souvislosti s rozšířením svého mandátu na integrovanou protidrogovou politiku revidovala své poradní a pracovní orgány; v březnu 2015 schválila návrh nového uspořádání svých pracovních a poradních orgánů – tabulka 1-2.

tabulka 1-2: Přehled výborů a pracovních skupin RVKPP od r. 2015

Výbory	Pracovní skupiny
Výbor zástupců resortů a institucí	PS pro problematiku nelegálních drog PS pro problematiku alkoholu
Výbor zástupců regionů	PS pro problematiku hazardních her PS pro problematiku tabáku
Dotační výbor	Adiktologické fórum
Výbor pro udělování certifikací a kvalitu adiktologických služeb	PS pro léčebné využití psychoaktivních látek a rostlin (PS pro psychoaktivní látky) PS pro financování protidrogové politiky
Poradní výbor pro sběr dat o závislostech	7 pracovních skupin NMS: Populační a školské průzkumy Úmrtí spojená s užíváním drog Data trestněprávního sektoru Problémové užívání drog a využívání adiktologických služeb Pro infekční nemoci spojené s užíváním drog Monitorování hazardního hraní a jeho dopadů Systém včasného varování před novými drogami

Pozn.: Pracovní skupiny zabývající se oblastí hazardního hraní jsou v gesci sekretariátu RVKPP, resp. NMS.
Zdroj: Mravčík et al. (2015b)

V posledních letech se ve spolupráci s MF dařilo RVKPP zajistit prostředky na realizaci mimořádného dotačního řízení zaměřeného na oblast hazardního hraní. V rámci tohoto mimořádného dotačního řízení v r. 2013 RVKPP uložila převod neinvestičních dotací ze státního rozpočtu ve výši 5 mil. Kč celkem 14 žadatelům na realizaci 16 projektů, v r. 2014 byly poskytnuty dotace na realizaci 11 projektů od 9 žadatelů v celkové výši 3 mil. Kč a v r. 2015 RVKPP schválila návrhy na poskytnutí dotací 17 projektům od 12 žadatelů v celkové výši 5 mil. Kč formou finanční spoluúčasti státu na jejich realizaci. Strukturu prostředků v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR účelově určené pro oblast patologického hráčství členěnou podle formy právní subjektivity příjemce dotace a podle typu poskytovaných služeb k 31. 12. 2015 ukazují tabulka 1-3 a tabulka 1-4.

V r. 2016 se objem prostředků rozdělených na realizaci projektů v oblasti hazardního hraní ve dvou dotačních řízeních RVKPP zvýšil na celkem 24 mil. Kč.

Podrobné informace o síti služeb pro problémové hráče uvádí kapitola Léčba a další odborné služby, str. 127.

tabulka 1-3: Struktura dotací realizovaných z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády České republiky pro oblast patologického hráčství v r. 2015 podle právní subjektivity příjemce

Právní forma	Dotace (v tis. Kč)	Podíl podle právní formy (%)
Spolky	1 849	36,98
Obecně prospěšné společnosti	3 038	60,76
Příspěvkové organizace města	113	2,26
Celkem	**5 000**	**100,00**

Zdroj: Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (2016)

tabulka 1-4: Struktura dotací realizovaných z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády České republiky pro oblast patologického hráčství v r. 2015 podle typu služeb

Typ služby	Dotace (v tis. Kč)	Podíl podle typu (%)
Kontaktní a poradenské služby	279	5,6
Ambulantní léčba	3 127	62,5
Ambulantní doléčovací programy	815	16,3
Primární prevence	779	15,6
Celkem	**5 000**	**100,0**

Zdroj: Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (2016)

V září 2015 proběhla v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR konference Loterie a kurzové sázky v Evropě 21. století. V listopadu 2015 organizovalo v Praze MF mezinárodní konferenci o souvislostech regulace hazardních her v ČR.

1.4.3 Politika v oblasti hazardních her na úrovni Evropské unie

V r. 2012 ustavila Evropská komise (EK) skupinu odborníků na služby v oblasti hazardních her (*Expert Group on Gambling Services*).[20] Expertní skupina má 30 členů (národní úřady a instituce, v jejichž gesci je regulace hazardních her) a jejím úkolem je zejména poskytovat EK odborné poradenství a pomoc při přípravě právních předpisů nebo v definici politiky. Dále má skupina za úkol navázat spolupráci mezi orgány členských států a EK v oblasti hazardních her a usnadňovat výměnu zkušeností a osvědčených postupů v oblasti regulace hazardních her mezi zeměmi EU a sledovat vývoj politik a nově vznikající problémy v této oblasti. Expertní skupina měla působit do konce r. 2015, EK v prosinci 2015 prodloužila termín její činnosti do r. 2018.

V listopadu 2015 byla zástupci regulátorů hazardních her z členských států Evropského hospodářského prostoru podepsána první dohoda o spolupráci v oblasti on-line hazardních her.[21] Evropské země čelí v souvislosti s rozšířením on-line hazardních her novým společenským, právním a technickým problémům a výzvám, které nelze řešit bez účinné spolupráce mezi jednotlivými státy. Dohoda o spolupráci v oblasti on-line hazardních her má za cíl zvýšit ochranu spotřebitelů a zajistit dobře regulované a zodpovědné hraní v rámci celé Evropy.

Dohoda se týká oblastí, jako jsou provozování hazardních her, zejména povolovací řízení, ověření informací poskytnutých jinými orgány, výměna odborných znalostí, dohled nad dodržováním vnitrostátních právních předpisů, včetně ochrany spotřebitelů, předcházení praní špinavých peněz, podvodům a sázkám spojeným s manipulací sportovních akcí, praktická spolupráce mezi jednotlivými orgány a sdílení osvědčených postupů. Součástí dohody jsou i tzv. *gateways* (informační listy) jednotlivých členských států, které poskytují podrobné informace o úloze a pravomocích jednotlivých vnitrostátních orgánů, o oblastech informací, které by chtěly sdílet, o pravomocích jiných vnitrostátních orgánů ve vztahu k hazardním hrám a zákonná omezení, týkající se např. ochrany osobních dat.

1.4.4 Názory veřejnosti na hazardní hry

V r. 2015 realizoval Magistrát hl. m. Prahy ve spolupráci s agenturou Ipsos studii zaměřenou na postoje obyvatel Prahy a turistů v oblasti kriminality a bezpečí na území hlavního města. Studie navazovala na předchozí šetření z l. 1997, 1999, 2001, 2004, 2007, 2009, 2010, 2015. Pro sběr dat byla zvolena kombinace on-line a osobního dotazování. Dotazník pro obyvatele Prahy obsahoval 22 položek, pro turisty 20. Studie se zúčastnilo 1011 respondentů, z toho 454 mužů a 557 žen.

V rámci studie byli respondenti požádáni také o hodnocení míry závažnosti vybraných problémů.[22] Celkem 50 % respondentů hodnotilo hraní hazardních her jako závažný problém, z toho více než

[20] http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2868 [2016-05-06]

[21] Ministerstvo financí spolupracuje v regulaci hazardu s evropskými kolegy. Tisková zpráva MF ze dne 1. 12. 2015. Dostupné z http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/ministerstvo-financi-spolupracuje-v-regu-23208 [2016-04-27].

[22] Otázky související s problematikou hazardních her byly formulovány následovně: (1) Které z níže uvedených problémů

polovina jako problém rozhodně závažný (tj. 27 % všech dotázaných). Pokud jde o srovnání jednotlivých městských částí, hraní hazardních her bylo nejčastěji hodnoceno jako závažný problém občany městských částí Praha 12, Praha 13 a Praha 7.

Většina respondentů vyjádřila negativní postoj ke zřízení provozoven s nabídkou hraní hazardních her v okolí svého bydliště – 90 % respondentů by vadila herna s „automaty" v blízkosti bydliště, 87 % respondentů kasino s ruletou. Podobně negativní postoj zastávali respondenti vůči umístění kontaktního centra pro uživatele drog (91 %) a ubytovny pro osoby bez domova (90 %).

U všech sledovaných ukazatelů týkajících se hazardního hraní je od r. 1997 sledován nárůst – graf 1-2.

graf 1-2: Vývoj ukazatelů souvisejících s hraním hazardních her ve studii Analýza pocitu bezpečí v Praze v l. 1997–2015, v %

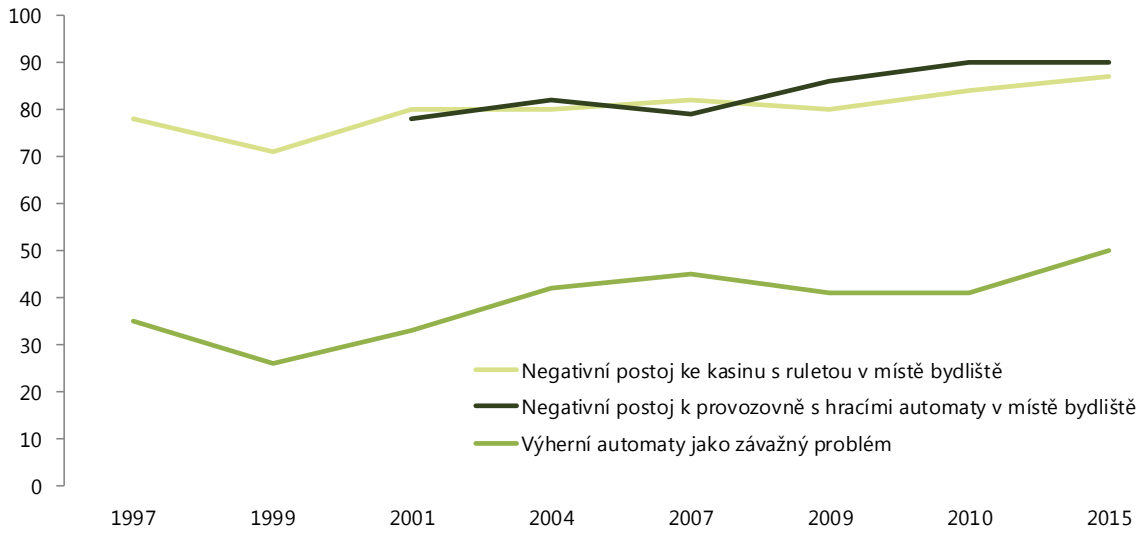

Zdroj: Magistrát hl. m. Prahy a Ipsos (2015), Magistrát hl. m. Prahy (2010), Magistrát hl. m. Prahy (2005)

považujete v Praze za závažné (jednou z položek byly výherní automaty)?; (2) Do jaké míry by vám vadilo, kdyby v blízkosti vašeho bydliště mělo vzniknout kasino s ruletou / provozovna s hracími automaty?

2

2 Trh s hazardními hrami

2.1 Úvod

Nabídka a dostupnost hazardních her podmiňují výskyt společenských dopadů hazardu. Větší dostupnost hazardních her a liberalizace postojů k hazardním hrám vedou nejen k nárůstu hazardního hraní jako takového, ale i k nárůstu problémového hraní s výskytem zdravotních a sociálních škod včetně zadlužení. Zdá se, že roli hraje fyzická dostupnost hráčských příležitostí (heren) spíše než hustota herních přístrojů. Dostupnost hazardních her je také faktorem komplikujícím proces léčby patologického hráče (Williams et al., 2012b, Abbott et al., 2013, Vasiliadis et al., 2013, Mravčík et al., 2015a). Zvýšení míry hazardního hraní v populaci bývá alespoň dočasně spojeno se zvýšením míry problémového hraní, což platí pro všechny formy hazardního hraní (Volberg a Williams, 2014).

Ve srovnání s jinými spotřebitelskými produkty je nabídka legálních hazardních her do značné míry dána regulačními opatřeními než čistě ekonomickými faktory – blíže viz kapitolu Regulace a politika v oblasti hazardních her, str. 13. Hlavními důvody regulace jsou ochrana hráčů před rozvojem problémového hráčství a prevence negativních veřejnozdravotních a sociálních dopadů hazardního hraní. Na druhou stranu je hazardní průmysl zdrojem nemalých příjmů do veřejných rozpočtů. Odvody z hazardu a další ekonomické faktory včetně zaměstnanosti pak často slouží jako protiargument jeho restrikce (Samuelson a Norhaus, 2007).

Mezi hrami, které se na trhu nabízejí, existují podstatné rozdíly v jejich rizikovosti. Zejména TH (VHP, VLT a další technická zařízení) se vyznačují charakteristikami, které zvyšují riziko rozvoje problémového hráčství. Ke hrám s vyšším rizikem patří také kurzové sázky, zejména sázky on-line, a to především tzv. live sázky, jiné on-line hry a také živé hry. Hlavními faktory zvyšujícími rizikovost jsou vysoká četnost sázek v krátkém časovém sledu, možnost hrát nepřetržitě po dlouhou dobu nebo možnost velkých finančních vkladů a s tím související vysoké vzrušení ze hry. Hráči těchto her a především hráči TH tvoří významnou nebo převažující část osob trpících problémy v souvislosti s hazardním hraním v řadě evropských zemí včetně ČR (Parke a Griffiths, 2007, Livingstone et al., 2008, Griffiths, 2009, Williams et al., 2012b, Mravčík et al., 2015c, Mravčík et al., 2015a).

Současný loterijní zákon definuje tři základní typy prostředí, kde lze provozovat technické hry:

- provozovna se zvláštním režimem, tj. pohostinské zařízení a další místa, kde jsou umístěny VHP nebo jiné TH – tento typ herního prostředí by měl v ČR od r. 2017 s účinností nové legislativy přestat existovat,
- herna, která je určena zejména pro provozování VHP a jiných her technického charakteru,
- kasino, kde jsou kromě technických her provozovány tzv. živé hry (typicky ruleta a karetní hry).

Kurzové sázky je možno provozovat na pobočkách sázkových kanceláří a jinde na prodejních místech s terminály provozovatelů kurzových sázek, podobně jako číselné nebo okamžité loterie (stírací losy), jejichž dostupnost v ČR je v zásadě neomezená. Na trhu s hazardními hrami aktuálně dochází k rychlému rozvoji on-line hraní.

Základní zdroj informací pro mapování trhu v ČR představují data MF. Odbor Státního dozoru nad sázkovými hrami a loteriemi dlouhodobě eviduje počty hazardních her v ČR, provozovatelů i herních míst, kterým uděluje povolení k jejich provozování. Evidence MF nezahrnuje hazardní hry, které jsou povolovány obcemi (zejména VHP a tomboly) a jejich provozovatele.

2.2 Nabídka hazardního hraní

Celkem 69 společností mělo v ČR v r. 2015 povolení MF k provozování alespoň jednoho typu hazardní hry (v r. 2014 to bylo 73 společností). Alespoň na 1 typ TH mělo povolení 59 společností, nejčastěji VHP (33 společností), EMR (32), IVT (30) a LLS (27); jednotlivé společnosti měly často povolení na všechny či většinu typů TH. Celkem 33 společností mělo povolení na živé hry – tabulka 2-1. Z 12 společností, které měly povolení na kurzové sázky, jich 7 mělo také povolení na internetové kurzové sázky. Většina společností měla sídlo v Praze a v krajských městech, tři měly sídlo blízko hranic s Německem a Rakouskem, kde je vysoký výskyt kasin a heren (Česká Kubice, Rozvadov, Železná Ruda).

tabulka 2-1: Počet povolení k provozování hazardních her podle typu, k 1. 12. 2015

Typ povolené hry	Počet společností s povolením
VHP	33
Živé hry	33
EMR	32
IVT	30
LLS	27
Kurzové sázky	12
Turnaje v povoleném kasinu	9
Internetové kurzové sázky	9
Okamžité loterie	8
Číselné loterie	5
Internetové karetní hry	2
Bingo	1
Dostihy	1
Ostatní	18

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Celkový počet provozoven nebo portálů vybraných typů hazardních her popisuje tabulka 2-2.

tabulka 2-2: Počty provozoven hazardních her povolovaných MF v l. 2009–2015

Typ provozovny / hazardní hry	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Herny a provozovny se zvláštním režimem*	5 595	6 863	8 024	7 856	7 065	5 958	4 298
Kasina	202	225	345	444	473	566	538
Kurzové sázky	n. a.	5 883	6 854	7 237	7 329	7 299	7 616
Dostihové sázky	n. a.	361	361	361	360	263	363
Internetové sázkové portály	5	n. a.	n. a.	9	9	8	9

Pozn.: * Provozovny, kde je alespoň jedno zařízení povolované MF (IVT, EMR apod.).
Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

2.2.1 Technické hry a hazardní hry v kasinu

Od ledna 2014 začalo MF vydávat pravidelný měsíční přehled povolených TH a hazardních her v kasinu (v r. 2013 vydávalo čtvrtletní přehledy) u těch her a herních zařízení, kde MF vydává povolení k provozování, tj. u všech TH mimo VHP v hernách a provozovnách se zvláštním režimem a u všech TH a her v kasinech (tzv. živých her). MF nevydává povolení k VHP v hernách a provozovnách se zvláštním režimem, jejichž provozování povolují obce a informace o nich poskytují jednou za rok MF.

Mezi r. 2014 a 2015 ubylo celkem 10,3 % TH a her v kasinu, z toho počet zařízení a her povolovaných MF klesl o 8,9 %. Změny počtů povolených zařízení a her se však liší podle jejich typu. Zatímco počet VHP povolených MF stoupl o 3,2 % (tzn. o 131 kusů), všech ostatních zařízení ubylo. Relativně nejvíce ubylo loterií pomocí technických zařízení (o 31,3 %), LLS (o 21,6 %) a ostatních TH (o 19,3 %), což představuje celkem 845 zařízení. Ubylo také IVT, v absolutních číslech je to úbytek

o 3797 kusů, což představuje 8,4 %. Počet povolených živých her v kasinu[23] se snížil o 17,8 % a počet VHP povolovaných obcemi o 16,7 % – tabulka 2-3, graf 2-1 a graf 2-2.

*tabulka 2-3: Počty povolení k jednotlivým typům TH a hazardních her v kasinu v l. 2009–2015, k 31. 12. daného roku**

Typ her	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Změna 2014/ 2015 (%)
Hry povolované MF								
EMR	1 958	1 894	2 297	2 272	1 541	1 201	1 068	–11,1
IVT	29 594	46 572	62 926	64 188	48 461	45 467	41 670	–8,4
LLS	3	17	3 953	5 696	2 713	2 213	1 734	–21,6
Ostatní TH podle § 50 odst. 3	821	3 583	3 934	3 106	2 038	1 793	1 447	–19,3
Loterie pomocí technických zařízení podle § 2 písm. j)	363	202	171	164	74	64	44	–31,3
VHP	3 964	4 270	3 973	3 509	3 438	4 129	4 260	3,2
Elektronické karetní stoly	0	0	5	19	1	0	0	0,0
Živé hry v kasinu	1 083	1 314	2 064	3 571	2 760	2 741	2 254	–17,8
Celkem hry povolované MF	37 786	57 852	79 323	82 525	61 026	57 608	52 477	–8,9
Hry povolované obcemi								
VHP	47 912	34 038	24 738	17 908	15 000	12 131	10 108	–16,7
Celkem	**85 698**	**91 890**	**104 061**	**100 433**	**76 025**	**69 739**	**62 585**	**–10,3**
Z toho celkem TH	84 615	90 576	101 997	96 862	73 265	66 998	60 331	–10,0

Pozn.: * Údaje o počtu VHP povolovaných obcemi jsou k 31. 12. daného roku a údaje o počtu TH a her v kasinu jsou k 1. 1. v l. 2009–2012 a k 31. 12. v l. 2013–2015.
Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

[23] Na jeden stůl v kasinu bývá povoleno několik her. V jednom kasinu může být povoleno i několik stovek živých her v závislosti na počtu stolů.

graf 2-1: Počet TH a živých her v l. 2009–2015

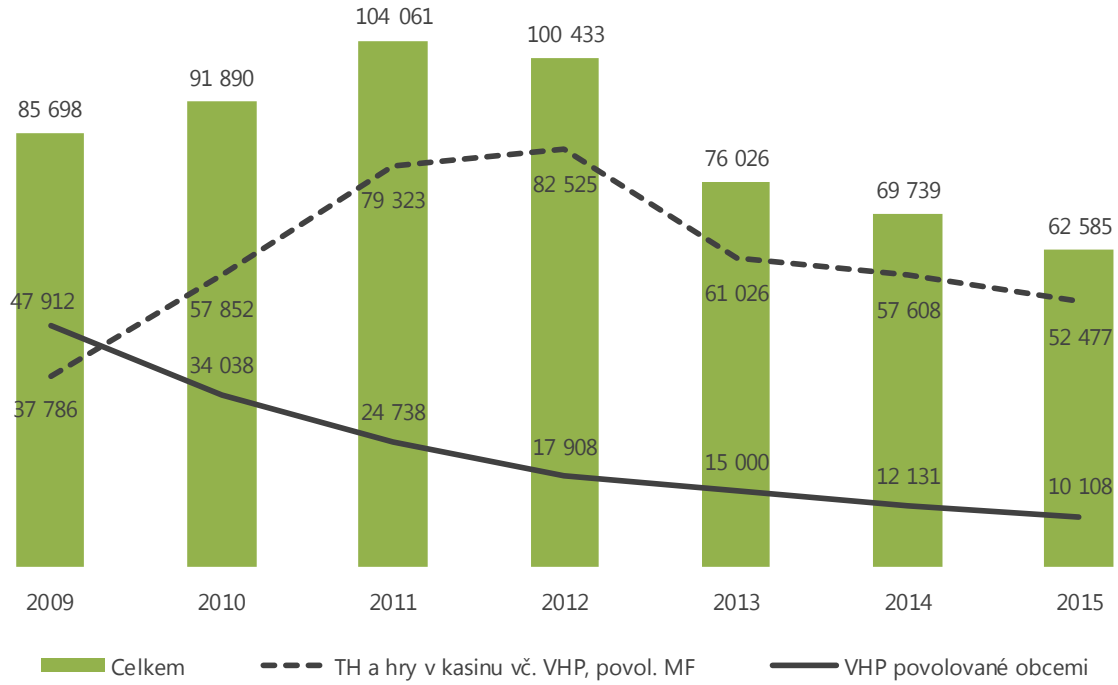

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

graf 2-2: Změny počtu hazardních her mezi r. 2014 a 2015, v %

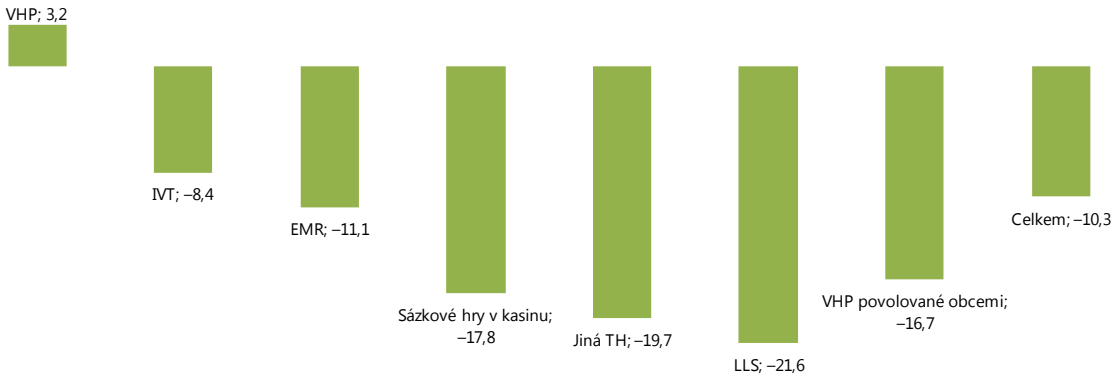

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

2.2.1.1 Technické a kasinové hry povolované MF

V r. 2015 došlo k dalšímu poklesu počtu her povolených MF a k 31. 12. 2015 bylo v ČR povoleno 52 477 her, z toho bylo 50 223 technických her a 2254 živých her v kasinu.

Průměrný počet TH a her v kasinu v ČR byl k 31. 12. 2015 49,7 na 10 tis. obyvatel. Nejvíce TH bylo povoleno v Karlovarském (101,6 na 10 tis. obyvatel) a Plzeňském kraji (75,1), nejméně naopak v Kraji Vysočina (25,2). V absolutních číslech bylo nejvíce her povoleno v Praze – celkem 13 % z celkového počtu. Kromě Prahy bylo nejvíce povolených her provozováno v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji (12,2 %, resp. 11,1 % ze všech TH) – tabulka 2-4, tabulka 9-1 a graf 2-3.

tabulka 2-4: Počet TH a her v kasinu a přepočet na 10 tis. obyvatel podle krajů, k 31. 12. 2015

Kraj	Počet povolených TH	Počet povolených živých her	Počet povolených her celkem	Podíl na celku (%)	Počet her na 10 tis. obyvatel
Hl. m. Praha	6 236	609	6 845	13,0	54,0
Středočeský	4 542	69	4 611	8,8	34,8
Jihočeský	2 367	135	2 502	4,8	39,2
Plzeňský	3 859	470	4 329	8,2	75,1
Karlovarský	2 813	212	3 025	5,8	101,6
Ústecký	4 444	126	4 570	8,7	55,5
Liberecký	2 231	38	2 269	4,3	51,6
Královéhradecký	2 159	24	2 183	4,2	39,6
Pardubický	2 033	25	2 058	3,9	39,9
Vysočina	1 281	5	1 286	2,5	25,2
Jihomoravský	5 627	220	5 847	11,1	49,8
Olomoucký	3 698	64	3 762	7,2	59,3
Zlínský	2 753	40	2 793	5,3	47,8
Moravskoslezský	6 180	217	6 397	12,2	52,7
Celkem	**50 223**	**2 254**	**52 477**	**100,0**	**49,7**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

graf 2-3: Počet TH a her v kasinu v přepočtu na 10 tis. obyvatel podle krajů, k 31. 12. 2015

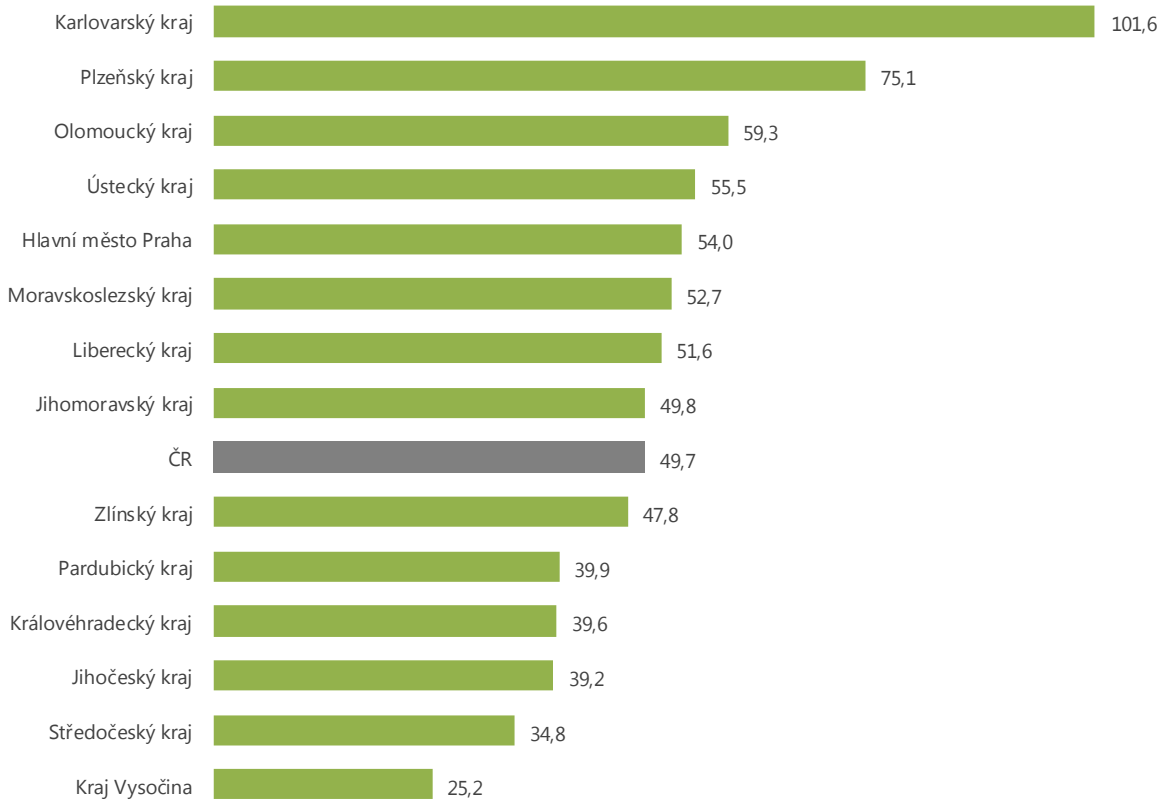

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Při přepočtu na 10 tis. obyvatel v jednotlivých okresech bylo nejvíce her povolených MF provozováno v okresech Domažlice (177,1), Znojmo (176,6), Tachov (165,6) a Cheb (148,9); ještě okresy Teplice a Prachatice přesáhly počet 100 her na 10 tis. obyvatel. Okresy s nejnižšími počty her na obyvatele byly Rokycany (2,3), Žďár nad Sázavou (5,2), České Budějovice (9,6) – graf 2-4 a mapa 2-1.

graf 2-4: Okresy s nadprůměrným počtem TH a her v kasinu na 10 tis. obyvatel, k 31. 12. 2015

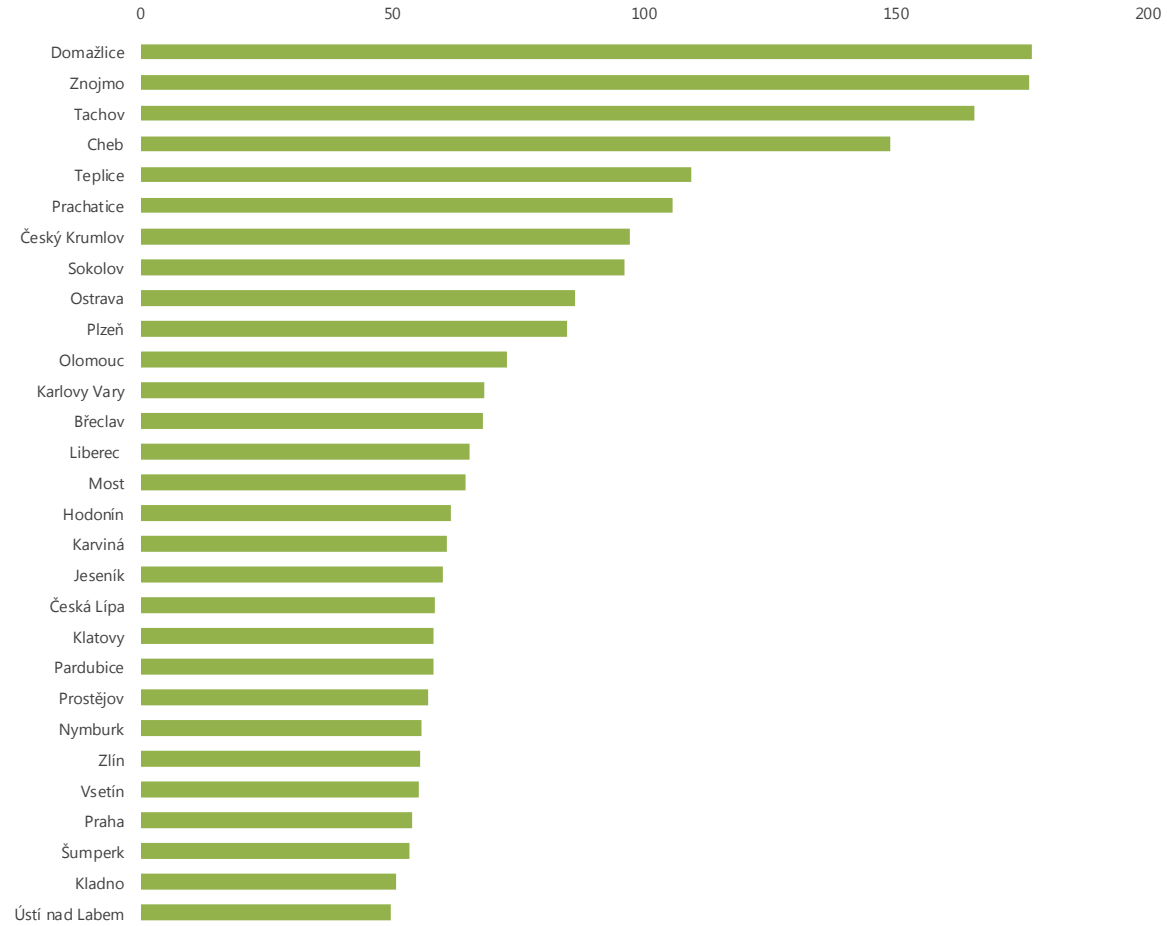

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

mapa 2-1: Regionální rozložení TH a her v kasinu povolovaných MF podle okresů, na 10 tis. obyvatel

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

V některých okresech se v r. 2015 významně změnil počet povolených hazardních her na 10 tis. obyvatel, a to jak směrem dolů, tak směrem nahoru. Nejvýraznější pokles nastal v okresech

Žďár nad Sázavou (o 80 %), Frýdek-Místek (o 57 %) a Chomutov (o 51 %), největší nárůst naopak v okrese Mělník (o 31 %).

2.2.1.2 Herní prostředí technických her povolovaných ministerstvem financí a kasina

K 31. 12. 2015 bylo v ČR provozováno 4836 heren, kasin a provozoven se zvláštním režimem s povolením hry MF. V r. 2015 dále pokračoval trend snižování počtu provozoven hazardních her, a to o 18,9 % oproti r. 2014, který jde na vrub především snižování počtu heren a provozoven se zvláštním režimem. V r. 2015 však poprvé po dlouhodobém nárůstu meziročně poklesl počet kasin z 566 v r. 2014 na 538 v r. 2015.[24] Přesto se podíl kasin na celkovém počtu provozoven zvýšil na 11,1 %. Každá devátá provozovna je tedy registrována jako kasino – graf 2-5.

graf 2-5: Srovnání počtu heren a provozoven se zvláštním režimem a kasin v l. 2009–2015

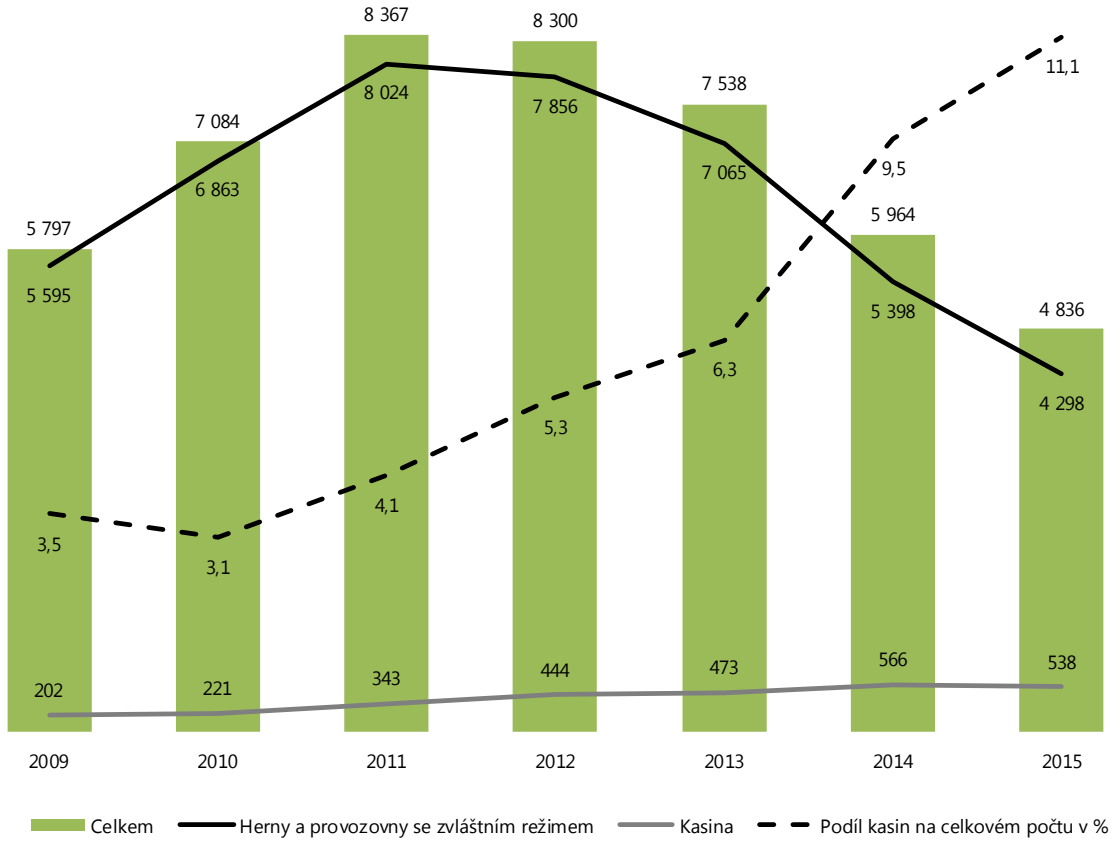

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Struktura kasin podle počtu povolených živých her se oproti r. 2014 mírně změnila. Zatímco v r. 2014 mělo 66,8 % kasin 1 nebo 2 povolené živé hry, v r. 2015 jich bylo 71,4 %. Podíl kasin s 11–20 živými hrami vzrostl ze 4,4 % na 5,0 %. Podíly ostatních kategorií kasin se snížily, pouze podíl kasin s 50 a více živými hrami se nezměnil – graf 2-6. Podle nového zákona o hazardních hrách bude muset mít kasino minimálně 3 stoly s živou hrou. Podle Asociace společností provozujících casina v ČR má skutečné kasino minimálně 5 hracích stolů, z toho minimálně 2 pro ruletu.[25] Za tohoto předpokladu (a za předpokladu, že na 1 stůl je registrována jen 1 hra) lze počet skutečných kasin v ČR odhadnout na 17–18 % celkového počtu, tj. na přibližně 100 kasin.

[24] V reakci na nárůst tzv. falešných kasin, zejména v r. 2014, přijalo MF v únoru 2015 metodický pokyn k postupu při změně herního režimu u provozoven – viz VZ 2014.

[25] Zdroj: e-mailová komunikace s výkonným sekretářem Asociace společností provozujících casina v ČR V. Eichingerem ze dne 10. 5. 2015

graf 2-6: Podíl provozoven s povolením k provozování živé hry podle počtu povolených živých her, v %

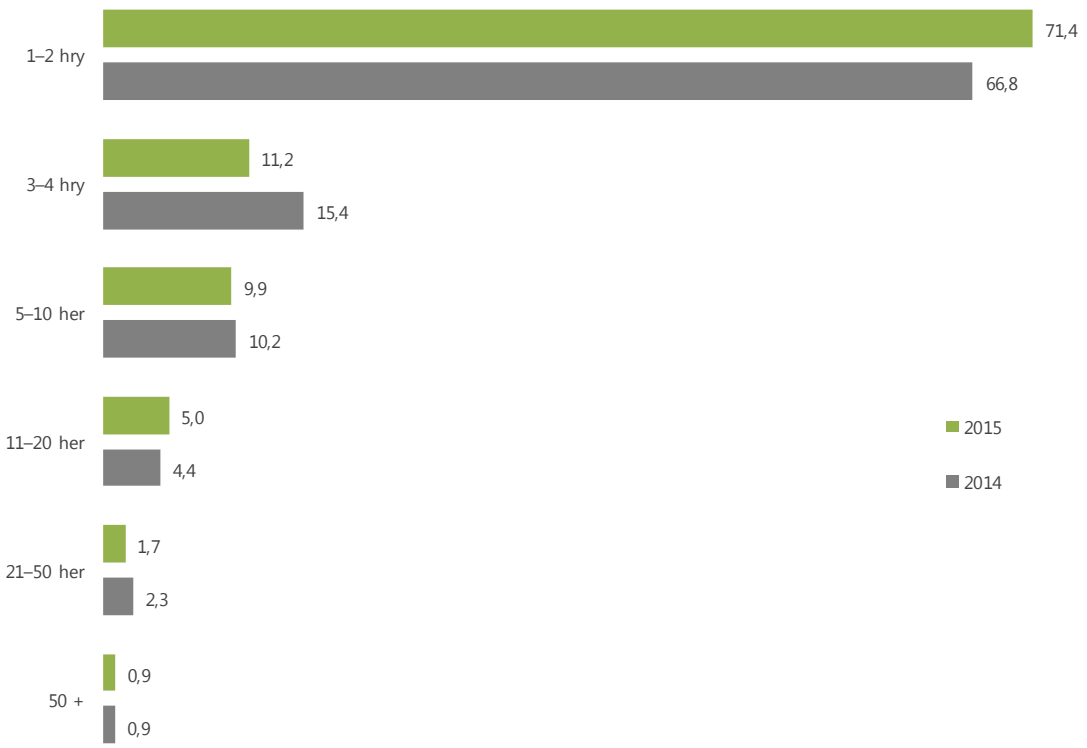

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Kasina s nejvyššími počty povolených živých her se nacházejí v okresech Tachov, Český Krumlov a Prachatice, tedy v okresech u hranice s německým Bavorskem – tabulka 2-5. Kasina se nacházela především ve velkých městech a v příhraničních obcích na jihu a západě ČR. V těchto obcích se nacházela velká kasina s několika stovkami technických a živých her. Např. v Chvalovicích-Hatích bylo v r. 2015 ve 3 kasinech povoleno 1122 her, v České Kubici – Folmavě v 7 kasinech celkem 765 her, v Rozvadově ve 2 kasinech 515 her.

tabulka 2-5: Okresy s nejvyšším průměrným počtem (10 a více) povolených živých her v kasinech v r. 2015

Okres	**Počet kasin**	**Celkový počet povolených živých her v okrese**	**Průměrný počet živých her**
Tachov	3	277	92
Český Krumlov	3	67	22
Prachatice	2	37	19
Znojmo	11	147	13
Klatovy	2	25	13
Svitavy	1	12	12
Cheb	14	159	11
Domažlice	7	78	11
Jindřichův Hradec	2	20	10

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Relativně nejvíce provozoven s hrami povolovanými MF bylo v r. 2015 v krajích Karlovarském (8,1 na 10 tis. obyvatel) a Zlínském (6,3). V kraji Moravskoslezském byl nejvyšší absolutní počet provozoven s hrami povolenými MF (celkem 669), ale oproti r. 2014 byl v tomto kraji zaznamenán pokles ze 6,7 na 5,5 provozovny na 10 tis. obyvatel. Celorepublikový průměr byl 4,6 provozovny – tabulka 2-6. Přehled trendů v počtu provozoven podle krajů podávají tabulka 2-7 a tabulka 2-8.

tabulka 2-6: Počet provozoven s hrami povolovanými MF podle krajů a přepočet na 10 tis. obyvatel v l. 2014–2015

Kraj	2014	2015	Změna v %	Počet provozoven na 10 tis. obyvatel
Hl. m. Praha	512	328	–35,9	2,6
Středočeský	554	485	–12,5	3,7
Jihočeský	256	194	–24,2	3,0
Plzeňský	373	283	–24,1	4,9
Karlovarský	276	241	–12,7	8,1
Ústecký	517	435	–15,9	5,3
Liberecký	283	232	–18,0	5,3
Královéhradecký	315	260	–17,5	4,7
Pardubický	234	213	–9,0	4,1
Vysočina	211	153	–27,5	3,0
Jihomoravský	774	637	–17,7	5,4
Olomoucký	390	337	–13,6	5,3
Zlínský	446	369	–17,3	6,3
Moravskoslezský	823	669	–18,7	5,5
Celkem	**5 964**	**4 836**	**–18,9**	**4,6**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

tabulka 2-7: Počty heren a provozoven se zvláštním režimem s hrami povolovanými MF podle krajů v l. 2009–2015

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hl. m. Praha	505	560	658	680	638	368	170
Středočeský	447	525	600	579	559	520	453
Jihočeský	324	359	410	354	333	245	181
Plzeňský	286	354	412	469	455	323	230
Karlovarský	239	313	346	338	284	255	219
Ústecký	550	615	754	793	716	460	389
Liberecký	268	337	406	366	354	263	212
Královéhradecký	254	371	425	397	371	306	251
Pardubický	237	257	301	276	261	222	202
Vysočina	204	253	302	312	277	210	151
Jihomoravský	735	908	1 108	1 102	961	713	599
Olomoucký	375	465	520	489	446	366	313
Zlínský	411	513	638	612	530	430	357
Moravskoslezský	760	1 033	1 144	1 089	880	717	571
Celkem	**5 595**	**6 863**	**8 024**	**7 856**	**7 065**	**5 398**	**4 298**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

tabulka 2-8: Počty kasin podle krajů v l. 2009–2015

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hl. m. Praha	66	91	148	195	160	144	158
Středočeský	14	15	21	32	31	34	32
Jihočeský	7	11	11	16	15	11	13
Plzeňský	20	19	25	28	20	50	53
Karlovarský	17	15	21	21	23	21	22
Ústecký	18	14	22	25	29	57	46
Liberecký	8	7	11	14	13	20	20
Královéhradecký	4	5	6	12	12	9	9
Pardubický	4	3	3	7	8	12	11
Vysočina	1	2	5	4	3	1	2
Jihomoravský	20	17	28	34	41	61	38
Olomoucký	8	7	7	9	14	24	24
Zlínský	2	2	4	3	6	16	12
Moravskoslezský	13	13	28	42	98	104	98
Celkem	**202**	**221**	**340**	**442**	**473**	**566**	**538**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

V geografickém rozložení podle okresů byl nejvyšší počet provozoven hazardních her na 10 tis. obyvatel k 31. 12. 2015 v okresech Cheb (11,0), Břeclav (9,6), Tachov (8,9) a Hodonín (8,8). V Praze se nacházelo 6,8 % všech provozoven, ale při přepočtu na 10 tis. obyvatel to je jen 2,6 provozovny. Brno vykazuje 3,4 a Ostrava 8,1 provozovny na 10 tis. obyvatel. Průměrný počet provozoven hazardních her v ČR v r. 2015 byl 4,6 na 10 tis. obyvatel – mapa 2-2 a mapa 2-3.

mapa 2-2: Regionální rozložení provozoven s hrami povolovanými MF podle okresů, na 10 tis. obyvatel

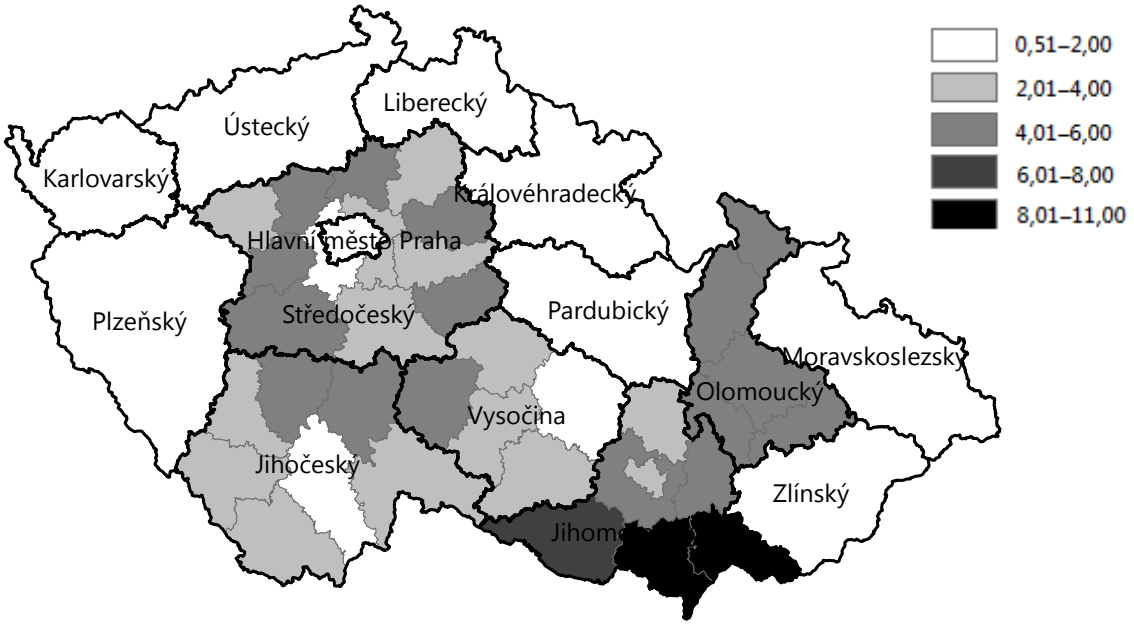

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

mapa 2-3: Regionální rozložení heren a provozoven se zvláštním režimem s hrami povolovanými MF podle okresů, na 10 tis. obyvatel

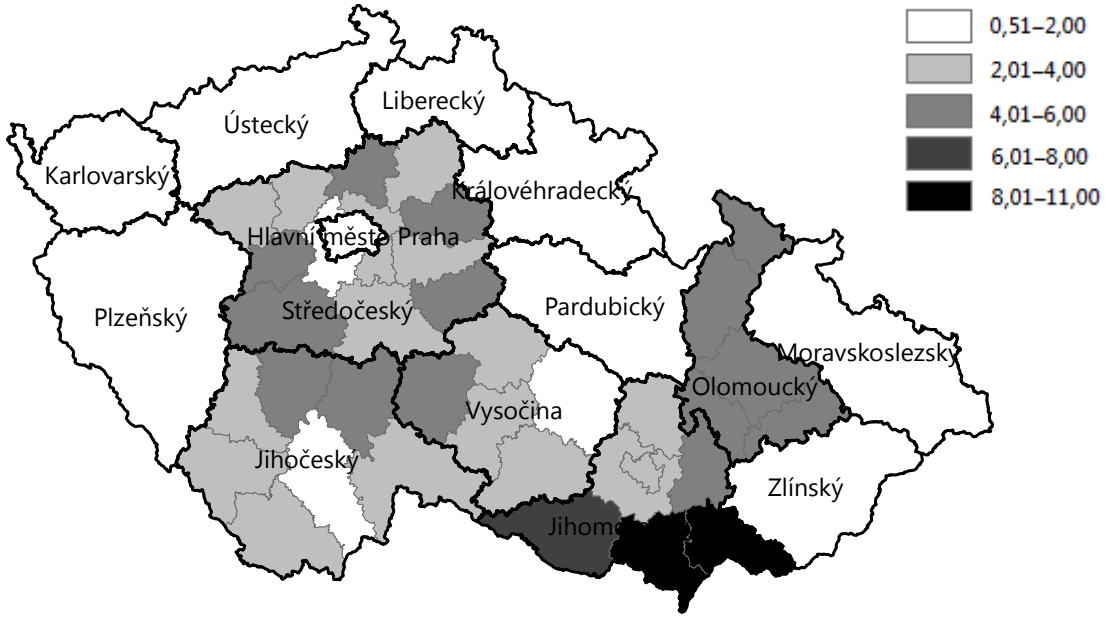

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Nejvyšší relativní počet kasin podle okresů byl v r. 2015 v okrese Plzeň-město (21,8 kasina na 100 tis. obyvatel). Dalšími okresy, ve kterých se nachází v přepočtu více než 10 kasin na 100 tis. obyvatel, jsou Ostrava (21,0), Teplice (16,3), Cheb (15,2), Praha (12,5), Domažlice (11,4) a Ústí

nad Labem (10,0) – mapa 2-4. V Praze je stále nejvyšší absolutní počet 158 kasin, v r. 2014 to bylo 144 kasin. Kasina v Praze tvoří 29,4 % všech českých kasin, na druhém místě je Ostrava (nachází se tam 12,6 % českých kasin). Podíl kasin na všech provozovnách s TH je nejvyšší v Praze (48,2 %), v okresech Plzeň (32,5 %), Ostrava-město (25,8 %), Ústí nad Labem (21,4 %) a Teplice (20,6 %). V Praze byla v r. 2015 tedy téměř každá druhá provozovna registrovaná jako kasino (v r. 2014 to bylo 27,8 %). Nejvýraznější změnu struktury prodělal okres Plzeň. Zatímco v r. 2014 tam bylo 178 heren a 38 kasin (celkem 216 provozoven), v r. 2015 klesl počet heren na 85 a přibyla 3 kasina (celkem 126) – tabulka 2-9. Celorepublikový podíl je 11,1 % kasin ze všech provozoven – graf 2-5.

mapa 2-4: Regionální rozložení kasin podle okresů, na 100 tis. obyvatel

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Nejvyšší hustota provozoven s hrami povolenými MF byla v r. 2015 v kraji Karlovarském (8,1 provozovny na 10 tis. obyvatel) a Zlínském (6,3). Celorepublikový průměr byl 4,6, přičemž 9 krajů ze 14 se nacházelo nad tímto průměrem – graf 2-7.

graf 2-7: Počet provozoven s hrami povolovanými MF na 10 tis. obyvatel v krajích, k 31. 12. 2015

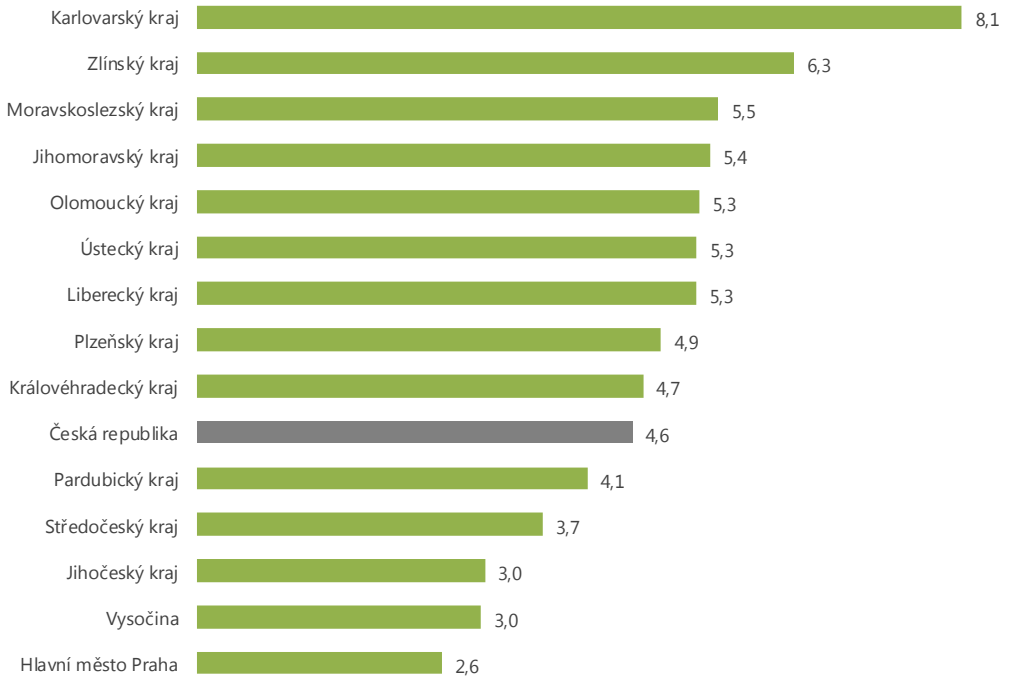

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Nejvyšší hustota provozoven s hrami povolenými MF byla v r. 2015 v okresech Cheb (11,0 provozovny na 10 tis. obyvatel) a Břeclav (9,6). Průměrný počet provozoven hazardních her na 10 tis. obyvatel v ČR byl 4,6, přičemž 35 okresů z celkem 77 se nacházelo nad tímto průměrem – graf 2-8 a tabulka 9-2.

graf 2-8: Okresy s nadprůměrným počtem provozoven hazardních her povolovaných MF na 10 tis. obyvatel, k 31. 12. 2015

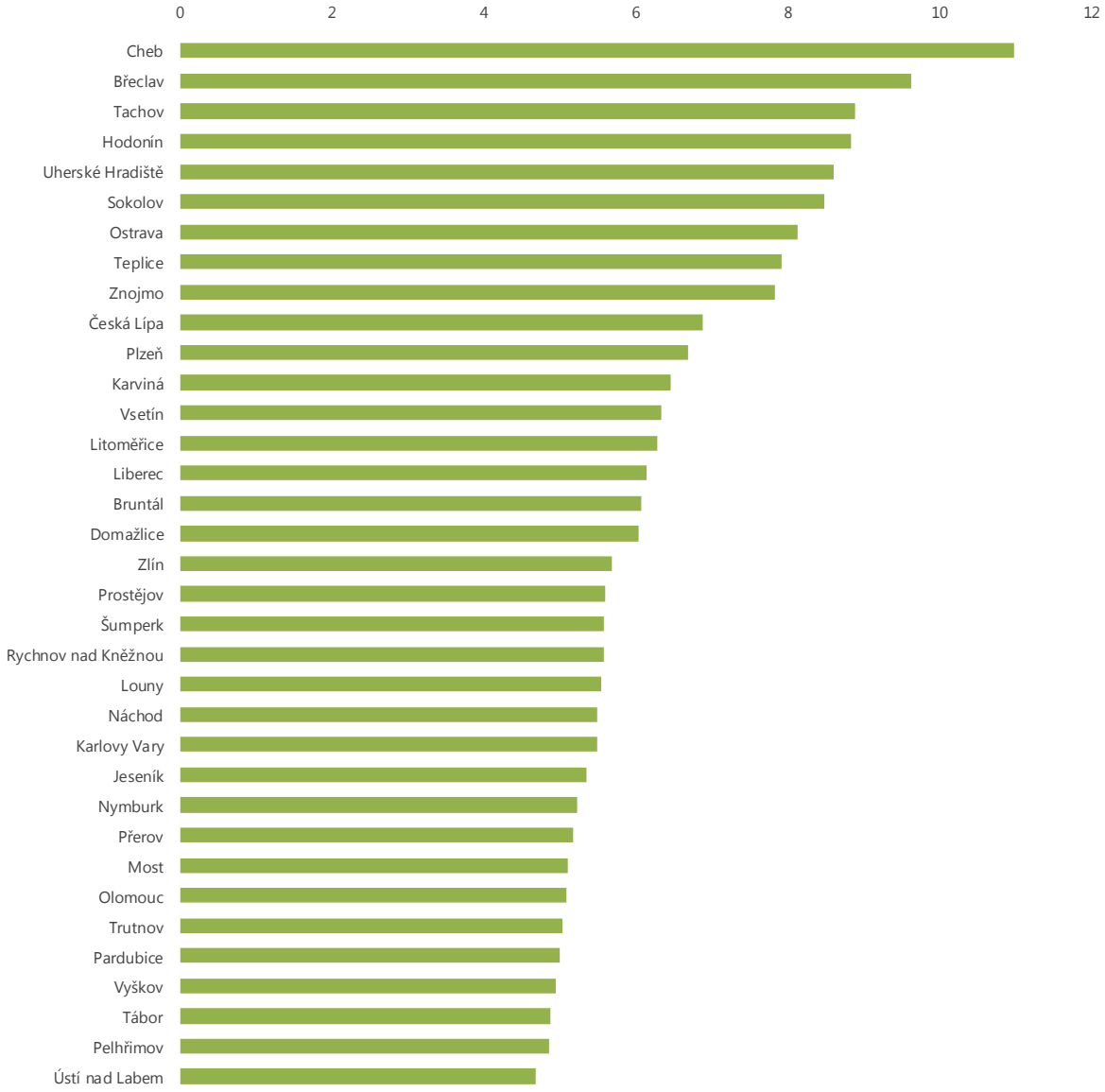

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Terénní průzkum adres v městské části Brno-střed, kde v době platnosti obecně závazné vyhlášky byly stále provozovány TH povolené MF, provedla Šimíková (2015). Z 11 provozoven, které byly původně herny, se staly dvě sázkové kanceláře a 9 sportovních barů s kurzovými sázkami a loteriemi. Na několika dalších místech nebyly žádné TH provozovány, ačkoli v datech MF byly stále povoleny. Většinou šlo o bytové domy. Autorka dále uvedla, že není výjimkou, že adresy, kde jsou TH povoleny, neexistují, z čehož vyvozuje, že MF povolení vydává „v podstatě kamkoliv".

tabulka 2-9: Počet provozoven s hrami povolovanými MF v l. 2014 a 2015 podle krajů

Kraj	Počet heren			Počet kasin			Celkem				
	2014	2015	Meziroční změna (%)	2014	2015	Meziroční změna (%)	2014	2015	Meziroční změna (%)	Podíl na celku 2015	Na 10 tis. obyvatel 2015
Hl. m. Praha	368	170	–53,8	144	158	9,7	512	328	–35,9	6,8	2,6
Středočeský	520	453	–12,9	34	32	–5,9	554	485	–12,5	10,0	3,7
Jihočeský	245	181	–26,1	11	13	18,2	256	194	–24,2	4,0	3,0
Plzeňský	323	230	–28,8	50	53	6,0	373	283	–24,1	5,9	4,9
Karlovarský	255	219	–14,1	21	22	4,8	276	241	–12,7	5,0	8,1
Ústecký	460	389	–15,4	57	46	–19,3	517	435	–15,9	9,0	5,3
Liberecký	263	212	–19,4	20	20	0,0	283	232	–18,0	4,8	5,3
Královéhradecký	306	251	–18,0	9	9	0,0	315	260	–17,5	5,4	4,7
Pardubický	222	202	–9,0	12	11	–8,3	234	213	–9,0	4,4	4,1
Vysočina	210	151	–28,1	1	2	100,0	211	153	–27,5	3,2	3,0
Jihomoravský	713	599	–16,0	61	38	–37,7	774	637	–17,7	13,2	5,4
Olomoucký	366	313	–14,5	24	24	0,0	390	337	–13,6	7,0	5,3
Zlínský	430	357	–17,0	16	12	–25,0	446	369	–17,3	7,6	6,3
Moravskoslezský	717	571	–20,4	106	98	–7,5	823	669	–18,7	13,8	5,5
Celkem	**5 398**	**4 298**	**–20,4**	**566**	**538**	**–4,9**	**5 964**	**4 836**	**–18,9**	**100,0 %**	**4,6**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

2.2.1.3 Výherní hrací přístroje povolované obcemi

Na konci r. 2015 bylo v ČR registrováno 10 108 VHP povolovaných obcemi, což odpovídá počtu 9,6 přístroje na 10 tis. obyvatel. V r. 2015 pokračoval trend poklesu počtu VHP povolovaných obcemi, jejich počet poklesl oproti r. 2014 o 16,7 %. Přehled počtu VHP v krajích podává tabulka 2-10. Nejvíce VHP se nachází ve Středočeském kraji – 2313 přístrojů (22,9 % z celkového počtu VHP povolovaných obcemi v ČR) a v Ústeckém kraji – 1413 (14,0 %). Nejvyšší relativní počet VHP je v Libereckém kraji (18 přístrojů na 10 tis. obyvatel), Středočeském kraji (17,4) a Ústeckém kraji (17,2) – tabulka 2-10.

tabulka 2-10: Počet VHP povolovaných obcemi podle krajů, k 31. 12. 2015

Kraj	Počet VHP 2014	Počet VHP 2015	Změna (%)	Počet VHP na 10 tis. obyvatel 2014	Počet VHP na 10 tis. obyvatel 2015
Hl. m. Praha	935	671	–28,2	7,4	5,3
Středočeský	2 503	2 313	–7,6	19,0	17,4
Jihočeský	762	610	–19,9	12,0	9,6
Plzeňský	788	597	–24,2	13,7	10,4
Karlovarský	402	335	–16,7	13,4	11,2
Ústecký	1 511	1 413	–6,5	18,3	17,2
Liberecký	1 007	790	–21,5	23,0	18,0
Královéhradecký	745	614	–17,6	13,5	11,1
Pardubický	352	332	–5,7	6,8	6,4
Vysočina	441	331	–24,9	8,7	6,5
Jihomoravský	718	584	–18,7	6,1	5,0
Olomoucký	413	308	–25,4	6,5	4,9
Zlínský	490	323	–34,1	8,3	5,5
Moravskoslezský	1 064	887	–16,6	8,7	7,3
Celkem	**12 131**	**10 108**	**–16,7**	**11,5**	**9,6**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Nejvyšší hustota provozoven s VHP povolenými obcemi byla v r. 2015 v okresech Mělník (29,0 přístrojů na 10 tis. obyvatel), Česká Lípa (28,1), Teplice a Ústí nad Labem (shodně 24,3) – mapa 2-5. Průměrný počet VHP na 10 tis. obyvatel v ČR byl 9,6, přičemž 38 okresů z celkem 77 se nacházelo nad tímto průměrem – graf 2-9 a tabulka 9-3.

graf 2-9: Okresy s nadprůměrným počtem VHP povolovaných obcemi na 10 tis. obyvatel, k 31. 12. 2015

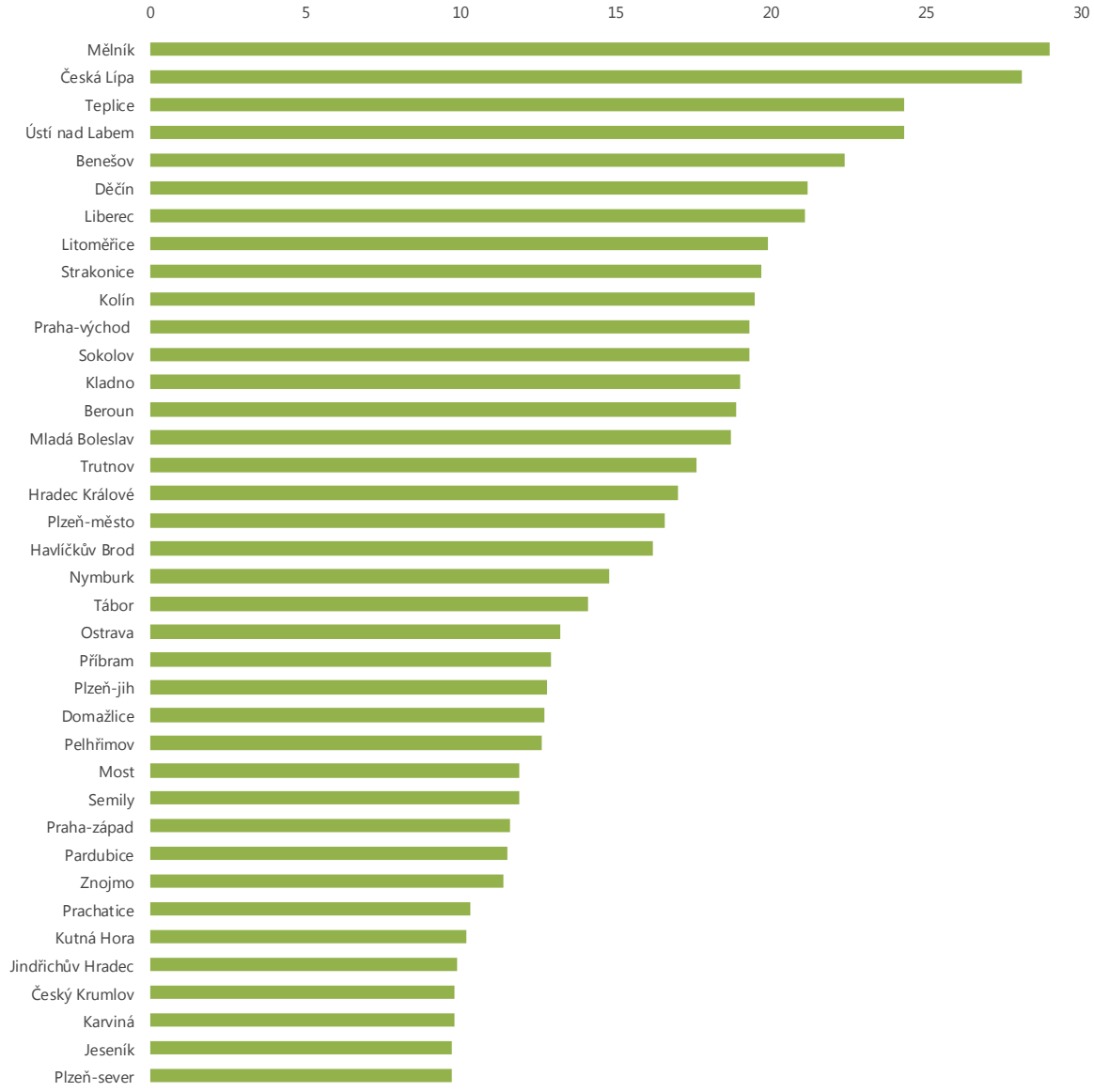

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

mapa 2-5: Regionální rozložení VHP povolovaných obcemi podle okresů, na 10 tis. obyvatel

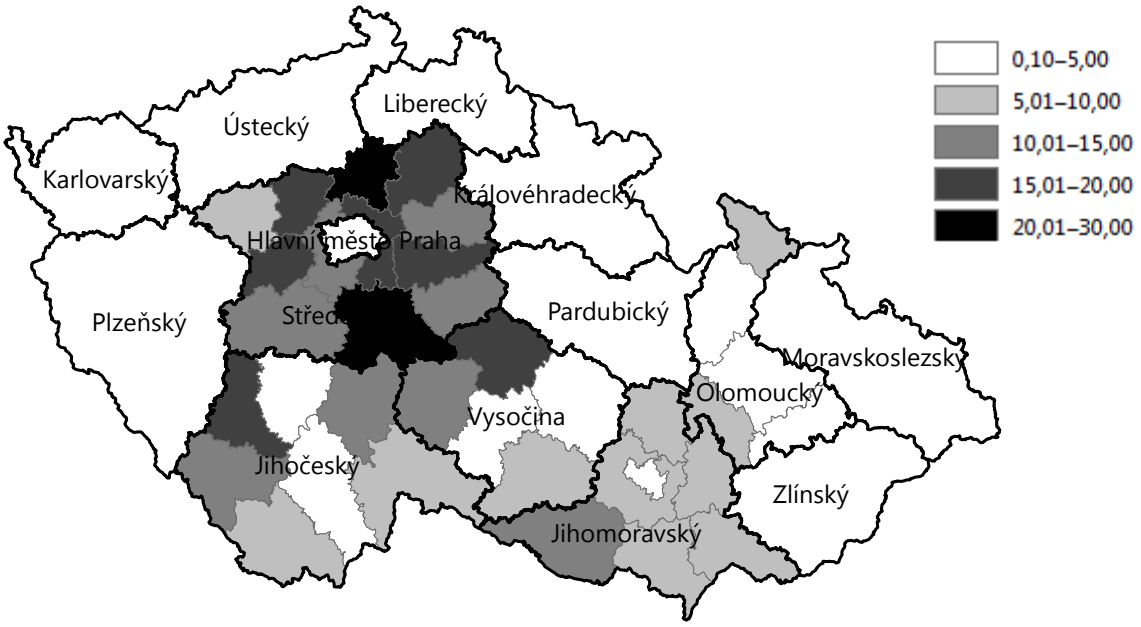

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

V r. 2015 povolilo VHP 1026 obcí, zatímco v r. 2014 to bylo 1239 obcí, což představuje pokles o 17,2 %. Celkem meziročně poklesly počty VHP v 611 obcích (z toho v 289 obcích VHP zcela vymizely), v 221 obcích počty vzrostly a v 483 obcích se stav oproti r. 2014 nezměnil.

2.2.2 Kurzové sázky

Kurzové sázky provozuje v ČR 11 společností. K 31. 12. 2015 byl celkový počet poboček sázkových kanceláří 7616, což představuje oproti r. 2014 nárůst o 4,3 %. Nejvíce poboček bylo v Praze (605, tj. nárůst o 5,4 %), v Ostravě (295, nárůst o 7,3 %) a v Brně (249, pokles o 33,4 %). Nejdostupnější však byly v okresech Uherské Hradiště (15,0 poboček na 10 tis. obyvatel), Cheb (12,7), Břeclav (11,2) a Jeseník (11,0). Průměrná hustota poboček sázkových kanceláří v ČR byla 7,2 na 10 tis. obyvatel.

2.2.3 On-line hazardní hry

Povolení pro provozování internetových kurzových sázek mělo k 1. 12. 2015 devět společností. Oproti r. 2014 přibyla společnost 3E PROJEKT. Povolením pro internetovou karetní hru disponovaly stejně jako v r. 2014 pouze dvě společnosti, a to Multigate, a. s., se sídlem v Olomouci a SYNOT TIP, a. s., se sídlem v Uherském Hradišti – tabulka 2-11.

tabulka 2-11: Licencovaní provozovatelé internetových kurzových sázek v ČR, k 1. 12. 2015

Provozovatel	Sídlo	Webová adresa
FORTUNA GAME, a. s.	Praha	www.ifortuna.cz
CHANCE, a. s.	Beroun	www.chance.cz
NET and GAMES, a. s.	Brno	www.kajotbet.cz
SAZKA, a. s.	Praha	www.sazkabet.cz
SLOT Group, a. s.	Karlovy Vary	www.startip.cz
SYNOT TIP, a. s.	Uherské Hradiště	www.synottip.cz
Tipsport.net, a. s.	Beroun	www.tipsport.cz
Victoria-Tip, a. s.	Praha	www.victoriatip.cz
3E PROJEKT, a. s.	Ostrava	www.3eprojekt.cz*

Pozn.: * Ke dni 14. 9. 2015 nebyl provoz hry zahájen.
Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

V r. 2015 někteří čeští provozovatelé nabízeli na svých českých doménách on-line hraní i jiných her než kurzových sázek a karetních her, avšak bez možnosti hrát o peníze, a to zejména technických her typu válcový automat a ruleta.

Nabídku nelicencovaných on-line hazardních her v ČR popisuje kapitola Nelicencované internetové hry, str. 113.

2.3 Ekonomické ukazatele

2.3.1 Objem a struktura trhu s hazardními hrami

MF ve spolupráci s Generálním finančním ředitelstvím (GFŘ) monitoruje trh s hazardními hrami v ČR. V období 2002–2008 docházelo ke strmému růstu objemu trhu s hazardními hrami (měřeného množstvím peněz vložených hazardními hráči do hry). Od r. 2009 je patrný dlouhodobý mírný pokles trvající až do r. 2013. Od r. 2013 prudce roste objem peněz vložených do hry. Objem příjmů ze hry však po nárůstu v r. 2014 poklesl v r. 2015.

V r. 2015 vložili hráči hazardních her do hry 152,2 mld. Kč a bylo jim vyplaceno 121,8 mld. Kč na výhrách. Příjmy provozovatelů ze hry (rozdíl mezi množstvím peněz vložených hazardními hráči do hry a množstvím peněz vyplacených hazardním hráčům na výhrách) byly 30,4 mld. Kč – graf 2-10. Oproti r. 2014 vzrostl objem finančních prostředků vsazených do hry o 10,2 % a objem vyplacených finančních prostředků vzrostl o 14,2 %. Příjmy ze hry však meziročně poklesly o 3,2 %.

graf 2-10: Objem trhu s hazardními hrami v ČR v l. 2002–2015, v mld. Kč

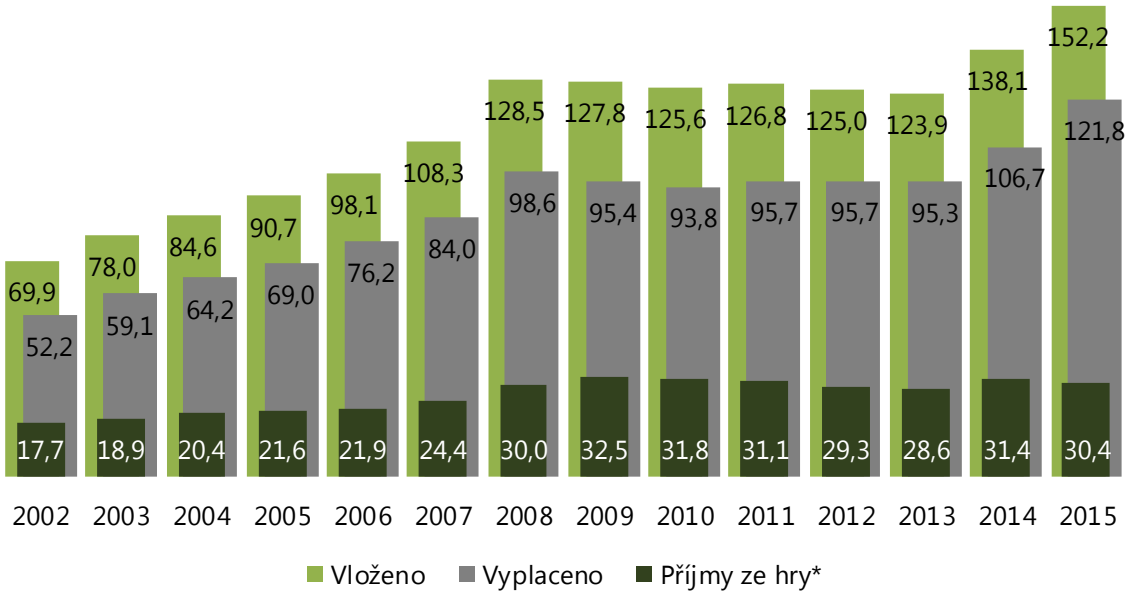

Pozn.: * Příjmy ze hry představují rozdíl mezi „vloženo" a „vyplaceno".
Zdroj: MF (2015), zpracováno NMS

Ekonomické ukazatele podle jednotlivých typů her v r. 2014 a 2015 ukazuje tabulka 2-12 a tabulka 2-13, typy hazardních her evidované MF jsou seřazeny podle podílu na příjmech ze hry. Ekonomicky nejúspěšnější jsou VLT, které tvořily přes 42 % hazardního trhu a utržily téměř 13 mld. Kč. Číselné loterie tvořily přes 14 % trhu s příjmem cca 4,4 mld. Kč. Následují internetové kurzové sázky (14 %) a VHP (13 %), kurzové sázky (5%), živé hry v kasinu, okamžité loterie a EMR (všechny přibližně 3 %).

Oproti r. 2014 poklesly příjmy z VLT o více než 3 mld. Kč (podíl na trhu klesl z 51 % na 42 %). Výrazný meziroční nárůst podílu na trhu zaznamenaly VHP (z 8 % na 13 %). Objem peněz vložený do VHP se meziročně zdvojnásobil na 32,2 mld. Kč.

Hráčům na VLT se v r. 2014 na výhrách vrátilo 74 % vkladů do hry. Hráčům číselných loterií bylo na výhrách vyplaceno 50 % objemu vložených sázek. Tento podíl byl nejvyšší u karetních turnajů

v kasinu (93 %) a nejnižší u interaktivních karetních turnajů on-line nebo prostřednictvím technických zařízení (pouhých 17 %).

tabulka 2-12: Celkový objem peněz vložených do hry a vyplacených na výhrách podle typu hry v r. 2014

Typ hazardní hry	Vloženo		Vyplaceno		Příjmy ze hry		Vyplaceno/ vloženo (%)
	mil. Kč	Podíl (%)	mil. Kč	Podíl (%)	mil. Kč	Podíl (%)	
VLT	58 708	42,5	42 733	40,1	15 975	50,9	72,8
Číselné loterie	7 735	5,6	3 832	3,6	3 903	12,4	49,5
Internetové kurzové sázky	29 405	21,3	26 078	24,4	3 326	10,6	88,7
VHP	15 614	11,3	13 159	12,3	2 455	7,8	84,3
Kurzové sázky	6 203	4,5	4 446	4,2	1 757	5,6	71,7
Živé hry v kasinu	7 925	5,7	6 571	6,2	1 354	4,3	82,9
LLS	3 712	2,7	2 693	2,5	1 019	3,2	72,6
EMR	6 006	4,4	5 229	4,9	777	2,5	87,1
Okamžité loterie	1 510	1,1	842	0,8	669	2,1	55,7
Interaktivní karetní turnaje	142	0,1	97	0,1	45	0,1	68,5
Karetní turnaje v kasinu	948	0,7	906	0,8	42	0,1	95,6
Peněžité a věcné loterie	32	0,0	15	0,0	17	0,1	46,6
Dostihy	29	0,0	18	0,0	10	0,0	64,0
Ostatní loterie a hazardní hry	37	0,0	29	0,0	8	0,0	77,7
Bingo	22	0,0	16	0,0	6	0,0	72,8
Kostky	17	0,0	11	0,0	6	0,0	65,2
Totalizátorové hry	11	0,0	7	0,0	4	0,0	60,4
Tomboly	6	0,0	3	0,0	3	0,0	56,6
Celkem	**138 063**	**100,0**	**106 686**	**100,0**	**31 377**	**100,0**	**77,3**

Zdroj: MF (2015), zpracováno NMS

tabulka 2-13: Celkový objem peněz vložených do hry a vyplacených na výhrách podle typu hry v r. 2015

Typ hazardní hry	Vloženo		Vyplaceno		Příjmy ze hry		Vyplaceno/ vloženo (%)
	mil. Kč	Podíl (%)	mil. Kč	Podíl (%)	mil. Kč	Podíl (%)	
VLT	49 024	32,2	36 151	29,7	12 873	42,3	73,7
Číselné loterie	8 749	5,7	4 382	3,6	4 366	14,4	50,1
Internetové kurzové sázky	38 053	25,0	33 882	27,8	4 171	13,7	89,0
VHP	32 175	21,1	28 156	23,1	4 018	13,2	87,5
Kurzové sázky	5 794	3,8	4 323	3,6	1 471	4,8	74,6
Živé hry v kasinu	6 170	4,1	5 230	4,3	940	3,1	84,8
Okamžité loterie	1 960	1,3	1 108	0,9	852	2,8	56,5
EMR	6 124	4,0	5 377	4,4	747	2,5	87,8
LLS	2 285	1,5	1 657	1,4	629	2,1	72,5
Peněžité a věcné loterie	447	0,3	257	0,2	189	0,6	57,6
Karetní turnaje v kasinu	1 231	0,8	1 146	0,9	85	0,3	93,1
Interaktivní karetní turnaje	48	0,0	8	0,0	40	0,1	16,6
Dostihy	28	0,0	18	0,0	10	0,0	63,7
Ostatní loterie a hazardní hry	39	0,0	30	0,0	9	0,0	76,1
Totalizátorové hry	13	0,0	6	0,0	6	0,0	49,3
Bingo	25	0,0	19	0,0	6	0,0	75,0
Kostky	26	0,0	20	0,0	6	0,0	77,1
Tomboly	7	0,0	5	0,0	3	0,0	62,9
Celkem	**152 197**	**100,0**	**121 774**	**100,0**	**30 424**	**100,0**	**80,0**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Na vývoj podílu jednotlivých typů hazardních her na trhu se lze dívat jak podle toho, kolik hráči vložili do hry (kolik si vsadili), tak podle toho, jaké byly příjmy provozovatelů ze hry (kolik hráči prohráli). Při pohledu podle toho, kolik bylo vsazeno, je patrný velký rozmach kurzového sázení

(v kamenných provozovnách i on-line), jehož podíl od r. 2008 značně roste. Zatímco v r. 2008 tvořilo kurzové sázení 9,3 % trhu, v r. 2015 to bylo již 28,8 %. Tento nárůst byl tvořen růstem on-line kurzového sázení, které v r. 2008 ještě nebylo evidováno, ale v r. 2015 již byla čtvrtina (25,0 %) všech vsazených peněz vsazena v on-line kurzových sázkách. Svoji dominanci na trhu od r. 2011 postupně ztrácejí technické hry, jejichž podíl poklesl z více než tří čtvrtin (77,1 % v r. 2011) na méně než 60 % v l. 2014 a 2015 (59,3 %, resp. 59,0 %). Roky 2014 a 2015 se však výrazně liší podílem VHP na trhu. Podíl VHP, který dlouhodobě klesal již od r. 2002 (pokles z 58,9 % v r. 2002 na 11,3 % v r. 2014) se mezi l. 2014 a 2015 téměř zdvojnásobil (z 11,3 % na 21,1 %). Tento meziroční nárůst je pravděpodobně způsoben aktuálním nárůstem počtu VHP v kasinech – blíže viz kapitolu Technické hry a hazardní hry v kasinu, str. 30. Od r. 2002 dlouhodobě klesá podíl živých her v kasinu (z 14,4 % v r. 2002 na 4,9 % v r. 2015). Podíl loterií, který se mezi l. 2002 a 2011 snížil na třetinu (z 9,7 % na 3,1 %), byl v r. 2015 7,3 %, což je méně než v r. 2014 (8,4 %) – graf 2-11.

graf 2-11: Vývoj podílů typů hazardních her na trhu podle vkladů do hry v l. 2002–2015

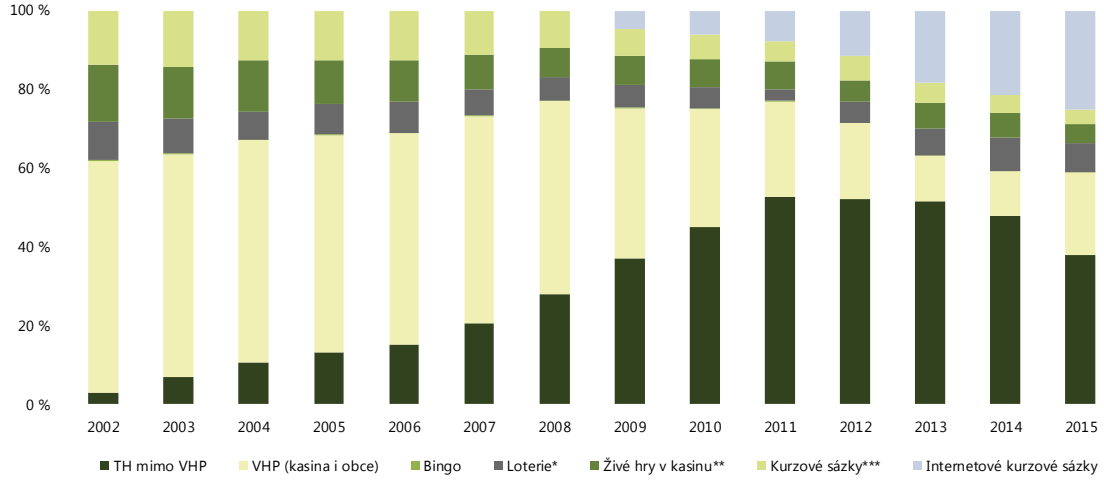

Pozn.: * Zahrnuje peněžité a věcné loterie, tomboly, číselné loterie, okamžité loterie. ** Zahrnuje živé hry provozované v kasinu a karetní turnaje v kasinu. *** Zahrnuje kurzové sázky, dostihy a totalizátorové hry.
Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Při pohledu na vývoj podílů jednotlivých typů hazardních her na trhu podle příjmů provozovatelů ze hry je patrný růst podílu loterií od r. 2011. Podíl loterií od r. 2011, kdy byl na svém minimu (6,4 % všech příjmů ze hry), vzrostl na nejvyšší hodnotu od r. 2007 (17,8 %). Od r. 2011 se tedy téměř ztrojnásobil. Podíl všech TH dohromady (tj. včetně VHP) rostl do r. 2011, kdy dosáhl svého maxima 77,5 %, poté následoval pokles až na 60,2 % v r. 2015. Dlouhodobě klesá podíl kurzových sázek v kamenných pobočkách, zatímco od r. 2009 je patrný rychlý růst podílu internetových kurzových sázek, který v r. 2015 dosáhl téměř 14 % souhrnných příjmů ze hry. Podíl živých her v kasinu na příjmech ze hry se od r. 2009 pohyboval kolem 5,0 %, v r. 2015 dosáhl 3,4 % – graf 2-12.

graf 2-12: Vývoj podílů typů hazardních her na trhu podle příjmů ze hry v l. 2002–2015

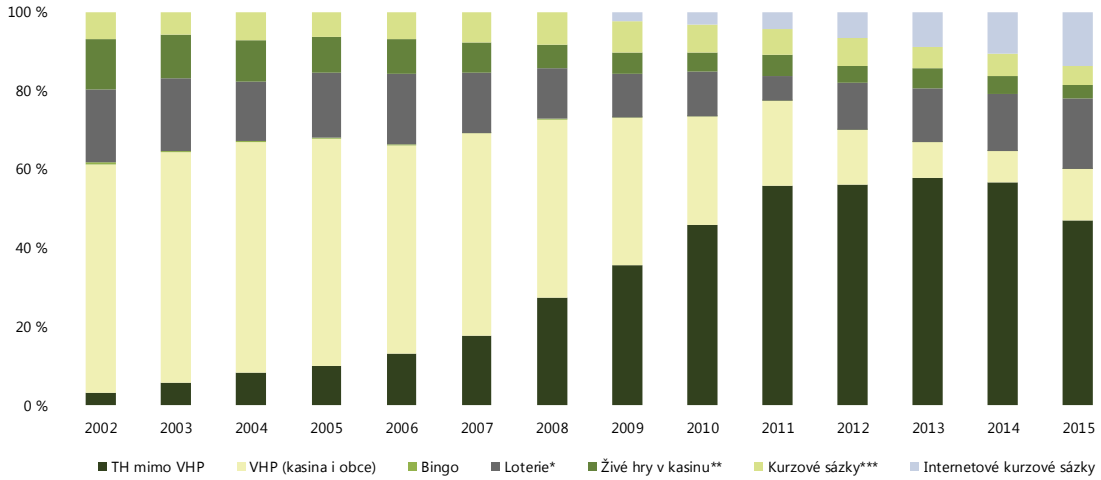

Pozn.: * Zahrnuje peněžité a věcné loterie, tomboly, číselné loterie, okamžité loterie. ** Zahrnuje živé hry provozované v kasinu a karetní turnaje v kasinu. *** Zahrnuje kurzové sázky, dostihy a totalizátorové hry.
Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

2.3.2 Odvody z hazardních her

V r. 2015 získaly veřejné rozpočty z odvodů z hazardních her 8,08 mld. Kč. Z toho odvody z TH tvořily 6,13 mld. Kč (76 %) a odvody z ostatních hazardních her 1,94 mld. Kč (24 %) – graf 2-13. Oproti r. 2014 došlo k celkovému nárůstu příjmů veřejných rozpočtů z hazardu o 101 mil. Kč (1,3 %). Příjmy z TH se snížily o 124 mil. Kč a příjmy z ostatních hazardních her vzrostly o 225 mil. Kč. Příjmy veřejných rozpočtů z hazardního hraní činily v r. 2015 přibližně 765 Kč na 1 obyvatele. To bylo o 8 Kč více než v r. 2014.

graf 2-13: Příjmy veřejných rozpočtů z TH, ostatních hazardních her a celkem v l. 2013–2015, v mil. Kč

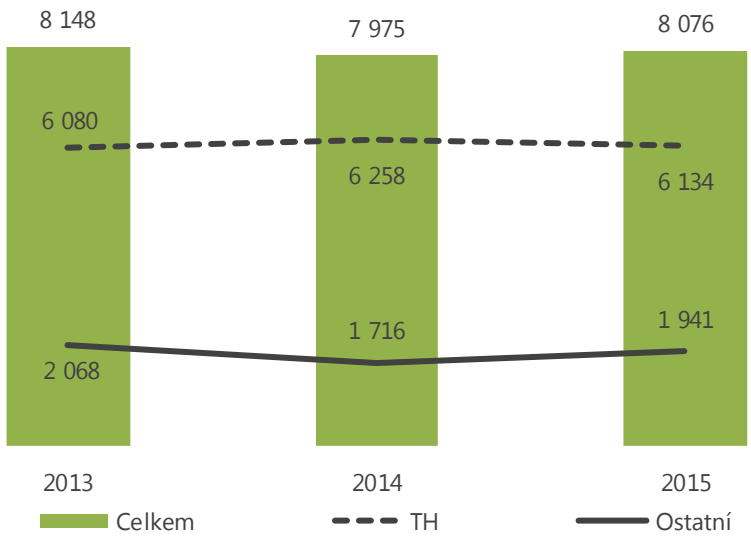

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Obce jsou podle loterijního zákona příjemci části odvodů z hazardních her (*de facto* loterijní daně). V r. 2015 jim připadlo 80 % odvodů z provozování TH a 30 % odvodů z provozování ostatních hazardních her. Zbytek odvodů je příjmem státního rozpočtu.

V r. 2015 tak připadlo 2,59 mld. Kč na státní rozpočet a zbylých 5,49 mld. Kč bylo rozděleno do obecních rozpočtů. Podle údajů poskytnutých Generálním finančním ředitelstvím (GFŘ) získaly obecní rozpočty 4,90 mld. (89 %) z TH a 0,58 mld. (11 %) z ostatních hazardních her.

Vývoj příjmů odvodů z hazardních her podle typu rozpočtu ukazuje tabulka 2-14.

tabulka 2-14: Odvody z hazardních her do státního a obecních rozpočtů v l. 2013–2015, v mil. Kč

Odvody z hazardních her	2013	2014	2015
TH – rozpočty obcí	4 878	5 015	4 905
Ostatní – rozpočty obcí	621	512	583
TH – státní rozpočet	1 202	1 243	1 230
Ostatní – státní rozpočet	1 447	1 204	1 358
Celkem – rozpočty obcí	5 499	5 527	5 488
Celkem – státní rozpočet	2 650	2 447	2 587
Celkem – TH	6 080	6 258	6 134
Celkem ostatní	2 068	1 716	1 941
Celkem	**8 148**	**7 975**	**8 076**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Celkové příjmy obecních rozpočtů z hazardu rozdělené podle krajů ukazuje tabulka 2-15.

tabulka 2-15: Příjmy obecních rozpočtů z hazardního hraní v r. 2015 podle krajů, v mil. Kč

Kraj	TH	Ostatní	Celkem
Hl. m. Praha	717	166	883
Středočeský kraj	482	54	536
Jihočeský kraj	245	27	273
Plzeňský kraj	391	31	422
Karlovarský kraj	251	13	264
Ústecký kraj	434	35	469
Liberecký kraj	207	19	226
Královéhradecký kraj	196	23	219
Pardubický kraj	183	22	204
Vysočina	135	22	157
Jihomoravský kraj	534	62	596
Olomoucký kraj	320	26	346
Zlínský kraj	233	24	257
Moravskoslezský kraj	576	61	637
Celkem	**4 905**	**583**	**5 488**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Nejvíce získala z odvodů z hazardního hraní Praha (přibližně 883 mil. Kč). Následovaly obce v kraji Moravskoslezském (637 mil. Kč) a Jihomoravském (596 mil. Kč). Při přepočtu na počet obyvatel byly příjemcem největších částek obce v kraji Karlovarském (885 Kč na obyvatele), Plzeňském (731 Kč) a Praha (696 Kč). Obce v Kraji Vysočina získaly nejméně jak absolutně (157 mil. Kč), tak v přepočtu na 1 obyvatele (308 Kč). U Karlovarského a Plzeňského kraje je mezi l. 2013 a 2015 patrný postupný růst příjmů. Postupný pokles příjmů je patrný u kraje Jihomoravského – graf 2-14.

graf 2-14: Příjmy obecních rozpočtů z loterijní daně v přepočtu na obyvatele v l. 2013–2015, podle krajů, v Kč

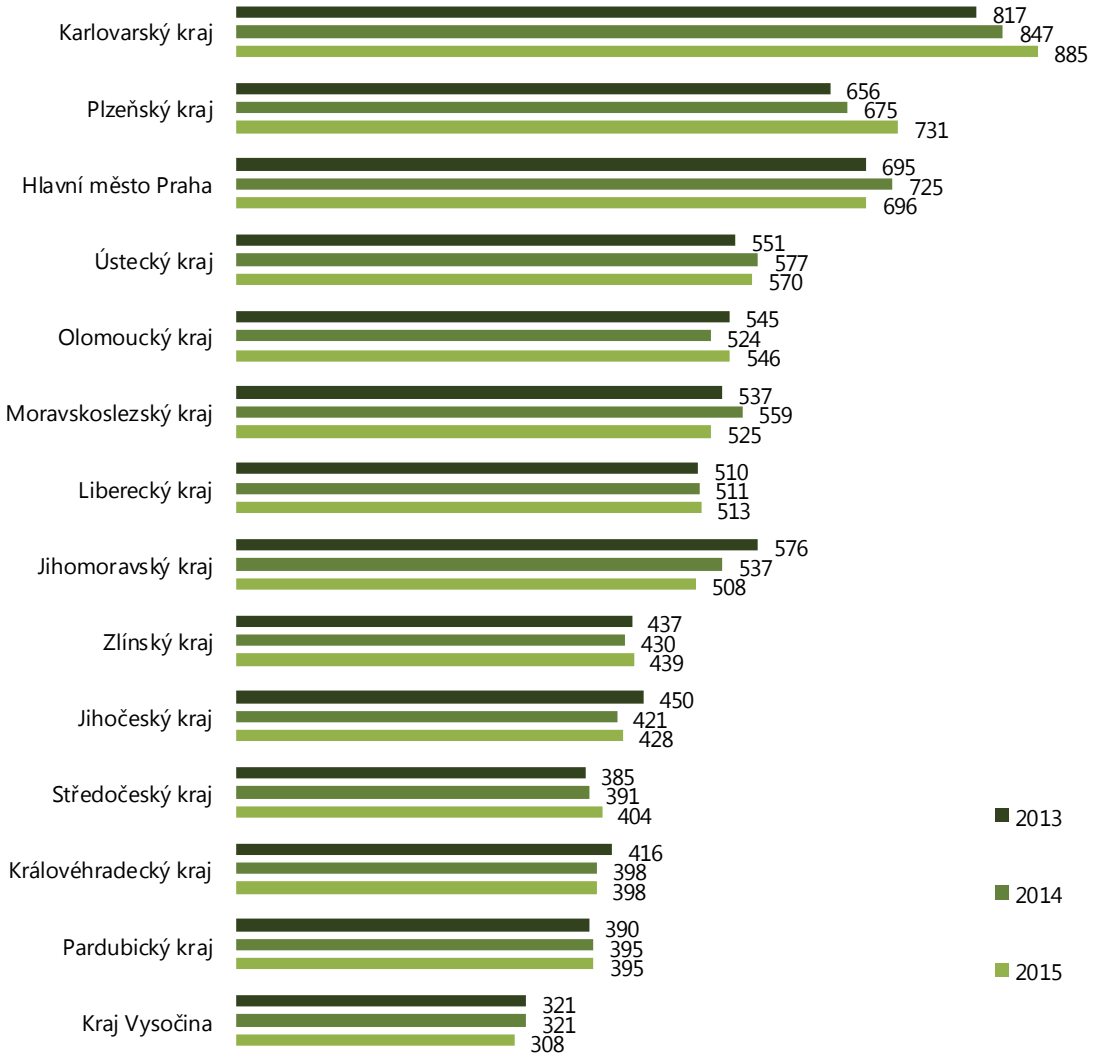

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Okresy s největšími příjmy do obecních rozpočtů z hazardního hraní na obyvatele jsou Domažlice, Znojmo, Cheb, Český Krumlov a Tachov. S výjimkou Českého Krumlova jde o 4 okresy s největší nabídkou TH a her v kasinu na počet obyvatel. Ve všech případech jde o okresy na hranicích s Německem nebo Rakouskem, ve kterých příjmy na obyvatele byly vyšší než 1000 Kč a meziročně vzrostly, v okresech Domažlice a Znojmo přibližně o pětinu. Dalším okresem, kde příjmy obcí z hazardního hraní narostly přibližně o pětinu, je okres Teplice – tabulka 2-16 a graf 2-15.

tabulka 2-16: Okresy s nejvyššími příjmy obecních rozpočtů z odvodů z hazardního hraní na 1 obyvatele v l. 2013, 2014 a 2015, v Kč – seřazeno sestupně podle r. 2015

Okres	2013	2014	2015	Změna 2013/2014 (%)	Změna 2014/2015 (%)
Domažlice	1 458	1 780	2 131	22,1	19,7
Znojmo	1 227	1 468	1 782	19,7	21,4
Cheb	1 076	1 152	1 254	7,1	8,9
Český Krumlov	1 070	1 072	1 157	0,2	7,9
Tachov	1 013	1 039	1 092	2,6	5,1
Teplice	683	813	974	19,1	19,8
Prachatice	478	524	902	9,6	72,2
Plzeň-město	827	791	828	–4,4	4,7
Sokolov	710	777	813	9,5	4,6
Ostrava-město	833	863	798	3,6	–7,6

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Nejrychleji rostly příjmy obecním rozpočtům v okrese Prachatice (meziroční nárůst o 72,2 %). Následovaly okresy Znojmo, Teplice a Domažlice s nárůstem přibližně 20 % – graf 2-15.

graf 2-15: Okresy s největším nárůstem příjmů obecních rozpočtů z odvodů z hazardního hraní na 1 obyvatele mezi I. 2014 a 2015, v %

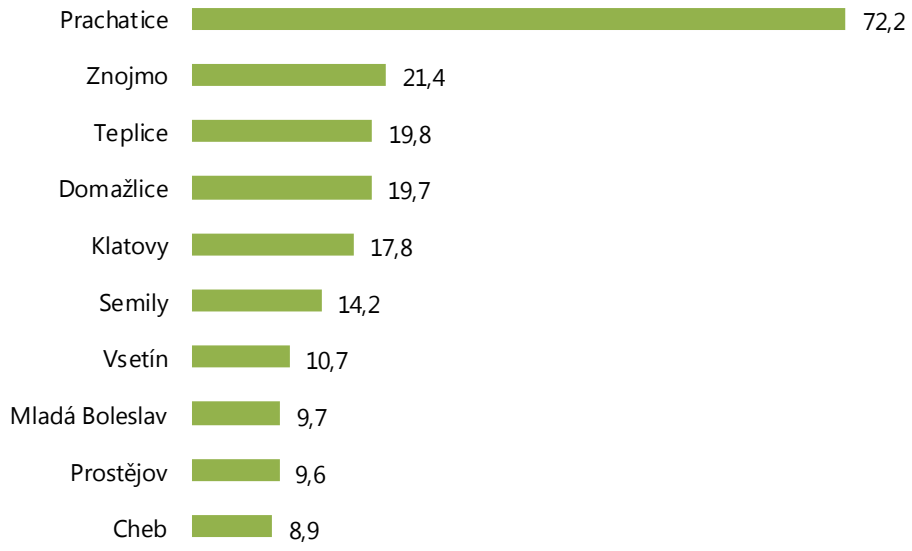

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Nejvíce poklesly souhrnné obecní příjmy z hazardu v okresech Rokycany a Brno (48,0 %, resp. 41,5 %). O přibližně třetinu poklesly obecní příjmy v okresech České Budějovice, Jablonec nad Nisou a Chomutov – graf 2-16.

graf 2-16: Okresy s největším poklesem příjmů obecních rozpočtů z odvodů z hazardního hraní na 1 obyvatele mezi I. 2014 a 2015, v %

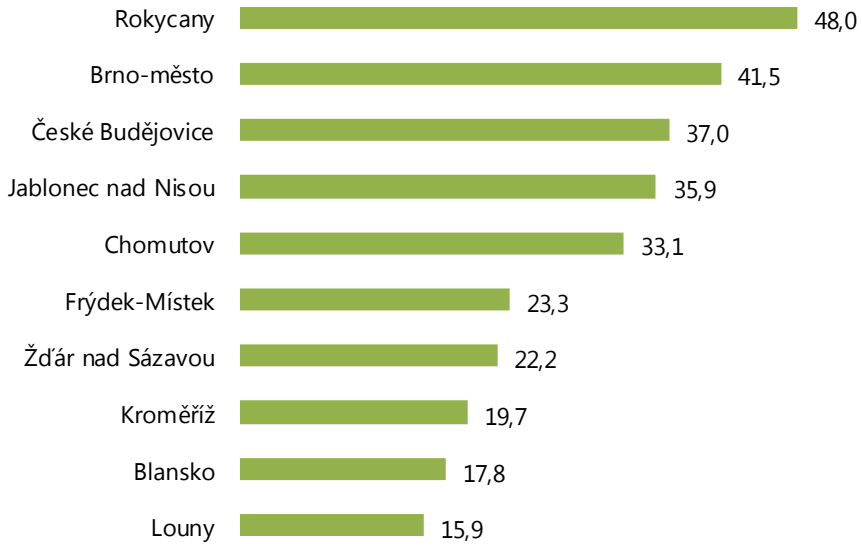

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Je tedy zřejmé, že i když se celkové příjmy obecních rozpočtů z odvodů z hazardního hraní v souhrnu příliš nezměnily, došlo k jejich redistribuci v důsledku (poměrného) snížení počtu TH v některých oblastech ČR a nárůstu v jiných. Ve městech Brno, České Budějovice a Rokycany platí OZV zakazující provozování TH na celém území města a došlo v nich meziročně ke značnému poklesu příjmů obecních rozpočtů z TH.

2.3.3 Společenské náklady na problémové hráčství

V r. 2014 provedlo Psychiatrické centrum Praha (PCP) odhad společenských nákladů hazardu za r. 2012, včetně nehmotných nákladů (Winkler et al., 2014). Studie byla designována jako *cost of illness* (COI), nezahrnovala tedy společenské výnosy z hazardního hraní ani společenské transfery v souvislosti s hazardním hraním (např. finanční ztráty hráčů a jejich rodin). Celkový objem společenských nákladů byl vyčíslen na 14,2–16,1 mld. Kč, z toho 17 % tvořily přímé náklady (především výdaje na prosazování práva v souvislosti s trestnou činností páchanou patologickými hráči, náklady hráčů a firem v souvislosti s hledáním nové práce a nových zaměstnanců a náklady na léčbu patologických hráčů), 8–12 % hmotné nepřímé náklady (ušlá pracovní produktivita v důsledku hraní a v důsledku sebevražd patologických hráčů) a 71–75 % nehmotné náklady (emoční újma a utrpení hráčů a jejich blízkých).

Centrum ekonomických a tržních analýz (CETA) provedlo revizi odhadu PCP a dospělo k vlastnímu odhadu společenských nákladů za r. 2012 ve výši 5,3–5,7 mld. Kč (Schwarz et al., 2015), přičemž CETA odečetlo především nehmotné náklady spojené se sebevraždami hazardních hráčů (8,5 mld. Kč), které označilo za „vágně podložené a nereálně vysoké" (Schwarz et al., 2015, s. 4). CETA studii PCP rovněž kritizovalo za to, že ignorovala společenský přínos hazardního hraní – viz také kapitolu Studie Regulace hazardu v ČR, str. 18.

Kaisner (2015) ve své diplomové práci rovněž dospěl k závěru, že studie PCP nadsadila výši společenských nákladů hazardního hraní, a to o 120 %. Jeho odhad se pohybuje v rozmezí 6,2–7,9 mld. Kč. Na studii také kritizuje, že jde o analýzu *cost of illness*, a nikoliv o analýzu *cost benefit*, vyčísluje tedy pouze náklady a nezohledňuje výnosy daného jevu. Cílem PCP studie podle něho bylo vykázání co nejvyššího objemu nákladů hazardního hraní za účelem ospravedlnění zásahů do fungování trhu s hazardními hrami.

2.4 Reklama a marketing

Řada států reguluje reklamu na hazardní hraní. V mnoha zemích existují kodexy zodpovědných reklamních praktik, ale hazardní průmysl se brání zveřejňovat informace o pravděpodobnosti výhry či o negativních dopadech spojených s hazardním hraním (Monaghan et al., 2008). Regulace reklamy na hazardní hraní bývá obecně méně přísná než u reklamy na další produkty se značnými zdravotními a sociálními důsledky a s potenciálem rozvoje závislostí, jako jsou alkohol či tabák. Reklama a marketing provozovatelů a nepřímá propagace prostřednictvím mediálních vyobrazení ve filmu a televizi přispívají ke zvyšování atraktivity hazardních her a jejich představování jako neškodné zábavy. Reklama je rovněž jedním ze spouštěčů relapsu u problémového hráče. Reklama má značný vliv obzvlášť na děti a mládež (Hastings a Aitken, 1995, Hastings et al., 2005, Villani, 2001, Temcheff et al., 2014, Delfabbro, 2014).

Právě na dospívající jsou cílena sdělení s emotivním obsahem, a přestože si dospívající jsou vědomi, že reklamní sdělení jsou nerealistická, jsou jimi ovlivněni. Regulace reklamy na hazardní hry je důležitým faktorem prevence hazardního hraní mladistvých a rozvoje problémového hráčství (Abbott et al., 2013, Monaghan et al., 2008, Derevensky et al., 2007). Na losy emitované některými provozovateli v ČR cílící na děti upozornila VZ 2014.

Také v r. 2015 byly v ČR vydány stírací losy zjevně cílící na děti. Na přední straně zobrazovaly zvířecí motivy a v názvech použily zdrobněliny – obrázek 2-1. Společnost Fortuna v reklamě na stírací losy s názvem Piškvorky nabízí mimo hlavní výhry 100 tis. Kč také „veselé pastelky".[26] Dostupnost těchto losů je vysoká, prodávají se např. v trafikách, supermarketech či na pobočkách státního podniku Česká pošta, jehož politika finančních odměn nepřímo vyzývá zaměstnance k aktivnímu prodeji doplňkového sortimentu, ke kterému patří i stírací losy.

[26] http://www.loteriefortuna.cz/stiraci-losy/losy-do-20-kc/piskvorky/ [2016-05-19]

obrázek 2-1: Příklady stíracích losů cílících na děti

Zdroje: http://home.tipsport.cz/stiraci-losy/, http://www.loteriefortuna.cz/stiraci-losy/losy-do-20-kc/vcelka/, http://www.loteriefortuna.cz/stiraci-losy/losy-do-20-kc/piskvorky/ [2016-05-24]

Za marketingovou podporu hazardního hraní, která cílí jednoznačně na děti, lze označit počítačovou arkádovou hru Cooking Fever, která je k dispozici i jako aplikace pro mobilní telefony a tablety.[27] Je založena na principu simulátoru rychlého občerstvení a podle ratingu PEGI 3[28] se řadí do kategorie her vhodných pro děti všech věkových kategorií včetně předškolního věku.[29] Po dosažení potřebných výsledků v základních úrovních hry Cooking Fever, jejichž téma je příprava rychlého občerstvení a obsluha zákazníků, může hráč postoupit na další úroveň hry, ta se však odehrává v kasinu,[30] kam jde úspěšný „majitel" rychlého občerstvení sázet do typického hracího automatu „vydělané peníze" z předchozích úrovní hry – obrázek 2-2. Na tuto úroveň hry obsahující simulátor hazardního hraní však běžné recenze či internetové stránky v češtině, které hru nabízejí, neupozorňují.[31]

[27] http://stahnu.cz/mobilni-detske-hry/cooking-fever-mobilni [2016-05-19]

[28] Pan European Game Information (PEGI) je evropský ratingový systém počítačových her, vznikl v r. 2003. Formou nálepek na obalu hry má poskytnout spolehlivou indikaci vhodnosti obsahu hry ve smyslu ochrany dětí a mladistvých. Věkový rating se netýká úrovně složitosti nebo znalostí potřebných pro hru (https://cs.wikipedia.org/wiki/Pan_European_Game_Information [2016-05-19]). Obsah her označených ratingem PEGI 3 je považován za vhodný pro všechny věkové skupiny. Jistá úroveň násilí je (v humorném kontextu) akceptovatelná (např. Tom & Jerry). Dítě by nemělo asociovat postavu na obrazovce s postavami reálného života, hra neustále naznačuje, že jde o čirou fantazii. Hra neobsahuje zvuky ani scény, které by mohly dítě vyděsit, neobsahuje ani vulgární výrazy (http://www.pegi.info/cs/index/id/117/ [2016-05-19]).

[29] http://mujsoubor.cz/mobilni-detske-hry/cooking-fever-mobilni [2016-04-28]

[30] http://svitak.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=507092 [2016-05-19]

[31] např. http://ipaderos.com/12/14/11-trucos-para-ganar-al-cooking-fever-como-conseguir-gemas-gratis-y-mas/ [2016-05-19]

obrázek 2-2: Ukázky počítačové hry Cooking Fever, jejíž základní úroveň je simulátor provozovny rychlého občerstvení (vlevo), vyšší úroveň nabízí simulátor herního automatu (vpravo)

Zdroje: play.google.com, http://www.chercabulasmindbox.com/2016/02/free-android-game-cooking-fever.html [2016-05-19]

V r. 2015 se Jančová (2015) ve své bakalářské práci na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně zabývala vztahem dětí a reklamy mj. také v oblasti hazardních her. Tento vztah je upravován nejen na úrovni legislativní, ale i na úrovni etické samoregulace reklamy, kterou v ČR reprezentuje Rada pro reklamu, resp. její Kodex reklamy.[32] Rada pro reklamu může z vlastní iniciativy nebo na popud třetí osoby zahájit v souladu se svým jednacím řádem proces projednávání stížností na konkrétní reklamu (rozhodovací proces). Rozhodnutí Rady pro reklamu, která je nestátní nezisková organizace, má však pouze formu doporučení, není oprávněna udělovat sankce. V reklamách na alkohol, tabákové výrobky a hazardní hry kodex zakazuje účinkování nejen dětí, ale i osob vyhlížejících mladší 25 let. Jako příklady nedodržení kodexu v oblasti hazardního hraní uvedla Jančová (2015) dvě reklamní kampaně společnosti Sazka z r. 2011, jejichž hlavní tváří byl hokejista Jaromír Jágr. U tištěné reklamy bylo shledáno porušení kodexu, televizní reklama[33] byla označena za neetickou kvůli nedodržení zákazu cílení na osoby mladší 18 let a zákazu účinkování herců mladších 25 let – obrázek 2-3.

[32] Dokument Kodex reklamy klade důraz na pravdivost, slušnost a čestnost reklamy a na respektování mezinárodně uznávaných zásad reklamní praxe. Navazuje také na právní regulaci, stanovuje pravidla profesionálního chování subjektů v oblasti reklamy a současně informuje veřejnost o dobrovolně přijatých pravidlech, jež se členské organizace Rady pro reklamu zavázaly dodržovat. Kodex reklamy se zabývá ochranou dětí a mládeže ve 4 oblastech: všeobecná pravidla, pravidla bezpečnosti, pravidla týkající se reklamy na potraviny a nealkoholické nápoje a pravidla reklamy ve školách. Specificky se kodex zabývá oblastí reklamy na alkoholické nápoje a tabákové výrobky, pro které platí řada zákazů vztahujících se k osobám do 18 let nebo dětem. Více viz http://www.rpr.cz/cz/index.php a http://www.rpr.cz/cz/dokumenty_rpr.php [2016-05-10].

[33] https://www.youtube.com/watch?v=a7e311K-P-I [2016-05-10]

obrázek 2-3: Snímky z televizního reklamního spotu komunikační agentury Proximity Prague pro společnost Sazka z r. 2011

Zdroj: Jančová (2015)

Sazka v r. 2015 vydala stírací losy Milionové překvapení[34] – obrázek 2-4. Z celkového počtu 749 993 vydaných losů bylo 600 000 v hodnotě výhry 200 Kč, což byla podle Sazky zároveň nejnižší „garantovaná" výhra. Cena losu byla 500 Kč, ve skutečnosti tedy většina hráčů prohrála 300 Kč. Koncept Sazky při uvedení tohoto losu na trh v období Vánoc počítal s tím, že lidé jej budou kupovat jako dárek. Za klamavou reklamu označil tuto kampaň zástupce organizace Člověk v tísni.[35] V reakci na tuto reklamní kampaň Český rozhlas vytvořil aplikaci, na níž si hráči mohou vyzkoušet pravděpodobnost skutečné výhry.[36]

obrázek 2-4: Stírací losy společnosti Sazka jako příklad prohry vydávající se za výhru

Zdroj: https://www.sazka.cz/losy/stiraci-losy/milionove-prekvapeni [2016-05-04]

Zejména sport je výrazně spojen s reklamními, marketingovými a CSR aktivitami provozovatelů hazardních her. Příkladem je to, že česká fotbalová liga se v r. 2015 jmenovala podle provozovatele technických her v ČR (Synot liga). Hokejová extraliga zase nesla název provozovatele hazardních her

[34] https://www.sazka.cz/losy/stiraci-losy/milionove-prekvapeni [2016-05-04]
[35] Vzbuzování dojmu falešných výher nebo těsných proher patří mezi strukturní charakteristiky hazardních her zvyšující riziko problémového hráčství (např. Parke a Griffiths, 2007, Abbott et al., 2013, Kassinove a Schare, 2001).
[36] http://www.rozhlas.cz/zpravy/data/_zprava/1594792 [2016-05-04]

(především kurzových sázek) Tipsport. Řada prvoligových fotbalových týmů měla na svých dresech značky provozovatelů hazardních her. SYNOT sponzoroval Spartu, Jablonec i Slovácko.[37] Fortuna mezi sponzorovanými týmy zmiňuje kromě Sparty také Ostravu, Liberec, Mladou Boleslav a Brno.[38] Reklamní a marketingové kampaně provozovatelé kurzových sázek často spojují s konáním velkých sportovních utkání a významnými mezinárodními turnaji.

Některými svými marketingovými strategiemi pobízí provozovatelé hráče k pravidelnému každodennímu hraní. Například společnost Tipsport během hokejového mistrovství světa v r. 2016 připravila pro hráče „Hokejový maraton", podmínkou účasti bylo vsadit si každý hrací den šampionátu alespoň za 100 Kč. Výhrami v soutěži byly podíly z celkové částky 500 tis. Kč, které se účastníkům vyplácely v bodové hodnotě. Společnost tak nevyplácela peníze, ale body použitelné k dalšímu sázení.[39]

Další soutěž nazvanou Rozdáváme 15 mega inzerovala společnost Tisport na sportovních portálech a na svých webových stránkách – obrázek 2-5.[40] Tato soutěž byla spuštěna v lednu 2016 a jejím smyslem je přimět hráče sázet každý den od 18. ledna do 22. prosince 2016. Podobně jako u „Hokejového maratonu" je minimální výše sázky stanovena na 100 Kč denně a možné je sázet na webu, z mobilu i na pobočkách společnosti. Hráči sázející všech 340 hracích dní si mezi s sebou rozdělí prémii 15 milionů Kč. V r. 2015 proběhla obdobná soutěž dotovaná částkou 10 mil. Kč. Celkem 5957 hráčů splnilo podmínky a rozdělilo si výhru, přičemž každý z nich získal částku 1679 Kč určenou na další sázení.[41]

obrázek 2-5: Kampaň společnosti Tipsport s názvem Rozdáváme 15 mega

Zdroj: https://www.tipsport.cz/clanek/3122-15-mega [2016-05-07]

Reklamní kampaně provozovatelů hazardních her jsou realizovány také stále častěji prostřednictvím sociálních sítí, které jsou charakteristické vysokou mírou interaktivity. Příkladem je reklamní kampaň Sazky na loterii Eurojackpot nazvaná Vítejte v klubu miliardářů, ve které vystupuje postava fiktivního

[37] http://sport.aktualne.cz/sparta-bude-na-dresech-nosit-logo-valentova-synot-tipu/r~5cd2b5a8209d11e593f4002590604f2e/ [2016-05-04]
[38] http://www.ifortuna.cz/cz/o_nas/sponzoring/index.html [2016-05-04]
[39] https://minshara.tipsport.cz/datafiles/hokejovy-maraton-2016-pravidla-def-cz(1461847558).pdf [2016-05-04]
[40] https://www.sport.cz/komercni-clanky/clanek/737913-v-tipsportu-rozdavame-15-mega-naskocte-do-souteze-a-ziskejte-podil-z-nabiteho-banku.html [2016-05-04]
[41] https://www.tipsport.cz/clanek/3122-15-mega [2016-05-24]

miliardáře Henriho, jehož jménem komunikují zaměstnanci provozovatele na sociálních sítích Facebook a Instagram – obrázek 2-6.[42]

obrázek 2-6: Reklamní kampaň Sazky s názvem Vítejte v klubu miliardářů

Zdroj: https://www.facebook.com/eurojackpot.cz [2016-05-24]

Změna zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, provázející v rámci tzv. změnového zákona návrh nového zákona o hazardních hrách, by měla od r. 2017 posílit regulaci reklamy na hazardní hry v oblasti ochrany hráčů včetně dětí a mladistvých. Do zákona o regulaci reklamy jsou nově zařazena ustanovení týkající se zákazu reklamního sdělení zavádějícího charakteru, zákazu cílení reklamy na osoby mladší 18 let („ve formě zobrazení těchto osob nebo užitím prvků, prostředků nebo akcí, které takové osoby převážně oslovují"), povinnosti informovat a varovat o škodlivých účincích vyplývajících z účasti na hazardní hře. Omezení reklamy a propagace provozoven hazardních her na vnějších částech budov zavádí návrh zákona o hazardních hrách.

Z původního návrhu MF při projednávání v Poslanecké sněmovně vypadl zákaz nevyžádané reklamy, minimální rozsah varování o škodlivých účincích hraní (původně mělo zabírat nejméně 25 % reklamního sdělení) a zákaz přímého odkazu z internetové reklamy na stránky, kde je hazardní hra provozována.

Od 17. 8. 2015 je účinná novela zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, která zavedla ustanovení týkající se specificky hazardních her, které nebyly povoleny nebo oznámeny podle loterijního zákona (loterijní zákon zakazuje reklamu na nepovolené hazardní hry). Zásadní změnou je stanovení odpovědnosti šiřitele za šíření reklamy na hazardní hry nepovolené nebo neoznámené podle loterijního zákona a zavedení navazujícího správního postihu zakázaného jednání. Šiřitel je nově povinen oznámit, kdo je zadavatelem a zpracovatelem reklamy. Současně je pachatelem přestupku, resp. správního deliktu právnická nebo fyzická osoba, která reklamu zadá či ji zpracuje. Druhou zásadní změnou je stanovení dozorové kompetence celních úřadů v oblasti reklamy na hazardní hry s výjimkou dozoru nad sponzorstvím a reklamou šířenou v rozhlasovém a televizním vysílání atd., jenž má v působnosti Rada pro rozhlasové a televizní vysílání. Porušování zákazu reklamy sledují celní úřady samy aktivně, případně reagují na podněty zvenčí. Významným zdrojem podnětů byla Asociace provozovatelů kurzových sázek (APKURS). V r. 2015 bylo zahájeno celkem 21 správních řízení. Celní úřady rovněž zasílají upozornění zadavatelům, zpracovatelům i šiřitelům reklamy a požadují odstranění reklamy na nepovolené hazardní hry.

[42] https://www.facebook.com/eurojackpot.cz, https://www.instagram.com/eurojackpotcz/ [2016-05-24]

3

3 Hazardní hraní v populaci

3.1 Úvod

Míra prevalence hazardního hraní neboli herní participace (anglicky označovaná jako *gambling participation*) se zjišťuje prostřednictvím průřezových dotazníkových šetření na reprezentativních vzorcích obecné populace, která poskytují informace o rozsahu hraní jednotlivých typů hazardních her i vzorcích hraní – obvyklé frekvenci hraní, času stráveném hraním, finančních aspektech hraní apod. Současně mohou šetření odhadnout podíl populace v riziku rozvoje problémového hráčství, i faktory, které mohou na populační úrovni vznik problémů ovlivňovat. Studie uvádějí, že existuje souvislost mezi mírou herní participace v obecné populaci (tj. prevalencí hraní) a výskytem problémového hráčství (např. Holtgraves, 2009, Currie et al., 2006).

Ve většině evropských zemí jsou hazardní hrou, se kterou má zkušenost největší část populace, loterie. Prevalence hraní bývá v různých zemích vysoká také u kurzových sázek nebo hraní TH, které zahrnují především výherní hrací přístroje (VHP) a videoloterijní terminály (VLT). Aktuální zkušenosti s hraním v posledních 12 měsících má v některých zemích (např. v Nizozemsku, Belgii, Finsku, Estonsku, Velké Británii) 60 a více % populace. Vyšší míru prevalence hazardního hraní mají většinou muži; ženy v závislosti na kulturních odlišnostech preferují spíše loterie, stírací losy, případně bingo, muži kromě loterií upřednostňují spíše kurzové sázky, dostihy a karetní hry (Griffiths, 2009). Vysoká míra účasti na hraní se týká především loterií, avšak pokud je vysoká dostupnost jiných typů her (např. TH), je vyšší i míra zkušeností s nimi, a to jak mezi dospělými, tak mezi adolescenty, roli hraje také zavádění regulačních opatření (Volberg a Williams, 2014).

V posledních letech roste význam internetu v hazardním hraní, neboť internet (a technologie jako chytré telefony a tablety) nabízí prakticky neomezený přístup k hraní a širokou škálu produktů, včetně sportovního sázení, kasinových her, binga, loterií či karetních her, jako jsou blackjack a poker; typy her vyhledávaných na internetu se liší v závislosti na podobě regulace herního trhu v jednotlivých zemích (Humphreys a Perez, 2012, Volberg a Williams, 2014). On-line hry se z hlediska rozvoje problémového hraní řadí k nejrizikovějším formám hazardního hraní, neboť větší pohodlí, nepřetržitá dostupnost, méně mezilidských kontaktů, možnost hrát pod vlivem návykových látek, bezhotovostní transakce a možnost hraní více her současně vedou ke ztrátě kontroly nad hraním (Wood a Williams, 2009, Volberg a Williams, 2014, Ejova, 2015). Ukazuje se, že hraním na internetu jsou zvláště ohrožení mladí muži, neboť vyhledávají anonymní prostředí a jsou náchylnější k nadměrným sázkám v důsledku ztráty přehledu o čase během hraní (Ejova, 2015, Bonnaire, 2012).

Dosavadní analýzy vývoje hazardního hraní v ČR v posledních letech ukázaly, že aktuálně dochází k nárůstu hazardního hraní v populaci, napříč všemi věkovými skupinami a u obou pohlaví, a to u všech sledovaných typů hazardních her. Nejvyšší nárůst prevalence byl v posledních letech zaznamenán u on-line hraní a kurzového sázení, zejména mezi mladými dospělými muži ve věku do 35 let (Chomynová et al., 2015).

Další části kapitoly poskytují aktuální informace o míře a vzorcích hazardního hraní v české populaci v r. 2015.

3.2 Míra a vzorce hazardního hraní v obecné populaci

3.2.1 Výzkum Prevalence užívání drog v populaci ČR

Obdobně jako v předchozích letech byly otázky zaměřené na výskyt hazardního hraní v obecné populaci zařazeny do omnibusové studie Prevalence užívání drog v populaci ČR, studii realizovalo

NMS ve spolupráci s agenturou ppm factum research v prosinci 2015. Sledováno bylo ve stejné struktuře jako v předchozích letech:

- hraní hazardních her typu automaty, VLT, ruleta, jiné technické nebo živé hry v provozovně se zvláštním režimem, herně nebo kasinu (dále TH, kasino),
- kurzové sázení v kamenných pobočkách sázkových kanceláří prostřednictvím tiketů (např. na sportovní utkání, dostihové závody),
- hraní hazardních her typu automaty nebo hry kasinového typu (poker, ruleta, bingo) on-line nebo kurzové či live sázky na internetu (tj. on-line hraní).

V rámci omnibusové studie nebyly tedy sledovány zkušenosti s hraním loterií a s drobnými sázkami. Celkem bylo osloveno 1050 respondentů starších 15 let, z toho bylo 833 respondentů ve věku 15–64 let.

Zkušenost s hraním některé ze sledovaných hazardních her v životě uvedlo 36,8 % dotázaných (55,8 % mužů a 19,2 % žen). Nejčastěji se respondenti účastnili kurzového sázení v sázkových kancelářích (28,2 %); hraní her typu automaty, ruleta nebo jiné hry v herně nebo kasinu uvedlo celkem 22,3 % dotázaných. Muži nejčastěji uváděli zkušenost s kurzovými sázkami, ženy uváděly stejně častou zkušenost s kurzovými sázkami a automaty a hraním her v herně nebo kasinu – tabulka 3-1. On-line hraní hazardních her v životě uvedlo 14,3 % dotázaných ve věku 15 a více let (25,1 % mužů a 4,1 % žen).

tabulka 3-1: Výskyt hazardního hraní v obecné populaci – studie Prevalence užívání drog v populaci ČR 2015, v %

Typ hry	Pohlaví		Mladí dospělí	Celkem
	Muži (n=512)	Ženy (n=538)	15–34 let (n=313)	15+ let (N=1050)
Celoživotní prevalence				
Hazardní hry celkem (bez loterií a drobných sázek)	55,8	19,2	46,5	36,8
Hazardní hry – TH, kasino	34,4	10,8	31,8	22,3
Kurzové sázky v sázkových kancelářích	46,0	11,3	34,5	28,2
On-line hazardní hry	25,1	4,1	22,7	14,3
Prevalence v posledních 12 měsících				
Hazardní hry celkem (bez loterií a drobných sázek)	34,1	7,6	28,6	20,4
Hazardní hry – TH, kasino	10,0	2,0	12,8	5,9
Kurzové sázky v sázkových kancelářích	27,6	5,6	20,5	16,3
On-line hazardní hry	15,0	1,9	9,8	8,2
Prevalence v posledních 30 dnech				
Hazardní hry celkem (bez loterií a drobných sázek)	14,5	2,4	9,8	8,2
Hazardní hry – TH, kasino	2,9	0,6	3,1	1,7
Kurzové sázky v sázkových kancelářích	12,5	1,7	8,4	6,9
On-line hazardní hry	4,9	0,9	3,5	2,9

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2016a)

V posledních 12 měsících uvedlo hraní některé ze sledovaných hazardních her celkem 20,4 % respondentů (34,1 % mužů a 7,6 % žen), nejčastěji šlo o kurzové sázení v sázkových kancelářích (16,3 %). V posledních 30 dnech hrálo některou z hazardních her celkem 8,2 % dotázaných, a to převážně mužů (14,5 % oproti 2,4 % žen).

Hraní hazardních her v posledních 12 měsících uváděli nejčastěji respondenti ve věkové skupině 15–24 let, dále respondenti ve věku 25–34 let – graf 3-1. Ve všech věkových skupinách bylo nejčastější kurzové sázení, následované hraním hazardních her na internetu. Ve věkové skupině 15–24 let bylo vyrovnané on-line hraní hazardních her a hraní TH a her v kasinu.

graf 3-1: Prevalence hraní hazardních her v posledních 12 měsících podle pohlaví a věkových skupin – studie Prevalence užívání drog v populaci ČR 2015, v %

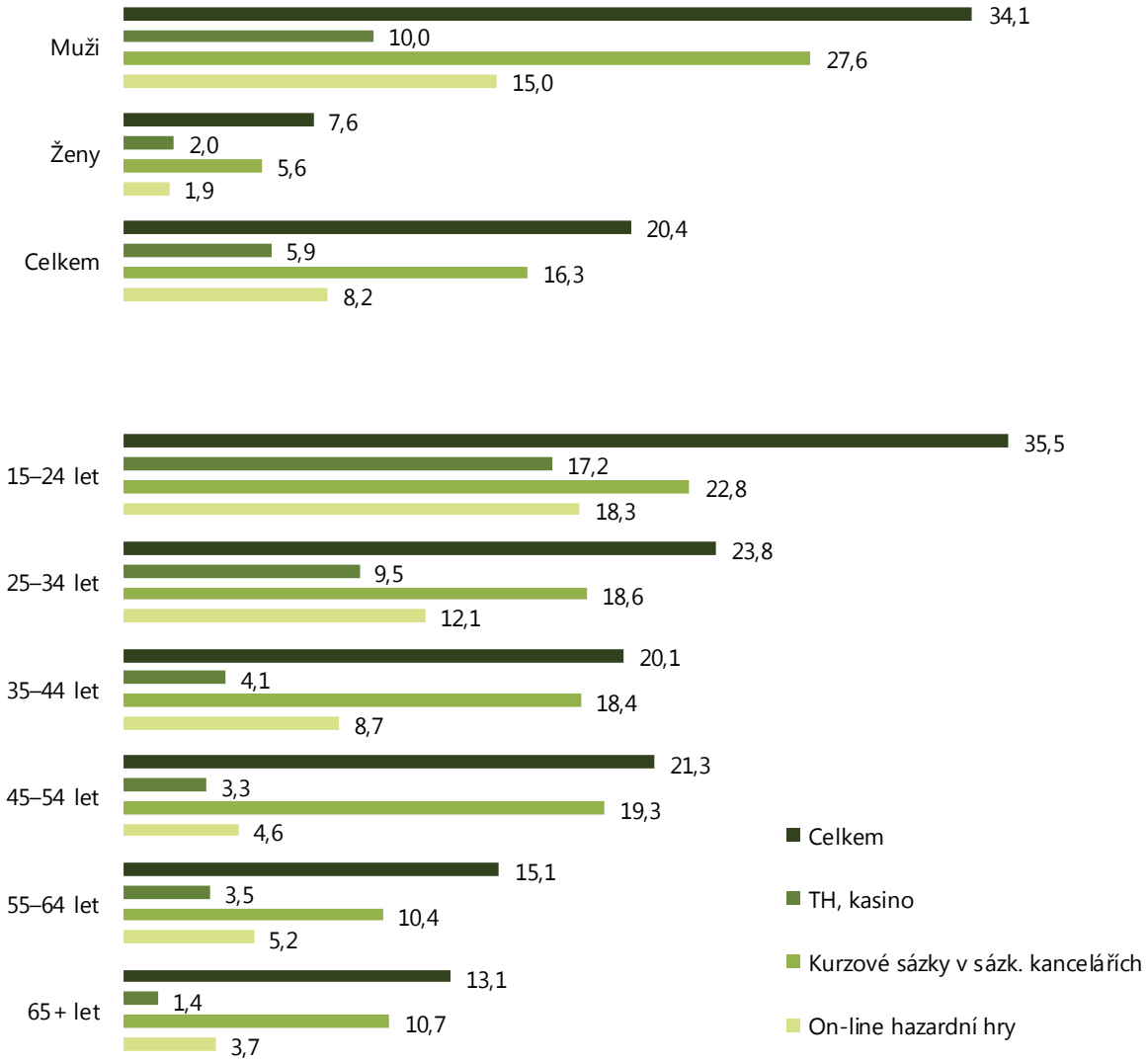

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2016a)

Ve srovnání s předchozím rokem došlo v dospělé populaci k mírnému nárůstu celoživotní prevalence hraní hazardních her i prevalence hraní v posledních 12 měsících. K mírnému nárůstu prevalence hraní došlo pouze u kurzových sázek (z 15,6 % na 16,3 %). Rozsah on-line hazardního hraní zůstal po výrazném nárůstu mezi l. 2013 a 2015 již stabilní na úrovni 8,2 %. K významnému nárůstu rozsahu hazardního hraní v posledních 12 měsících došlo ve věkové skupině mladých dospělých, tj. osob ve věku 15–24 let, a to z 20,3 % v r. 2014 na 35,5 % v r. 2015. K nárůstu došlo u všech typů sledovaných her – u technických her a her v kasinu, u kurzových sázek v sázkových kancelářích i u on-line hazardního hraní – graf 3-2. Zatímco u mužů on-line hraní hazardních her stejně jako hraní TH a her v kasinu mírně vzrostlo, u žen naopak došlo k poklesu; v případě kurzových sázek byl však u žen zaznamenán nárůst – graf 3-3.

graf 3-2: Vývoj hraní hazardních her v posledních 12 měsících v l. 2012– 2015 v dospělé populaci celkem a mezi mladými dospělými ve věku 15–24 let – studie Prevalence užívání drog v populaci ČR, v %

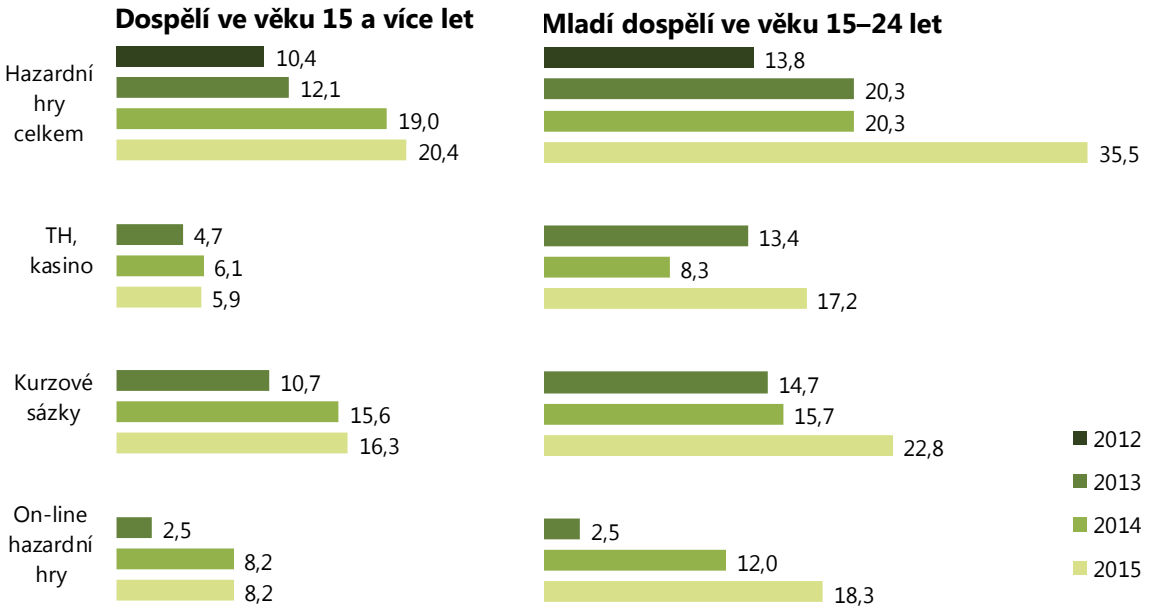

Zdroje: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2016a), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015b), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2014), Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti a ppm factum research (2013)

graf 3-3: Vývoj hraní hazardních her v dospělé populaci v posledních 12 měsících v l. 2012– 2015, podle pohlaví – studie Prevalence užívání drog v populaci ČR, v %

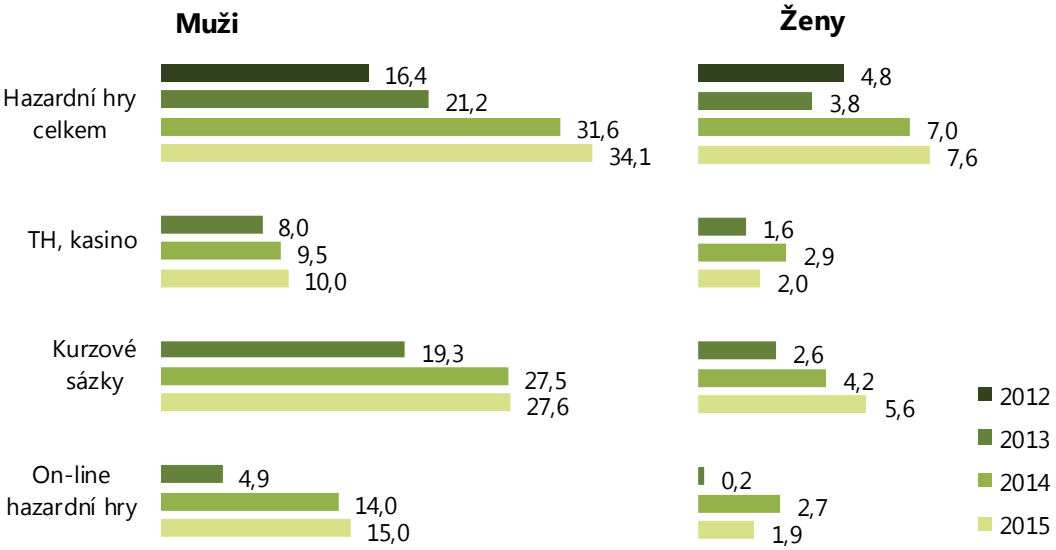

Zdroje: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2016a), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015b), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2014), Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti a ppm factum research (2013)

3.3 Míra a vzorce hazardního hraní mezi dětmi a mládeží

3.3.1 Studie ESPAD

V r. 2015 byla realizována již 6. vlna mezinárodní studie mapující v pravidelných 4letých intervalech výskyt užívání návykových látek a dalších forem rizikového chování mezi 16letými studenty. Do

studie se zapojilo více než 35 evropských zemí, ČR se studie účastní již od r. 1995. V ČR studii koordinuje NMS ve spolupráci s Národním ústavem duševního zdraví (NUDZ); sběr dat na školách proběhl ve spolupráci s agenturou FOCUS v červnu 2015. Cílovou skupinou studie byli respondenti, kteří v roce realizace studie dosáhli 16 let, tedy studenti narození v r. 1999. Sběr dat probíhal v 1. ročnících všech typů středních škol a v 9. třídách základních škol; školy byly vybrány tak, aby byla zajištěna reprezentativnost z hlediska typu studované školy a regionu. Do studie se zapojilo celkem 208 škol (309 tříd); sesbíráno bylo celkem 6707 dotazníků.

Dotazník v r. 2015 pokrýval kromě oblasti užívání legálních a nelegálních drog nově také oblast hraní počítačových her, hraní hazardních her a internetových aktivit. Modul zaměřený na hraní (gaming a gambling) obsahoval celkem 13 otázek (9 povinných pro všechny zapojené země a 4 volitelné) a zahrnoval:

- počet dní trávených v posledních 7 dnech on-line (na počítači, tabletu, mobilním telefonu, konzoli nebo jiném elektronickém zařízení), a to jak celkem, tak jednotlivě pro kategorie: sociální sítě, hraní on-line počítačových her, hraní her o peníze, surfování a vyhledávání informací), stahování hudby a filmů a prohlížení a nákup/prodej zboží;
- průměrný čas strávený denně on-line, a to odděleně ve všední den a o víkendu a s rozlišením jednotlivých aktivit;
- dvě 3položkové škály zaměřené na subjektivní vnímání problémů spojených s trávením času na sociálních sítích a s trávením času hraním počítačových her (Holstein et al., 2014);
- hraní her o peníze v posledních 12 měsících, včetně frekvence hraní, průměrného času stráveného hraním o peníze v typický den, hraní 2 a více hodin při jedné příležitosti;
- v rámci hazardního hraní bylo blíže sledováno hraní na hracích automatech a VLT, hraní karetních her a kostek, sázení prostřednictvím loterií a stíracích losů a kurzové sázení na sport nebo dostihy, a to odděleně na internetu a mimo internet (tj. v herně, kasinu nebo sázkové kanceláři);
- 2 screeningové nástroje zaměřené na odhad problémového hraní, tzv. škálu Lie/bet (Johnson et al., 1997) a škálu CSPG (Consumption Screen for Problem Gambling) (Rockloff, 2012) – výsledky vztahující se k problémovému hraní viz blíže v kapitole Problémové hráčství, str. 73.

Součástí dotazníku byl stejně jako ve všech předchozích vlnách studie ESPAD blok otázek zaměřených na způsob trávení volného času respondentů, v rámci kterého byla zjišťována obvyklá frekvence hraní počítačových her, surfování na internetu a hraní na automatech o peníze.

Výběrový soubor studie ESPAD v roce 2015 tvořilo 2738 respondentů narozených v r. 1999 (1361 chlapců a 1412 dívek), z nich 13,0 % tvořili studenti gymnázií, 30,6 % studenti středních škol ukončených maturitou, 21,9 % studenti odborných učilišť a 34,6 % žáci základních škol.

Hraní her o peníze v posledních 12 měsících uvedlo celkem 9,1 % dotázaných studentů (15,3 % chlapců a 3,1 % dívek), z nich 4,9 % hrálo v posledním roce s frekvencí 1krát měsíčně nebo méně často a naopak 3,0 % (4,9 % chlapců a 0,9 % dívek) uvedla hraní o peníze 2krát týdně nebo častěji – graf 3-4. Hraní her o peníze nejčastěji uváděli studenti středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť (13,4 %), následovaní žáky 9. tříd základních škol (9,1 %). Studenti gymnázií uváděli hraní her o peníze nejméně (4,2 %).

graf 3-4: Frekvence hraní her o peníze v posledních 12 měsících, podle pohlaví a typu studované školy – studie ESPAD 2015, v %

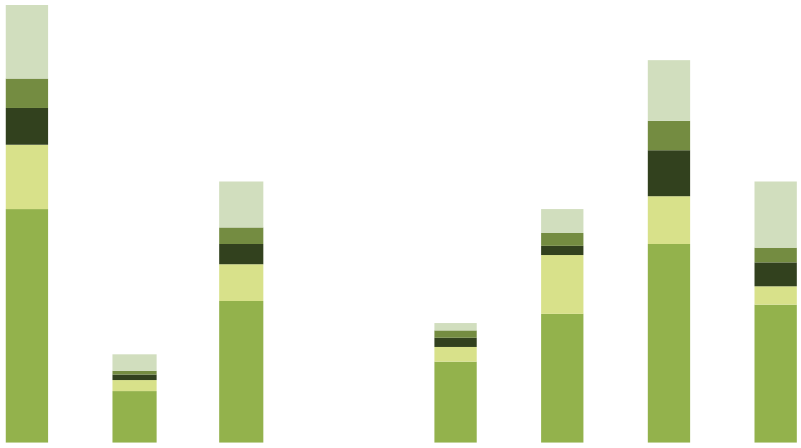

	Chlapci	Dívky	Celkem	GYM	SŠ mat.	SŠ bez mat./OU	ZŠ
6+ týdně	2,6	0,6	1,6	0,3	0,8	2,1	2,3
4–5krát týdně	1,0	0,1	0,6	0,3	0,5	1,0	0,5
2–3krát týdně	1,3	0,2	0,8	0,3	0,4	1,7	0,8
2–4krát měsíčně	2,2	0,4	1,3	0,6	2,0	1,7	0,6
1krát za měsíc nebo méně	8,2	1,8	4,9	2,8	4,5	6,9	4,8

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Nejčastěji strávili respondenti hraním her o peníze méně než půl hodiny denně. Celkem 5,6 % respondentů hrálo o peníze v průměru méně než 1 hodinu denně, ale současně 1,4 % (2,8 % chlapců a 0,1 % dívek) hrálo o peníze průměrně více než 2 hodiny denně – graf 3-5. Z hlediska typu studované školy trávili nejvíce času hrou o peníze studenti středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť a nejméně pak studenti gymnázií. Mezi žáky základních škol bylo naopak nejvyšší zastoupení těch, kteří hráli o peníze více než 2 hodiny denně.

Celkem 3,7 % studentů (6,7 % chlapců a 0,7 % dívek) strávilo někdy v posledním roce hrou o peníze více než 2 hodiny při jedné příležitosti (tzv. v kuse), nejčastěji šlo o studenty středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť (5,3 %), ale překvapivě také o žáky základních škol (4,0 %).

graf 3-5: Čas strávený hraním her o peníze v typický den v posledních 12 měsících, podle pohlaví a typu studované školy – studie ESPAD 2015, v %

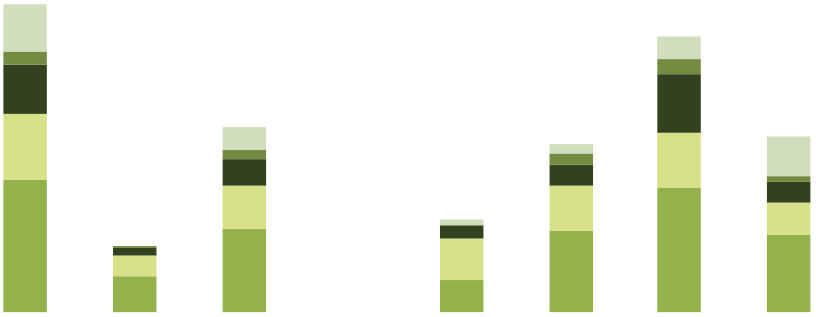

	Chlapci	Dívky	Celkem	GYM	SŠ mat.	SŠ bez mat./OU	ZŠ
3+ hodiny	2,1	0,0	1,0	0,3	0,5	1,0	1,8
2–3 hodiny	0,7	0,1	0,4	0,0	0,5	0,7	0,2
1–2 hodiny	2,2	0,4	1,3	0,6	0,9	2,6	0,9
1/2 hodiny až hodinu	2,9	0,9	1,9	1,9	2,0	2,5	1,5
Méně než 1/2 hod	6,0	1,6	3,7	1,4	3,7	5,6	3,5

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Studenti častěji uváděli hraní hazardních her prostřednictvím internetu. Nejčastěji uváděnou hrou o peníze hranou na internetu byly karty (např. poker nebo bridž) nebo kostky, následované shodně kurzovými sázkami a loteriemi, zatímco mezi hrami hranými mimo internet výrazně převažovaly právě loterie a stírací losy. Hraní na automatech nebo VLT uvedla shodně 2 % respondentů v případě her hraných na internetu i mimo internet – graf 3-6. Vyšší míru hraní her na internetu i mimo internet uváděli chlapci, nejvýraznější rozdíl v hraní mezi chlapci a dívkami byl v případě kurzových sázek na internetu, nejmenší naopak u loterií a stíracích losů mimo internet. Nejvyšší míru hraní všech typů hazardních her a sázek na internetu uváděli studenti středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť – nejčastěji uváděnou hrou mezi studenty učilišť a žáky základních škol byly karty a kostky následované loteriemi, zatímco studenti gymnázií a středních škol s maturitou uváděli častěji kurzové sázky na internetu. Mezi hrami mimo internet převládají u všech studentů loterie, studenti středních škol všech typů dále uváděli kurzové sázky, zatímco žáci základních škol uváděli hraní karet nebo kostek – graf 3-7.

graf 3-6: Hraní jednotlivých her o peníze v posledních 12 měsících na internetu a mimo internet, podle pohlaví – studie ESPAD 2015, v %

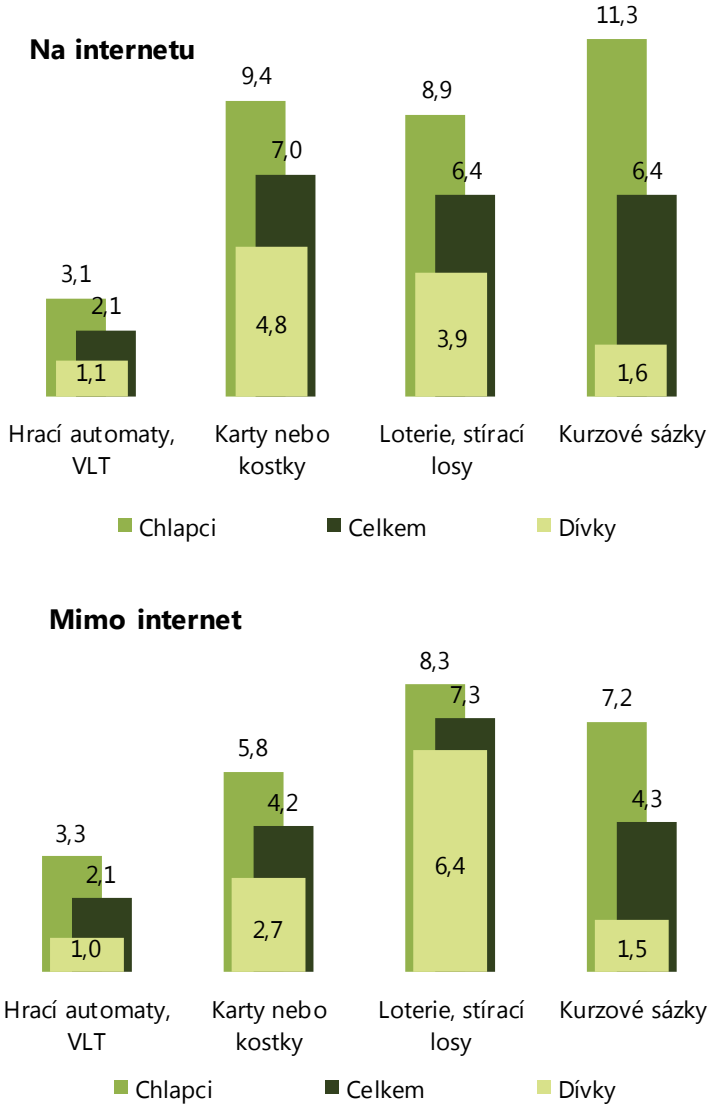

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

graf 3-7: Hraní jednotlivých her o peníze v posledních 12 měsících na internetu a mimo internet, podle typu studované školy – studie ESPAD 2015, v %

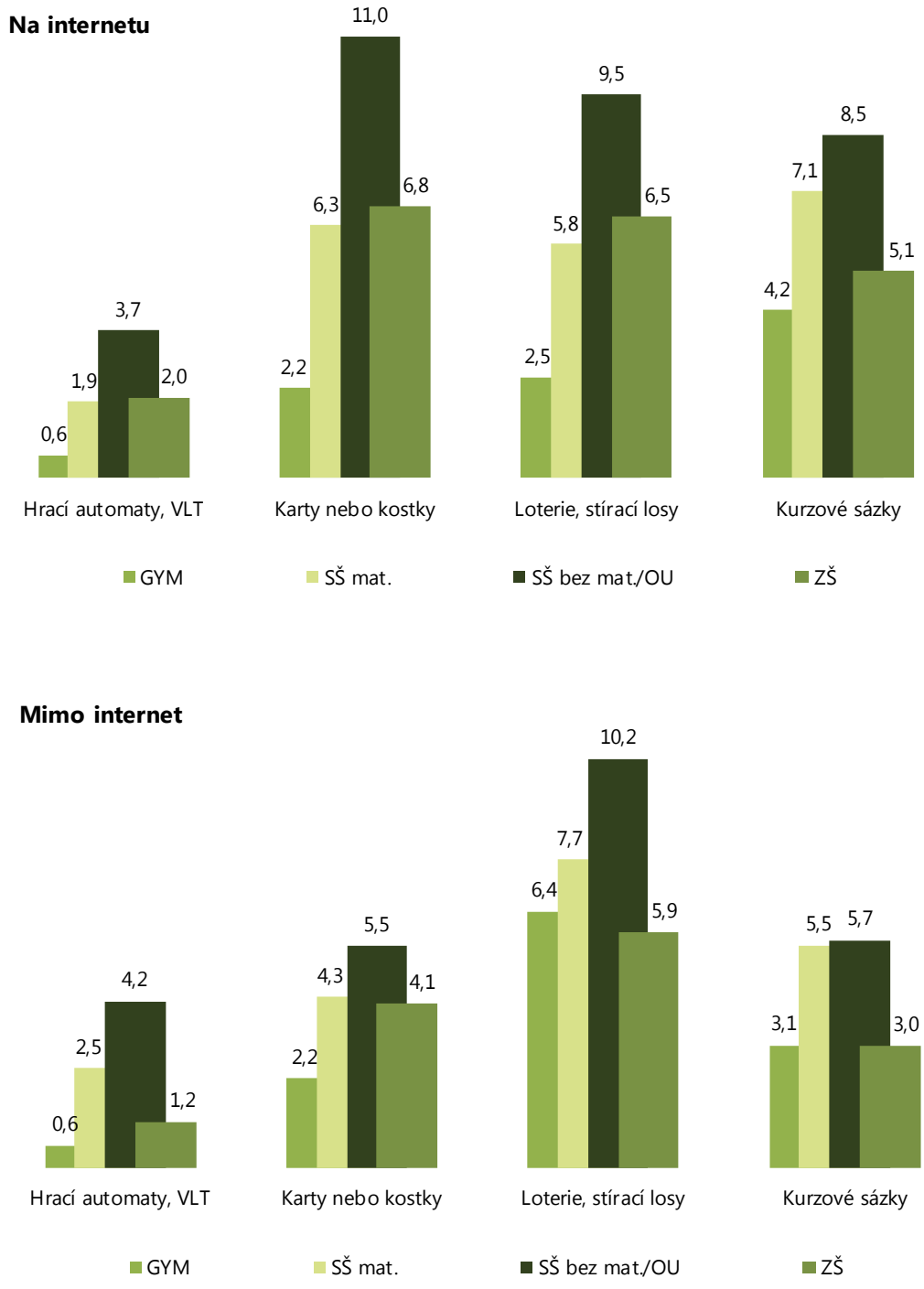

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Dotazník studie ESPAD v r. 2015 obsahoval také 2 screeningové nástroje zaměřené na odhad problémového hraní, tzv. škálu Lie/bet (Johnson et al., 1997) a škálu CSPG (Consumption Screen for Problem Gambling) (Rockloff, 2012) – blíže viz kapitolu Problémové hráčství, str. 73.

Hodnocení trendů v oblasti hraní her o peníze mezi mládeží komplikuje fakt, že modul otázek zaměřený na gambling byl do dotazníku ESPAD zařazen v r. 2015 poprvé. Dlouhodobý vývoj situace lze posoudit pouze v případě proměnné „hraní na automatech (na kterých se dají vyhrát peníze)", která je pravidelně sledována již od r. 1995. Výsledky studie ESPAD v jednotlivých letech ukázaly, že podíl 16letých, kteří uvedli hraní na automatech o peníze s frekvencí 1krát týdně nebo častěji, se

dlouhodobě nemění a pohybuje se v intervalu 1–1,5 %. Dlouhodobě (od r. 2003) se nemění ani podíl studentů, kteří uvedli hraní počítačových her (alespoň jednou týdně nebo častěji), naopak se zvýšil podíl studentů, kteří uvádějí pravidelné surfování na internetu – graf 3-8. Problematice on-line počítačových her a trávení času na sociálních sítích byl proto ve studii ESPAD v r. 2015 věnován samostatný modul otázek s cílem podrobněji popsat aktivity, kterým se studenti na internetu věnují, a čas, který na internetu stráví.

graf 3-8: Hraní na automatech o peníze, hraní počítačových her a surfování na internetu s frekvencí 1krát týdně nebo častěji – výsledky studie ESPAD 1995–2015, v %

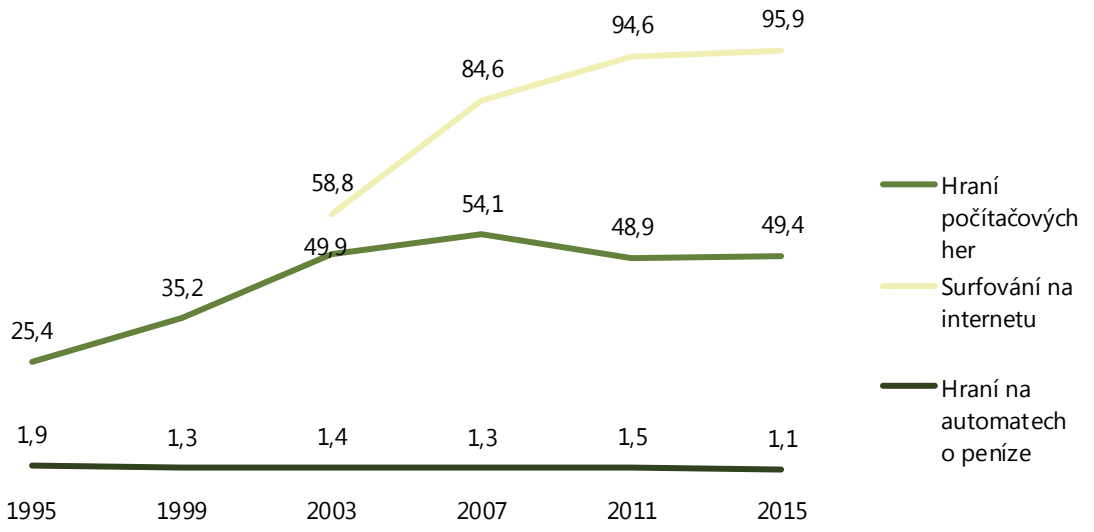

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

3.3.2 Lokální průzkumy hraní mezi dětmi a mládeží

Dále byla v různých regionech ČR provedena lokální šetření realizovaná v rámci studentských závěrečných prací. Je potřeba vzít v úvahu jejich omezenou validitu dat způsobenou nereprezentativností populačních výběrů a různou metodologickou kvalitou prací.

Hůlková (2015) v rámci bakalářské práce na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové zjišťovala prevalenci hraní hazardních her na souboru 100 studentů gymnázia, středních odborných škol a středních odborných učilišť Královéhradeckého kraje ve věku 16–20 let, z nichž 43 % byli muži. Výsledky ukázaly, že 52 % respondentů již někdy hrálo hazardní hru (60 % muži, 40 % ženy). Respondenti nejčastěji hráli TH a karetní hry. Hraní hazardních her on-line někdy v životě uvedlo 13,5 % respondentů.

Malíčková (2015) se v rámci bakalářské práce na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně dotazovala 66 respondentů ze tří 6. tříd a 63 respondentů ze tří 9. tříd vybrané základní školy v menším městě ve Zlínském kraji na jejich zkušenosti s hraním hazardních her. Statisticky významný rozdíl mezi mladší a starší skupinou byl u hraní karet za peníze, kdy starší žáci měli více zkušeností s tímto typem hazardní hry. U ostatních typů rozdíly nebyly statisticky významné, ačkoli starší žáci měli častěji zkušenost s kurzovými sázkami, hraním TH a on-line hazardními hrami o peníze. Autorka také zjišťovala, jak respondenti vnímají dostupnost hazardních her pro mladistvé. Respondenti ze 6. tříd uvedli téměř v polovině případů (47 %), že hazardní hry jsou dostupné; žáci 9. tříd kladně odpověděli v 71,4 %.[43] Celkem 10 % respondentů uvedlo, že zná někoho, kdo hraje hazardní hry pravidelně. O možných negativních dopadech hraní hazardních her žáky informovali nejčastěji rodiče (57,4 %) a škola (14,7 %), 18,6 % však neinformoval nikdo.

[43] Otázka zněla: Je pro osoby mladší 18 let snadné získat přístup k hazardním hrám? Možnosti odpovědi byly ano/ne.

4

4 Problémové hráčství

4.1 Úvod

Problémové hráčství je porucha kontroly hráčského chování charakterizovaná především vysokou intenzitou hraní, epizodickým charakterem hraní a vysokými finančními částkami vloženými do hraní (jejichž výše je relativní vzhledem k ekonomickému statutu hráče) s následnými negativními dopady pro hráče a jejich okolí. Pro závažné a zejména klinicky diagnostikované formy se používá rovněž výraz patologické hráčství (Abbott et al., 2013, Vacek, 2014, Williams et al., 2012b, Neal et al., 2005, Richard a Humphrey, 2014). Nově podle DSM-5 se používá výraz *hráčská porucha* (anglicky *gambling disorder* nebo *disordered gambling*), přičemž došlo k jejímu zařazení do skupiny s látkovými závislostmi (American Psychiatric Association, 2013b, American Psychiatric Association, 2013a, Reilly a Smith, 2013). Donedávna bylo patologické hráčství v 10. revizi Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) pod kódem F63.0 nebo v DSM-IV řazeno mezi poruchy impulzivity a ovládání (WHO a ÚZIS ČR, 2008, American Psychiatric Association, 2000).

Mezi muži se problémové hráčství vyskytuje častěji než mezi ženami, silnými prediktory jsou nízký věk při prvním hraní hazardních her nebo příslušnost k některým profesním skupinám – vyšší riziko mají např. osoby pracující v herním průmyslu, osoby s volnou pracovní dobou, bez dohledu, s disponibilní hotovostí (Abbott et al., 2013, Nelson et al., 2007, Johansson et al., 2009). Predisponovány jsou rovněž osoby s poruchami emocí nebo osobnosti, zejména s vysokou impulzivitou tíhnoucí k riskantnímu (rizikovému) chování (Blaszczynski a Nower, 2002, Richard a Humphrey, 2014).

Licehammerová (2015b) provedla metasyntézu 34 kvalitativních výzkumů týkajících se problematiky hazardního hraní uskutečněných v l. 1998–2015 se závěrem, že zvýšení hladiny vzrušení umožňuje hráčům odehnat nudu či odsunout pozornost od jejich problémů, čímž dochází k úlevě od nepříjemného pocitu plynoucího z neuspokojivé reality; spouštěčem hraní je často interpersonální konflikt a emočně napjaté situace. Pro některé je hazardní hraní zdrojem pocitu schopnosti a úspěšnosti.

Míra prevalence problémového hráčství v dospělé populaci se celosvětově pohybuje v rozmezí 0,1–4,5 % pro problémové hráčství a 0,02–2,0 % pro patologické hráčství. Srovnatelnost odhadů mezi různými studiemi a zeměmi je omezená vzhledem k rozdílům v jejich metodice (Griffiths, 2009, Sassen et al., 2011, Williams et al., 2012a). Griffiths (2009) ve svém evropském přehledu uvádí hodnoty pro patologické hráčství v rozmezí 0,1−0,6 %, pro problémové hraní (včetně patologického) 0,5–2 %, v některých zemích (např. Estonsko, Finsko, Švýcarsko) nad 3 %. Hráči TH tvoří významnou nebo převažující část problémových hráčů v řadě evropských zemí, což souvisí s nepříznivými strukturními charakteristikami technických her (TH).

Existují podstatné rozdíly v rizikovosti jednotlivých her. Ta je dána mírou, s jakou poskytují impulzy, které vyvolávají nutkání hrát a které podmiňují a posilují problémové hraní (Delfabbro, 2014). Jde především o míru vzrušení, kterou v hráčích vzbuzují, společenskost hry nebo míru dovednosti, která je ke hře potřeba, přičemž vztah mezi konkrétní hrou a rizikem pro hráče je individuální. Přesto existují napříč různými typy her obecné faktory, tzv. strukturní charakteristiky her, které v případě jejich nepříznivého nastavení rizikovost hry zvyšují (Parke a Griffiths, 2007, Abbott et al., 2013). Patří k nim výše sázky, proměnlivost sázek, struktura a pravděpodobnost výher, výše jackpotu, frekvence her jdoucích po sobě, tzv. těsné prohry, zvukové a barevné efekty apod. Rizikovost her zvyšuje také možnost hrát nepřetržitě po dlouhou dobu, prostředí, ve kterém se hra uskutečňuje, souběžné užívání návykových látek, včetně cigaret a alkoholu. Nepříznivými strukturními charakteristikami se vyznačují zejména TH, ale také kurzové sázky, především tzv. on-line live sázky, a také hry v kasinu (Parke a Griffiths, 2007, Livingstone et al., 2008, Griffiths, 2009, Williams et al., 2012b).

Problémové hraní se ve zvýšené míře vyskytuje v sociálně a ekonomicky znevýhodněných regionech, kde pak působí jako regresivní daň, kdy nemajetní za něj utratí relativně více než bohatí (Abbott et al., 2013).

Problémové hráčství je spojeno s vysokým výskytem psychiatrické komorbidity, zejména afektivních a úzkostných poruch a poruch spojených s užíváním návykových látek (Crockford a el-Guebaly, 1998, Lorains et al., 2011), zejména tabáku, ale také alkoholu a nelegálních drog, přičemž vysoký výskyt psychiatrické komorbidity u patologických hráčů s užíváním návykovými látek úzce souvisí (Abdollahnejad et al., 2014). Většina (více než 90 %) patologických hráčů v léčbě má více než jednu duální diagnózu (Erbas a Buchner, 2012) a výrazná psychická a psychosomatická symptomatologie je rovněž přítomna u hráčů pokoušejících se omezit hraní nebo přestat hrát vůbec (Rosenthal a Lesieur, 1992).

Velmi časté jsou u patologických hráčů sebevražedné myšlenky, tendence a pokusy. Ukazuje se, že až 80 % patologických hráčů má sebevražedné myšlenky, 20–30 % se o sebevraždu pokusilo a že patologičtí hráči mohou tvořit 10–20 % všech dokonaných sebevražd, přičemž je potřeba vzít v úvahu sociokulturní odlišnosti v různých zemích (Crockford a el-Guebaly, 1998, Ledgerwood a Petry, 2004, Blaszczynski a Farrell, 1998, Wong et al., 2010a, Wong et al., 2010b). Významným faktorem podmiňujícím přítomnost sebevražedných tendencí u většiny patologických hráčů jsou finanční problémy a zadluženost, které vedou k vnímání jejich situace jako bezvýchodné (Manning et al., 2015, Ladouceur, 2004). Ve studii úmrtnosti patologických hráčů v ČR se ukázalo, že patologičtí hráči mají přibližně dvojnásobně vyšší celkové riziko úmrtí, že sebevraždy jsou významnou příčinou úmrtí patologických hráčů a že riziko úmrtí patologických hráčů na sebevraždu je přibližně 6–7krát vyšší než u obecné populace (Mravčík et al., 2015e).

4.2 Problémové hráčství v obecné populaci

4.2.1 Odhady míry problémového hráčství v obecné populaci

Od r. 2012 jsou k dispozici odhady výskytu problémového hráčství v ČR provedené standardními nástroji a srovnatelnými metodami. Z dosavadních výsledků do r. 2014 vyplývá, že v riziku rozvoje problémového hráčství je přibližně 5 % dospělé populace (cca 450 tis.), z toho v pásmu problémového hráčství se nachází 1,5–2,3 % dospělých osob (130–200 tis.), z nichž cca polovinu tvoří patologičtí hráči (0,6–1,2 % dospělé populace, tj. cca 55–110 tis. osob). Přibližně čtvrtinu problémových hráčů tvoří ženy. Problémové hráčství je v ČR spojeno především s TH, ale významný výskyt rizika vzniku problémového hráčství vykazovali také hráči kurzových a live sázek a on-line hazardních her (Mravčík et al., 2015c). Za r. 2015 nejsou odhady problémového hráčství v dospělé populaci k dispozici.

4.2.2 Charakteristiky problémových hráčů a vzorce problémového hráčství

4.2.2.1 Studie Patologičtí hráči v léčbě

V r. 2015 proběhla druhá vlna studie Patologičtí hráči v léčbě, již realizovalo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS) ve spolupráci s ppm factum research. Jejím cílem je zmapovat sociální, ekonomické a zdravotní dopady hazardního hraní v populaci patologických hráčů a popsat rizikové faktory v jejich hráčské kariéře, identifikovat souvislosti mezi těmito aspekty, zjistit faktory, které vedou k vyhledání pomoci, a zmapovat dostupnost služeb pro hráče v období po léčbě (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2015a). Sběr dat probíhal v 22 zařízení, především v psychiatrických nemocnicích, kde se léčí patologičtí hráči nejčastěji. Kritériem pro účast ve studii byla diagnóza F63.0 a léčebný kontakt v posledních 12 měsících.

Finanční aspekty hraní a zadluženost hráčů ze souboru studie popisuje kapitola Zadluženost ve studii Patologičtí hráči v léčbě, str. 90, páchání trestné činnosti kapitola Kriminalita sekundárně

související s hraním hazardních her, str. 117, a zkušenosti s léčbou a faktory, které ji ovlivňují, popisuje kapitola Faktory ovlivňující vstup do léčby a její úspěšnost, str. 137. Bližší informace o léčebných centrech, která se studie účastnila, podává kapitola Dostupnost služeb poskytovaných problémovým hráčům, str. 135. Výsledky první vlny studie z r. 2013 jsou popsány ve zprávě Hazardní hraní v České republice a jeho dopady (Mravčík et al., 2014).

Celkový soubor v r. 2015 tvořilo 259 respondentů, z toho 81,1 % mužů a 18,9 % žen, průměrný věk byl 35,2 roku (muži 35,6 a ženy 33,2) – tabulka 4-1.

tabulka 4-1: Respondenti studie Patologičtí hráči v léčbě 2015 podle pohlaví a věku

Věková skupina	Muži		Ženy		Celkem	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
15–19	5	2,4	0	0,0	5	1,9
20–24	20	9,5	10	20,4	30	11,6
25–29	42	20,0	11	22,4	53	20,5
30–34	39	18,6	7	14,3	46	17,8
35–39	39	18,6	11	22,4	50	19,3
40–44	22	10,5	5	10,2	27	10,4
45–49	22	10,5	1	2,0	23	8,9
50–54	12	5,7	3	6,1	15	5,8
55–59	6	2,9	1	2,0	7	2,7
60–64	1	0,5	0	0,0	1	0,4
64+	2	1,0	0	0,0	2	0,8
Celkem	**210**	**100,0**	**49**	**100,0**	**259**	**100,0**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Více než třetina (37,8 %) pocházela z měst nad 100 tis. obyvatel. Třetina respondentů žila před léčbou s partnerem, třetina s rodinnými příslušníky a 23,9 % žilo samo. Více než polovina (54,8 %) měla stálé zaměstnání, 18,9 % jich bylo nezaměstnaných (takto vysoký podíl nezaměstnaných může být způsoben právě vstupem do léčby) a 15,4 % mělo příležitostná zaměstnání. V porovnání s obecnou populací měli hráči častěji nadprůměrné příjmy – 18,8 % respondentů uvedlo příjmy vyšší než 30 tis. Kč. Strukturu podle rodinného stavu a vzdělání souborů z r. 2013 i 2015 uvádí tabulka 4-2 a tabulka 4-3.

tabulka 4-2: Respondenti studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2013 a 2015 podle rodinného stavu, v %

Rodinný stav	2013	2015
Svobodný/á	57,6	58,3
Druh, družka	6,1	6,9
Rozvedený/á	17,9	16,6
Ženatý/vdaná	17,9	15,8
Vdovec, vdova	0,4	1,2
Nezjištěno	0,0	1,2
Celkem	**100,0**	**100,0**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

tabulka 4-3: Respondenti studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2013 a 2015 podle vzdělání, v %

Vzdělání	2013	2015
Bez vzdělání	0,0	0,0
Základní včetně neukončeného	10,9	12,4
Střední vzdělání bez maturity	33,2	33,2
Střední s maturitou	42,4	34,7
Vyšší odborné / pomaturitní nástavba	7,4	4,2
Vysokoškolské	6,1	15,4
Celkem	**100,0**	**100,0**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Zdá se, že patologičtí hráči v léčbě mají častější zkušenosti se zaměstnáním v profesích, které jsou spojovány s vyšším rizikem patologického hráčství. Celkem 98 z 259 respondentů v r. 2015 (37,8 %) pracovalo v době vzniku problémů spojených s hazardním hraním v některé z profesí, které jsou

považovány za rizikové, z toho 52 (20,1 %) osob pracovalo v pohostinství, 11 (4,2 %) osob v hazardním průmyslu, 14 (5,4 %) bylo profesionálními sportovci, 7 (2,7 %) bylo v ozbrojených složkách, 12 osob (4,2 %) bylo řidiči dálkové dopravy.

Rozvoj problémového hráčství byl v souboru v r. 2013 i 2015 velmi podobný:

- Průměrný věk první zkušenosti s hazardním hraním byl 20,3 roku (v r. 2013 to bylo 19,7 roku), věk pravidelného hraní (tj. alespoň jednou týdně) hazardních her byl v r. 2015 v průměru 25,0 roku.
- Průměrný věk prvního hraní primární problémové hry byl v souboru z r. 2015 22,7 roku, v r. 2013 23,6 roku.
- Průměrný věk, kdy si respondenti z r. 2015 uvědomili, že mají s hraním problémy, byl 28,9 roku (minimum 12, maximum 60 let).
- Poprvé vyhledali respondenti odbornou pomoc v souvislosti s hazardním hraním v průměru v 31,8 roku (min. 15, max. 65 let), což bylo v průměru přibližně 7 let od okamžiku začátku pravidelného hraní hazardní hry. V r. 2013 byl věk prvního vyhledání odborné pomoci v průměru 29,9 roku.

Existuje však značná individuální variabilita ve věku začátku hraní, pravidelného hraní a vzniku problémového hraní a u řady hráčů se proto mohou tyto údaje od průměru poměrně značně lišit.

Převážná většina patologických hráčů v léčbě v r. 2015 uvedla, že hazardní hrou vedoucí k rozvoji patologického hráčství byly technické hry – 174 (67,2 %) uvedlo hry typu VHP, VLT, EMR apod. (82,5 % v r. 2013). On-line hry uvedlo dohromady 35 osob (13,5 %), z toho kurzové sázky 27 (10,4 %) a jiné on-line hry 8 (3,1 %). To je nárůst oproti r. 2013, kdy on-line hraní uvedlo jako svůj primární problém 9,7 % respondentů. Kurzové sázky v kamenných pobočkách uvedlo v r. 2015 jako svůj hlavní problém 24 (9,3 %) respondentů (3,9 % v r. 2013). Kasinové hry byly hlavním problémem u 6,2 % léčených hráčů v r. 2015 (3,5 % včetně karetních her mimo kasino v r. 2013). Ostatní hry byly v r. 2013 i 2015 zastoupeny výjimečně nebo vůbec – graf 4-1. Tuto distribuci v zásadě kopíruje míra zkušeností respondentů s různými typy hazardních her v období 12 měsíců před léčbou.

graf 4-1: Primární problémová hra u respondentů studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2013 a 2015, v %

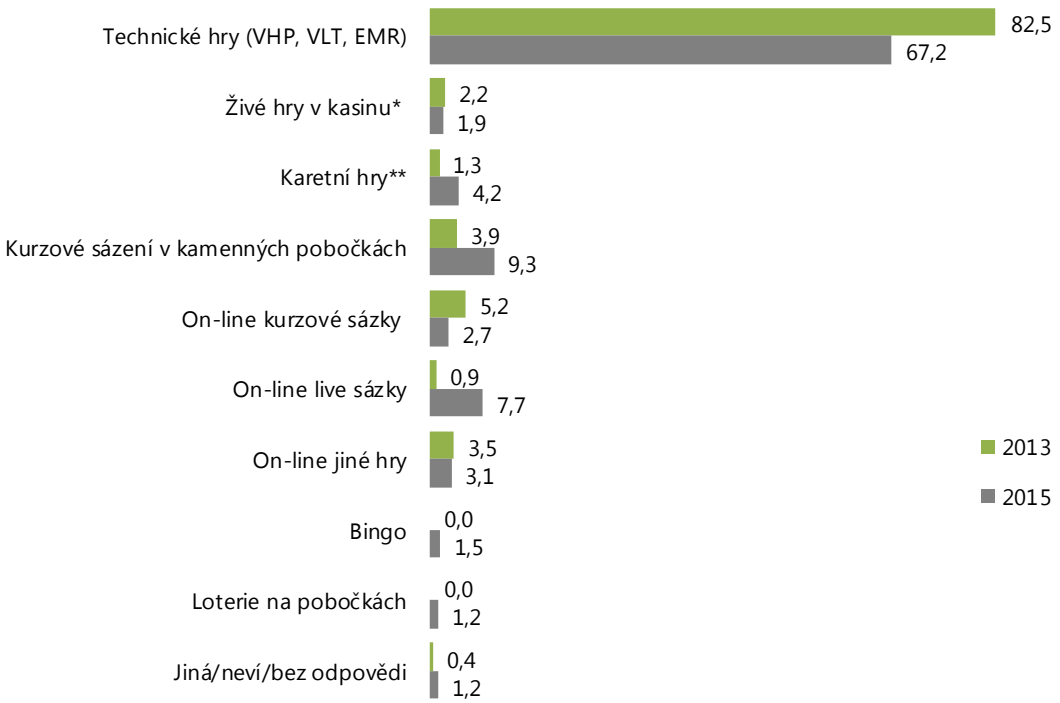

Pozn.: * V r. 2013 byl dotaz na živé hry v kasinu včetně karetních her, v r. 2015 otázka nezahrnovala karetní hry. ** V r. 2013 byl dotaz na karetní turnaje (např. poker, mariáš) mimo objekt kasina, v r. 2015 na karetní hru (např. blackjack, poker) v kamenné provozovně.

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Podrobné informace o on-line stránkách, na kterých hráli respondenti hazardní hry, jsou uvedeny v kapitole Nelicencované internetové hry, str. 113.

Studie také zjišťovala, jaké faktory podle respondentů přispívají ke vzniku problémů spojených s hazardním hraním. Mezi faktory na straně strukturního nastavení hazardních her, které nejvíce přispěly k rozvoji jejich hazardního hraní, uvedlo více než 70 % hráčů možnost vysokých výher, vysokou pravděpodobnost výher a snadnou výplatu výher. Dále byly velmi často uvedeny proměnlivost výše sázek a časté informace o těsné prohře (*near miss*) – uvedlo je 60–70 % hráčů. Méně často byly uvedeny rychlost hry, vizuální a zvukové efekty a možnost hrát více her zároveň. Z charakteristik prostředí byly nejčastěji uvedenými faktory místní a časová dostupnost hazardního hraní, které uvedlo více než 70 % hráčů – graf 4-2.

graf 4-2: Faktory, které podle respondentů studie Patologičtí hráči v léčbě 2015 přispěly ke vzniku jejich problémů spojených s hazardním hraním (součet odpovědí 3 a 4 – přispěla a přispěla velmi), v %

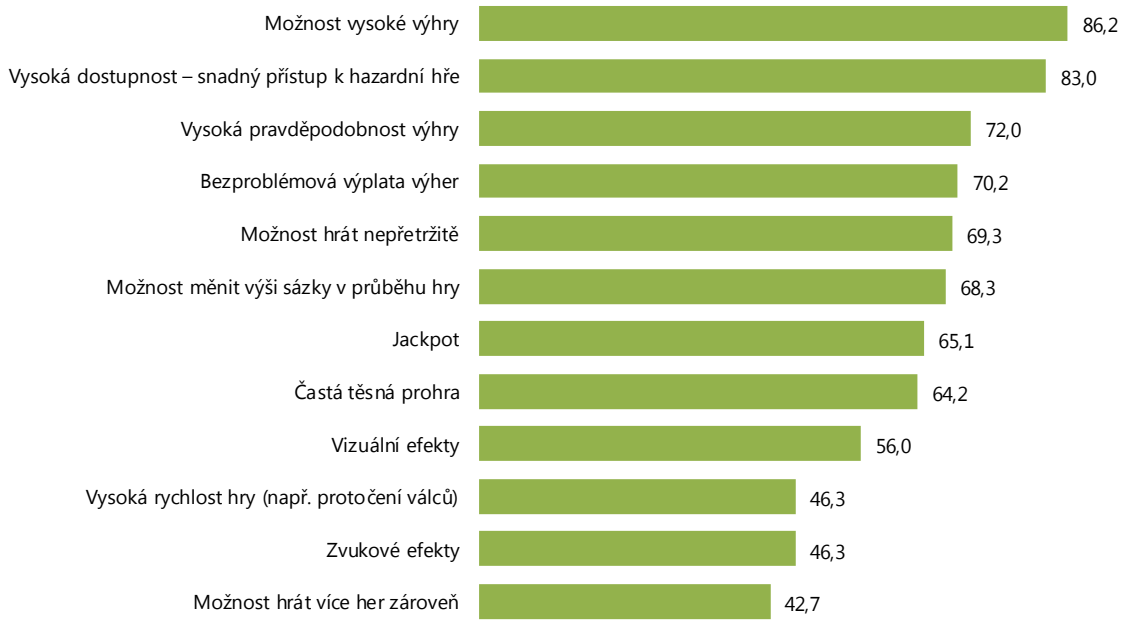

Pozn.: Respondenti odpovídali na škále 1–4, kde 1 znamenalo, že konkrétní charakteristika nepřispěla ke vzniku jejich problémů spojených s hazardním hraním, a 4 znamenalo, že přispěla hodně.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Pokud jde o rozdíly mezi hráči podle problémové hry, pro hráče primárně technických her v kamenných provozovnách a kurzových sázek v sázkových kancelářích byla zásadním faktorem bezproblémová výplata výher (uvedlo to 90,4 % hráčů na automatech a 81,8 % sázkařů) a jackpot (85,6 %, resp. 86,4 %). Naproti tomu pro hráče primárně on-line kurzových sázek uzavíraných před událostí to byly vizuální (85,7 %) a zvukové efekty (71,4 %), častá těsná prohra a jackpot (obojí 71,4 %). Pro hráče live sázek byla také významná častá těsná prohra (77,8 %) a jackpot (66,7 %). Naproti tomu možnost vysoké výhry zmínilo jen 22,2 % sázejících live sázky.

V posledních 30 dnech před léčbou nehrálo podle vlastních výpovědí 13–14 % hráčů, neboť 34 (13,1 %) uvedlo, že nehrálo ani jeden den, a 37 (14,3 %) uvedlo, že nehrálo ani jednu hodinu týdně v posledních 30 dnech před léčbou. Denně hrálo 28 (11 %), 22 a více dní v měsíci hrálo 45 (17 %) hráčů. V průměru více než 3 hodiny denně hrálo 72 (27,8 %) hráčů, z toho 26 (10,0 %) hrálo v průměru více než 6 hodin denně – graf 4-3 a graf 4-4.

Průměrný počet dní hraní v posledních 30 dnech byl 11 s průměrným počet hodin 19 hodin týdně, což je přibližně 2,7 hodiny denně.

graf 4-3: Počet dnů, kdy respondent studie Patologičtí hráči v léčbě 2015 hrál hazardní hry v posledních 30 dnech před léčbou, v %

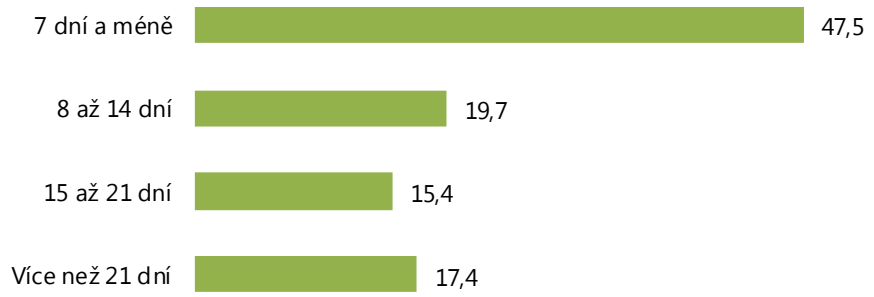

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

graf 4-4: Počet hodin strávených hraním týdně v posledních 30 dnech před léčbou mezi hráči ve studii Patologičtí hráči v léčbě 2015, v %

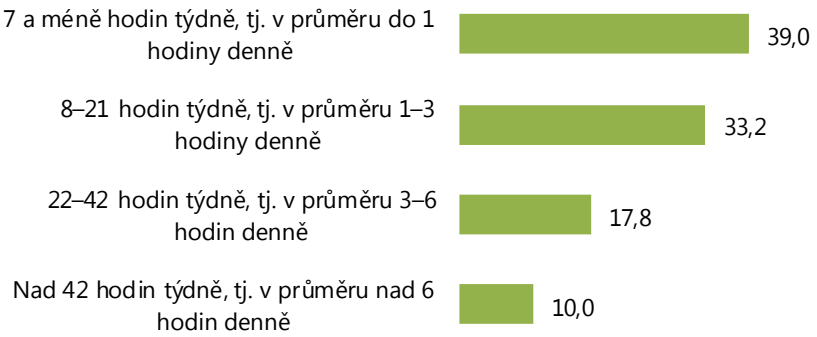

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Vzhledem k nízkým počtům respondentů v kategoriích podle primární problémové hry je potřeba jejich charakteristiky srovnávat s opatrností. Při pohledu na nejpočetnější kategorie, tj. hráče primárně na technických zařízeních, účastníky kurzových sázek, on-line live sázek a karetních her, je patrné, že:

- mezi sázkaři jsou ve větší míře zastoupeni muži, kteří tvoří téměř 100 % těchto kategorií,
- hráči, jejichž primární problém byly on-line sázky, strávili hraním mnohem více času, měřeno jak počtem dní, kdy hráli (28 dní oproti cca 20 dním u jiných her), tak počtem hodin strávených hraním v posledních 30 dnech před léčbou (30 hodin týdně oproti cca 20 hodinám u ostatních her),
- průměrné měsíční výdaje na hraní před léčbou byly u hráčů on-line live sázek nejvyšší (přes 50 tis. Kč oproti částkám kolem 20 tis. u ostatních her),
- celková výše dluhu z hazardních her byla vyšší u hráčů technických her a on-line live sázek (v průměru 760–780 tis. Kč) než u hráčů kurzových sázek nebo karetních her (kolem 400 tis. Kč).

K finančním aspektům hraní a zadluženosti viz blíže kapitolu Zadluženost ve studii Patologičtí hráči v léčbě, str. 90.

4.2.2.2 Užívání návykových látek a psychiatrická komorbidita problémových hráčů

Míra užívání návykových látek mezi léčenými patologickými hráči ve studii z r. 2015 byla vysoká. Týká se to především alkoholu a tabáku, jejichž užívání v posledních 12 měsících uvedlo 79,5 %, resp. 73 % respondentů. Z nelegálních drog byly nejčastěji užívány konopné látky a stimulancia, které v posledních 12 měsících užilo 30,2 %, resp. 29,3 % respondentů. Míra užívání ostatních nelegálních drog (heroin a jiné opioidy, halucinogeny, případně nové syntetické drogy) byla mnohem nižší (5–6 % v posledních 12 měsících), ale přesto několikanásobně převyšující míry užívání těchto drog v obecné populaci – tabulka 4-4.

tabulka 4-4: Užívání vybraných návykových látek v období před léčbou ve studii Patologičtí hráči v léčbě 2015, v %

Návyková látka	Počet platných odpovědí (n)	Celoživotní prevalence (%)	Prevalence v posledních 12 měsících (%)	Prevalence v posledních 30 dnech (%)
Alkohol	257	90,3	80,2	63,0
Tabák	257	79,0	73,5	61,5
Konopné látky	256	48,0	30,5	23,8
Pervitin, amfetamin, kokain, extáze	256	36,3	29,7	21,5
Heroin a jiné opiáty	256	8,6	4,7	3,5
Halucinogeny	257	13,2	4,3	1,6
Nové syntetické drogy	255	14,1	6,3	3,1
Psychoaktivní léky	256	22,7	15,2	7,4
Těkavé látky	255	1,6	0,8	0,8

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Nejčastěji užívanou látkou během hraní v posledních 12 měsících byl tabák – 69,5 % hráčů jej užívalo často nebo téměř vždy během hraní. Alkohol užívalo často nebo vždy během hraní 48,6 %, energetické nápoje 25,9 %, pervitin 22,8 % a konopné látky 16,6 %. Ostatní sledované látky uvedlo méně než 10 % respondentů. Ve srovnání s r. 2013 došlo k nárůstu míry užívání u kávy a pervitinu, pokles nastal u energetických nápojů – graf 4-5.

graf 4-5: Užívání návykových látek během hraní v posledních 12 měsících před nástupem do léčby ve studii Patologičtí hráči v léčbě 2015 (součet kategorií „často" a „téměř vždy"), v %

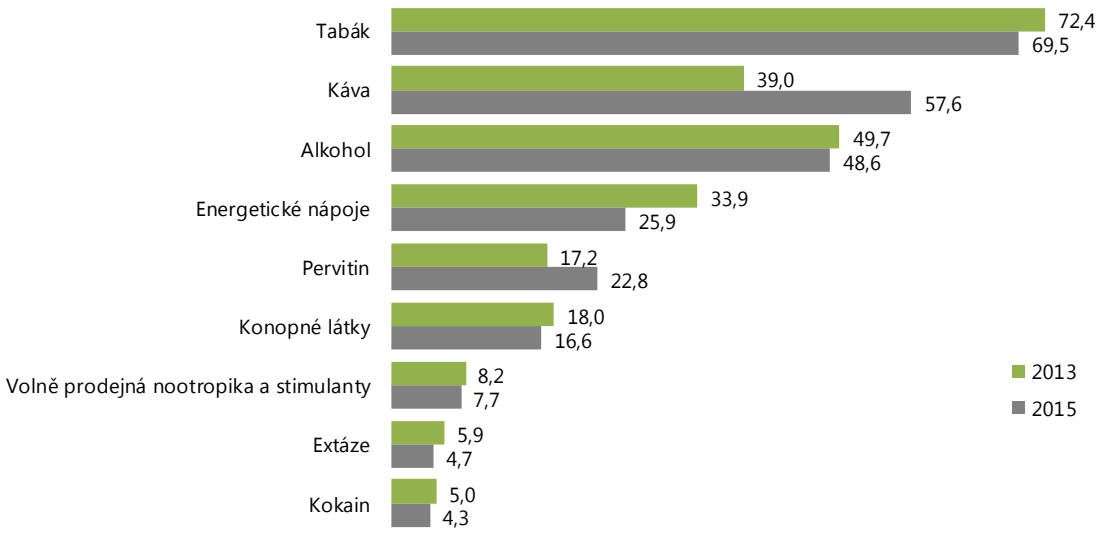

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Zahradník (2015) v rámci bakalářské práce na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci zjišťoval souvislost mezi užíváním pervitinu a hazardním hraním u klientů kontaktního centra v Kroměříži (celkem 7 respondentů). Respondenti uvedli, že pod vlivem pervitinu hrají často a že užití pervitinu je také jedním ze spouštěčů chuti na hazardní hraní. Tento názor potvrzují zkušenosti respondentů, že když nejsou pod vlivem návykové látky, nemají zájem o hazardní hraní. Naopak často užívají drogu s myšlenkou na hraní a také po prohře, aby snížili stres a unikli realitě. Respondenti odhadli, že minimálně 70 % uživatelů pervitinu zároveň hraje hazardní hry.

Za účelem zjištění stavu duševního zdraví problémových hráčů byla do dotazníku studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 zařazena 5položková screeningová škála Mental Health Inventory zaměřená na hodnocení duševního zdraví (např. Ware et al., 1993, Rumpf et al., 2001, Berwick et al., 1991, Cuijpers et al., 2009, Kelly et al., 2008). Dobré duševní zdraví bez vážných známek deprese a úzkosti vykazovalo v posledních 30 dnech před léčbou 16,6 % respondentů, 17,0 % vykazovalo zvýšenou

přítomnost úzkostně depresivních příznaků a zbylé dvě třetiny pravděpodobně trpěly úzkostně-depresivní poruchou.

Sebevražedné myšlenky někdy v životě měly téměř dvě třetiny respondentů (65,3 %), o sebevraždu se pokusilo 29,3 % z nich, z toho polovina opakovaně.

Téměř pětina respondentů studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 uvedla, že se v posledních 12 měsících před léčbou patologického hráčství léčila pro užívání nelegálních návykových látek, a 15,4 % se léčilo s problémy s užíváním alkoholu, 10,5 % užívalo pravidelně antidepresiva.

Respondenti studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 byli rovněž dotazováni na přítomnost vybraných somatických příznaků a potíží. Nejvíce se vyskytovaly ty, které lze přiřadit k psychosomatickým potížím, jako jsou únava a vyčerpání, nechutenství, chvění a třes, necitlivost a brnění v končetinách, bolesti v oblasti žaludku apod.

Šimíková (2015) provedla 15 rozhovorů s bývalými a současnými hráči. Část z nich byla v kontaktu s léčebným programem Společnosti Podané ruce. Jako nejčastější dopady nadměrného hraní hazardních her popisovali hráči problémy s alkoholem, ztrátu zaměstnání, deprese, rodinné a finanční problémy.

4.2.2.3 Patologičtí hráči v psychiatrické péči

Informace o psychiatrické léčbě osob léčených pro patologické hráčství (dg. F63.0) jsou uvedeny rovněž v kapitole Léčba a další odborné služby, str. 127.

V l. 2004–2013 bylo v ČR v psychiatrických ambulancích léčeno ročně přibližně 1300–1400 pacientů (v r. 2013 to bylo 1429 pacientů) s diagnózou F63.0 (patologické hráčství), což tvoří přibližně 0,25 % pacientů v psychiatrických ambulancích celkem (ÚZIS ČR, 2016). Ženy se podílely na celkovém počtu ambulantně léčených pacientů s dg. F63.0 v průměru 10 %, v r. 2013 dosáhl jejich podíl přibližně 11 %. Údaje z ročních výkazů psychiatrických ambulancí za r. 2014 nejsou k dispozici vzhledem k probíhajícím změnám Národního zdravotního informačního systému.

Počet hospitalizací v psychiatrických léčebnách a na psychiatrických odděleních s diagnózou F63.0 dosahoval ve sledovaném období 2004–2014 průměrně 500–550 hospitalizací ročně, většinu opět tvořili muži (v celém období 91 %). Dlouhodobě však roste podíl žen v léčbě z 5–6 % před r. 2008 na 13 % v r. 2014. V r. 2014 bylo pro patologické hráčství hospitalizováno 555 pacientů.

Během sledovaného období se struktura pacientů změnila ve prospěch starších věkových skupin. Nejčetnější je věková skupina 25–29 let, u které došlo k poklesu podílu z 22 % v r. 2004 na 17 % v r. 2014 – graf 4-6. Podle zaměstnání spadalo nejvíce hospitalizovaných do kategorie „nepracující, dítě, studující" (v průměru 49 %), dále „řemeslník a kvalifikovaný dělník (16 %)" a „provozní pracovník ve službách" (14 %) – graf 4-7.

graf 4-6: Počty hospitalizací pro dg. F63.0 podle věkových skupin v l. 2004 a 2014

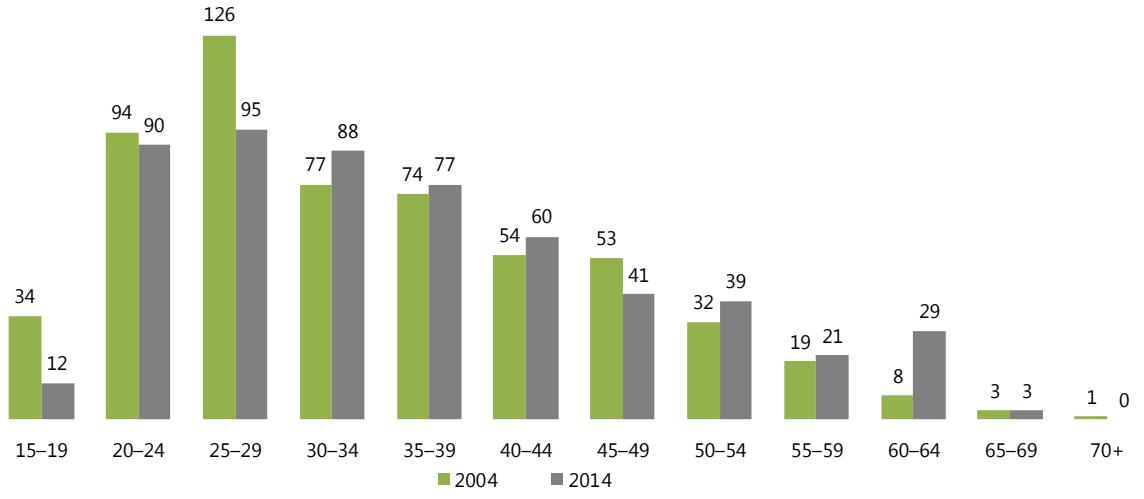

Zdroj: ÚZIS ČR (2016)

graf 4-7: Podíl hospitalizací s dg. F63.0 v l. 2006–2014 podle zaměstnání, v %

Zdroj: ÚZIS ČR (2016)

4.2.3 Ohnisková skupina s pracovníky adiktologických služeb

V dubnu 2016 zorganizovalo NMS ohniskovou skupinu s odborníky, kteří pracují s patologickými hráči (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2016b). Diskuse se účastnilo 6 pracovníků ze zařízení z celé ČR, která poskytují různé typy služeb: ambulantní či pobytovou léčbu, psychoterapii, sociální služby. Ročně se počet patologických hráčů v těchto zařízeních pohyboval od jednotek až po stovku klientů. Tématem diskuse byly aktuální trendy v charakteristikách léčených problémových hráčů.

Nejvýraznějším trendem je zvyšující se počet osob, které mají problémy s kurzovým sázením na sportovní události a s hraním on-line hazardních her. Hráči se od hraní v kamenných provozovnách přesouvají na internet. Odborníci tento trend přisuzovali snižování dostupnosti heren. Zmínili také, že live sázky mají vysoký závislostní potenciál. Příbuznými on-line problémovými aktivitami jsou podle zkušeností odborníků spekulace na burze cenných papírů nebo na trhu s komoditami, měnami, zlatem, energiemi, on-line pokerové turnaje a počítačové hry. U on-line počítačových her klienti přicházejí s tím, že problémem je především množství času stráveného hraním.

Odborníci navrhli několik doporučení pro zlepšení situace. V hernách by měla být omezena konzumace alkoholu a tabáku a důsledně kontrolována plnoletost hráčů. Dalším doporučením bylo regulovat reklamu před sportovními zápasy a během nich. Dále by veřejnost měla být více informována o závislosti a možnostech její léčby, protože pracovníci se setkávají s lidmi, kteří se domnívají, že nejde o nemoc.

4.3 Problémové hráčství mezi dětmi a mládeží

Za r. 2015 jsou k dispozici odhady problémového hráčství z mezinárodní studie ESPAD, která mapuje v pravidelných 4letých intervalech výskyt užívání návykových látek a dalších forem rizikového chování mezi 16letými studenty. ČR se studie účastní již od r. 1995. Do studie se zapojilo celkem 208 škol (309 tříd); sesbíráno bylo celkem 6707 dotazníků. Výběrový soubor studie ESPAD v r. 2015 tvořilo 2738 respondentů narozených v r. 1999 (1361 chlapců a 1412 dívek), z nich 13,0 % tvořili studenti gymnázií, 30,6 % studenti středních škol ukončených maturitou, 21,9 % studenti odborných učilišť a 34,6 % žáci základních škol. Dotazník v r. 2015 pokrýval kromě oblasti užívání legálních a nelegálních drog nově také oblast hraní počítačových her, hraní hazardních her a internetových aktivit – blíže viz kapitolu Hazardní hraní v populaci, str. 61. Kromě toho dotazník v r. 2015 obsahoval také 2 screeningové nástroje zaměřené na odhad problémového hraní:

- 2položkovou škálu Lie/bet (Johnson et al., 1997) a
- 3položkovou škálu CSPG (Consumption Screen for Problem Gambling) (Rockloff, 2012).

Škála Lie/bet sestává ze dvou otázek:

1. Musel/a jste někdy lhát lidem, kteří jsou pro vás důležití, o tom, jak moc hrajete?
2. Cítil/a jste někdy potřebu hrát za více a více peněz?

Možné odpovědi na obě otázky jsou „ano" (1 bod) a „ne" (0 bodů), výsledné Lie/bet skóre vzniklé jejich součtem tak může nabývat hodnoty 0–2 body, přičemž alespoň 1 pozitivní odpověď indikuje riziko problémového hráčství – 1 bod odpovídá kategorii mírného rizika, zatímco 2 body naznačují vysoké riziko problémů v souvislosti s hazardním hraním.

Na obě otázky odpověděla souhlasně celkem 4 % všech dotázaných respondentů (6–7 % chlapců a 1–2 % dívek) – graf 4-8. Mezi chlapci převažuje odpověď, že museli lhát o tom, jak moc hrají, u dívek naopak odpověď, že cítily potřebu hrát za více a více peněz. Pozitivní odpovědi na obě otázky nejčastěji uváděli studenti středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť. Zatímco studenti středních odborných škol (s maturitou i bez maturity) častěji uváděli potřebu hrát za více peněz, studenti gymnázií a žáci základních škol naopak častěji uváděli, že lhali o tom, jak hrají.

Vybereme-li pouze respondenty, kteří uvedli hraní her o peníze v posledních 12 měsících, pak 26,8 % (29,3 % chlapců a 14,3 % dívek) přiznalo, že mělo někdy potřebu hrát za více a více peněz, a 9,3 % (10,2 % chlapců a 4,8 % dívek) přiznalo, že muselo lhát o tom, jak moc hrají – graf 4-8.

graf 4-8: Pozitivní odpovědi na otázky 2položkové screeningové škály Lie/bet mezi všemi studenty celkem a mezi těmi, kteří uvedli hraní her o peníze v posledních 12 měsících – studie ESPAD 2015, v %

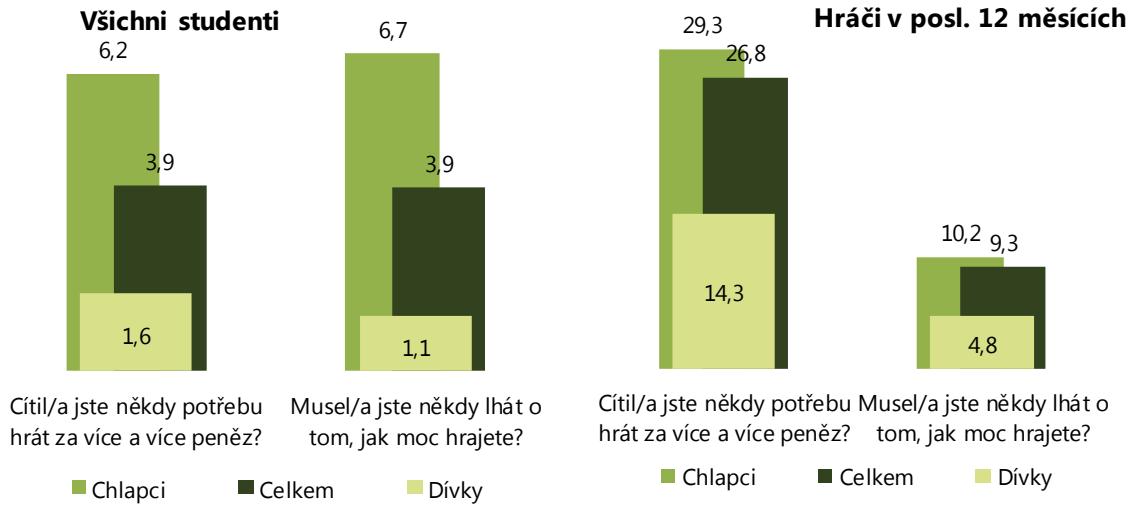

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Výsledky screeningové škály Lie/bet použité v dotazníku ESPAD mezi 16letými studenty naznačují, že v kategorii rizika v souvislosti s hraním her o peníze se nacházelo celkem 6,7 % respondentů (11,3 % chlapců a 2,3 % dívek). Po zúžení odhadu problémového hráčství pouze na ty, kteří hráli hazardní hru v posledních 12 měsících, bylo v riziku problémového hráčství odhadem 2,7 % studentů, z nich 2,1 % spadalo do kategorie mírného rizika a 0,6 % do kategorie vysokého rizika v souvislosti s hraním hazardních her – tabulka 4-5. Při přepočtu na podíl respondentů, kteří uvedli hraní her o peníze v horizontu posledních 12 měsíců, se v riziku vniku problémového hraní nacházelo 29,3 % hráčů – z nich 22,8 % bylo v kategorii mírného rizika, zatímco 6,5 % hráčů spadalo do kategorie vysokého rizika. Výrazně vyšší podíl osob v riziku v souvislosti s hraním byl mezi chlapci a mezi studenty středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť. Nejvyšší podíl osob ve vysokém riziku vzniku problémového hráčství byl zaznamenán mezi žáky základních škol; zdá se, že žáci ZŠ, kteří již hrají hry o peníze, hrají výrazně rizikověji oproti svým vrstevníkům ze středních škol a jsou častěji v riziku rozvoje závažnějších problémů v souvislosti s hraním – graf 4-9.

Uvedené závěry je však potřeba hodnotit s opatrností vzhledem k nízkému počtu respondentů ve skupině hráčů kategorizovaných podle typu školy.

tabulka 4-5: Výsledky screeningové škály Lie/bet podle pohlaví a typu školy – studie ESPAD 2015, v %

Lie/bet skóre	Chlapci	Dívky	Celkem	95% CI	Gymnázia	SŠ s mat.	SŠ bez mat. / odborná učiliště	ZŠ
Populační odhad problémového hráčství v posledních 12 měsících								
0 bodů	95,1	99,5	97,3		98,6	96,7	96,5	97,8
V riziku	4,9	0,5	2,7	2,1–3,3	1,4	3,3	3,5	2,2
› z toho 1 bod	3,8	0,4	2,1	1,5–2,6	1,4	2,8	2,6	1,4
› z toho 2 body	1,1	0,1	0,6	0,3–0,9	0,0	0,5	0,8	0,8
Podíl mezi hráči v posledních 12 měsících, n = 250								
0 bodů	67,6	85,7	70,7		71,4	60,9	73,4	75,6
V riziku	32,4	14,3	29,3	25,8–35,2	28,6	39,1	26,6	24,4
› z toho 1 bod	25,5	9,5	22,8	17,7–28,2	28,6	34,8	20,3	15,1
› z toho 2 body	6,9	4,8	6,5	3,5–9,6	0,0	4,3	6,3	9,3

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

graf 4-9: Výskyt problémového hráčství podle škály Lie/bet mezi studenty, kteří uvedli hraní her o peníze v posledních 12 měsících – výsledky studie ESPAD 2015, v %

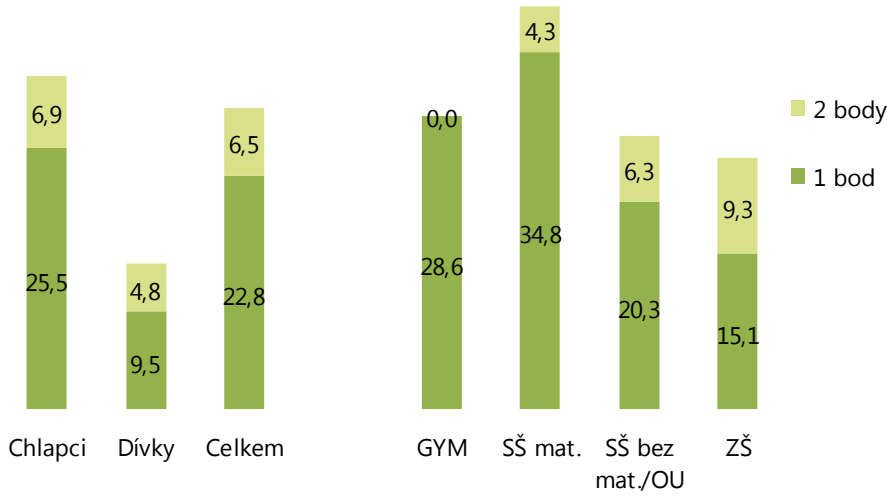

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Škála CSPG (Consumption Screen for Problem Gamblers) (Rockloff, 2012) vychází ze tří otázek:

1. Jak často (pokud vůbec) jste v posledních 12 měsících hrál/a o peníze?
2. Kolik času (pokud vůbec nějaký) jste strávil/a hraním o peníze v typický den v posledních 12 měsících?
3. Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a o peníze více než 2 hodiny (při jedné příležitosti) v posledních 12 měsících?

Jednotlivé otázky nabývají různého počtu bodů – otázka č. 1 může nabývat 0 bodů („nehrál/a jsem v posledních 12 měsících) až 5 bodů („hrál/a jsem o peníze 6krát nebo vícekrát týdně"), otázka č. 2 může nabývat 0 bodů („hrál/a jsem méně než půl hodiny denně") až 4 body („hrál/a jsem 3 hodiny nebo více") a otázka č. 3 může nabývat 0 bodů („nehrál/a jsem o peníze více než 2 hodiny při jedné příležitosti v posledních 12 měsících") až 4 body („hrál/a jsem více než 2 hodiny při jedné příležitosti denně nebo téměř denně"); výsledné skóre po součtu bodů tedy může být 0–13 bodů. Dva nebo tři body v celkovém skóre značí mírné riziko, zatímco 4 a více získaných bodů indikují vysoké riziko problémového hráčství.

Výsledky screeningové škály CSPG naznačují, že v kategorii rizika v souvislosti s hraním her o peníze se nacházelo celkem 6,7 % respondentů (11,6 % chlapců a 2,1 % dívek), z toho 2,9 % respondentů se nacházelo v kategorii mírného rizika (2–3 body) a 3,8 % respondentů v kategorii vysokého rizika (4 a více bodů). Výrazně vyšší podíl osob v riziku v souvislosti s hraním byl i podle této škály mezi chlapci a mezi studenty středních odborných škol bez maturity nebo odborných učilišť. Po zúžení odhadu na ty, kteří hráli hazardní hru za peníze v posledních 12 měsících, se výsledek prakticky nelišil – v riziku problémového hráčství se nacházelo 6,3 % studentů, z nich 2,6 % spadalo do kategorie mírného rizika a 3,7 % do kategorie vysokého rizika v souvislosti s hraním hazardních her – tabulka 4-6.

Mezi těmi, kteří uvedli hraní her o peníze v horizontu posledních 12 měsíců, se v riziku vzniku problémového hraní nacházelo až 69,7 % hráčů – z nich 28,7 % bylo v kategorii mírného rizika, zatímco 41,0 % hráčů spadalo do kategorie vysokého rizika. Výskyt problémového hráčství byl mezi respondenty, kteří hráli hry o peníze v posledních 12 měsících, relativně vyrovnaný podle pohlaví i podle typu studované školy. Ve vyšším riziku rozvoje problémového hráčství byli spíše chlapci; z hlediska typu studované školy byli ve výrazně vyšším riziku žáci základních škol. Stejně jako v případě škály Lie/bet se ukazuje, že žáci ZŠ, kteří již hrají hry o peníze, hrají výrazně rizikověji oproti svým vrstevníkům ze středních škol a jsou častěji v riziku rozvoje závažnějších problémů v souvislosti s hraním – graf 4-10.

tabulka 4-6: Výsledky screeningové škály CSPG podle pohlaví a typu školy – studie ESPAD 2015, v %

CSPG skóre	Chlapci	Dívky	Celkem	95% CI	GYM	SŠ mat.	SŠ bez mat. / OU	ZŠ
Populační odhad problémového hráčství v posledních 12 měsících								
Žádné riziko (0–1 bod)	89,0	98,2	93,7		97,2	94,4	90,9	93,6
V riziku	11,0	1,8	6,3	5,4–7,2	2,8	5,6	9,1	6,4
› z toho 2–3 body	4,6	0,7	2,6	2,0–3,2	1,9	3,0	3,1	2,1
› z toho 4+ bodů	6,5	1,1	3,7	3,0–4,4	0,8	2,6	6,0	4,3
Podíl mezi hráči v posledních 12 měsících, n = 250								
Žádné riziko (0–1 bod)	27,9	41,9	30,3		28,6	31,9	31,3	29,1
V riziku	72,1	58,1	69,7	64,0–75,4	71,4	68,1	68,8	70,9
› z toho 2–3 body	29,8	23,3	28,7	23,1–34,3	50,0	36,2	23,8	23,3
› z toho 4+ bodů	42,3	34,9	41,0	34,8–47,0	21,4	31,9	45,0	47,7

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

graf 4-10: Výskyt problémového hráčství podle škály CSPG mezi studenty, kteří uvedli hraní her o peníze v posledních 12 měsících – výsledky studie ESPAD 2015, v %

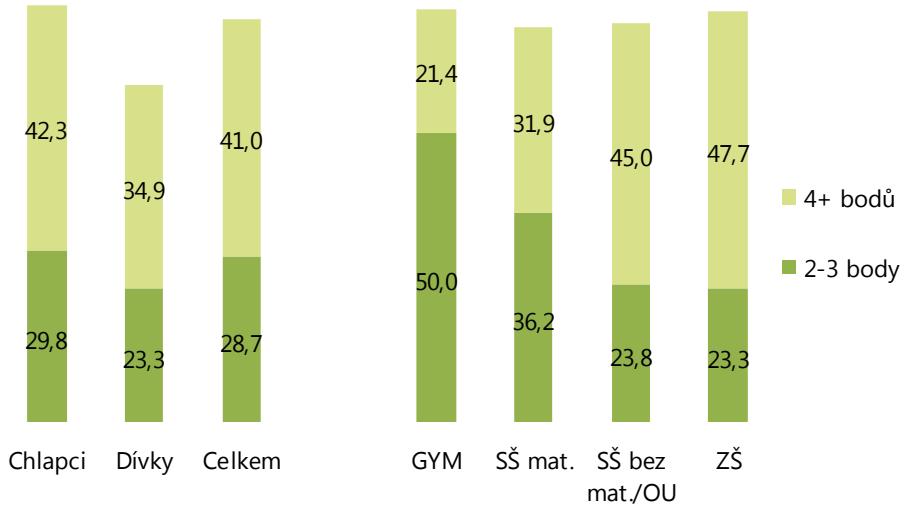

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Na základě srovnání odhadů provedených oběma škálami je patrné, že v riziku problémového hráčství podle obou škál současně se nachází 2,2 % všech dotázaných studentů a 24,7 % studentů, kteří uvedli hraní her o peníze v posledních 12 měsících – tabulka 4-7.

tabulka 4-7: Kategorizace 16letých studentů podle výsledků screeningové škály Lie/bet a CSPG – výsledky studie ESPAD 2015, v %

Lie/bet	CSPG – všichni studenti			CSPG – hráči v posledních 12 měsících		
	Bez rizika	V riziku	Celkem	Bez rizika	V riziku	Celkem
Bez rizika	93,3	4,0	97,4	25,5	44,9	70,4
V riziku	0,4	2,2	2,6	4,9	24,7	29,6
Celkem	**93,8**	**6,2**	**100,0**	**30,4**	**69,6**	**100,0**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Podrobnější analýza dat ze studie ESPAD 2015 na úrovni tříd (6149 respondentů, 307 tříd)[44], která analyzovala všechny respondenty studie (tj. nejen 16leté), sledovala rizikové chování studentů v oblasti hazardu z pohledu kolektivu (Špolc, 2016). Průměrná celoživotní prevalence problémového hráčství (podle škály Lie/bet) na úrovni tříd dosahuje 7,8 % (koresponduje s 6,7 % mezi narozenými v r. 1999), což odpovídá dvěma rizikovým hráčům na třídu s 25 studenty. Ve většině tříd se nevyskytoval žádný nebo maximálně jeden hráč v riziku, tříd, kde se rizikové hráčství vyskytuje častěji (2 a více hráčů ve třídě) byla menšina (41 %).

Jako rizikovější se ukázaly převážně chlapecké kolektivy (tj. kolektivy s nadpoloviční většinou chlapců ve třídě), zejména ty na středních odborných školách a učilištích, kde průměrná prevalence rizikového hráčství překračovala hranici 10 %, u čistě chlapeckého kolektivu na učilištích dosahovala dokonce 15 %. Naopak třídy na základních školách a převážně dívčí třídy na gymnáziích a středních odborných školách se jeví jako méně rizikové s průměrnou prevalencí rizikového hráčství kolem 5 % (Špolc, 2016) – graf 4-11.

graf 4-11: Prevalence problémového hráčství (alespoň 1 bod na škále Lie/bet) podle typu školy a převažujícího kolektivu – studie ESPAD 2015, v %

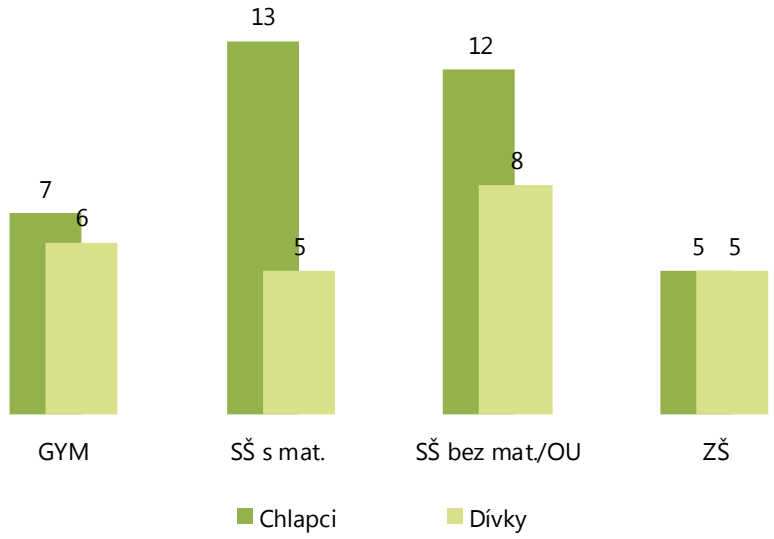

Zdroj: Špolc (2016), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Z hlediska rozvoje problémového či patologického hráčství patří mezi nejrizikovější aktivity hraní TH a on-line hraní hazardních her – blíže viz úvod do této kapitoly a kapitoly Trh s hazardními hrami, str. 29. Průměrná prevalence hraní TH s frekvencí alespoň párkrát za rok se značně liší podle typu školy a kolektivu – největší zkušenosti s hraním technických her mají studenti z odborných učilišť

[44] Ze vzorku tříd byla vyloučena 1 třída pro nízký počet respondentů, kde dotazník vyplnili pouze 2 studenti, oba v riziku problémového hráčství. V ostatních analyzovaných třídách je vyplněno vždy 5 a více dotazníků.

a převážně chlapecké třídy ze středních odborných škol. Téměř každý 6. student z převážně chlapecké třídy odborného učiliště hrál v posledních 12 měsících na automatech. Jako potenciálně nebezpečné pro rozvoj problémového či patologického hráčství se jeví zkušenost s hrou na automatech u každého 20. studenta z převážně chlapecké třídy základní školy (tj. 5 %) v porovnání s 2% zkušenostmi studentů z gymnázií.

Průměrná prevalence intenzivního on-line hraní o peníze (tj. hraní on-line her o peníze při jedné příležitosti více než 2 hodiny s frekvencí nejméně jednou za měsíc v posledních 12 měsících) se pohybovala mezi 1–8 % podle typu školy a kolektivu. Největší zkušenosti s on-line hraním měli opět studenti z převážně chlapeckých tříd na odborných učilištích, dále však následovaly chlapecké kolektivy ze základních škol – graf 4-12.

graf 4-12: Prevalence hraní na automatech (VHP, párkrát za rok nebo častěji) a intenzivního on-line hraní (2 a více hodin při jedné příležitosti nejméně jednou měsíčně) podle typu školy a převažujícího kolektivu – studie ESPAD 2015, v %

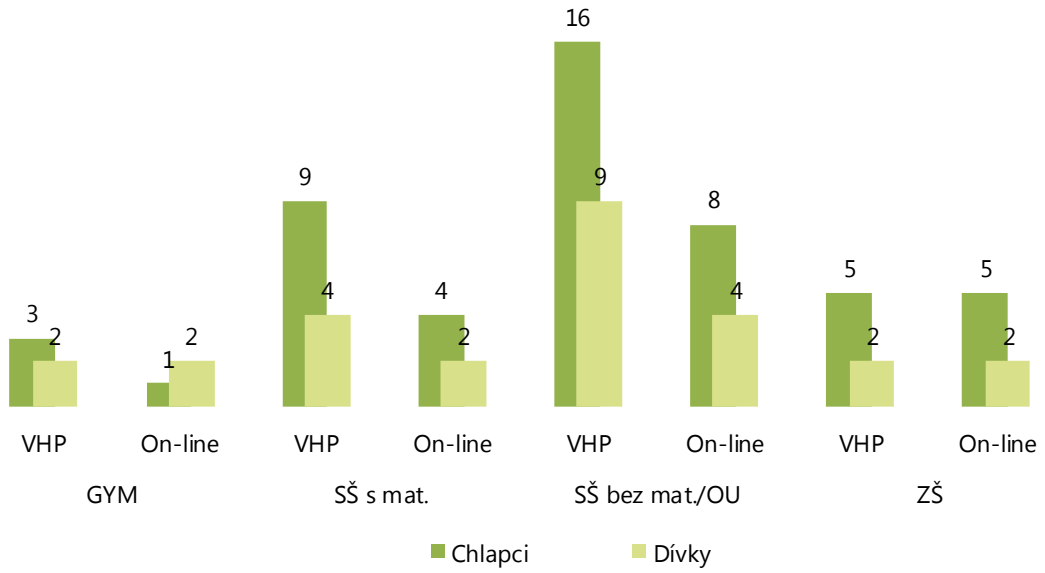

Zdroj: Špolc (2016), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016a)

Na školách, kde se do studie zapojilo více tříd, bylo dále analyzováno, zda větší vliv hraje prostředí školy, nebo kolektiv dané třídy. Zatímco na základních školách se neprokázaly rozdíly v prevalenci problémového hraní mezi třídami, v případě téměř poloviny (44 %) odborných učilišť se rozdíly ukázaly. Zdá se tedy, že na odborných učilištích je pravděpodobněji pro prevalenci rizikového hráčství spíše určující třídní kolektiv než institucionální prostředí školy, a lze se domnívat, že v některých třídách je hraní hazardních her normou, které se pak mnozí ostatní přizpůsobují, aby nestáli mimo kolektiv.

Další podrobná analýza rizikových faktorů problémového hráčství na úrovni tříd ukázala, že kromě převažujícího chlapeckého kolektivu a typu studované školy hraje statisticky významnou roli míra záškoláctví ve třídě (vyšší podíl neomluvených hodin), vyšší podíl respondentů, kteří považují svoji rodinu jako spíše nebo velmi chudou, a současně vyšší podíl respondentů, kteří považují peníze za nejdůležitější věc v životě (Rečková a Špolc, 2016).

5

5 Sociální důsledky a souvislosti hazardního hraní

5.1 Úvod

Hazardní hraní je spojeno s celou řadou sociálních dopadů. Pro hráče jsou nejzávažnější finanční a časové dopady, které při nadměrném hraní mohou vést k vysokému zadlužení a nabourání běžného života, rodinných a jiných společenských vztahů v důsledku ztráty vysokých finančních částek a času ztraceného hazardním hraním.

Potvrzuje se typické schéma finančních ztrát a zadlužení u patologických hráčů. Ztrátu osobních finančních prostředků a úspor následuje ztráta rodinných financí a majetku. Patologičtí hráči si půjčují prostřednictvím bankovního i nebankovního sektoru, v krajním případě páchají trestnou činnost (Mravčík et al., 2014) – viz také kapitolu Kriminalita v souvislosti s hazardními hrami, str. 103.

Williams et al. (2011) zpracovali přehled studií zabývajících se sociálními a ekonomickými dopady hazardního hraní a shrnuli, že mezi sociální dopady hraní se řadí především kriminalita, prohlubování sociální nerovnosti, dopady na zaměstnanost, proměna trávení volného času a kvality života.

Výzkumy potvrzují, že nízkopříjmové skupiny utrácejí proporčně větší část svých příjmů za hazardní hraní než skupiny vysokopříjmové a skupiny se středními příjmy. Hazardní hraní je ekonomicky regresivní, funguje jako jakási forma „regresivního zdanění" (Williams et al., 2011). Jedním ze sociálních dopadů hazardního hraní je prohlubování nerovnosti mezi bohatými a chudými skupinami obyvatel (Abdel-Ghany a Sharpe, 2001, Beckert a Lutter, 2009).

Řada studií poukazuje na to, že chudí lidé častěji hrají problémově. Hazardní hraní má tendenci se koncentrovat v chudších, ekonomicky znevýhodněných lokalitách. Studie provedená v USA na základě telefonického dotazování 5000 respondentů zjistila, že chudé lokality mají vyšší míru problémového hráčství (Barnes et al., 2013). Studie zaměřená na sociální souvislosti hazardního hraní v Anglii ukázala, že v nejchudších oblastech bylo prosázeno relativně dvakrát více peněz než v nejbohatších oblastech.[45]

Zvýšenou míru hraní mezi sociálně znevýhodněnými osobami potvrzují údaje z Příbrami. Odbor nepojistných sociálních dávek (NSD) příbramského úřadu práce prováděl v r. 2015 spolu s Policií ČR kontroly provozoven s technickými hrami. Tyto kontroly byly zaměřeny na zjištění, zda hrají v hernách osoby pobírající dávky v hmotné nouzi. Podle odboru NSD bylo v průběhu celkem 6 kontrolních dnů prověřeno 71 provozoven. Z 86 kontrolovaných osob bylo 23 osob (27 %) příjemci dávek v hmotné nouzi.[46] Podle MPSV činil v r. 2015 počet příjemců základní dávky v hmotné nouzi (příspěvku na živobytí) a společně s nimi posuzovaných osob přibližně 338 tis. – tj. přibližně 4 % dospělé populace ČR. To nasvědčuje tomu, že příjemci dávek v hmotné nouzi jsou mezi hráči technických her nadměrně zastoupeni.

Problematiku oddlužení řeší obecně zejména zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Ministerstvo spravedlnosti (MS) připravilo v r. 2015 návrh změny tohoto zákona, která byla 19. 4. 2016 schválena vládou a předložena Poslanecké sněmovně.[47] Návrh zákona nově upravuje regulaci trhu se službami souvisejícími s institutem oddlužení. Na tomto trhu se podle MS pohybovala řada komerčních subjektů – tzv. oddlužovacích společností. Vzhledem k tomu, že tento trh byl neregulovaný a netransparentní, existovalo zde vysoké riziko poškození

[45] http://www.theguardian.com/society/2014/feb/28/englands-poorest-spend-gambling-machines [2016-05-23]
[46] http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/vedeni-mesta-jednalo-s-majiteli-a-provozovateli-heren-20151222.html [2016-05-25]
[47] http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=785 [2016-04-22]

příjemce služby v důsledku nekvalitně zpracovaných návrhů na povolení oddlužení. Za často nekvalitně poskytnuté služby si subjekty účtují 5–50 tis. Kč. Řada dlužníků se v důsledku nedostatečné informovanosti zadluží před zahájením insolvenčního řízení ještě více, protože si musí na tyto služby brát úvěr. Některé subjekty si poté dokonce přihlašují do insolvenčního řízení své pohledávky za poskytnuté služby. Existují i subjekty, které tyto služby poskytují bez odpovídajícího vzdělání či živnostenského oprávnění. V novele zákona by podle MS měly být zpřísněny podmínky poskytování poradenství v oblasti oddlužení tak, aby byly tyto placené služby poskytovány pouze kvalifikovanými osobami – insolvenčním správcem, advokátem, notářem, případně akreditovanými neziskovými organizacemi. Nová právní úprava by měla rovněž umožnit MS vykonávat nad těmito subjekty dohled, MS bude mít rovněž možnost odebrat akreditaci v případě nesplnění podmínek. Novela by měla být účinná od 1. 7. 2016.[48]

V současnosti je diskutována příprava další novely insolvenčního zákona, která by měla zmírnit podmínky pro oddlužení. Možnou součástí této případné novely by mohlo být to, že by o tzv. osobní bankrot nemuseli žádat sami dlužníci a nečekalo by se tedy na poslání jejich návrhu na insolvenční řízení. Mnohačetné exekuce jednotlivých dlužníků by se slučovaly pod jednoho exekutora. Ten by v případě dosažení určitého počtu exekucí nebo v případě, kdy kromě nezabavitelného minima již není co exekučně postihnout, podával návrh sám. Rovněž by mohla být zrušena minimální hranice, podle které musí v současnosti dlužník do 5 let splatit 30 % z objemu svých dluhů. Argumentem pro tuto úpravu je to, že dlužníci nejsou schopni své dluhy splatit a neustále jim narůstají právní náklady a poplatky. Nesplatitelnost dluhu pak dlužníky vytlačuje do šedé ekonomiky.

5.2 Zadluženost hazardních hráčů

5.2.1 Zadluženost ve studii Patologičtí hráči v léčbě

Podle výsledků studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2015a) byly průměrné měsíční výdaje za 12 měsíců před začátkem léčby 51 tis. Kč, z toho výdaje na hazardní hraní 38 tis. Kč. Výdaje na hazardní hraní ve výši 40 a více tis. Kč uvedlo 24 % hráčů.

Průměrná měsíční bilance hazardního hraní v posledních 12 měsících před vstupem do léčby byla v průměru minus 44,4 tis. Kč (ve studii z r. 2013 to bylo v průměru minus 38,8 tis. Kč). Celkem 42 (16 %) hráčů uvedlo, že jejich bilance byla nulová (neutrální), 24 (9 %) bylo v plusu, 193 hráčů (75 %) bylo v minusu.

Nejčastěji uvedená částka vložená do hry za typický den v posledních 12 měsících před léčbou se pohybovala v rozmezí 1–5 tis. Kč (32 % respondentů), u většiny (80 %) respondentů nepřesáhla 10 tis. Kč. Ve srovnání s r. 2013 se situace v zásadě nezměnila – graf 5-1.

Legální práce byla největším zdrojem příjmů v posledních 12 měsících před vstupem do léčby – tvořila v průměru 37 % příjmů v r. 2015 a 50 % v r. 2013. Dále to byly půjčky (v r. 2015 28 %, z toho 12 % bankovní, 8 % u nebankovních institucí a 8 % od osob blízkých) a práce na černo (9 %). Kriminální činnost tvořila 8 % zdrojů, prodej osobního majetku a sociální dávky shodně 3 %. Oproti r. 2013 došlo k nárůstu podílu půjček u bank a blízkých osob. Podíl půjček u nebankovních společností, kriminální činnosti, prodeje osobního majetku se prakticky nezměnil. Je obtížné srovnat trend v podílu zaměstnání nebo jiných legálních zdrojů (důchody, sociální dávky) nebo práce na černo, neboť způsob dotazování se ve srovnání s r. 2013 změnil – graf 5-2.

[48] Zdroj: Informace MS o přípravě legislativního řešení problematiky oddlužení – podklad pro jednání RVKPP dne 23. 6. 2015.

graf 5-1: Finanční obnos vložený do hazardní hry v typický den v posledních 12 měsících před léčbou v r. 2013 a 2015, v %

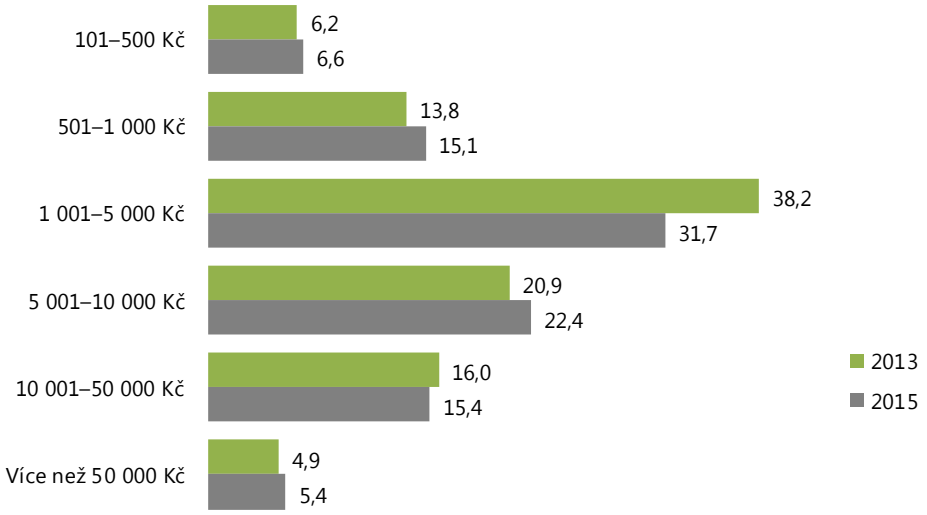

Pozn.: V r. 2013 se otázka týkala obnosu, s jakým obvykle chodil/a hrát v jednom dni v posledních 12 měsících před léčbou, v r. 2015 částky vložené do hazardní hry v typický den v posledních 12 měsících před léčbou.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

graf 5-2: Průměrný podíl jednotlivých zdrojů příjmu na celkových příjmech v posledních 12 měsících v souboru studie Patologičtí hráči v léčbě z l. 2013 a 2015, v %

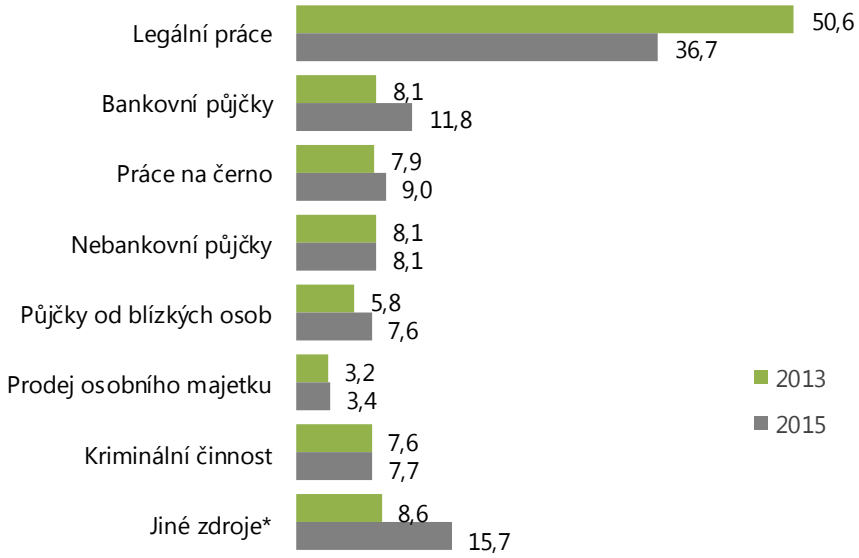

Pozn.: * V r. 2015 byly do kategorie „jiné zdroje" zahrnuty kategorie „výhry v hazardních hrách", „důchod starobní či invalidní" a „dávky sociální pomoci a podpory". V r. 2013 se otázka týkala zdroje peněz, kterými bylo v posledním roce před vyhledáním pomoci financováno hraní.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Celková finanční bilance hazardního hraní při vstupu do léčby byla v souboru v r. 2015 v průměru minus 745 tis. Kč, medián byl minus 300 tis. Kč. Celkem 34 (13 %) hráčů uvedlo, že jejich bilance byla nulová (neutrální), 13 (5 %) bylo v plusu, 212 hráčů (82 %) bylo v minusu.

Většina (91,5 %) respondentů v r. 2015 uvedla, že má dluhy. Minimum bylo 4800 Kč, maximum 6 mil. Kč, v průměru 596 tis. Kč (v r. 2013 bylo minimum 5 tis. Kč, maximum 30 mil. Kč, průměr 894 tis. Kč). U většiny hráčů (59,0 %) dluhy nepřesáhly částku 500 tis. Kč. Uvedený podíl hazardních her na celkovém zadlužení byl v průměru 76 %, po vážení na celkovou výši dluhu 83 %. Celkem 39 % hráčů uvedlo, že na jejich majetek nebo plat byla někdy uvalena exekuce.

5.2.2 Průzkum zadluženosti klientů adiktologických služeb

Na jaře 2015 realizovalo NMS ve spolupráci s agenturou ppm factum research internetový dotazníkový průzkum v síti adiktologických služeb na téma zadluženost klientů (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2015c). Podnětem pro realizaci průzkumu byly varovné informace zástupců služeb o vysoké míře zadluženosti problémových uživatelů drog znemožňující jejich plnou sociální reintegraci. Do výzkumu však byly zařazeny rovněž služby věnující se problémovým hráčům. Průzkumu se zúčastnilo celkem 147 programů[49] z celé ČR, z toho 93 programů zaměřených na problémové uživatele drog (PUD), 28 na problémové uživatele alkoholu (PUA), 13 na ostatní uživatele drog (OUD) a 13 na problémové hráče hazardních her (PH). Mezi účastníky byla zastoupena kontaktní centra (39) a terénní programy (20) pro PUD, ambulantní programy (20) a programy následné péče (8). Dotazník obsahoval 21 otázek na strukturu a příčiny zadlužení a možnosti jeho řešení. Počet klientů jednotlivých programů se v r. 2014 pohyboval od 5 do 3000.

Pracovníci služeb odpovídali na škále 0–5 na dotaz, jak často se svými klienty řeší problematiku zadluženosti a jak závažný problém pro jejich klienty zadluženost představuje. Nejčastěji programy řeší problematiku zadlužení s PH (průměr 4,0), následují služby pracující s PUA (3,4), PUD (3,3) a OUD (2,5). Respondenti vnímali zadluženost klientů jako velmi závažný problém, jako nejzávažnější je na stejné škále zadluženost vnímána u patologických hráčů (průměr 4,7), následují PUD (3,9), PUA (3,5) a OUD (3,2).

Nejvyšší dluhy mají podle pracovníků služeb PH, PUA dluhy nemívají, PUD často výši svých dluhů neznají – graf 5-3.

*graf 5-3: Odhad výše dluhů u cílových skupin adiktologických programů, průměr v %**

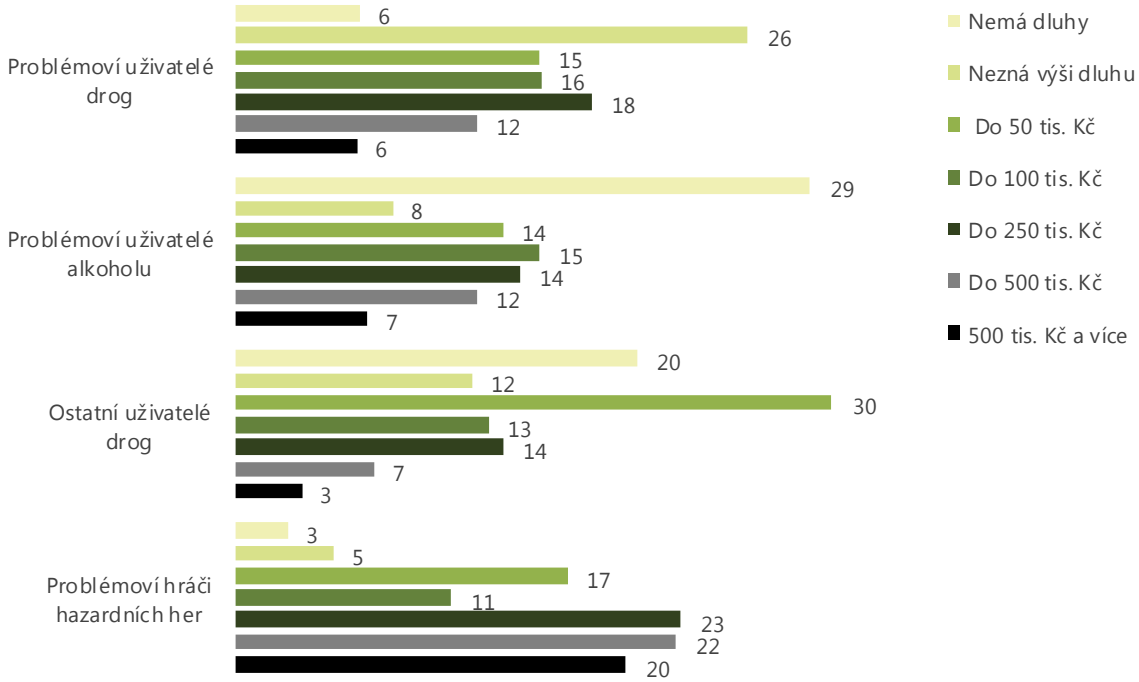

Pozn.: * průměr neválený počtem klientů
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015c)

Problémoví hráči ve službách se liší od problémových uživatelů drog v celé řadě otázek týkajících se zadlužení. Ze všech čtyř skupin mají největší přehled o tom, kolik kde dluží. Na rozdíl od PUD své zadlužení častěji aktivně řeší a častěji se jim daří výši svého zadlužení snižovat. Rovněž pomoc dluhového poradenství pro ně není tak významná jako pro PUD – tabulka 5-1.

[49] Na otázky odpověděly také dva programy věnující se kuřákům, ty však nebyly vzhledem k nízkému zastoupení do analýzy zahrnuty.

tabulka 5-1: Podíl klientů s vybranými znaky v oblasti zadluženosti podle cílových skupin, průměr v %

Otázka	PUD	PUA	OUD	PH
Jaké procento vašich klientů má přehled o tom, kolik kde dluží?	34	56	57	68
Jaké procento vašich klientů má na svůj majetek či plat uvalenu exekuci?	37	27	18	34
Jaké procento zadlužených klientů podle vašeho názoru své problémy se zadlužeností aktivně řeší, ať už s vámi, či s jinými službami?	25	46	42	67
Jakému procentu zadlužených klientů se podle vašeho názoru daří snižovat celkovou výši svého dluhu?	19	38	45	58
Jaké procento zadlužených klientů nedokáže svou dluhovou situaci řešit bez odborného dluhového poradenství?	60	41	42	40
Pro jaké procento zadlužených klientů představuje zadluženost neřešitelnou situaci i přes využití všech dostupných možností?	40	16	12	17

Pozn.: PUD – problémoví uživatelé drog, PUA – problémoví uživatelé alkoholu, OUD – ostatní uživatelé drog, PH – problémoví hráči hazardních her.

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015c)

Další otázka směřovala na významnost jednotlivých příčin zadlužení. Zatímco u PUD i OUD jsou nejvýznamnější příčinou neuhrazené platby za zdravotní pojištění a pokuty, u PH a PUA jsou to zejména bankovní půjčky a spotřebitelské úvěry – tabulka 5-2.

*tabulka 5-2: Příčiny zadluženosti klientů podle cílové skupiny, bodové průměry**

Cílová skupina	PUD	PUA	OUD	PH
Pokuty	4,0	2,5	3,2	1,9
Spotřebitelské úvěry	3,7	3,3	2,3	3,7
Bankovní půjčky	3,0	3,7	2,6	4,2
Nájemné a energie	2,2	2,6	2,3	1,5
Telefon, internet	2,9	2,3	1,9	2,4
Zdravotní pojištění	4,1	2,7	2,8	2,3
Alimenty	2,8	2,5	1,3	2,1
Náklady trestního řízení, na pobyt ve vězení	2,7	1,3	1,0	1,5

Pozn.: * Průměr nevážený počtem klientů. Na škále 0–5 hodnota 0 znamená, že daná položka je vzhledem k celkové zadluženosti klientů nevýznamná, a 5 znamená, že je velmi významná. Neváženo počtem klientů jednotlivých programů. PUD – problémoví uživatelé drog, PUA – problémoví uživatelé alkoholu, OUD – ostatní uživatelé drog, PH – problémoví hráči hazardních her.

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015c)

Jako další zdroj dluhu klientů adiktologických služeb byla často zmíněna lichva, ale i nebankovní či rychlé půjčky a půjčky od fyzických osob (včetně rodinných příslušníků).

Z níže uvedených tvrzení – tabulka 5-3 – je největší rozdíl mezi PUD a PH v případě tvrzení, že zadlužení klienti mají problém se ve svých dluzích orientovat – PH se ve svých dluzích orientují lépe –, a tvrzení, že exekuce zvyšuje u zadlužených klientů pravděpodobnost získávání finančních prostředků trestnou činností – PH mají nižší pravděpodobnost získávání prostředků v rozporu se zákonem.

*tabulka 5-3: Výroky týkající se vybraných aspektů zadluženosti podle cílové skupiny, bodové průměry**

Tvrzení	PUD	PUA	OUD	PH
Zadlužení klienti mají problém se ve svých dluzích orientovat	3,8	2,6	2,2	2,2
Pro zadlužené klienty, kteří mají na mzdu uvalenu exekuci, je finančně výhodnější nepracovat	3,6	2,8	1,9	2,6
Pro zadlužené klienty, kteří mají na mzdu uvalenu exekuci, je finančně výhodnější pracovat nelegálně	4,1	3,1	2,5	3,4
Exekuce zvyšuje u zadlužených klientů pravděpodobnost získávání finančních prostředků trestnou činností	3,3	1,8	1,6	1,8
Zadluženost je zásadní překážkou reintegrace klientů	3,5	2,6	1,8	2,3
Zadluženost je zásadní příčinou relapsu užívání drog u již abstinujících klientů	2,5	2,2	1,4	1,7
Institut oddlužení je vhodným nástrojem pro oddlužení zadlužených klientů	2,2	2,9	2,6	2,8
Situaci klienta komplikuje obtížná komunikace s exekutory	3,0	2,4	2,4	2,6

Pozn.: * Průměr nevážený počtem klientů. Na škále 0–5 hodnota 0 znamená, že daná položka je vzhledem k celkové zadluženosti klientů nevýznamná, a 5 znamená, že je velmi významná. Neváženo počtem klientů jednotlivých programů. PUD – problémoví uživatelé drog, PUA – problémoví uživatelé alkoholu, OUD – ostatní uživatelé drog, PH – problémoví hráči hazardních her.

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015c)

Jednou z možností řešení dluhu je dohoda s věřitelem o splácení v menších částkách podle tzv. splátkového kalendáře. Tuto možnost se nejvíce daří využívat PH a PUA, na druhou stranu tuto možnost využívá zcela zanedbatelné procento PUD a OUD.

Další možností řešení předluženosti je institut oddlužení.[50] Podle respondentů je toto vhodným nástrojem pro přibližně polovinu PH (průměr 2,8) – tabulka 5-3. Pro některé klienty však může být obtížné na tento institut dosáhnout. Průměr odhadu podílu klientů, kteří by měli zájem využít institut oddlužení, je u PUD 40 %, OUD 21 %, PUA 30 % a PH 32 %. Velké části klientů však ve využití institutu oddlužení brání to, že nesplňují jeho podmínky, jako jsou zaměstnání či jiný pravidelný příjem nebo dostatečně dlouhá historie zaměstnání či pravidelného příjmu. Problém může hrát i předchozí majetková trestná činnost. Velká část PH však raději svoje zadlužení řeší jinak. Na rozdíl od PUD se PH svoji situaci častěji snaží řešit a administrativně jim institut zadlužení podle respondentů nedělá problémy – tabulka 5-4.

*tabulka 5-4: Souhlas s tvrzeními týkajícími se institutu oddlužení podle typu klientů, bodové průměry**

Tvrzení	PUD	PUA	OUD	PH
Klienti svoji zadluženost vůbec neřeší	3,1	2,0	2,0	1,4
Klienti svoji zadluženost řeší raději jinak	2,6	2,6	2,3	2,3
Klienti o možnosti využití institutu oddlužení nevědí	1,9	1,3	0,9	1,1
Klienti institutu oddlužení nedůvěřují	1,7	1,2	1,0	1,5
Klienti nesplňují podmínky institutu oddlužení – nemají zaměstnání či jiný pravidelný příjem	4,1	3,2	2,8	2,8
Klienti nesplňují podmínky institutu oddlužení – nemají dostatečně dlouhou historii zaměstnání či jiného pravidelného příjmu	4,2	3,2	2,3	2,7
Klienti nesplňují podmínky institutu oddlužení – předchozí majetková trestná činnost	3,9	1,8	1,8	1,8
Institut oddlužení je pro klienty administrativně příliš složitý	3,3	2,4	2,3	1,5

Pozn.: * Škála 0–5, kde 0 znamená, že tvrzení se klientů netýká, a 5 znamená, že tvrzení se týká všech zadlužených klientů. Neváženo počtem klientů programů. Neváženo počtem klientů jednotlivých programů. PUD – problémoví uživatelé drog, PUA – problémoví uživatelé alkoholu, OUD – ostatní uživatelé drog, PH – problémoví hráči hazardních her.

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015c)

[50] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), vstoupil v platnost dne 1. 1. 2008. Jeho hlava V se týká tzv. osobního oddlužení či osobního bankrotu, tj. procesu vyhlášeného soudem na žádost dlužníka, při kterém fyzická osoba, která nemá dluhy z podnikání, v insolvenci za přesně stanovených podmínek (např. více dlužníků, dluhy po splatnosti, prokázaná neschopnost splácet ad.) splácí své závazky do výše 30 % jejich celkového objemu. V průběhu osobního oddlužení nepodléhá exekuci ani úrokům ze splátek.

5.2.3 Klienti dluhových poraden a hraní hazardních her

V r. 2015 analyzovalo NMS data 21 poraden Asociace občanských poraden (AOP) zapojených do projektu Dluhové poradenství.[51] Z celkového počtu 6608 řešených případů v r. 2015 byly stejně jako v předchozích dvou letech jako nejčastější příčina zadlužení uváděny nadměrné půjčky nebo úvěry (spotřební, nákup zboží na splátky apod.), a to téměř ve čtvrtině případů (1489), s průměrnou celkovou výší závazků 685 tis. Kč. Druhá nejčastější příčina (738) zadlužení byla ztráta nebo snížení příjmu v důsledku nezaměstnanosti, nemoci apod., následovala změna životní situace v důsledku rozchodu, rozvodu, ovdovění apod. (410). Užívání návykových látek včetně alkoholu bylo uvedeno jako hlavní příčina nebo jedna z příčin zadlužení u 108 případů. Hraní hazardních her (sázení, automaty, kasino, internetové sázky atd.) bylo uvedeno jako příčina či jedna z příčin zadlužení v 74 případech, tj. 1,1 % z celkového počtu případů, z toho 55 (74 %) klientů tvořili hráči, 20 (27 %) osoby blízké, ve zbylých případech nebylo specifikováno, zda klient je dlužník, nebo osoba blízká.[52]

Mezi klienty, kteří uvedli hraní hazardních her jako hlavní příčinu či jednu z příčin zadlužení, byli muži zastoupeni dvakrát častěji než ženy (51, resp. 23). Tito klienti byli rovnoměrně zastoupeni ve všech sledovaných věkových kategoriích.[53] Nejčastěji spadali do kategorie s měsíčním příjmem nižším než 13 200 Kč (celkem 22), ve 14 případech byl uveden příjem v kategorii 18 401–20 200 Kč. Celková výše jejich dluhů po splatnosti dosahovala průměrně 1,2 mil. Kč (340 tis. Kč až 8 mil. Kč). Počet jejich věřitelů se pohyboval od 1 do 12 a patřili mezi ně především nebankovní poskytovatelé finančních služeb a banky (39, resp. 31 případů). Ve 27 případech čelili hráči či jejich blízcí exekucím a ve 20 případech se ucházeli o podání návrhu na oddlužení, či dokonce již byli do procesu oddlužení zařazeni. Podíl osob mezi klienty občanských poraden, jejichž zadluženost souvisela s problémovým hraním, je velmi pravděpodobně značně podhodnocen vzhledem k obavám ze stigmatizace a neevidování příčiny zadlužení dluhovými poradci. Přesto se pracovníkům dluhových poraden AOP podařilo zachytit více než 1,5násobek osob, jež se dostaly do finančních problémů v důsledku hraní hazardních her, než v letech předcházejících (48 případů v r. 2013, 47 případů v r. 2014) (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a Asociace občanských poraden, 2016).

5.3 Další sociální a ekonomické souvislosti hazardního hraní

Vybrané sociálně negativní jevy v ČR a zhodnocení jejich regionálních disparit na úrovni 77 okresů za r. 2011 (na základě údajů ČSÚ ze Sčítání lidu, domů a bytů) popsala Zíb Palasová (2015) – viz též Mravčík et al. (2015b). Byla použita korelační, faktorová a shluková analýza za pomoci 28 ukazatelů, mezi nimi byly také počet hospitalizací v psychiatrických lůžkových zařízeních pro návykové látky (dg. F10–F19) a počet heren a kasin na 1000 obyvatel v r. 2011. Nejvyšší hodnoty ukazatelů sociálně negativních jevů, včetně hospitalizace pro užívání návykových látek a hustoty heren a kasin, byly zjištěny v okresech Most, Teplice, Ústí nad Labem, Jeseník, Karviná, Ostrava-město a Česká Lípa, které se nacházejí na území krajů Ústeckého, Libereckého, Olomouckého a Moravskoslezského.

V r. 2014 byl v rámci bakalářské práce proveden kvalitativní výzkum zaměřený na patologické hráče a jejich životní partnery (Čuláková, 2014). Cílem výzkumu na souboru 4 partnerských dvojic bylo popsat změny v partnerském vztahu, ke kterým došlo v souvislosti s patologickým hráčstvím jednoho z partnerů, a zjistit dopady patologického hráčství na partnerské soužití a na partnerku (hráči byli ve všech případech muži) patologického hráče. S rozvojem problémového hráčství se ve vztahu zhoršila komunikace, došlo k omezení volného času tráveného společně, objevilo se lhaní ze

[51] Projekt Dluhové poradenství proti dluhové pasti, který má za cíl nabízet kvalifikované dluhové poradenství všem občanům ČR, v r. 2015 provozoval 21 občanských poraden v 18 městech: Bohumín, Brno, České Budějovice, Hlinsko (od dubna 2015), Jihlava, Karviná, Liberec, Most, Nymburk, Ostrava, Pardubice, Praha 1, 2, 3 a 12, Rokycany, Rumburk, Rychnov nad Kněžnou, Šumperk, Třebíč a Valašské Meziříčí. Více o projektu na http://dluhy.obcanskeporadny.cz [2016-03-29].

[52] Z poznámek dluhových poradců vyplývá, že služby dluhových poraden využívají např. i věřitelé.

[53] Klienti, kteří uvedli věk, byli nejčastěji zastoupeni ve věkových kategoriích 20–30, 31–40 a 41–50 let.

strany hráče a podezřívavost ze strany partnerky. Tyto potíže se zhoršily od doby, kdy vyšlo najevo, že problémy souvisí s hazardním hraním – došlo k úplnému odcizení, nedůvěře partnerky, odhalování partnerových lží a skutečné finanční situace. Docházelo i k omezení styků s blízkou rodinou a přáteli a partneři spolu netrávili skoro žádný volný čas. Obnova důvěry ve vztahu byla problematická i po vstupu do léčby a v některých případech se situace dokonce ještě zhoršila.

5.3.1 Hazardní hraní a sociálně vyloučené lokality

Na začátku r. 2016 realizovalo NMS ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování (ASZ) při Úřadu vlády ČR dotazníkové šetření mezi zástupci ASZ v sociálně vyloučených lokalitách (SVL), které se týkalo problematiky hazardu a užívání drog (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a Agentura pro sociální začleňování, 2016) a které navazovalo na 2 předchozí obdobná šetření z l. 2013 a 2015 (Mravčík et al., 2015f, Mravčík et al., 2014). V r. 2016 dotazník vyplnilo 12 respondentů působících ve 14 obcích či oblastech.[54]

Byla zkoumána míra závažnosti hazardního hraní v porovnání s ostatními problémy v SVL, míra výskytu problémů spojených s hazardním hraním a provozováním hazardních her v SVL, způsob řešení ze strany obce.

Respondenti byli dotazováni na počet provozoven s TH (herny, kasina, provozovny se zvláštním režimem) a na počet sázkových kanceláří v SVL a jejím okolí. Z 12 respondentů 8 uvedlo, že se v dané SVL či v její blízkosti nacházejí provozovny s TH, 2 respondenti neodpověděli. V dalších 2 SVL tyto provozovny nejsou v důsledku zákazu OZV, v jedné z nich se však objevily kvízomaty. Přítomnost sázkových kanceláří uvedlo 8 respondentů, 4 neodpověděli.

Zjišťováno bylo, jak velký problém hazard v SVL představuje ve srovnání s ostatními problémy, a to na 6bodové škále od 0 (daný jev nepředstavuje problém) do 5 (jev v dané lokalitě představuje velmi závažný problém). Jako nejzávažnější problémy označili zástupci ASZ v daných lokalitách zadluženost, nízké vzdělání/kvalifikaci a nezaměstnanost. Výsledky všech 3 šetření (z l. 2013, 2015 a 2016) ukazuje graf 5-4. Při interpretaci dat je potřeba vzít v úvahu, že seznam konkrétních SVL nebyl v jednotlivých letech totožný, a tudíž pozorované meziroční rozdíly mohou odrážet rozdílnou situaci v jednotlivých lokalitách, nikoliv trendy.

[54] Brno, Budišov, Jesenicko, Moravský Beroun, Obrnice, Odry, Osoblažsko, Ostrava, Postoloprty, Sokolov, Štětí, Roudnice, Vítkov, Žďár nad Sázavou.

graf 5-4: Průměrná míra závažnosti výskytu sociálně negativních jevů ve sledovaných SVL v l. 2013, 2015 a 2016

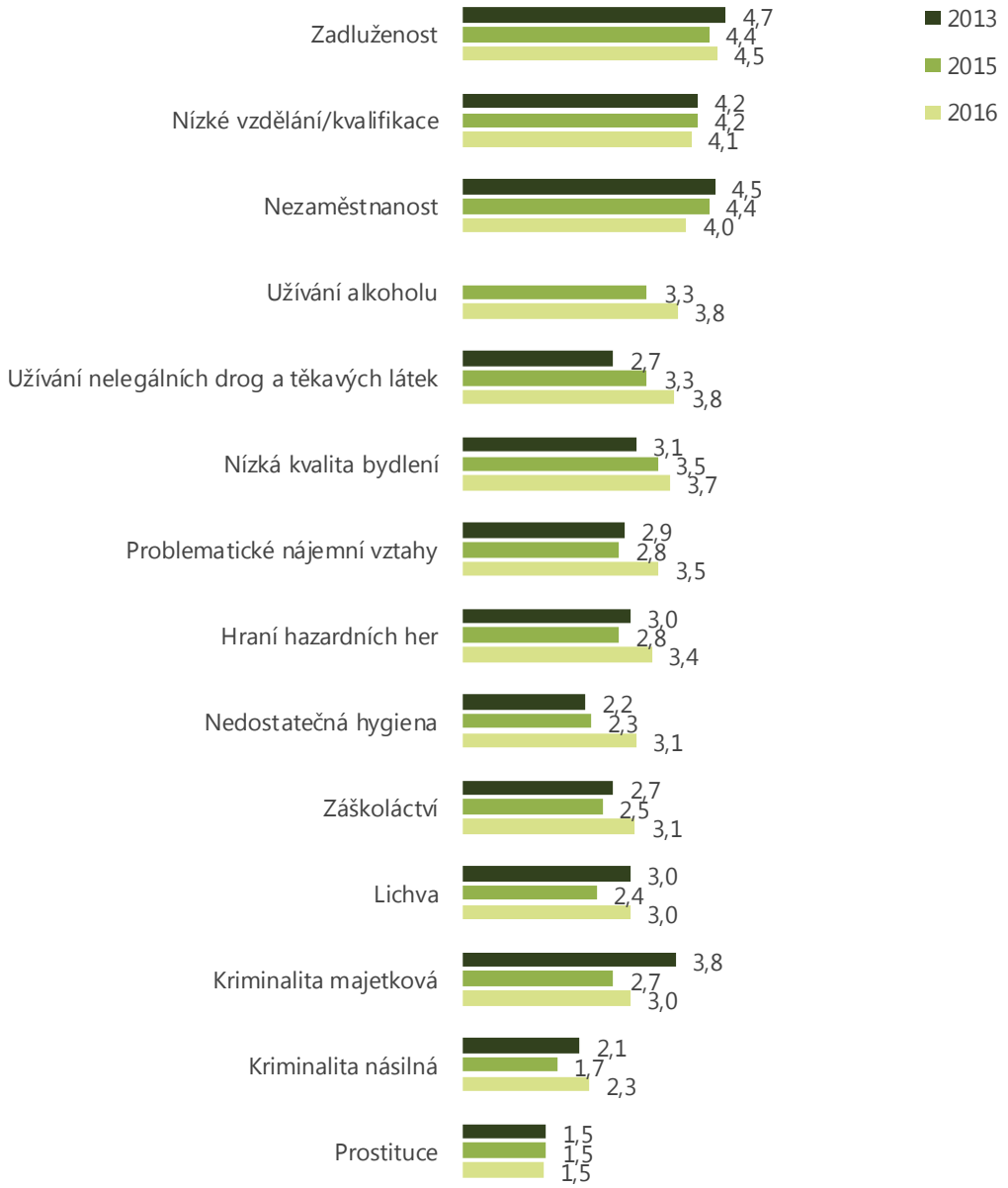

Pozn.: Respondenti odpovídali na 6bodové škále od 0 (daný jev nepředstavuje problém) do 5 (jev v dané lokalitě představuje velmi závažný problém).

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti a Agentura pro sociální začleňování (2013), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a Agentura pro sociální začleňování (2015), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a Agentura pro sociální začleňování (2016)

Hraní hazardních her bylo v r. 2015 stejně jako v minulých letech v průměru vnímáno jako středně závažný problém. Jako závažnější problém hazardní hraní vnímali respondenti z Ostravy, Brna, Moravského Berouna, Sokolova, Žďáru nad Sázavou, Roudnice a Štětí, jako málo závažný problém vnímal hazardní hraní respondent zastupující ASZ v Osoblažsku. Stejně jako v minulých letech patřila mezi problémy vnímané jako nejméně závažné prostituce a násilná kriminalita a mezi problémy vnímané jako nejzávažnější se opět zařadily zadluženost, nízké vzdělání/kvalifikace a nezaměstnanost.

Jako nejzávažnější problém spojený s hraním hazardních her vnímali zástupci ASZ hraní příjemců dávek a zadluženost jednotlivců hrajících hazardní hry a jejich rodin. V r. 2016 následovaly opilost v hernách, lichva spojená s půjčováním na hraní hazardních her či konzumace drog v hernách nebo jejich okolí – graf 5-5.

graf 5-5: Průměrná míra závažnosti výskytu problémů spojených s hraním hazardních her ve sledovaných SVL v l. 2013, 2015 a 2016

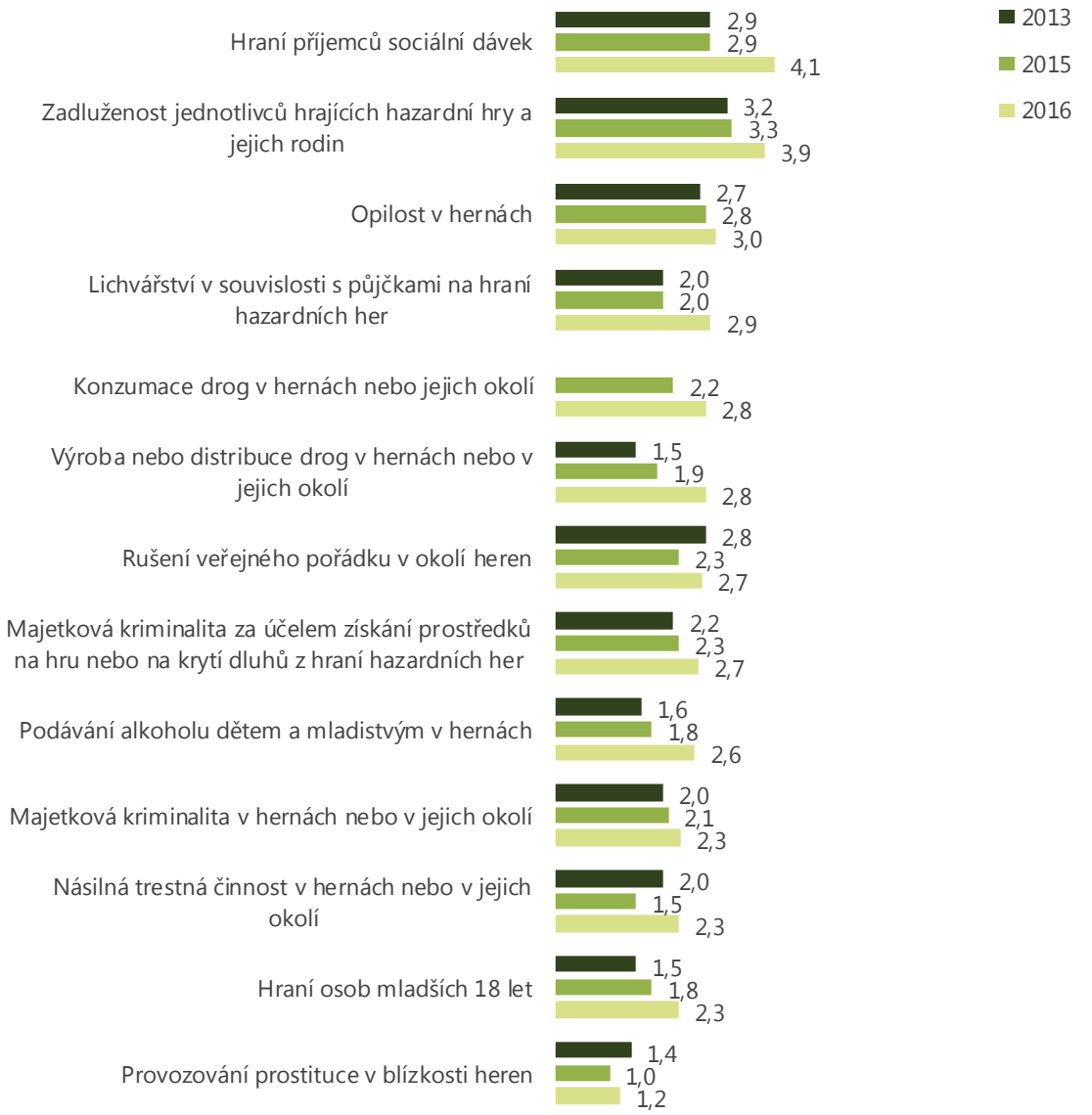

Pozn.: Respondenti odpovídali na 6bodové škále od 0 (daný jev nepředstavuje problém) do 5 (jev v dané lokalitě představuje velmi závažný problém).
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti a Agentura pro sociální začleňování (2013), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a Agentura pro sociální začleňování (2015), Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a Agentura pro sociální začleňování (2016)

Dotazník rovněž obsahoval 2 otevřené otázky týkající se problematiky hraní hazardních her. Prostřednictvím první z nich byli respondenti požádáni, aby zmínili, jaké dopady hazardních her v daných lokalitách pozorují a jak se město snaží na problematiku hazardu v SVL reagovat.

Respondenti uvedli v souvislosti s hazardními hrami distribuci drog, lichvu, prostituci, zadluženost, zanedbání péče, ztrátu zaměstnání, alkoholismus, drobnou majetkovou kriminalitu (včetně krádeží kovů), rušení veřejného pořádku, násilnou trestnou činnost (rvačky), ztrátu bydlení či práce, odebrání dítěte, účast dětí na hazardních hrách či nízkou kvalitu bydlení (v důsledku nedostatku financí). Podle zástupce z Moravského Berouna většina problémových hráčů současně užívá i nelegální drogy.

Zástupce ze Sokolova zmínil, že regulace hazardu (i když je vnímána pozitivně) vedla v důsledku omezení provozní doby k vytlačení problémových klientů mimo prostor heren, kde „působí pohoršení“. To vedlo údajně k nárůstu trestné činnosti a vandalismu a zvýšení strachu u majority. Noclehárna pro problémové klienty není v dané lokalitě k dispozici.

5.3.2 Ekonomika hazardu a zaměstnanost

V souvislosti se schvalovanou legislativou v oblasti hazardních her byla v r. 2015 aktuálním tématem i otázka zaměstnanosti v tomto odvětví. Provozovatelé dlouhodobě argumentují tím, že zvýšená regulace se velmi výrazně odrazí na zaměstnanosti. Podle Sdružení provozovatelů centrálních loterních systémů (SPELOS) by nový zákonný rámec v oblasti hazardu mohl přinést až 30 tis. osob, které by ztratily práci.[55] Za účelem odhadu dopadu na zaměstnanost v tomto odvětví byla Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí (VÚPSV) realizována studie Dopady případného útlumu komplexu herního průmyslu na zaměstnanost (Kroupa et al., 2015).

Tato studie představuje komplexní popis ekonomiky hazardního hraní v ČR, odhad zaměstnanosti v hazardním průmyslu a odhad případného útlumu hazardního hraní v ČR na zaměstnanost.

ČSÚ evidoval na konci r. 2013 v kategorii CZ NACE 92 000 Činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří celkem 905 podnikatelských subjektů. Jádro oboru tvoří 126 firem větší a střední velikosti, které reprezentují 90 % tržeb a 84 % zaměstnanců. V r. 2013 tyto firmy zaměstnávaly přibližně 10 700 osob, z toho bylo přibližně 9800 zaměstnanců – tabulka 5-5. Souhrn tržeb 30 největších provozovatelů byl v r. 2013 odhadnut na 56,9 mld. Kč.

Odhad zaměstnanců ze strany VÚPSV v odvětví je 16 200, což je významně vyšší než odhad ČSÚ (9800 zaměstnanců). Uvedený odhad nebere v úvahu šedou ekonomiku, která by se podle autorů mohla pohybovat kolem 30 %.

tabulka 5-5: Počet podniků a zaměstnaných osob v odvětví CZ NACE 92 000 Činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří

Ukazatele	2010	2011	2012	2013
Počet aktivních podniků (firem)	1 217	1 108	1 023	905
Počet zaměstnaných osob	10 868	10 879	10 778	10 689
z toho pracujících majitelů	587	533	478	437
z toho zaměstnanců	9 872	9 891	9 958	9 809

Zdroj: Kroupa et al. (2015)

Způsob, jakým VÚPSV odhadl počet zaměstnanců v oboru, ukazuje tabulka 5-6. Odhad spočívá v násobení koeficientu průměrného počtu zaměstnanců počtem provozoven jednotlivých typů (provozovna se zvláštním režimem, herna, kasino). Jde tedy o zaměstnance zaměstnané pouze v souvislosti s provozem technických a kasinových her.

tabulka 5-6: Odhad počtu zaměstnanců podle VÚPSV

Typ provozovny	Počet her	Koeficient počtu zaměstnanců	Počet provozoven	Odhadovaný počet zaměstnanců
Provozovna se zvláštním režimem	3–4 TH	0,3	2 541	762
Malá herna	10–20 TH	3	2 279	6 837
Velká herna / malé kasino (vč. tzv. falešných kasin)	přes 30 TH	5	495	2 475
Střední kasino	až 50 TH 5–20 živých her	25	133	3 325
Velké kasino	50–150 TH 20–50 živých her	40	48	1 920
Velmi velké kasino	přes 150 TH přes 50 živých her	80	11	880
Celkem				**16 199**

Zdroj: VÚPSV (2015)

[55] http://www.spelos.com/novela-loterniho-zakona-muze-prinest-az-tricet-tisic-nezamestnanych/ [2016-02-23]

Co se týče výroby technických her (či TH), působí v ČR 11 subjektů, které v r. 2015 zaměstnávaly asi 1600 zaměstnanců. Přibližně 70 % z nich (asi 1120 zaměstnanců) zaměstnává firma European Data Project (EDP), která sídlí v Komořanech v okrese Vyškov (Kroupa et al., 2015).

SPELOS odhadoval počet zaměstnanců v odvětví na jaře 2013. V 967 obcích, kde jsou provozovány herny a kasina, bylo podle tohoto sdružení zaměstnáno celkem 60 736 osob. VÚPSV podrobil tento odhad SPELOS analýze a dospěl k názoru, že je 8násobkem počtu provozoven. Je to patrné z mapy zaměstnanosti SPELOS, podle které jsou počty zaměstnanců herního průmyslu v každé obci vždy 8násobkem počtu heren v obci. Paušální průměr 8 zaměstnanců na 1 hernu/provozovnu v obci neodpovídá skutečnosti ani odhadům zástupců firem SYNOT a EDP, je nadhodnocený vzhledem k typickým provozovnám, ale podhodnocený vzhledem k počtu zaměstnanců velkých kasin.

Pro odhad dopadů na zaměstnanost použili autoři metodu input-output analýzy. Jako možné snížení poptávky po hazardním hraní v důsledku přijetí nové legislativy zvolili hranice 15 % a 30 %. Následně pak odhadli ztrátu pracovních příležitostí pro oba limity. V případě snížení poptávky o 15 % byl odhad úbytku pracovních míst přibližně 3300, v případě snížení poptávky o 30 % přibližně 6700. Odhady nebraly v úvahu šedou ekonomiku. Pro odhadované dopady na zaměstnanost v oblasti výroby TH byla zvolena případová studie firmy EDP. Tato studie ukazuje několik možných variant dopadu případné změny legislativy na zaměstnanost v této firmě. Krajní variantou je uzavření provozu a propuštění všech zaměstnanců (Kroupa et al., 2015).

Tyto odhady jsou důležité vzhledem ke schvalované legislativě. Zatímco provozovatelé argumentují možnou ztrátou velkého počtu pracovních míst v případě schválení nové legislativy (až 30 tis.). VÚPS odhadl možnou ztrátu jako řádově nižší (3–7 tis.).

6

6 Kriminalita v souvislosti s hazardními hrami

6.1 Úvod

Kriminalitu v souvislosti s hazardním hraním lze rozdělit na kriminalitu primární a sekundární. Nelegální hazard a další kriminalita přímo spojená s provozováním hazardních her, jako je porušování loterijního zákona, je označována jako kriminalita primárně související s hraním hazardních her.[56]

Kriminalita sekundárně související s hraním hazardních her zahrnuje trestné činy spáchané hráči v důsledku hraní hazardních her, trestné činy spáchané za účelem získání prostředků a trestné činy, které významně souvisejí s touhou, potřebami či nutkáním k hráčství (Crofts, 2003). Nelegální hazard bývá sekundárně spojen rovněž se systémovou kriminalitou včetně lichvářství, ale i další kriminalitou, jako je pašování lidí, zbraní, drog nebo organizování prostituce apod. Také organizovaný hazard může být spojen s ekonomickou kriminalitou typu praní špinavých peněz nebo korupce (Ferentzy a Turner, 2009).

Tzv. sestupná spirála problémového hraní může pro hráče vést ke značným finančním problémům a problémům se zákonem. Spolu s rostoucími finančními nároky a nezaplacenými účty se zvyšuje tlak na hráče, aby si opatřili prostředky nezodpovědnými, či dokonce nelegálními způsoby. Několik kreditních karet vyčerpaných na maximum, úvěry u bankovních i nebankovních společností, půjčky od rodiny, přátel a známých – to všechno je využíváno k pokračování v hráčské kariéře. Hráči pak mohou přejít k falšování šeků, krádežím a zpronevěře finančních prostředků od zaměstnavatele. I když existují pochybnosti o kauzalitě mezi hazardními příležitostmi a kriminalitou v komunitě, je dobře zdokumentované, že problémové hráčství je spojeno s řadou negativních důsledků včetně páchání trestných činů. Hráči dohánějící ztráty se běžně uchylují k nenásilným trestným činům, jako jsou krádež či zpronevěra (Roznerová a Mravčík, 2015, Heckelmoser, 2013, Gregorová, 2014, Nower a Blaszczynski, 2014).

Národní studie hazardního hraní v r. 1999 v USA zjistila, že 32 % patologických a 36 % problémových hráčů bylo zatčeno v porovnání s 11 % hráčů v nízkém riziku a 4,5 % těch, kteří nehrají (Council, 1999). Studie českých patologických hráčů v léčbě z r. 2013 (Mravčík et al., 2015a) ukázala, že třetina patologických hráčů se v důsledku hraní dopustila krádeže, 23 % zpronevěry a 8 % loupeže. Výsledky obdobné studie z r. 2015 jsou uvedeny dále.

Souvislost mezi problémovým hraním a páchání kriminality je patrná také v míře problémového hraní a prevalencí hazardního hraní mezi vězni v ČR. Zkušenosti vězňů s hraním hazardních her jsou ve srovnání s obecnou populací nadprůměrné, zejména se to týká technických her. V Dotazníkové studii užívání návykových látek mezi vězni ve výkonu trestu odnětí svobody provedené v ČR v r. 2014 uvedlo hraní hazardních her v posledních 30 dnech před nástupem trestu 23,6 % vězňů, 19 % hrálo technické hry (v obecné populaci ve věku 15–34 let to je kolem 3 % – viz blíže kapitolu Míra a vzorce hazardního hraní v obecné populaci, str. 61). Podle výsledků škály Lie/bet zařazené do dotazníku spadalo někdy v životě 32 % vězňů do kategorie rizika problémového hráčství (alespoň

[56] Trestnými činy primárně souvisejícími s hazardními hrami jsou jejich nepovolené provozování a podvádění při nich. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (TZ), definuje 3 trestné činy, jejichž skutková podstata v sobě zahrnuje hraní hazardních her: neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry (§ 252 TZ), provozování nepoctivých sázek a her (§ 213 TZ), ohrožování mravní výchovy dítěte v podobě umožnění dítěti hry na výherním hracím přístroji (§ 201/2 TZ). Kriminalita primárně související s hazardním hraním zahrnuje také správní delikty související s porušováním loterijního zákona při provozování hazardních her a při účasti na nich.

1 bod v Lie/bet), v tom 18 % do vysokého rizika (2 body v Lie/bet), což je řádově 10krát více než v obecné populaci. Krádeže se kvůli hraní hazardních her nebo splacení dluhu ze hry někdy dopustilo 14 % vězňů ve výkonu trestu odnětí svobody (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, 2015) – blíže viz VZ 2014.

6.2 Kriminalita primárně související s hraním hazardních her

6.2.1 Porušování loterijního zákona při provozování hazardních her

Údaje o počtech kontrol a správních řízení v oblasti provozování hazardního hraní uvádí Finanční správa ČR ve svých výročních zprávách, poslední je k dispozici za r. 2014 (Generální finanční ředitelství, 2015). Mezi nejčastější porušení, která byla při kontrolách zjištěna v posledních 6 letech, patří nenahlášení odpovědné osoby orgánu státního dozoru, nezajištění dozoru osobou odpovědnou za zákaz vstupu osob mladších 18 let, neohlášení změny provozní doby, nevyvěšení herního plánu nebo návštěvního řádu, provozování na jiné adrese a neplatná registrační známka na technickém zařízení. V r. 2014 patřilo mezi nejčastější porušení rovněž provozování loterie a jiné podobné hry bez povolení.

V období 2009–2015 došlo k výraznému snížení počtu provedených kontrol z přibližně 71 tis. v r. 2009 na přibližně 7 tis. v r. 2015. Souhrnná výše udělených pokut však roste, k výraznému meziročnímu nárůstu celkového objemu vyměřených pokut došlo v r. 2011, což souvisí s reorganizací státního dozoru na počátku r. 2011, kdy byl výkon finanční správy centralizován na úroveň krajských finančních úřadů. K další změně výkonu státního dozoru nad provozováním hazardních her došlo od 1. 1. 2013, kdy tuto agendu od krajských finančních úřadů převzal Specializovaný finanční úřad (SFÚ). V r. 2015 bylo SFÚ vedeno celkem 339 správních řízení a byly uloženy pokuty v úhrnné výši 33,6 mil. Kč, což oproti r. 2014 činí pokles o 0,5 mil. Kč – tabulka 6-1.

tabulka 6-1: Výkon státního dozoru nad provozováním hazardních her v l. 2009–2015

Rok	Počet kontrol	Počet správních řízení/pokut	Souhrnná výše pokut (v tis. Kč)
2009	71 134	126	1 923
2010	70 338	155	2 477
2011	34 024	535	10 083
2012	24 136	655	20 728
2013	19 168	338	16 300
2014	11 074	427	34 103
2015	7 427	339	33 591

Zdroj: GFŘ (2010–2016), zpracováno NMS

SFÚ se ve zvýšené míře zaměřil na odhalování nelegálního provozování technických herních zařízení a na nepovolené provozování hazardních her v rámci soukromých klubů a spolků, problematika odhalování nelegálně provozovaných technických zařízení se od r. 2014 stala absolutní prioritou v činnosti SFÚ. Vzhledem k tomu, že se v těchto případech jedná o provozování výherních hracích přístrojů, které jsou podle zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, povolovány obcemi, byly zjištěné případy postupovány k řešení na příslušné obce a souběžně Policii ČR k případnému zahájení trestního řízení.

6.2.2 Trestné činy související s hazardními hrami

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, definuje 3 trestné činy bezprostředně související s hazardními hrami, konkrétně neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry (§ 252), provozování nepoctivých sázek a her (§ 213) a ohrožování výchovy dítěte v souvislosti s hraním sázkových her (§ 201/2).

Neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry (§ 252) je zařazeno mezi hospodářské trestné činy a spočívá v neoprávněném provozování, organizování, propagaci nebo zprostředkování loterie nebo podobné hazardní hry. Provozování nepoctivých sázek a her (§ 213) je majetkovým trestným činem, který je definován jako provozování peněžní nebo jiné podobné hry nebo sázky, jejíž pravidla nezaručují rovné možnosti výhry všem účastníkům. Ohrožování výchovy dítěte v souvislosti s hraním sázkových her (§ 201/2) není samostatně definovaným trestným činem, ale spolu s dalšími skutky je zahrnut v trestném činu ohrožování výchovy dítěte. Jde o trestný čin proti rodině a dětem, který trestní zákoník definuje jako umožnění dítěti hry „na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžité výhry".[57]

V Evidenčním systému statistiky kriminality (ESSK) jsou dostupné údaje o trestných činech neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry (§ 252 trestního zákoníku) a provozování nepoctivých sázek a her (§ 213). V r. 2015 bylo zjištěno 82 trestných činů neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry a v dané souvislosti bylo stíháno 31 osob. Škoda v důsledku této trestné činnosti dosáhla v r. 2015 částky 311 tis. Kč. Počet stíhaných osob i počet zjištěných trestných činů představují vůbec nejvyšší zaznamenané hodnoty od r. 2001. Pokud jde o provozování nepoctivých sázek a her, za r. 2015 nebyl zjištěn žádný trestný čin a policie v této souvislosti nezahájila žádné trestní stíhání. Jak ukazuje tabulka 6-2, počet osob stíhaných pro tento trestný čin je dlouhodobě nízký, v posledních 3 letech nebyl nikdo stíhán. Nejvíce osob (32) policie stíhala v r. 2003.

tabulka 6-2: Počet zjištěných trestných činů, stíhaných osob a celkové škody u trestných činů neoprávněného provozování loterie a provozování nepoctivých sázek a her v l. 2001–2015

Rok	Neoprávněné provozování loterie (§ 252 trestního zákoníku)			Provozování nepoctivých sázek a her (§ 213 trestního zákoníku)		
	Zjištěno tr. činů	Stíháno osob	Škody (v tis. Kč)	Zjištěno tr. činů	Stíháno osob	Škody (v tis. Kč)
2001	4	5	0	7	6	7
2002	15	13	85	5	7	19
2003	5	4	4	25	32	30
2004	10	6	0	11	11	19
2005	5	8	0	9	8	25
2006	6	4	0	8	9	29
2007	5	4	0	6	6	43
2008	7	4	2 390	3	4	0
2009	3	2	0	4	4	3 332
2010	8	9	2	2	1	1 661
2011	7	5	0	0	0	0
2012	12	6	152	2	1	0
2013	20	5	45	0	0	0
2014	43	10	5	1	0	27
2015	82	31	311	0	0	0

Zdroj: Mravčík et al. (2015f), Policejní prezidium Policie ČR (2016)

Podle statistických údajů MS bylo v r. 2015 pro některý z trestných činů primárně souvisejících s hraním hazardních her stíháno 17 osob, obžalováno 17 a odsouzeno 11 osob. V l. 2010–2014 klesal počet osob stíhaných a obžalovaných pro trestnou činnost primárně související s hraním hazardních her, v r. 2015 byl však zaznamenán více než trojnásobný nárůst, který je způsoben nárůstem postihování neoprávněného provozování loterií. Nejde však o nejvyšší meziroční nárůst, ten byl zaznamenán v r. 2010, a to ve všech fázích trestního řízení. Nejvýrazněji k danému nárůstu

[57] V Evidenčním systému statistiky kriminality (ESSK) je trestný čin ohrožování výchovy dítěte v souvislosti s hraním sázkových her (§ 201/2 trestního zákoníku) zahrnut do jedné položky spolu s trestným činem svádění k pohlavnímu styku (§ 202) pod souhrnným označením „ohrožování výchovy mládeže". Selekce údajů o trestných činech podle § 201/2 tudíž není možná.

přispěly osoby obviněné, obžalované a odsouzené z důvodu provozování nepoctivých sázek a her – tabulka 6-3 až tabulka 6-5.

tabulka 6-3: Počet osob stíhaných pro trestné činy primárně související s hraním hazardních her v l. 2008–2015

Rok	§ 252 trestního zákoníku	§ 213 trestního zákoníku	§ 201/2 trestního zákoníku	Celkem
2008	5	0	14	19
2009	6	6	10	22
2010	4	54	2	60
2011	4	17	0	21
2012	3	9	0	12
2013	3	2	0	5
2014	4	0	1	5
2015	15	1	1	17

Zdroje: Mravčík et al. (2015f), Ministerstvo spravedlnosti ČR (2016b)

tabulka 6-4: Počet osob obžalovaných z trestných činů primárně souvisejících s hraním hazardních her v l. 2008–2015

Rok	§ 252 trestního zákoníku	§ 213 trestního zákoníku	§ 201/2 trestního zákoníku	Celkem
2008	4	0	9	13
2009	5	5	7	17
2010	3	53	2	58
2011	2	14	0	16
2012	3	8	0	11
2013	3	1	0	4
2014	4	0	1	5
2015	15	1	1	17

Zdroje: Mravčík et al. (2015f), Ministerstvo spravedlnosti ČR (2016b)

tabulka 6-5: Počet osob odsouzených za trestné činy primárně související s hraním hazardních her v l. 2008–2015

Rok	§ 252 trestního zákoníku	§ 213 trestního zákoníku	§ 201/2 trestního zákoníku	Celkem
2008	2	4	7	13
2009	2	3	4	9
2010	6	21	6	33
2011	4	14	2	20
2012	3	8	8	19
2013	2	7	7	16
2014	1	2	12	15
2015	5	3	3	11

Zdroje: Mravčík et al. (2015f), Ministerstvo spravedlnosti ČR (2016a)

6.2.3 Hlavní formy nelegálního provozování hazardních her

6.2.3.1 Kvízomaty a slevostroje

Kvízové hrací automaty (tzv. kvízomaty) – obrázek 6-1 – či hrací automaty k získání slevy (tzv. slevostroje) – obrázek 6-2 – jsou aktuálním jevem na nelegálním trhu s hazardními hrami v ČR od r. 2013. Jde o technické hry (TH), které byly vyvinuty za účelem obcházení loterijního zákona.

Kvízomat i slevostroj jsou elektronicky řízená technická herní zařízení obsluhovaná přímo hráčem, nabízející a umožňující účast na válcové hře a vědomostním kvízu. Ovládají se pomocí sady tlačítek pod obrazovkou, případně také dotykem na obrazovce. Zařízení je osazeno jedním, případně

dvěma monitory, kdy jeden z nich je dotykový. Dále zařízení obsahuje akceptor bankovek a programové vybavení. U kvízomatu je hráči v případě výhry přičten kredit, který může vyměnit za hotovost.[58] U slevostroje je hráči v případě výhry vystavena poukázka na slevu, kterou je u obsluhy možné vyměnit za slevu na konzumaci nápojů. Běžně je však tato slevová poukázka vyměňována za hotovost.

obrázek 6-1: Příklad obrazovky kvízového hracího automatu (tzv. kvízomatu)

Zdroj: Radek Nohl, aktualne.cz[59]

obrázek 6-2: Příklad obrazovky hracího automatu k získání slevy (tzv. slevostroje)

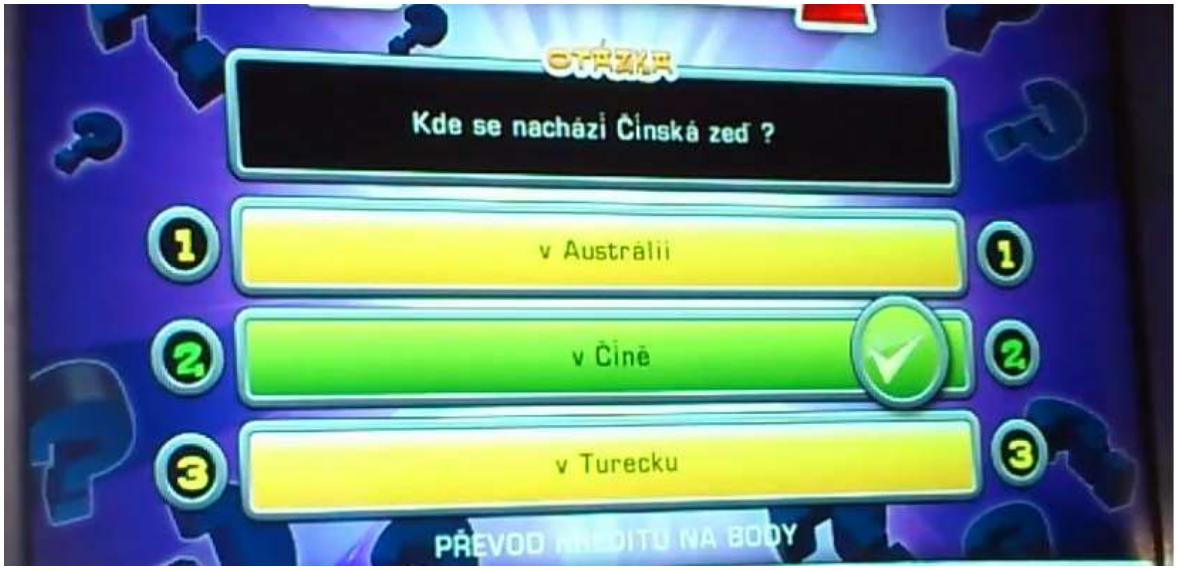

Zdroj: MF (2016)

Záměrem provozovatelů kvízomatů či slevostrojů je vyhnout se správnímu řízení MF pro udělení licence k provozování TH, případně obejít obecně závaznou vyhlášku (OZV) zakazující provozování

[58] Příklady kvízomatů jsou Quizard (provozovala společnost Mainblast, s. r. o.), Vědomostní kvíz (společnost VINDARON PRO, s. r. o.). V závěru r. 2015 začala provozovat společnost DP&K-CZQ, s. r. o., technická herní zařízení s certifikátem Vědomostní a dovednostní soutěž a společnost GLETRAN, s. r. o., technická herní zařízení Vědomostní soutěž.

[59] http://zpravy.aktualne.cz/domaci/reportaz-automaty-bez-povoleni-tady-buji-nelegalni-hazard/r~151bb206523d11e5b6b20025900fea04 [2016-04-27]

hazardních her a/nebo se vyhnout odvodu daně. Podle provozovatelů těchto zařízení nespadá kvízomat ani slevostroj pod účinnost loterijního zákona, jelikož hra obsahuje prvek dovednosti (tj. hráč musí před hrou odpovědět na vědomostní otázku), přičemž se odkazují na inspekční zprávu Elektrotechnického zkušebního ústavu (EZÚ) ze září 2013. Podle této zprávy posuzovaná část technického zařízení Vědomostní kvíz nesplňuje požadavky § 1 odstavce 2 a 3 loterijního zákona, tedy nespadá pod loterijní zákon. Následně EZÚ vydal prohlášení, ve kterém se distancuje od účelového tvrzení provozovatelů kvízomatů, že kvízomaty nejsou herním zařízením s odkazem na posudek EZÚ, neboť posuzoval jen část funkčního algoritmu přístroje. Od této interpretace svého posudku se EZÚ poté distancoval opakovaně, přesto se posudek stal právním argumentem ve správních a trestních řízeních vedených s provozovateli kvízomatů a slevostrojů. MF jako regulační autorita v oblasti hazardních her zastává názor, že kvízomaty a slevostroje jsou technické přístroje přímo ovládané hráčem umožňující okamžitou výhru, spadají pod účinnost loterijního zákona a jejich provozování bez licence je správním deliktem nebo trestným činem.[60] Provozováním kvízomatů a slevostrojů, z nichž jejich provozovatelé neodvádějí loterijní daň do veřejných rozpočtů, přichází veřejné rozpočty (především obecní) o řádově stovky milionů Kč ročně (za předpokladu 2000 přístrojů jde odhadem o cca 200 mil. Kč). Nabídka nelegálních technických her představuje problém nejen v oblasti prosazování práva a pořádku a výběru daní, ale také kvůli nedostatečné ochraně hráčů před riziky vzniku patologického hráčství.

Nepovolené TH se začaly objevovat poté, co řada obcí výrazně omezila nebo zakázala provozování loterií a jiných podobných her na svém území prostřednictvím OZV. Podle průzkumu z května 2015 realizovaného NMS ve spolupráci se Svazem měst a obcí ČR uvedlo výskyt nepovolených zařízení 30 % obcí s prohibiční nebo regulační OZV. MF v březnu 2015 odhadlo množství nepovolených zařízení na přibližně 1000 kusů,[61] v květnu 2015 uvedl ministr financí výskyt kvízomatů na přibližně 200 místech.[62] V dubnu 2016 odhadoval SFÚ počet nelegálních kvízomatů v celé ČR na 1700 v 600 provozovnách. Podle SFÚ se nepovolený hazard nejvíce koncentruje v Brně, Jihočeském a Moravskoslezském kraji.[63] Společnost KPMG vypracovala na objednávku Sdružení provozovatelů centrálních loterních systémů (SPELOS) studii nazvanou Analýza vývoje a dopadů trhu nelicencovaných herních zařízení v ČR (KPMG, 2016), která odhadla počet nelegálních technických zařízení v ČR na více než 2400; rovněž poukázala na příčinnou souvislost mezi počtem nálezů nelicencovaných TH a regulací OZV. Studie vycházela z dat poskytnutých MF (údaje o povolených zařízeních, přehled OZV), z dat uvedených společností SPELOS na stránkách mapynelegálníhohazardu.eu a z počtu nelicencovaných TH v obcích zjištěných z výběrových šetření ve vybraných lokalitách.

Od r. 2014 se problematikou kvízomatů a slevostrojů intenzivně zabývají orgány státního dozoru nad sázkovými hrami a loteriemi, tedy především MF, a dotčené obce. V rámci kontrolních akcí SFÚ bylo v r. 2014 v ČR zjištěno provozování cca 250 ks nepovolených technických zařízení. V lednu 2015 byly uloženy 2 pokuty za provozování kvízomatů. Společnosti VINDARON PRO byla udělena pokuta ve výši 9,75 mil. Kč[64] a společnosti Quizard ve výši 850 tis. Kč. V listopadu 2015 byly uděleny 2 pokuty ve výši 10 mil. Kč dvěma společnostem za celkem 1400 kvízomatů nelegálně provozovaných v 400 provozovnách. Celkem bylo k dubnu 2016 čtyřem majitelům kvízomatů

[60] http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/loterie-a-sazkove-hry/stanoviska/sdeleni-ministerstva-financi-k-tzv-kvizo-16525 [2016-04-27]

[61] http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2015/video-aktualni-stav-regulace-hazardu-20990 [2016-04-27]

[62] http://www.novinky.cz/domaci/368803-babis-provozovatele-kvizomatu-z-nas-delaji-hlupaky-stat-je-pripraveny-tvrde-zasahnout.html [2016-04-27]

[63] http://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/pro-media/tiskove-zpravy/2016/pokuty-za-kvizomaty-udelovany-majitelum-heren%20-7292 [2016-04-27]

[64] Sankce se týkala 115 kvízomatů ve 47 provozovnách. Společnost podala žalobu ke správnímu soudu o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ve věci správního deliktu a v odvolání uspěla (soud v odvolacím řízení v zásadě označil pokutu za likvidační).

uloženo dosud 5 pokut v celkové výši téměř 32 milionů Kč. Na všechny zjištěné případy byla podána trestní oznámení.[65]

Kromě pokutování vlastníků kvízomatů je možné ve správním řízení udělit pokutu i subjektům, které se na provozování kvízomatů podílejí. SFÚ začal v r. 2016 udělovat pokuty rovněž majitelům či nájemcům heren a podobných provozoven, ve kterých se nacházely nelegální kvízomaty. V dubnu 2016 byla první 2 rozhodnutí o udělení pokuty (každá v řádu desítek tisíc korun) již vydána a dalších zhruba 30 správních řízení probíhalo. Finanční správa předpokládala, že tento postup splní nejen svoji represivní funkci, ale zapůsobí i preventivně a majitele či nájemce heren od spolupráce s majiteli kvízomatů odradí.[66]

Finanční správa i obce podávají v souvislosti s nepovoleným provozováním technických her trestní oznámení. V červnu 2015 byla na Policejním prezidiu zřízena speciální skupina s názvem Výhra zabývající se postihováním trestné činnosti spojené s nelegálním provozováním hazardních her, která metodicky řídí postup policie v této věci v celé ČR. Na konci června 2015 zkontrolovala Policie ČR herny v Českých Budějovicích a zajistila téměř 200 kvízomatů. Na konci října zabavila 20 kvízomatů na Českolipsku.

I když s provozovateli nelegálních technických zařízení byla zahájena a probíhají správní nebo trestní řízení, nedařilo se nabídku samotných zařízení omezit, neboť chyběl jasný právní titul k jejich zadržení orgány státního dozoru nebo orgány činnými v trestním řízení. Vládní návrh zákona o hazardních hrách, který byl v květnu 2016 připraven k projednání Senátem ČR, problematiku nelegálního provozování tzv. kvízomatů a slevostrojů řeší, ale měl by být účinný až od r. 2017. Jednou ze sankcí bude nově i propadnutí věci, jejímž prostřednictvím dochází k porušování zákona o hazardních hrách, předběžné opatření zadržení věci, u níž je důvodné podezření, že v souvislosti s jejím užíváním dochází k porušování zákona o hazardních hrách, a ochranné opatření zabrání věci v případě, že pachatele nelze za správní delikt stíhat, věc mu nenáleží nebo mu nenáleží zcela, anebo vlastník není znám. Podle nového zákona o dani z hazardních her, který by měl být účinný rovněž od začátku r. 2017, bude poplatníkem daně i nelegální provozovatel hazardních her.

Pomalý postup státu vůči kvízomatům byl hlavním tématem jednání ministrů vnitra a financí a také zástupců státního zastupitelství a policie již na začátku května 2015.[67] Na začátku r. 2016 RVKPP diskutovala návrh novely zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, připravený národním protidrogovým koordinátorem, který by ještě před přijetím a účinností nového zákona o hazardních hrách vybavil orgány státního dozoru nad hazardními hrami (tj. ministerstvo financí a finanční správu, kraje i obce) účinnými nástroji, jako jsou právo vstupu do provozovny, kde jsou nelegální hry provozovány, pravomoc zadržení nelegálních herních zařízení, pravomoc uzavření provozovny, uložení zákazu činnosti apod. Tento návrh se v hlavních rysech inspiroval právě nástroji navrhovanými v novém zákoně o hazardních hrách. MF a později na svém zasedání dne 29. 2. 2016 celá vláda však možnost novely stávajícího loterijního zákona byť i ve zrychleném režimu odmítly s odkazem na to, že by po omezenou dobu r. 2016 zaváděl nové pravomoci a povinnosti pro orgány státního dozoru v oblasti loterií, které nekopírují přesně ty navrhované v novém zákoně o hazardních hrách, a zdůraznily potřebu důsledného uplatňování stávajících nástrojů, zejména těch, kterými disponují orgány činné v trestním řízení.

V dubnu 2016 se uskutečnila schůzka zástupců relevantních institucí a na základě aktuální situace se shodli na potřebě vytvoření společného specializovaného týmu pro potírání nelegálního hazardu

[65] http://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/pro-media/tiskove-zpravy/2016/pokuty-za-kvizomaty-udelovany-majitelum-heren%20-7292 [2016-04-27]
[66] http://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/pro-media/tiskove-zpravy/2016/pokuty-za-kvizomaty-udelovany-majitelum-heren%20-7292 [2016-04-27]
[67] http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2015/video-aktualni-stav-regulace-hazardu-20990 [2016-04-27] http://www.novinky.cz/domaci/368803-babis-provozovatele-kvizomatu-z-nas-delaji-hlupaky-stat-je-pripraveny-tvrde-zasahnout.html [2015-05-06]

(tzv. hazardní kobry).[68] Specializovaný tým by se měl skládat z výkonné skupiny a podpůrné skupiny (členy výkonné skupiny by měla být Policie ČR, Finanční správa České republiky a Celní správy ČR, členy podpůrné skupiny MF, MV a Úřad vlády ČR – sekretariát RVKPP).

Úkolem výkonné složky by měl být společný a koordinovaný postup v boji proti nelegálnímu hazardu, a to jak vůči tzv. kvízomatům, tak vůči spolkům, jež nepovoleně provozují technické hry. Úkolem podpůrné složky bude právní a strategickopolitická podpora složky výkonné. Koordinací státních orgánů a vznikem specializovaného týmu se zabývala schůzka předsedy vlády s vybranými ministry, národním protidrogovým koordinátorem a dalšími představiteli státních orgánů.[69]

6.2.3.2 Nepovolené provozování hazardních her formou spolkové činnosti

Kromě kvízomatů a slevostrojů je velmi častým způsobem provozování nelegálních technických her provozování prostřednictvím spolků s uzavřeným členstvím. Tyto spolky provozují prostory, do nichž je přístup veřejnosti omezen a v nichž jsou provozovány nelicencované technické hry. KPMG (2016) s odkazem na informace v médiích uvádí, že v takovýchto provozovnách jsou místnosti, kam je vstup povolen pouze s průkazem člena spolku. Tento průkaz může být z praktických důvodů ve formě čipové karty, aby bylo umožněno vstupovat do místnosti s nelegálními TH nezávisle na obsluze. U nelegálních TH může být informace, že jsou určeny pouze pro členy spolku. U místa pro vklad finančních prostředků do hry může být označení „dar sdružení".

Podle MF se černé herny provozované formou spolků objevují tam, kde byly dříve legálně provozovány hazardní hry, poté co jim bylo povolení na základě obecně závazné vyhlášky zrušeno. Technická zařízení v nich však nejsou povolena MF ani obcí a tyto spolky rovněž nemají udělenu licenci k provozování hazardních her. Provozovatelé hazardních her bez povolení se tak dopouštějí trestného činu.[70] Do prostor spolků bývá odepírán vstup kontrolním orgánům. Proti spolkům provozujícím nelegálně hazard byly podány desítky trestních oznámení. Podle tiskových zpráv Policie ČR byly takové spolky odhaleny na území Ústeckého, Jihočeského a Plzeňského kraje i Prahy.

Z minulosti jsou známy příklady sdružení Život je hrou a Hraví dospělí, která provozovala v několika městech ČR herny s nepovolenými TH.[71] Na činnost sdružení Život je hrou byl zaměřen rozsáhlý policejní zásah v květnu 2013, při kterém bylo zabaveno téměř 300 přístrojů.[72] Na konci května 2016 bylo sdružení Život je hrou zrušeno rozhodnutím Městského soudu v Praze, verdikt nebyl ještě pravomocný, předseda spolku se odvolal.[73]

Podle KPMG (2016) spolky v minulosti argumentovaly, že jejich činnost není podnikáním, ale pouze zábavou s tím, že podle § 217 aktuálně platného zákona 89/2012 Sb., občanského zákoníku, může být hlavní činností spolku uspokojování zájmů. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost však hlavní činností spolku být nemůže.

Sdružení provozovatelů centrálních loterních systémů (SPELOS) v r. 2015 pokračovalo v provozování internetových stránek Mapy nelegálního hazardu, na kterých 27. 4. 2016 uvádělo informaci o 402 místech, kde byly nelegálně provozovány technické hry – obrázek 6-3.[74] Podle KPMG (2016) jsou data, z níž mapa vychází, postupně doplňována, ale informace o již identifikovaných místech

[68] Podle tzv. daňové kobry, společného týmu Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, Generálního finančního ředitelství a Generálního ředitelství cel, který bojuje proti daňovým únikům a daňové kriminalitě, a to především v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně; http://www.danovakobra.cz/ [2014-04-28].

[69] http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-sobotka-lepsi-koordinace-statnich-organu-pomuze-v-boji-proti-kvizomatum-143321/ [2016-05-07]

[70] http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2015/mf-odhalilo-dalsi-nelegalni-herny-22103 [2016-04-27]

[71] http://www.osbrneni.cz/wp-content/uploads/2013/04/jak-se-zbavit-černých-heren.pdf [2014-02-05]

[72] http://byznys.lidovky.cz/policie-vtrhla-do-31-heren-v-cesku-odvezla-si-282-nelegalnich-automatu-1fi-/statni-pokladna.aspx?c=A130502_145836_statni-pokladna_spa [2016-04-28]

[73] http://zpravy.aktualne.cz/domaci/soud-zrusil-spolek-zivot-je-hrou-ktery-nelegalne-provozuje-v/r~91f200bc234511e6bff10025900fea04/ [2016-05-27]

[74] http://www.mapynelegalnihohazardu.eu/ [2016-04-28]

nejsou systematicky aktualizovány. Zdrojem informací o nelegálních TH byla podle KPMG v 57 % případů hlášení členů SPELOS, ve 42 % SFÚ a v 1 % šlo o anonymní hlášení prostřednictvím formuláře na stránkách Mapy nelegálního hazardu.

obrázek 6-3: Úvodní stránka internetového portálu Mapy nelegálního hazardu, který provozuje sdružení SPELOS

Zdroj: http://www.mapynelegalnihohazardu.eu/ [2016-04-28]

Na konci r. 2015 zřídilo MF e-mailovou adresu pro oznamování nelegálních heren (cerneherny@mfcr.cz). MF dále v r. 2016 připravilo pro obce metodiku, jak postupovat v případě zjištění výskytu nelegálního provozování TH, její zveřejnění plánuje MF do konce května 2016.

Některé obce se problematice nelegálních hazardních her věnovaly ve svých informačních materiálech. O žádosti MF, aby občané ohlašovali herny s nelegálně provozovanými TH, informovaly v období leden–duben 2016 např. Praha 2, Praha 4 a Praha 6 ve svých věstnících.[75] Praha 4 a Praha 6 otiskly mapy legálních heren poskytnuté MF – obrázek 6-4. Praha 2 uveřejnila seznam adres provozoven jak legálních, tak nelegálních TH.

[75] http://www.praha4.cz/file/Lw721/04-Tucnak-duben-2016.pdf [2016-04-28], http://www.sestka.cz/pdf/201601.pdf [2016-04-28], http://www.praha2.cz/file/VLm1/02npd-d.pdf [2016-04-28]

obrázek 6-4: Mapa legálního hazardu otištěná v novinách městské části Praha 6

Zdroj: http://www.sestka.cz/pdf/201601.pdf [2016-04-28]

Šimíková (2015) provedla 15 rozhovorů s bývalými a současnými hráči. Část z nich byla v kontaktu s léčebným programem Společnosti Podané ruce. Zjišťovala jejich postoj k úplnému zákazu hazardního hraní a názor na jeho dopady. Podle názoru respondentů budou i po zákazu TH stále dostupné v černých hernách. Šest respondentů uvedlo, že ví alespoň o 1 černé herně v Brně. Navíc odhadují, že jich bude přibývat. Hráči, jejichž hraní TH bylo spíše doplňkové ke sportovním sázkám, uvedli, že po zákazu hrát přestanou úplně. Další hráči se přesunou k on-line hrám nebo budou za hazardem dojíždět. Hráči, kteří hrají sice pravidelně, ale nevnímají žádné problémy s tím spojené, volí provozovny blízko svého bydliště, kde znají obsluhu, zatímco intenzivnější hráči hrají v provozovnách vzdálených od domova a snaží se udržet anonymitu.

Jihlava je jedno z větších měst, kde platí úplný zákaz provozování TH na území obce, a to od 1. 1. 2012. Do té doby měla Jihlava od r. 2008 dvě OZV, z nichž jedna zakazovala provozování TH v historické části města a druhá omezovala provozní dobu a platila na místech, která nespadala do památkové rezervace. V té době však MF povolovalo na území města TH v rozporu s obecní regulací. Počet přístrojů narostl v l. 2009–2010 až na 1400 ks (500 VHP a 900 VLT) v celkem 74 provozovnách, z toho bylo 42 heren. Tento neregulovaný nárůst byl rovněž důvodem pro následný celoplošný zákaz.

V průběhu r. 2014 a 2015 začalo MF v souladu s OZV rušit povolení na centrálně řízené TH a postupně se začaly objevovat nelegální kvízomaty. První se objevil v dubnu 2014 (město podalo podnět SFÚ a trestní oznámení Policii ČR), tento kvízomat byl však v provozu ještě v dubnu 2016. Další kvízomaty se začaly provozovat v říjnu 2015. V této době se rovněž začaly objevovat nelegální herny. V l. 2015–2016 podalo město Jihlava několik podnětů k zahájení šetření SFÚ a několik trestních oznámení Policii ČR.

Přesto bylo v polovině dubna 2016 v Jihlavě 10 provozoven s nelegálními TH – 8 na místě bývalých heren (z nichž 2 byly uzavřené kluby) a 2 restaurační zařízení (v nichž byly celkem 3 kvízomaty). Celkem bylo v Jihlavě v dubnu 2016 v provozu 47 kvízomatů a 9 VHP v uzavřené herně. V lednu 2016 byla v Jihlavě ještě jedna provozovna v podobě klubu pro členy, která však byla do dubna 2016 uzavřena.

Zdroj: Zpráva Magistrátu města Jihlavy o kontrolní činnosti související s provozováním hazardu v Jihlavě za prosinec 2015 až březen 2016 a doplňující informace z května 2016.

6.2.3.3 Nelicencované internetové hry

V ČR nadále existuje nabídka velkého množství on-line hazardních her bez povolení MF a běžná je rovněž reklama na ně. Na tuto skutečnost upozorňují rovněž v ČR licencovaní provozovatelé. Provozovatelé, kteří nemají v ČR licenci, mají konkurenční výhodu oproti provozovatelům s licencí v tom, že v ČR neplatí loterijní daň. Daňové úniky z nelicencovaného on-line hazardního hraní se podle odhadu MF pohybují kolem 1 mld. Kč ročně.[76] Rovněž se jejich prostřednictvím mohou čeští hráči dostat k typům hazardních her, které v ČR dosud nejsou povolovány on-line. Jede o on-line technické hry typu automaty, loterie či kasinové hry (např. ruleta). Řada zahraničních nelicencovaných provozovatelů přímo cílí na české hráče, zejména tím, že jejich stránky jsou v češtině, některé také grafickou a obrazovou složkou – obrázek 6-5.

obrázek 6-5: Česká verze internetových stránek společnosti bwin.com

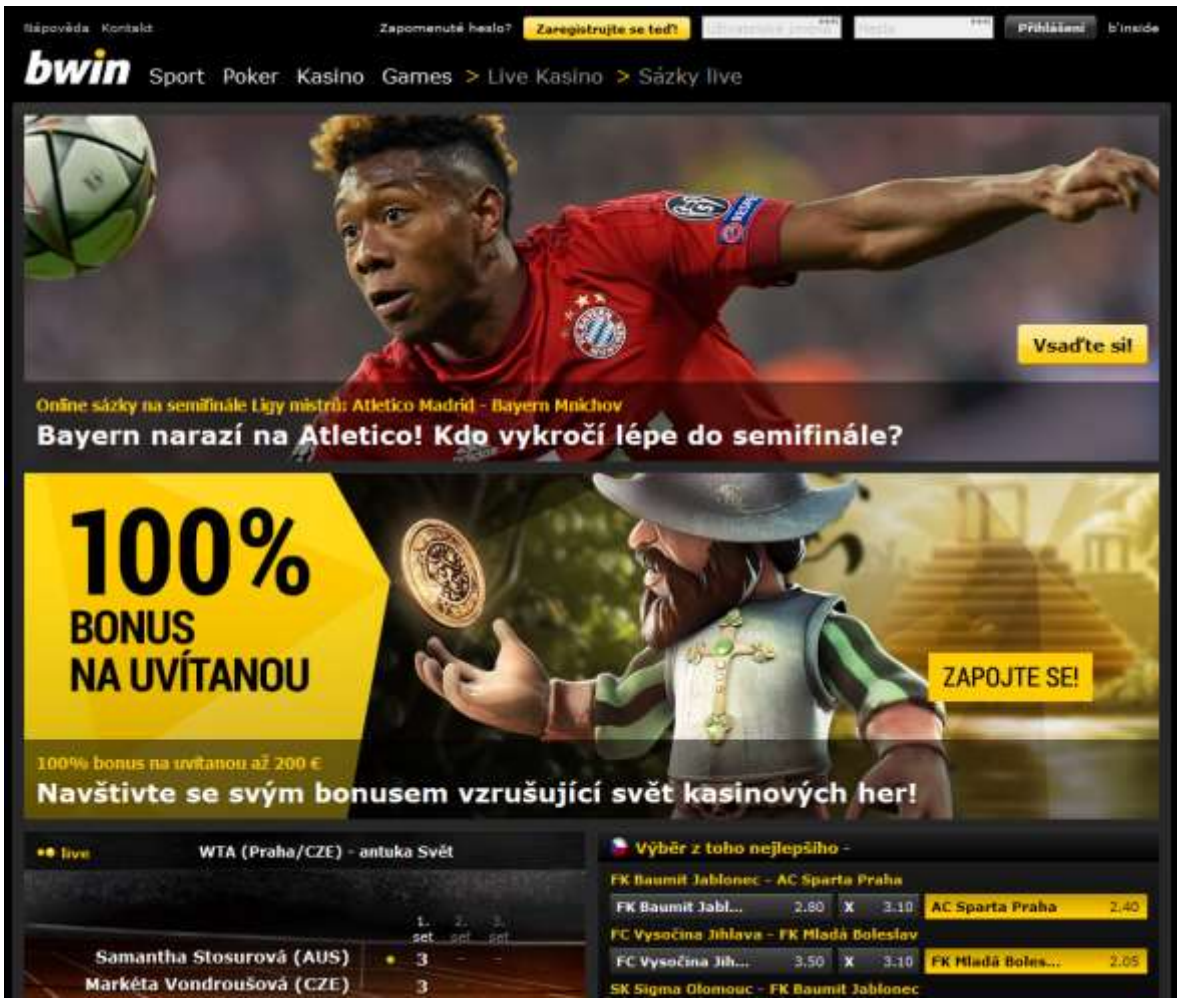

Zdroj: bwin.com/cs [2016-04-27]

Např. internetové stránky Bohemia Casino, jejichž provozovatel sídlí na Maltě, v květnu 2015 realizovaly kampaň s motivy ledního hokeje (v souvislosti s Mistrovstvím světa v ledním hokeji, které probíhalo v Praze) – viz VZ 2014 – a v kampani v květnu 2016 cílila na „typického" Čecha v jeho „oblíbeném" prostředí, kterým je podle provozovatele hospoda – obrázek 6-6.

[76] http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2016/myty-o-blokaci-nelegalniho-hazardu-24561 [2016-04-27]

obrázek 6-6: Ilustrace z titulní strany jednoho z on-line kasin, jež nemají licenci pro provozování hazardních her v ČR

Zdroj: https://www.bohemiacasino.com/ [2016-05-19]

Jako řešení nelegální nabídky hazardních her na internetu prosazovali licencovaní provozovatelé (Sazka a APKURS) zavedení kombinace vzájemně se doplňujících opatření – zákaz reklamy na nelegální provozovatele, blokování stránek a blokování plateb (všech finančních transakcí z webových stránek nelegálních provozovatelů nebo na tyto stránky) – viz VZ 2014. Tato opatření jsou obsažena v novém zákonu o hazardních hrách, který byl schválen Poslaneckou sněmovnou – blíže viz kapitolu Legislativní rámec a regulace hazardního hraní na národní úrovni, str. 15.

Proti ustanovením týkajícím se blokování internetových stránek protestovali zejména poskytovatelé internetového připojení, kteří před projednáváním návrhu zákona Senátem v květnu 2016 zahájili iniciativu Přichází cenzor. Poukazují zejména na možnost cenzury výkonnou mocí („úředníky ministerstva financí") a praktickou nemožností blokování v praxi – obrázek 6-7.

obrázek 6-7: Domovská stránka webu iniciativy „Přichází cenzor"

Zdroj: https://www.prichazicenzor.cz/ [2016-05-23]

Nepovolené provozování internetového hazardu bylo SFÚ v r. 2014 zjištěno na více než 1000 internetových stránkách. Monitorována byla rovněž reklama na nepovolený hazard a zjištěné případy byly předávány příslušným krajským živnostenským úřadům.

Ve studii Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 tvořily v ČR licencované on-line stránky 60 % a v ČR nelicencované stránky 40 % všech respondenty uvedených stránek s nabídkou hazardních her, které

se podařilo dohledat.[77] Z licencovaných stránek byly nejčastěji uvedeny iFortuna.cz a Tipsport.cz, ze zahraničních Pokerstars a bwin.com – tabulka 6-6.

tabulka 6-6: Navštěvované stránky s nabídkou on-line hazardních her (všechny stránky uvedené respondenty studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015, jejichž existenci se podařilo dohledat)

Název internetových stránek	Počet	Podíl (%)
V ČR licencované stránky		
iFortuna.cz	43	22,2
Tipsport.cz	40	20,6
Chance.cz	18	9,3
Sazkabet.cz	10	5,2
Synottip.cz	3	1,5
Kajot.cz	2	1,0
Victoriatip.cz	1	0,5
Celkem mezisoučet	**117**	**60,3**
V ČR nelicencované stránky		
Pokerstars.com	20	10,3
Bwin.com	15	7,7
Bet365.com	8	4,1
Gametwist.com	4	2,1
Unibet.com	4	2,1
Bohemiacasino.com	3	1,5
Sportingbet.com	2	1,0
Sazej.com	2	1,0
Facebook.com	2	1,0
Bet-at-home.com	2	1,0
Superhry.cz	1	0,5
Sunmaker.com	1	0,5
Stargames.com	1	0,5
RoyalPanda.com	1	0,5
Pinnaclesports.com	1	0,5
Panda games	1	0,5
icasina.com	1	0,5
Hrajzdarma.cz	1	0,5
FullTilt.com	1	0,5
Eurocasino.com	1	0,5
Daytona	1	0,5
Blackjackonline.cz	1	0,5
Betway.com	1	0,5
Betfair.com	1	0,5
1001hry.cz	1	0,5
Celkem mezisoučet	**77**	**39,7**
Celkem	**194**	**100,0**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

6.2.4 Ovlivňování výsledků a průběhu sportovních zápasů

Ovlivňování a manipulace s výsledky sportovních utkání se označuje jako *match fixing* a vztahuje se na všechny způsoby ovlivňování průběhu nebo výsledku sportovních událostí. Motivem takového úmyslného jednání je úplné nebo částečné odstranění nepředvídatelné povahy sportovních soutěží

[77] Respondenty bylo uvedeno 10 stránek, které se nepodařilo dohledat – buď byl uvedený název zkomolený, a tudíž nedohledatelný (např. Big Win nebo bet-art) nebo natolik obecný (poker, jokey, automaty-ruleta apod.), že nebylo jasné, o jaké stránky jde – lze předpokládat, že šlo spíše o zahraniční nelicencované stránky, a tudíž podíl hraní na nelicencovaných stránkách mohl být ve skutečnosti mírně vyšší.

a získání neoprávněné výhody pro sebe nebo pro jiného. *Match fixing* poškozuje integritu sportu a sportovní etiku a ohrožuje bezpečnost a důvěryhodnost sázkového trhu.

Tento jev s mezinárodním přesahem je zaznamenáván v ČR stále výrazněji. Z porušování zákona profituje zejména mezinárodně organizovaný zločin, který *match fixing* využívá k praní špinavých peněz a výnosy z *match fixingu* využívá k financování dalších kriminálních aktivit, jako je např. obchod s lidmi, obchod se zbraněmi a s drogami.[78]

Riziko *match fixingu* roste s rozvojem on-line sázení na sportovní události v posledních letech. Za růstem případů *match fixingu* stojí také významné zvýšení počtu jevů, na které se dá v průběhu sportovní události vsadit (tzv. *microbets*), jako je červená karta nebo penalta ve fotbalovém zápase nebo úspěšnost podání při tenisu. Organizovaný zločin cílí také na sporty, kde o výsledku rozhoduje subjektivní hodnocení, a na mladistvé aktéry sportovních utkání, kteří jsou vůči korupčním tlakům zranitelnější. Některé státy EU přijaly zákonné nebo podzákonné normy, které umožňují národnímu regulačnímu orgánu omezit škálu vypsaných sázkových příležitostí, a některé státy zakazují sázky na určitý druh zápasů nebo druh sportu vůbec[79] (T.M.C. Asser Instituut a Asser International Sports Law Centre, 2014).

Autonomní sportovní prostředí hraje důležitou roli při prevenci *match fixingu*. Česká unie sportu (ČUS) připravila Akční plán boje proti ovlivňování sportovních soutěží v České republice pro období 2015–2016, ten však nebyl přijat. V r. 2014 byl přijat Akční plán boje s korupcí na r. 2015.[80] Jedním z úkolů tohoto akčního plánu bylo připravit sektorovou analýzu zaměřenou na problematiku manipulace s výsledky zápasů a s tím související korupcí ve sportovním prostředí a realizovat z ní vyplývající opatření; tento úkol se v r. 2015 nepodařilo splnit a byl zahrnut do akčního plánu na r. 2016.[81]

Kromě *match fixingu* patří k hlavním oblastem korupce ve sportu, zpronevěra nebo zneužívání fondů určených na sportovní účely, korupce v souvislosti s pořádáním sportovních událostí, korupce při falšování sportovních výsledků, korupce při přestupech hráčů a korupce při volbách do orgánů sportovních institucí (Komín, 2014).

Problematika *match fixingu* je projednávána také na mezinárodní úrovni. Významným dokumentem v boji proti této nelegální činnosti je Úmluva Rady Evropy o boji proti manipulaci sportovních soutěží, jejíž finální podoba byla schválena v červenci 2014 Výborem ministrů Rady Evropy.[82] Cílem této úmluvy je posílit prevenci, odhalování a trestání manipulace se sportovními soutěžemi a připravit podmínky pro systematické uplatňování opatření proti *match fixingu* přijatých sportovními organizacemi, provozovateli sportovních sázek a orgány veřejné moci. Jednou ze stran úmluvy je také EU. Úmluva byla projednána v rámci vnějšího připomínkového řízení v ČR, za ČR nebyla dosud ratifikována.[83]

Prevence *match fixingu* u sportovních svazů je v ČR spíše ojedinělá. V říjnu 2015 zahájil Český svaz ledního hokeje ve spolupráci s Transparency International ČR a občanskou iniciativou Loveckorupcniku.cz kampaň s názvem Zapískej, když vidíš faul. V jejím rámci vznikla telefonní linka

[78] Zdroj: Akční plán boje proti korupci 2015: http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/Akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2015.pdf [2015-04-30]

[79] Např. je zakázáno sázení na takové zápasy, jejichž účastníky jsou osoby mladší 18 let, protože mladiství jsou vůči korupčnímu tlaku zranitelnější. Dále není např. provozovatelům hazardních her povoleno vypsat sázkové příležitosti na sporty, v nichž jsou výkony sportovců hodnoceny porotou rozhodčích, jako jsou gymnastika nebo krasobruslení. Rovněž bývají zakázány *microbets*, které jsou často uzavírány jako live sázky v průběhu zápasu.

[80] http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/Akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2015.pdf [2016-05-23]

[81] http://www.mzv.cz/file/1797842/Akcni_plan_boje_s_korupci_na_rok_2016.pdf [2016-05-23]

[82] http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/CS/1-2015-84-CS-F1-1-ANNEX-1.PDF [2016-05-23]

[83] S ohledem na právo EU je k naplnění znění úmluvy nutný jednotný postup všech členských států EU, což může oddálit její účinnost.

a e-mailové adresy[84] pro příjem a prošetření podnětů týkajících se případného korupčního jednání v ledním hokeji – obrázek 6-8.

obrázek 6-8: Informační materiál ke kampani Českého svazu ledního hokeje „Zapískej, když vidíš faul"

Zdroj: https://www.transparency.cz/spoluprace-s-cslh-s-transparency-international-cr-a-iniciativou-loveckorupcniku-cz-se-rozsiruje-i-na-oblast-prevence/ [2016-05-24]

6.3 Kriminalita sekundárně související s hraním hazardních her

Data o sekundární kriminalitě související s hazardním hraním nejsou systematicky evidována v žádném statistickém přehledu institucí vymáhajících právo. Stručné shrnutí údajů dostupných z dřívějších studií je uvedeno v úvodu této kapitoly.

Podle výsledků studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2015a) se krádeže někdy dopustilo 46 % hráčů, podvodu 35,5 %, zpronevěry 33,2 %, drogové trestné činnosti 19,3 % a loupeže 8,5 % respondentů – tabulka 6-7. Kriminální činnost tvořila 8 % zdrojů příjmů v posledních 12 měsících před vstupem do léčby – blíže viz kapitolu Zadluženost ve studii Patologičtí hráči v léčbě, str. 90.

[84] hokej@transparency.cz, oznameni@loveckorupcniku.cz [201-04-30]

tabulka 6-7: Páchání vybraných druhů trestných činů někdy v minulosti v souboru studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015, v %

Druh trestné činnosti	Ano		Ne		Neví, bez odpovědi	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
Krádež	119	45,9	129	49,8	11	4,2
Podvod	92	35,5	154	59,5	13	5,0
Zpronevěra	86	33,2	163	62,9	10	3,9
Výroba a/nebo prodej drog	50	19,3	195	75,3	14	5,4
Loupež	22	8,5	223	86,1	14	5,4
Jiná kriminální činnost*	9	3,5	159	61,4	91	35,1

Pozn.: * Z jiných trestných činů byly uvedeny vydírání, vloupání, zabití, úvěrový podvod nebo jiná drogová trestná činnost.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Údaje o kriminalitě sekundárně související s hraním hazardních her jsou k dispozici také z informačního systému Probační a mediační služby (PMS). Cílovou skupinou PMS jsou (1) osoby odsouzené k alternativnímu trestu (obecně prospěšné práce, trest domácího vězení, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s uloženým dohledem, podmíněné propuštění s uloženým dohledem, trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a další instituty vč. jejich ekvivalentů podle zákona 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže), (2) pachatelé trestných činů, kterým bylo PMS zprostředkováno řešení konfliktu (např. zvážení uložení formy odklonu či podmíněně zastaveného trestního stíhání (§ 307 a § 308) nebo narovnání (§ 309) trestního zákona č. 40/2009 Sb.), (3) pachatelé trestných činů, kteří jsou na základě žádosti soudu posuzováni s ohledem na možnost uložení vybrané alternativní sankce či podmíněného propuštění (trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací atd.).

Za r. 2015 evidovala PMS 30 736 případů (spisů[85]), z toho v případě 49 osob (42 mužů a 7 žen) bylo v průběhu kontaktu s PMS zjištěno hraní hazardních her a/nebo bylo soudem uloženo omezení zdržet se hraní hazardních her podle § 48 odst. 4 písm. f) trestního zákoníku. Ve srovnání s předchozím rokem je to dvojnásobný počet. Vzhledem k prevalenci problémového hraní v obecné populaci (cca 1 %) a vzhledem k tomu, že míra problémového hraní mezi pachateli trestných činů je ještě vyšší, je vykazovaný podíl problémových hráčů mezi klienty PMS velmi pravděpodobně dlouhodobě značně podhlášen. Zdá se tedy, že pokud není hraní hazardních her předmětem soudem uloženého omezení, bývá mezi klienty PMS identifikováno velmi zřídka – tabulka 6-8.

tabulka 6-8: Počet klientů PMS, u kterých bylo zjištěno hraní hazardních her a kterým bylo uloženo zdržet se hraní hazardních her v l. 2010–2015

Rok	Počet případů	Zjištěno hraní hazardních her	Uloženo zdržet se hraní hazardních her
2010	25 821	0	3
2011	27 150	15	13
2012	31 129	9	20
2013	26 028	6	14
2014	31 524	6	18
2015	30 736	16	33

Zdroje: Mravčík et al. (2015f), Probační a mediační služba (2016)

Z hlediska charakteru trestné činnosti se problémoví hráči v evidenci PMS dopustili celkem 70 trestných činů, nejčastěji trestné činnosti proti majetku, které tvořily v r. 2015 více než 64 % trestné činnosti. Ostatní typy trestné činnosti nepřesáhly 10% hranici – tabulka 6-9. Mezi nejčastější trestné činy patřily trestný čin krádeže (§ 205) a podvodu (§ 209) – tabulka 6-9 a tabulka 6-10.

[85] Základní statistickou jednotkou vyhodnocení činnosti PMS je tzv. spis – blíže viz www.pmscr.cz/statistiky-2/.

tabulka 6-9: Trestná činnost klientů PMS, u kterých bylo zjištěno hraní hazardních her v rozdělení podle typu trestné činnosti v l. 2011–2015

Kategorie trestné činnosti	2011	2012	2013	2014	2015
Proti svobodě	6	10	5	9	7
Proti rodině a dětem	1	1	1	2	5
Proti majetku	13	13	15	15	45
Hospodářské	3	1	5	3	5
Obecně ohrožující	2	0	1	0	3
Proti životu a zdraví	0	1	1	1	2
Proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství	0	1	0	1	1
Proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti	0	3	1	1	0
Proti pořádku ve věcech veřejných	0	2	0	4	2
Celkem	**25**	**32**	**29**	**36**	**70**

Zdroje: Mravčík et al. (2015f), Probační a mediační služba (2016)

tabulka 6-10: Trestná činnost klientů PMS, u kterých bylo zjištěno hraní hazardních her v l. 2011–2015

Paragraf	Trestný čin	2011	2012	2013	2014	2015
§ 205	Krádež	4	7	7	4	21
§ 209	Podvod	4	2	5	3	8
§ 173	Loupež	5	9	4	7	7
§ 228	Poškození cizí věci	0	0	1	1	7
§ 234	Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	2	1	4	2	5
§ 206	Zpronevěra	2	3	2	5	4
§ 196	Zanedbání povinné výživy	1	0	1	1	3
§ 283	Nedovolená výroba jiné nakládání s OPL	1	0	1	0	3
§ 178	Porušování domovní svobody	1	0	1	1	2
§ 199	Týrání osoby žijící ve společném obydlí	0	0	0	1	2
§ 353	Nebezpečné vyhrožování					2
§ 145	Těžké ublížení na zdraví	0	0	0	1	1
§ 146	Ublížení na zdraví					1
§ 181	Poškození cizích práv	0	0	0	1	1
§ 211	Úvěrový podvod	3	0	0	0	1
§ 214	Podílnictví	0	1	0	1	1
§ 217	Legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti					1
§ 140	Vražda	0	1	1	0	0
§ 175	Vydírání	0	1	0	1	0
§ 180	Neoprávněné nakládání s osobními údaji	0	1	0	0	0
§ 185	Znásilnění	0	1	1	1	0
§ 186	Sexuální nátlak	0	1	0	0	0
§ 187	Pohlavní zneužití	0	1	0	0	0
§ 201	Ohrožování výchovy dítěte	0	1	0	0	0
§ 208	Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru	0	0	0	1	0
§ 235	Udávání padělaných a pozměněných peněz	1	0	0	0	0
§ 250	Manipulace s kurzem investičních nástrojů	0	0	1	1	0
§ 279	Nedovolené ozbrojování	1	0	0	0	0
§ 337	Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	0	2	0	2	0
Celkem		**25**	**32**	**29**	**36**	**70**

Zdroje: Mravčík et al. (2015f), Probační a mediační služba (2016)

7

7 Prevence problémového hráčství

7.1 Úvod

Williams et al. (2012b) opatření pro prevenci problémového hráčství dělí na (1) informační a vzdělávací aktivity a (2) regulační opatření. Mezi informačními a vzdělávacími aktivity dále rozlišují:

- intervence pro děti a mládež a školní preventivní programy,
- informační/osvětové kampaně cílící na širokou veřejnost,
- informační/poradenská centra v místě poskytování hazardu (Responsible Gambling Information Centres),
- informační kampaně a programy pro hráče a jejich blízké na téma pravděpodobnosti výhry, vyvracení hráčských omylů apod.,
- informační kampaně a programy pro hráče a jejich blízké se zaměřením na včasnou identifikaci problémového hráčství, zdroje pomoci apod.

Mezi aktivitami regulujícími dostupnost hazardního hraní Williams et al. (2012b) rozlišují:

- omezení obecné dostupnosti hazardu – omezení počtu provozoven hazardu, omezení škodlivějších forem hazardu, omezení počtu typů hazardních her, omezení hazardu na vyhrazené provozovny hazardu, omezení provozování hazardu na určené lokality, omezení provozní doby provozoven,
- omezení přístupnosti – zákaz hazardu mládeže nebo zvýšení zákonného věku pro hazard, omezení přístupu do provozoven na nerezidenty, vyloučení určité skupiny obyvatel z hazardního hraní či sebevyloučení,
- omezení či úprava způsobu poskytování hazardu – úprava strukturních charakteristik her, hráčské limity, zrušení věrnostních/bonusových karet nebo změna jejich parametrů, limity maximální prohry, vzdělávací programy o problémovém hráčství pro zaměstnance provozoven hazardu, automatická či povinná intervence u rizikových hráčů, omezení přístupu k penězům, omezení současného užívání alkoholu a tabáku, omezení reklamy, vzhled provozoven hazardu, zvýšení ceny hazardu, poskytování hazardu systémem státního monopolu.

Ariyabuddhiphongs (2013) dělí preventivní opatření v oblasti problémového hráčství podle časové posloupnosti na opatření *před, během* a *po* hraní hazardních her. Do skupiny intervencí *před* zahrnuje informační a preventivní kampaně cílené především na děti a mládež, ale rovněž na hráče s cílem korigovat hráčské omyly a ovlivnit postoje k hraní. Skupina *během* zahrnuje kromě změn strukturních charakteristik her rovněž varování (*pop-up messages*) v průběhu hry. Do skupiny *po* se řadí kromě prevence relapsu také řada opatření spojených s vyloučením ze hry.

Blaszczynski et al. (2014) se ve svém přehledu zaměřili na opatření v oblasti minimalizace škod, které jsou realizovány přímo na straně provozovatelů. Kromě opatření na straně provozovatelů rozlišují ještě opatření v oblasti nastavení her (strukturní charakteristiky) a opatření ze strany komunit. Minimalizaci škod přitom vnímají jako opatření zaměřená na problémy hráčů v oblasti zdraví a životní spokojenosti, vztahů s blízkými a v ekonomické oblasti, které jsou následkem překročení limitů dostupných finančních prostředků nebo volného času při hraní hazardních her. Opatření se dělí na (1) zprostředkující informace a povědomí o rizicích hazardních her, (2) podporující kontrolu hráčského chování, (3) omezující přístup k hazardním hrám a (4) opatření v oblasti zodpovědného marketingu.

- V první skupině *informačních programů* jsou opatření, která poskytují hráči informace o jeho vlastním hráčském chování v průběhu hry (celkovou výši sázek, proher, čase trvání hry) a dále informace o hrách (tj. o tom, jak hry fungují, o pravděpodobnosti výhry, mechanismech tvorby výsledku hry apod.). Do této skupiny patří také programy, ve kterých školený personál přichází do kontaktu s hráči (jako jsou informační centra zodpovědného hraní v kasinech apod.).
- Do druhé skupiny programů *podporujících kontrolu hráčského chování* je řazeno především nastavení limitů (času a peněz) v kombinaci s tzv. lhůtou *cooling-off*, tj. zpožděním v případě, kdy hráč požaduje zvýšení nastavení limitů, aby měl čas si změnu rozmyslet (vychladnout) a případně ji vzít zpět. Klíčové je také omezení přístupu k dodatečným zdrojům v situaci dohánění ztrát (k hotovosti nebo půjčkám).
- Ve třetí skupině opatření *omezujících přístup k hazardnímu hraní* jsou omezení věku pro hazardní hraní a sebevyloučení ze hry.

Regulační opatření a další informace týkající se charakteristik her a reklamy v ČR popisují kapitoly Regulace a politika v oblasti hazardních her (str. 13) a Trh s hazardními hrami (str. 29).

V ČR neexistuje celostátně koordinovaný program nebo systém prevence problémového hráčství v obecné nebo hráčské populaci, celková míra realizace preventivních opatření je nízká.

7.2 Prevence u dětí a mládeže

Prevence problémového hráčství u dětí a mládeže je v ČR součástí konceptu školské prevence rizikového chování a tedy také součástí Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.[86] Nástrojem zajištění kvality primárně-preventivních aktivit je tzv. certifikační proces programů prevence rizikového chování – blíže viz VZ 2014. Ke konci května 2016 byla certifikace udělena 84 programům 52 organizací.[87]

Z dostupných údajů vyplývá, že existující (certifikované) preventivní programy v oblasti školské prevence v ČR se problematiky hraní hazardních her dotýkají spíše okrajově, a to především v souvislosti s nadměrným trávením času na internetu či sociálních sítích. Samostatnému tématu se preventivní programy nevěnují zejména z důvodů absence poptávky ze strany škol, ale také neexistence metodiky v této oblasti – blíže viz VZ 2014.

V dubnu 2015 představila Společnost Podané ruce program prevence problémového hráčství s názvem *Hra na hraně*. Konkrétními cíli tohoto vzdělávacího programu pro děti a mládež je zvýšit jejich informovanost o rizicích problémového hráčství a posílit schopnost odpovědného rozhodování (Společnost Podané ruce, 2016a). Klíčovým konceptem je tzv. inteligentní hráčství, tj. rozumné a informované podstupování rizik. Program využívá multimediální a interaktivní prvky a zahrnuje 6 na sebe navazujících lekcí po 45 minutách se zaměřením na následující oblasti:

- Pravděpodobnost výhry a z toho vyplývající výhoda na straně herny (*house edge*).
- Identifikace příčin, rizikových faktorů a příznaků problémového hráčství.
- Principy hazardních her, důraz na seznámení se s herním plánem.
- Posilování kompetencí v oblasti správného rozhodování a řešení problémů.
- Zvyšování dovedností v oblasti správného rozhodování a řešení problémů.
- Udržení získaných znalostí a dovedností (lekce následuje po několikatýdenní pauze).

Metodická publikace *Hra na hraně*, v originále *Stacked deck* – blíže viz Mravčík et al. (2015f) – byla v době uzávěrky této zprávy přeložena do češtiny, obsah byl adaptován na české prostředí a probíhaly přípravy vydání. Preventivní program *Hra na hraně* je určen především pro realizaci na základních školách (7.–9. třída). V r. 2015 byl realizován pilotní kurz jak pro lektory primárně

[86] http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny [2016-04-23]
[87] http://www.nuv.cz/modules/catalog/index.php?h=product&a=index&id_catalog=15 [2016-05-24]

preventivních programů pro školy, tak pro lektory nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM) a bylo sestaveno curriculum vzdělávacího kurzu. Pro obě tyto cílové skupiny je v r. 2016 plánován společný dvoudenní kurz (16 vyučovacích hodin); kurz se bude ucházet o akreditaci MPSV a MŠMT. V r. 2016 budou realizovány pilotní kurzy na základních školách v olomouckém a brněnském regionu a v NZDM v Brně, Olomouci a Blansku (Boxan, 2016).

7.3 Preventivní aktivity realizované na straně provozovatelů hazardních her

Ze studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2015a) vyplynulo, že pouze 15,4 % hráčů byla někdy nabídnuta možnost omezit své hraní prostřednictvím nastavení limitů hry a stejnému podílu byla někdy nabídnuta možnost nechat se vyloučit z možnosti hrát. Nízký podíl nabídky omezujících opatření je zejména u technických her. Vyšší podíl hráčů, kterým byla nabídnuta první nebo druhá možnost, je mezi hráči on-line her, zejména mezi hráči on-line kurzových sázek. Ale např. mezi hráči, jejichž primární problémovou hrou byly live sázky, bylo pouze 25 % těch, kterým byla někdy nabídnuta možnost sebeomezení, a 40 % těch, kterým bylo nabídnuto sebevyloučení – graf 7-1.

graf 7-1: Podíl problémových hráčů v léčbě, kterým byla někdy provozovatelem nabídnuta možnost nastavení limitů a vyloučení ze hry, podle primární problémové hry

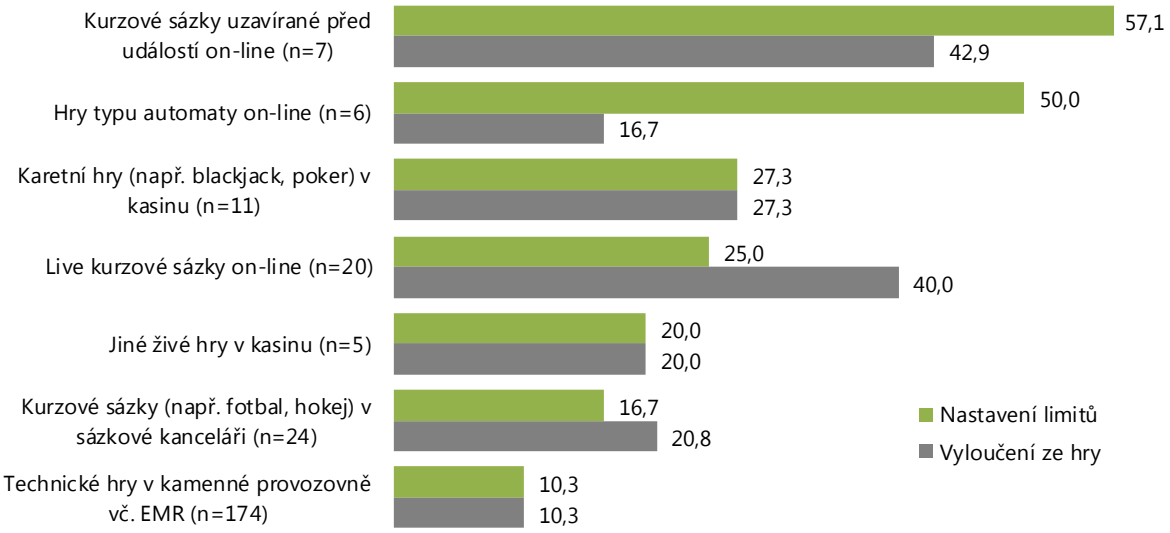

Pozn.: Jsou uvedeny pouze kategorie her, u nich počet hráčů, kteří s nimi měli hlavní problém, dosáhl 5 a více. Není možno určit, zda nabídka omezení či vyloučení přišla od provozovatelů primární či jiné problémové hry.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

V r. 2015 aktualizovala společnost SYNOT TIP informaci k tzv. zodpovědnému hraní umístěnou na VLT a dalších technických hrách s obrazovkou, které provozuje. Informace obsahuje popis principů tzv. zodpovědného hraní, výzvu k jejich dodržování a nestandardizovaný test problémového hráčství, který obsahuje 5 položek – obrázek 7-1. Při pozitivní odpovědi již na jednu otázku je hráči doporučeno požádat o odbornou pomoc. Na vyhodnocení testu navazuje odkaz na telefonní číslo linky s nepřetržitým provozem Centra krizové intervence Psychiatrické nemocnice v Praze 8 – Bohnicích (Mikoška, 2016).

obrázek 7-1: Informace o tzv. zodpovědném hraní zobrazované na monitorech technických herních zařízení (např. VLT) společnosti SYNOT TIP v r. 2015

Zdroj: SYNOT TIP (2016)

V r. 2015 připravila Asociace provozovatelů kurzových sázek (APKURS)[88] projekt prevence rizik sázení mladistvých pod názvem Rubikon 2. Podobný projekt s názvem Rubikon realizovala APKURS v l. 2009–2011, zapojeno do něj bylo 102 škol a 35 000 žáků (Herman, 2016). Cílová skupina projektu jsou žáci a studenti ve věku 12–16 let. Autorem a realizátorem projektu je o. s. Aisis.[89] Záměrem projektu Rubikon 2 je vytvořit ucelený systém dlouhodobé práce se školami, pedagogy a žáky v oblasti specifické primární prevence zaměřené na prevenci sázení. Projekt má 3 hlavní cíle: (1) upozornit vybrané cílové skupiny na problematiku zákazu přístupu nezletilých k sázení, (2) zvýšit právní povědomí dětí a mládeže a (3) rozvíjet rozhodovací a komunikační kompetence dětí a mládeže a jejich schopnosti rozpoznat rizika a umět je odmítnout. Jako dlouhodobý cíl si projekt klade vytvořit nástroj selektivní primární prevence pro práci se žáky, u kterých jsou přítomny rizikové faktory pro vznik rizikového chování. V r. 2016 proběhne pilotní realizace částí projektu.

V r. 2015 realizovala Sazka aktivity směrem k preventivním opatřením ke snížení rizika vzniku problémového hráčství spočívající ve vzdělávání zaměstnanců, obchodních zástupců, obchodních partnerů a prodejců v oblasti tzv. odpovědného hraní a zvyšování jejich kvalifikace v této oblasti. Školicí programy pro zaměstnance a partnery mají klást důraz na dodržování zákazu účasti osob mladších 18 let, dostupnost herního plánu, nenabádání hráčů k zadlužení při hře hazardních her a k nadměrnému hraní, zákaz klamavé reklamy a poskytnutí kontaktu na pomáhající služby (Růžičková, 2016).

7.4 Další preventivní a informační aktivity

V r. 2015 realizovala Společnost Podané ruce pilotní program pro pracovníky herního průmyslu v oblasti prevence patologického hráčství zaměřený na včasnou identifikaci a intervenci (Společnost Podané ruce, 2016b). V rámci projektu byl vytvořen vzdělávací kurz pro pracovníky herního

[88] www.apkurs.cz [2016-05-18]; členy APKURS jsou: Fortuna, Chance a Tipsport
[89] www.aisis.cz [2016-05-18]

průmyslu, jehož cílem je zvyšovat jejich informovanost, znalosti a dovednosti v oblasti krátkých intervencí pro problémové hráče v herním prostředí. V rámci projektu byly vytvořeny informační materiály pro účastníky kurzu a pro hazardní hráče (brožura, databáze kontaktů na pomáhající služby podle regionů).

Na projektu spolupracuje společnost SYNOT TIP. Pilotních kurzů se účastnili zaměstnanci provozoven v Uherském Hradišti, Uherském Brodu, Zlíně a Kunovicích na pozicích barman/ka, provozní, technická podpora a regionální manažer. Po evaluaci pilotních kurzů byl revidován vzdělávací plán a informační materiály.

Z pilotního testování vyplynulo, že možnosti aktivně oslovit hráče a předat jim informační materiály jsou ze strany personálu značně omezené. Kontakt personálu se zákazníkem je většinou minimální, ve větších provozovnách si zákazníci přivolávají obsluhu tlačítkem na terminálu. Účastníci pilotních kurzů uvedli, že se téměř nesetkali s výrazným projevem problémového hráčství, avšak připustili, že změnu hráčského chování zaznamenat mohou, zejména jde-li o pravidelného klienta provozovny. Účastníci pilotního kurzu vyhodnotili jako užitečné vzdělávání v oblasti krátkých intervencí, a to zejména těch zaměstnanců provozoven, kteří jsou s hráči v nejužším kontaktu (např. zaměstnanci bezpečnostních agentur, obsluha na baru nebo pracovníci, kteří vyplácejí výhry). Kromě krátkých intervencí bylo doporučeno umístit informační materiály do provozoven jednak na místa, která umožňují diskrétní distribuci (u terminálů, u toalet), jednak na místa frekventovaná, která umožňují aktivní nabídku těchto materiálů zaměstnanci provozovny (např. u baru). Nabídku informačních materiálů lze ve spolupráci s provozovatelem spojit s poskytováním informací o tzv. zodpovědném hraní, které se zobrazí na terminálech technických her.

Dlouhodobým cílem projektu je zavedení dobrovolné certifikace provozoven splňujících standardy pro tzv. bezpečné hraní a snižování rizika problémového hraní zákazníků, jako jsou limity časové i finanční pro sázky, proškolený personál, dostupné informace o bezpečném hraní pro zákazníky, informační servis, identifikace změn v hráčském chování, eliminace agresivní reklamy apod. (Společnost Podané ruce, 2016b).

8

8 Léčba a další odborné služby

8.1 Úvod

Problémové hráčství je poměrně úspěšně léčitelné, ke zlepšení dochází u 70–85 % problémových hráčů v horizontu 12 měsíců a v dlouhodobém horizontu vykazuje významné zlepšení polovina problémových hráčů. Dominantní přístup k léčbě je kognitivně-behaviorální intervence, dobré výsledky vykazují rovněž např. systemická terapie, psychodynamické přístupy, ale také např. krátká intervence nebo programy typu *mindfulness*.[90] Pokud jde o farmakologickou léčbu, v přehledu randomizovaných kontrolovaných studií se v léčbě patologického hráčství a snížení bažení a rizika relapsu ukázala účinnost naltrexonu, stabilizátorů nálady (např. karbamazepinu a topiramátu) nebo antidepresiv typu inhibitorů zpětného vychytávání serotoninu.

Důležitý prvek v systému léčby a resocializace problémových hráčů představují svépomocné skupiny (Anonymní gambleři), ale také další svépomocné intervence (svépomocné manuály, informační materiály, audio a videonahrávky atd.). Různé svépomocné intervence rovněž pomáhají hráčům překonat bariéry a vstoupit do kontaktu s pomáhajícími službami.

Vzhledem k vysokému výskytu psychiatrické komorbidity u patologického hráčství (nejčastěji poruchy spojené s užíváním návykových látek a závislostí, afektivní a úzkostné poruchy) je často nutná také léčba duálních diagnóz. Velmi časté jsou u patologických hráčů sebevražedné představy, tendence a pokusy, což je rovněž potřeba zohlednit v léčbě (Mravčík et al., 2015e).

Často se u patologických hráčů vyskytují také psychosomatické poruchy a patologické hráčství může komplikovat klinický obraz různých akutních nebo chronických onemocnění nebo může být příčinou somatoformních potíží[91].

I přes negativní dopady spojené s patologickým hráčstvím je však podíl osob v léčbě nízký. Vstup do léčby je komplikován řadou faktorů, jako jsou odhodlání řešit problém bez odborné pomoci, pocity studu, rozpaků či obavy ze společenské stigmatizace, popírání problému, spoléhání se na druhé při řešení problémů, nedostatek informací o možnosti léčby a o praktických otázkách léčby.

Z analýz provedených do r. 2014 vyplývalo, že v ČR je 10–20 léčebných a poradenských zařízení specializovaných na poskytování služeb problémovým hráčům a v l. 2012–2014 se dostupnost služeb pro problémové hráče nezvýšila. Péče je poskytována zejména v adiktologických a psychiatrických zařízeních. Mezi významné služby pro patologické hráče patří dluhové a finanční poradenství, jehož dostupnost či intenzita je však v adiktologických službách nízká. Nabídka odborné pomoci prostřednictvím telefonu nebo internetu byla v ČR rovněž dosud velmi nízká až nulová, svépomocné aktivity byly výjimečné. Přehled informací o účinnosti léčebných intervencí zaměřených na problémové hráčství a o bariérách a faktorech podává článek publikovaný ve speciálním čísle Adiktologie, který se rovněž zabývá popisem sítě služeb pro problémové hráče v ČR (Mravčík et al., 2015d).

[90] nemá ustálený český překlad; je překládáno jako bdělost, všímavost, uvědomění, plné vědomí
[91] tj. tělesných příznaků a potíží, které mají psychický původ

Kazuistika

*Petr, 44 let, vyhledal pomoc po roce a půl on-line kurzového live sázení na sport. Nejintenzivněji hrál v posledních 5 měsících, kdy prohrál většinu peněz (výplaty, rodinné úspory), byl zadlužen ve výši 100 000 Kč. V posledním období před vyhledáním pomoci hrál velmi intenzivně, 8–15 hodin denně, a to v průběhu pracovní doby i přes noc. Při hře více riskoval, aby dohnal ztráty (*loss chasing*). On-line sázení se stalo hlavní náplní jeho času. Upřednostňoval live sázky, protože informace o výhře/prohře následovaly v krátkém časovém horizontu. On-line sázení zvolil kvůli snadné dostupnosti a zároveň kvůli lepší možnosti tajit své hazardní chování před blízkými osobami.*

*Zpětně si uvědomil, že začal hrát ve chvíli, kdy se objevily problémy v rodině, zejména v partnerském vztahu, a prohloubily se onemocněním manželky. Sázení pro Petra znamenalo únik před nutností být s problémy konfrontován, zároveň pro něj představovalo velkou dávku vzrušení a adrenalinu. Hazardní hraní se stalo jeho zvládacím mechanismem a lékem na jeho situaci. Iluze kontroly se projevovala jednak přesvědčením, že sázení je možnost získání peněz, jednak vědomím vlastních schopností (*self-efficacy*).*

Po první léčbě kompenzoval hazardní hraní aktivní cyklistikou. Sport jako náhradní aktivita se v léčbě problémových hráčů osvědčuje. Pracoval méně než před léčbou, avšak stále až 240 hodin měsíčně. Prioritou bylo splatit dluhy. Vysoké pracovní nasazení je pro problémové hráče typické, ale rizikové. Měl podporu rodiny, jak manželky, tak dospělých dětí.

Petr se rozhodl účastnit skupinové terapie, účast trvala 2 měsíce. Po 4 měsících vyhledal pomoc znovu kvůli relapsu a následnému zvýšení dluhu. Na společné sezení přišel s partnerkou. Cílem bylo obnovení důvěry ve vztahu a zvládnutí situace. Partneři se rozhodli pro individuální konzultace. Pro Petra byla hlavním tématem jeho spiritualita a otázka, zda je mu vztah oporou či nikoli. Hazardní hraní považoval za vedlejší problém, pociťoval pouze potřebu držet ho pod kontrolou. Rozhodl se, že v terapii nebude pokračovat, a to ani v párové. Jeho manželka pociťovala jako nejpalčivější to, že by se o Petrově hraní dozvědělo okolí.

Terapeutický tým zpětně vyhodnotil, že by bylo pravděpodobně vhodnější před vstupem do skupiny pracovat s Petrem individuálně. Petr se domníval, že stačí, když přestane hrát a co nejdříve splatí dluhy. Petr v podstatě zachoval předchozí způsob života, svůj čas pouze místo do sázení investoval do práce, aby splatil své dluhy co nejdříve. Toto není u problémových hazardních hráčů neobvyklé. Je to však velmi nestabilní řešení, které vede často k relapsu jako u Petra. Jako efektivnější se ukazuje, když hráč své chování zásadně změní, ne pouze nahradí jiným stresem, útěkem apod. Potom teprve je možné klienta připravit na zvládání rizikových situací (např. bažení). Skupinová terapie je vhodný způsob, jak podpořit klienta v nastartovaném léčebném procesu, nenabízí však možnosti, které má terapie individuální a rodinná. Při skupinové terapii se stává, že jsou skrývány např. rodinné problémy ať vědomě či nevědomě. Při první léčbě tedy měla být u Petra zvolena spíše rodinná terapie.

Zdroj: Licehammerová (2016a), redakčně kráceno

8.2 Typy služeb poskytovaných problémovým hráčům

8.2.1 Psychiatrická péče

V ČR bylo v l. 2004–2013 v psychiatrických ambulancích ročně léčeno přibližně 1300–1400 pacientů s diagnózou F63.0 (patologické hráčství), což tvoří přibližně 0,25 % pacientů v psychiatrických ambulancích celkem (ÚZIS ČR, 2016). V r. 2013 bylo léčeno celkem 1429 pacientů v 294 ambulancích oboru psychiatrie – blíže viz Mravčík et al. (2015f). Údaje z ročních výkazů

psychiatrických ambulancí za r. 2014 nejsou k dispozici vzhledem k probíhajícím změnám Národního zdravotního informačního systému.

Počet hospitalizací s diagnózou F63.0 v psychiatrických léčebnách a na psychiatrických odděleních dosahoval ve sledovaném období 2004–2014[92] průměrně 500–550 hospitalizací ročně, většinu opět tvořili muži (v celém období 91 %). Dlouhodobě však roste podíl žen v léčbě z 5–6 % před r. 2008 na 13 % v r. 2014. V r. 2014 bylo pro patologické hráčství hospitalizováno 555 pacientů – graf 8-1. Nejvyšší počet pacientů na 100 tis. obyvatel byl v r. 2014 hlášen v krajích Moravskoslezském, Karlovarském a v Praze – graf 8-2.

graf 8-1: Vývoj počtu hospitalizací pro dg. F63.0 v l. 2004–2014 podle pohlaví

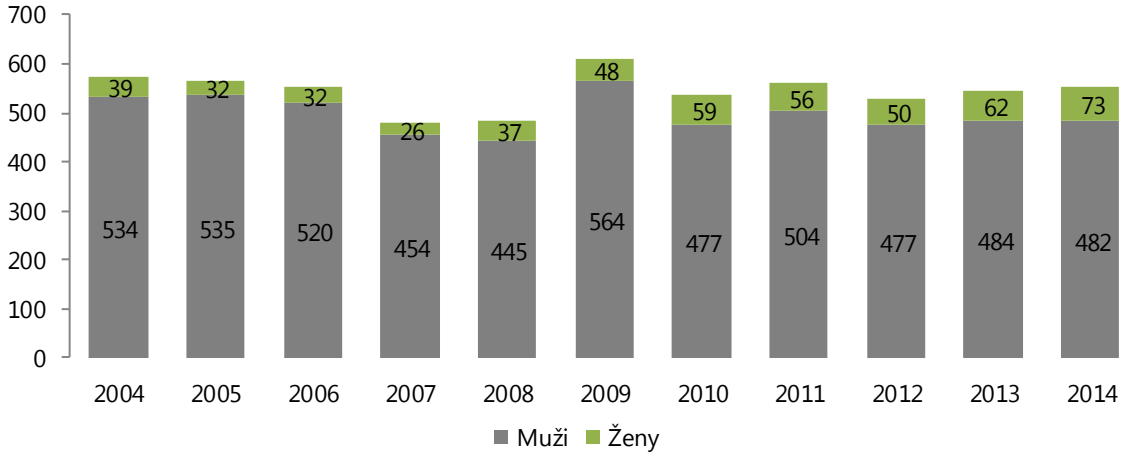

Zdroj: ÚZIS ČR (2016)

graf 8-2: Počet hospitalizací pro dg. F63.0 v r. 2014 podle kraje bydliště pacienta, na 100 tis. obyvatel

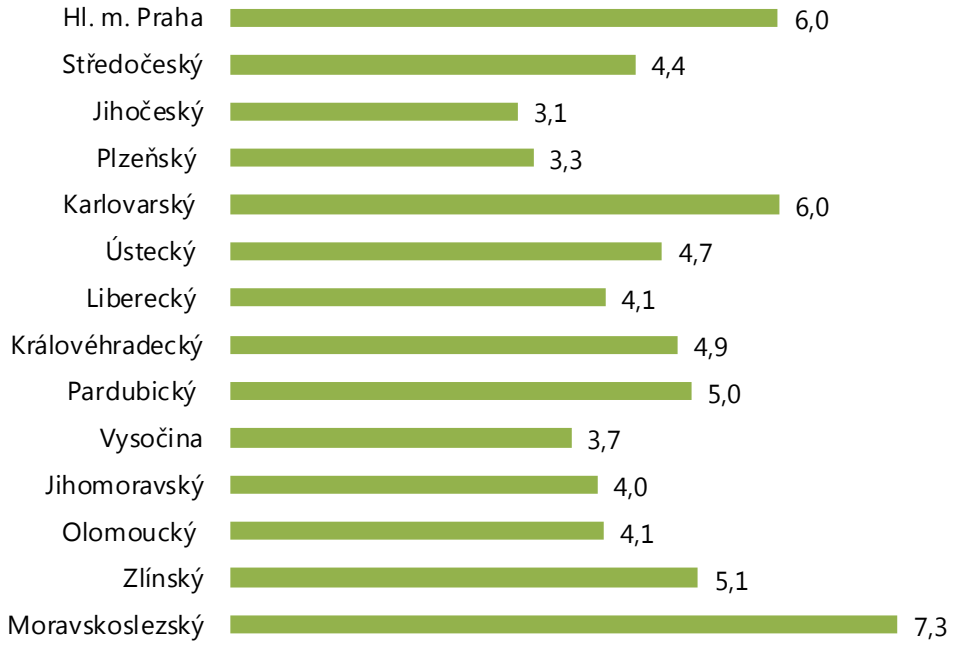

Zdroj: ÚZIS ČR (2016)

Karlovarský kraj vykazuje dlouhodobě nadprůměrný výskyt problémových hráčů v léčbě, ale jak u ambulantní léčby, tak u hospitalizací je potřeba rozdíly mezi kraji nebo změny v jednom kraji hodnotit opatrně, neboť absolutní počet případů v jednotlivých krajích a letech je nízký.

[92] Informace o počtu hospitalizací jsou k dispozici s ročním zpožděním.

8.2.2 Služby podporované v dotačním řízení RVKPP

Data o službách pro patologické hráče jsou k dispozici ze závěrečných zpráv projektů podpořených v dotačním řízení RVKPP a od r. 2013 také z dotačního řízení RVKPP podporujícího specificky služby poskytované patologickým hráčům (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2016b).

Celkem bylo v r. 2015 podpořeno 46 programů, z toho 18 cílících na problémové hráče. Služby byly poskytnuty 726 klientům – problémovým hráčům, z toho specializované programy, které vedou evidenci zvlášť pro problémové hráče (15 programů), vykázaly celkem 627 (86,4 %) klientů, z toho 505 klientů v poradenském nebo terapeutickém kontaktu a 122 klientů v rámci harm reduction. Celkově mezi klienty převažovali muži (89 %), průměrný věk klientů poklesl z 34,3 roku v r. 2014 na 31,8 roku v r. 2015. Většina klientů – problémových hráčů je hlášena z ambulantních poraden a kontaktních center – tabulka 8-1.

tabulka 8-1: Počet programů, které poskytly služby patologickým hráčům a byly podpořeny v dotačním řízení RVKPP v r. 2015, podle typu služby

Typ adiktologické služby	Počet programů		Počet klientů	
	2014	2015	2014	2015
Adiktologické služby ve vězení a postpenitenciární péče	3	3	11	17
Ambulantní léčba	18	15	601	452
Doléčovací péče	2	7	2	76
Kontaktní a poradenské služby	15	14	73	63
Terapeutická komunita	1	0	1	0
Terénní programy	3	7	5	118
Celkem	**42**	**46**	**693**	**726**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016b)

Programy zaměřené na problémové hráče poskytovaly zejména individuální i skupinové poradenství a psychoterapii hráčům, ale i blízkým osobám, dále poradenství před léčbou, prevenci relapsu a kognitivně-behaviorální terapii. Podpůrné skupiny jsou také nabízeny blízkým osobám hráčů. Dva programy byly zaměřeny na doléčování klientů po již absolvovaném léčebném programu.

Některé programy nabízely také možnost anonymního kontaktu, a to osobního, telefonického nebo prostřednictvím aplikací Skype, Facebook či e-mailu. Sociální sítě a internet jsou také hojně využívány k propagaci služby. Jeden program nabízel informace prostřednictvím terénních pracovníků v hernách a v jejich okolí (jak předcházet vzniku problému s hazardní hrou, jak rozpoznat problém s hazardní hrou, jaké jsou příznaky patologického hráčství, jaké mohou být důsledky při problémech s hazardní hrou pro samotné hráče a jeho blízké okolí, kam se mohou obrátit pro pomoc atd.). Informace byly předávány ústní i písemnou formou.

Významnou součástí nabídky služeb pro patologické hráče je dluhové, finanční a sociální poradenství, některé programy externě spolupracovaly se specializovanou dluhovou poradnou. Zařízení v r. 2015 většinou neuváděla změny v cílové skupině programu, zaznamenala pozvolný nárůst zájmu o služby, lokálně pokles ze strany rodinných příslušníků. Byly hlášeny změny v preferenci hry, kdy pravděpodobně vlivem zákazu provozování TH více hráčů přicházelo s problémem v oblasti kurzového sázení a on-line hraní.

V r. 2015 byl zaznamenán mírný meziroční nárůst počtu podpořených programů poskytujících služby cílové skupině problémových hráčů, počet klientů se rovněž zvýšil z 693 klientů v r. 2014 na 726 klientů v r. 2015 – tabulka 8-2.

tabulka 8-2: Počet programů podpořených v dotačním řízení RVKPP v l. 2013–2015, podle počtu klientů a krajů

Kraj	Počet programů			Počet klientů		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Hl. m. Praha	4	3	5	35	14	29
Středočeský	1	1	2	6	32	43
Jihočeský	7	5	5	10	18	36
Plzeňský	2	2	2	4	11	27
Karlovarský	1	3	2	3	6	2
Ústecký	6	9	8	92	70	*172
Liberecký	2	2	2	54	144	78
Královehradecký	2	2	1	33	64	4
Pardubický	0	0	1	0	0	69
Vysočina	0	0	2	0	0	9
Jihomoravský	6	6	5	109	82	95
Olomoucký	5	5	7	96	77	108
Zlínský	1	1	1	11	30	30
Moravskoslezský	4	3	3	101	135	24
Celkem	**41**	**42**	**46**	**554**	**693**	**726**

Pozn.: * započítáno i 122 anonymních klientů, kterým byly předány informace (lokality Kadaň, Chomutov, Karlovy Vary)
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016b)

8.2.2.1 Programy Společnosti Podané ruce poskytující služby problémovým hráčům

Společnost Podané ruce buduje ucelený systém služeb pro problémové hráče a vyvíjí vlastní standardní metody práce s nimi.

V r. 2015 nabízela Společnost Podané ruce, o. p. s., (SPR) v rámci terapeutických center poskytujících ambulantní léčbu závislosti speciální program pro problémové hazardní hráče a jejich blízké ve třech krajích – Jihomoravském (Brno), Zlínském (Zlín a Uherské Hradiště) a Olomouckém (v Olomouci – od září, v Prostějově a Zábřehu). Ve všech krajích bylo nabízeno individuální poradenství a terapie, rodinná terapie, skupinová terapie a odborné sociální poradenství (Licehammerová, 2016b).

V r. 2015 vyhledalo pomoc terapeutických center SPR celkem 310 klientů, z toho polovina osob, které vyhledaly pomoc v některém z programů pro hráče SPR v r. 2015, byli noví klienti, průměrná délka ambulantní léčby je 3–6 měsíců. Služby vyhledávali také blízcí problémových hráčů, a to asi ve třetině případů.

Ženy-hráčky tvořily 11 % klientů, jejich problémová hra byly automaty, on-line sázení, on-line poker, losy atd. Pomoc vyhledávají ženy-hráčky v pozdějších fázích svého problému, hraní se u žen téměř nikdy nespojuje se společenskou aktivitou, hrají o samotě a v ústraní. V mnohem vyšší míře se u nich objevují pocity studu.

Typický problémový hráč, který vyhledal pomoc terapeutických center SPR, byl muž ve věku 33 let se středním či vysokým vzděláním, měl stálou práci. Častá byla orientace na výkon. V anamnéze se objevoval sport na profesionální nebo poloprofesionální úrovni. Nejčastěji hrál na automatech nebo se účastnil kurzových sázek. Mezi rysy jeho osobnosti často patřila netrpělivost, impulzivnost, touha po úspěchu (který často reprezentují peníze) a perfekcionismus. Jeho život ovlivňovala náročná práce nebo víra v osud a také dlouho neuvolňované emoce.

Osoby blízké problémovým hráčům vyhledávaly pomoc častěji ve formě jednorázové konzultace a byly informovány o specifikách problémového hraní, možnostech řešení, jejich role v průběhu úzdravy hráče a také o způsobech ochrany majetku apod.

Ačkoli v léčbě stále převládali hráči technických her, počet klientů, jejichž problémovou hrou jsou on-line kurzové sázky, roste. Klienti uváděli, že nejproblémovější fáze sázení nastala poté, co přešli na live kurzové sázky. Stále častěji se také objevují jiné druhy her, a to i v on-line prostředí.

SPR vyvinula vlastní program práce s problémovými hráči (Klášterecký et al., 2014, Licehammerová, 2015a). Obvyklá délka terapie problémového hráče v programech SPR je 5–12 měsíců při frekvenci 1–2x týdně, než klient překoná hazardní hraní a než se jeho situace stabilizuje. Terapie je založena na individuálních setkáních (1–3 měsíce), doplněných rodinnou terapií. Následuje účast klienta na podpůrných nebo terapeutických skupinách (3–9 měsíců). Nezbytnou podmínkou úspěšného průběhu terapie je stabilizace bydlení, dluhů atd., pro tyto případy využívá SPR služby externího právního poradce. Přístup SPR ke klientům je individuální, úvodem terapie jsou následující témata:

- celková doba hraní,
- doba hraní, které klient pociťuje jako problémové,
- frekvence hraní,
- minimální částka zajímavá pro hraní,
- doba aktuální abstinence od hraní,
- nejdelší zdržení se hry, které klient zvládl bez pomoci služeb,
- zkušenosti, co ne/pomohlo, aby abstinoval od hraní.

Dále je zjišťováno, jaké místo zastávalo hraní hazardních her v životě hráče, hledají se jiné aktivity pro zaplnění prázdného místa, vytvářejí se plány pro zvládání rizikových situací a řešení jakýchkoli dalších témat a skutečností, s kterými klient ve svém životě není spokojen. Hazardní hráči mívají specifický vztah k penězům a jejich hodnotě, kterou přeceňují či podceňují.

Ukazuje se, že každý problémový hazardní hráč negativně ovlivní 5–8 lidí ve svém okolí. Hazardní hraní narušuje důvěru a vztahy dokonce výrazněji než zadlužení a finanční zátěž pro rodinu. SPR proto realizuje rodinnou terapii jako nezbytnou součást léčby problémového hráče, nejčastějšími tématy jsou:

- nastavení kontrolních mechanismů pomáhajících klientovi s abstinencí od hraní,
- reakce blízké osoby hráče v případě podezření na relaps,
- informace k postupu při relapsu,
- obnovování důvěry v rodině,
- role hazardního hraní v celém systému fungování rodiny.

Počet a intenzita sezení v rodinném uspořádání je individuální a je ovlivněna aktuálními potřebami.

Po základní stabilizaci klientů při individuální terapii se u skupiny hazardních hráčů osvědčilo docházení do podpůrné skupiny, kde nejčastějšími tématy byly: relapsy, bažení, pracovní, partnerské a rodinné problémy. Klienti si vzájemně vyměňují zkušenosti s řešením životních situací.

Popsaný model zahrnuje všechny důležité oblasti – zastavení problematického chování, ošetření sociálního systému, prevence relapsu, prostor pro prozkoumání příčin a důsledků, dlouhodobá podpora pro změnu životního stylu. Ne všechna témata jsou důležitá pro každého klienta, ale je považováno za podstatné je nabídnout.

Od května 2011 do dubna 2014 realizovala SPR projekt První pomoc pro patologické hráče a jejich rodiny. V rámci projektu probíhalo poradenství psychologické, sociální i rodinné a párové, poradenství spoluzávislým osobám, dále krizové intervence, podpůrné skupiny a informační kampaň. Hlavními výstupy projektu byly svépomocný web a metodika práce s problémovými hráči hazardních her (Klášterecký et al., 2014, Licehammerová, 2015a).

8.2.3 Dluhové poradenství v adiktologických službách

Na jaře 2015 realizovalo NMS ve spolupráci s agenturou ppm factum research internetový dotazníkový průzkum v síti adiktologických služeb na téma zadluženost klientů (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2015c). Průzkumu se

zúčastnilo celkem 147 programů[93] z celé ČR, z toho 13 programů zaměřených na problémové hráče hazardních her (PH) – blíže viz kapitolu Průzkum zadluženosti klientů adiktologických služeb, str. 92.

Sada otázek směřovala rovněž na poskytování dluhového poradenství. Většina zařízení by při poskytování dluhového poradenství uvítala spolupráci s právníkem. Specialista na dluhové poradenství je zaměstnán ve zlomku programů – tabulka 8-3.

tabulka 8-3: Podíl programů poskytujících vybrané typy dluhového poradenství, v %

Typ služby	PUD	PUA	OUD	PH
Zařízení poskytuje dluhové poradenství	53	46	31	38
V týmu zařízení je pracovník vyškolený v oblasti dluhového poradenství	49	21	46	15
V týmu zařízení je pracovník, který se věnuje výhradně dluhovému poradenství	5	4	0	8
Zařízení spolupracuje s jiným/dalším programem či zařízením / institucí / odborníkem specializovaným na dluhové poradenství	89	68	54	54
Zařízení by uvítalo spolupráci s právníkem ohledně dluhového poradenství	88	71	69	69

Pozn.: PUD – problémoví uživatelé drog, PUA – problémoví uživatelé alkoholu, OUD – ostatní uživatelé drog, PH – problémoví hráči hazardních her.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015c)

8.2.4 Internetové a telefonické poradenství

Osobám, které mají problém s hazardní hrou, a jejich blízkým je určeno několik internetových stránek založených na principu svépomoci a určených pro české hráče. Od r. 2010 jsou aktivní internetové stránky gambling.wbs.cz, od r. 2011 stránky stopzavislosti.cz, dále např. stránky slovenského projektu nehraj.sk.

Od listopadu 2014 jsou v provozu internetové stránky neprohrajzivot.cz.[94] Jejich průměrná denní návštěvnost v r. 2015 byl 12 unikátních IP adres, průměrný počet zobrazení stránek byl 2,9 na jednu návštěvu, 28 % návštěvníků se na stránky vrátilo alespoň jednou. Regionální distribuce návštěvníků byla nerovnoměrná: 37 % návštěvníků stránek bylo z Prahy, 5,7 % z Brna, 2,8 % z Olomouce a 2,4 % z Ostravy. Do věkové kategorie do 24 let spadalo 39 % návštěvníků stránek. Návštěvníci přistupovali na stránky v 77 % pomocí počítače, v 21 % pomocí mobilního telefonu, ve 2 % pomocí tabletu a nejčastěji na stránky neprohrajzivot.cz přišli ze sociální sítě Facebook (38 %). Mezi nejčastěji zobrazované sekce patřil test patologického hráčství a seznam pomáhajících služeb (Trantina, 2016a).

Společnost Podané ruce provozuje svépomocné internetové stránky gambling.podaneruce.cz, Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze internetové poradenské stránky poradna.adiktologie.cz/zeptejte-se/gambling.

V ČR stále neexistuje žádná poradenská telefonní linka pomoci zaměřená výhradně na problematiku problémového hráčství. Telefonické poradenství v oblasti závislostí poskytují zejména ambulantní adiktologické služby.[95] Vedle toho existuje síť linek důvěry, resp. linek krizové pomoci, na něž se mohou obracet jak klienti se širokým spektrem problémů včetně problémového hráčství, tak jejich blízcí.[96] Jak zjistil Trantina (2015), na široce zaměřených linkách tvořily hovory týkající se problémového hráčství 0,1–7,0 % hovorů.

[93] Na otázky odpověděly i dva programy věnující se kuřákům, ty však nebyly vzhledem k nízkému zastoupení do analýzy zahrnuty.
[94] Od 1. 8. 2015 stránky www.neprohrajzivot.cz provozuje Life Atelier, z. ú.
[95] Např. zde: http://www.drogy-info.cz/index.php/map/ [2015-04-30].
[96] Jejich seznam včetně kontaktů lze nalézt např. na těchto stránkách: http://gamblerhelp.webnode.cz/products/krizove-linky-pomoci/, http://www.jakoja.cz/help/krize%20instituce, http://www.odchazim.cz/seznam-krizovych-linek [2015-04-30].

8.2.5 Svépomocné skupiny

Trantina (2016b) charakterizoval svépomocné skupiny pro patologické hráče v ČR jako fungující převážně na principech spolku Anonymních Gamblerů (Gamblers Anonymous)[97], upozornil však, že prvek spirituality se v prostředí převážně ateistické společnosti, jakou je ČR, příliš neosvědčuje, dokonce může pro hráče znamenat překážku v účasti. Svépomocné aktivity v ČR jsou určeny primárně pro patologické hráče, aktivita specializovaná na pomoc blízkým, jako je např. americký spolek Gam-Anon,[98] v ČR neexistuje.

První skupina Anonymních hráčů v ČR byla založena v r. 1994, první spolek v ČR bez intervence psychiatrických léčeben, Anonymních Alkoholiků či jiných podpůrných institucí vznikl v Brně v r. 2008.[99] V současnosti jsou aktivní 3 svépomocné skupiny Anonymních gamblerů Česko (AG), 2 v Praze a 1 v Brně, jež jako jediná organizuje setkání i pro osoby, které jsou nějakým způsobem postiženy patologickým hráčstvím svého blízkého. Je zřejmé, že dostupnost svépomocných programů pro patologické hráče je v ČR nízká (Trantina, 2016b).

Účastníkům skupin AG je doporučována úplná abstinence od všech druhů hazardních her i od alkoholu a dalších návykových látek. Svépomocné programy jsou vhodné při doléčování. Pravidelná účast na programech zlepšuje výsledky odborné léčby patologického hráčství, pomáhá předcházet relapsu a zvyšuje šanci zastavit recidivu.

Trantina (2016b) v rámci svého výzkumu sledoval dva typy skupin AG – v jednom typu skupin byli zastoupeni současní pacienti v ústavní léčbě, ve druhém typu se pacienti v ústavní léčbě nevyskytovali – a popsal nejčastější témata, o nichž účastníci setkání AG hovoří. Ve smíšených skupinách s pacienty v ústavní léčbě byla nejčastější následující témata:

- obnovení narušených sociálních vztahů,
- řešení zadluženosti,
- způsob informování svého okolí o pobytu v psychiatrické léčebně,
- praktické kroky při zvládání abstinence od hazardní hry včetně rizika sníženého sebeovládání při konzumaci alkoholu,
- efektivita léčby.

Nejčastějšími tématy ve skupinách bez pacientů v ústavní léčbě byly:

- bažení,
- zkušenosti s prevencí relapsu a zastavení recidivy,
- objevování krás života bez hazardní hry,
- úprava sociálních a pracovních vztahů,
- život s minimální hotovostí,
- řešení exekucí a osobní bankrot,
- změna životního stylu.

[97] Spolek Gambler Anonymous vznikl v r. 1957 v Los Angeles v Kalifornii jako obdoba organizace Alcoholics Anonymous.
[98] http://www.gam-anon.org/ [2016-04-12]
[99] http://anonymnigambleri.cz/ [2016-04-12]

Účastníci skupin AG byli obvykle v různé fázi léčby, příklad struktury jedné z nich ukazuje tabulka 8-4:

tabulka 8-4: Složení skupiny AG v Praze-Bohnicích v r. 2014

Typ účastníků AG	Počet	Podíl (%)
Pacienti pobytové režimové odvykací léčby	22	55,0
Abstinující od hazardní hry		
› do 1 roku	9	22,5
› 1–2 roky	4	10,0
› déle než 4 roky	3	7,5
Poprvé na skupině	2	5,0
Celkem	**40**	**100,0**

Zdroj: Trantina (2016b)

8.2.6 Léčba problémových hráčů ve vězení

Žádný z léčebných a poradenských programů realizovaných v prostředí věznic není zaměřený na cílovou skupinu problémových hráčů. Vězeňská služba ČR (VS) vykazuje od r. 2014 podrobnější data o osobách v adiktologických službách ve vězení. Jak ukazuje tabulka 8-5, největší podíl problémových hráčů, čili podle definice VS osob s primárním problémem hraní hazardních her, byl zaznamenán v péči specializovaných oddělení pro dobrovolnou léčbu (11 %) a oddělení pro ochranné léčení (5 %). Podíl hráčů v péči poraden drogové prevence a podíl hráčů zařazených na bezdrogové zóny nepřekročil 2% hranici.

tabulka 8-5: Počet osob v péči oddělení pro prevenci a léčbu závislostí a poraden drogové prevence a podíl osob, jejichž primárním problémem bylo hraní hazardních her v l. 2014 a 2015

Typ programu	Počet věznic		Zařazeno osob		Podíl hráčů (%)	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Specializovaná oddělení pro dobrovolnou léčbu	8	8	270	299	–	11,0
Specializovaná oddělení pro ochranné léčení	4	4	120	141	5,8	5,0
Poradny drogové prevence	35	35	6 247	7 974	2,6	1,8
Bezdrogové zóny s terapeutickým zacházením	3	3	112	108	2,7	1,9
Bezdrogové zóny se standardním zacházením	32	32	1 882	1 927	2,1	1,8

Zdroj: Generální ředitelství Vězeňské služby ČR (2016)

Na dobrovolnou léčbu problémového hráčství se v podmínkách vězení přímo nezaměřuje žádné ze specializovaných (léčebných) oddělení. Pokud je to však kapacitně možné, specializovaná oddělení problémové hráče přijmou. V r. 2015 zařadila problémové hráče do terapeutického programu 2 specializovaná oddělení (obě ve věznici Nové Sedlo).

Soudem nařízenou léčbu problémového hráčství bylo do r. 2014 možné absolvovat ve věznicích Opava (ženy i muži) a Heřmanice (muži). Od září 2015 věznice Heřmanice ochranné léčení neposkytuje. Program v Opavě je koncipován pro více poruch, takže jsou zde oproti ostatním specializovaným oddělením umístěny a léčeny i osoby s primárním problémem pití alkoholu a hraní hazardních her.

Pokud jde o činnost poraden drogové prevence, v r. 2015 byl největší počet hráčů v kontaktu s poradnou ve věznicích Všehrdy (37 osob, tj. 10 % osob v kontaktu s poradnou) a Příbram (20 osob, tj. 8 % osob v kontaktu s poradnou).

8.3 Dostupnost služeb poskytovaných problémovým hráčům

Z analýz provedených do r. 2014 vyplývalo, že v ČR je 10–20 léčebných a poradenských zařízení specializovaných na poskytování služeb problémovým hráčům a v l. 2012–2014 se dostupnost

služeb pro problémové hráče nezvýšila. Péče je poskytována zejména v adiktologických a psychiatrických zařízeních. Mezi významné služby pro patologické hráče patří dluhové a finanční poradenství, jehož dostupnost či intenzita jsou však v adiktologických službách nízké. Nabídka odborné pomoci prostřednictvím telefonu nebo internetu byla v ČR rovněž dosud velmi nízká až nulová, svépomocné aktivity byly výjimečné. Přehled informací o účinnosti léčebných intervencí zaměřených na problémové hráčství a o bariérách a faktorech podává článek publikovaný ve speciálním čísle Adiktologie, který se rovněž zabývá popisem sítě služeb pro problémové hráče v ČR (Mravčík et al., 2015d).

V r. 2015 bylo v dotačním řízení RVKPP podpořeno 46 programů, z toho 18 cílících na problémové hráče.

Na konci r. 2015 proběhla druhá vlna studie Patologičtí hráči v léčbě (první byla realizována v r. 2013) jejímž hlavním cílem je zmapovat sociální, ekonomické a zdravotní dopady hazardního hraní v populaci patologických hráčů a definovat klíčové faktory v jejich hráčské kariéře (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2015a). Realizátorem studie bylo NMS ve spolupráci s agenturou ppm factum research, která provedla sběr a vložení dat. Charakteristiky hráčů a další podrobné výsledky jsou uvedeny v kapitole Charakteristiky problémových hráčů a vzorce problémového hráčství, str. 74. V této kapitole jsou uvedeny údaje o síti zařízení, kde probíhal sběr dat.

Na základě informací z předchozí vlny studie v r. 2013 a průzkumu NMS Sčítání adiktologických služeb 2015 – blíže viz Mravčík et al. (2015f) – byl vytvořen seznam programů, které poskytují služby problémovým nebo patologickým hráčům. Osloveno bylo 52 zařízení v celé ČR, z nichž se 22 studie zúčastnilo, další odmítla, protože neměla pacienty – patologické hráče (18), 11 se nezúčastnilo z důvodu odmítnutí vedení nebo personálu, 1 se nezúčastnilo z důvodu odmítnutí pacientů.

Sběr dotazníků probíhal přibližně 4 měsíce, celkem bylo dotázáno 259 respondentů. Nejvíce zařízení bylo z Prahy a Středočeského kraje. Nejvyšší počet respondentů byl získán v Psychiatrické nemocnici (PN) Bohnice (65), dále v PN Červený dvůr (54), PN Kroměříž (27), PN Kosmonosy (15), PN Opava a v Terapeutickém centru (dříve Denní psychoterapeutické sanatorium Elysium) Společnosti Podané ruce (obě 13); počet klientů v některých zařízeních je však velmi nízký – tabulka 8-6 a tabulka 8-7.

tabulka 8-6: Počet zařízení zapojených do studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2015 podle krajů

Kraj	Počet zařízení
Hl. m. Praha	5
Středočeský	6
Jihočeský	1
Plzeňský	0
Karlovarský	0
Ústecký	0
Liberecký	0
Královéhradecký	2
Pardubický	0
Vysočina	0
Jihomoravský	2
Olomoucký	1
Zlínský	2
Moravskoslezský	3
Celkem	**22**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

tabulka 8-7: Zařízení účastnící se studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2015

Zařízení	Počet respondentů
Psychiatrická nemocnice Bohnice, Praha	65
Psychiatrická nemocnice Červený Dvůr	54
Psychiatrická nemocnice v Kroměříži	27
Psychiatrická nemocnice Kosmonosy, oddělení léčby závislostí – muži	15
Terapeutické centrum Elysium, Společnost Podané ruce, Brno	13
Psychiatrická nemocnice v Opavě	13
Doléčovací centrum Magdaléna, Praha-Podolí	10
Ordinace pro návykové nemoci, Tyršova ul., Benešov	8
Denní psychoterapeutické sanatorium Ondřejov	7
Psychiatrická AT ambulance Magdaléna, Mníšek pod Brdy	7
Psychiatrická nemocnice Šternberk	5
Centrum adiktologických služeb Magdaléna, Příbram	5
Teen Challenge, kontaktní centrum Praha	4
Terapeutické centrum A Kluby ČR, Rokycanova ul., Brno	4
Krizové a kontaktní centrum Pod slunečníkem, Opava	4
AT ambulance Magdaléna, Beroun	4
Ambulance pro léčbu závislostí RIAPS, Trutnov	3
Terapeutické centrum Společnost Podané ruce, Zlín	3
Teen Challenge, středisko Poštovice	3
Oblastní nemocnice Náchod, AT ambulance v Novém Městě nad Metují	2
Soukromé psychologické středisko, Legerova ul., Praha 2	2
Poradna Modrý kříž, Karviná	1
Celkem	**259**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Výroční zprávy krajských protidrogových koordinátorů obsahují mj. přehled o síti služeb pro uživatele návykových látek a případně hazardní hráče. Analýzu či hlubší kvalitativní srovnání krajů v dostupnosti služeb na místní úrovni limituje nejednotnost v rozsahu poskytovaných informací, často i nízká dostupnost informací.

Podle Výroční zprávy krajských protidrogových koordinátorů (Kiššová et al., 2015) existují specifické služby pro cílovou skupinu hazardních hráčů spíše výjimečně, klienti s problémem s hazardním hraním vyhledávají pomoc ve stávajících službách pro uživatele návykových látek:

- ve Středočeském kraji nabízí služby patologickým hráčům a jejich blízkým Magdaléna,
- v Plzeňském kraji Centrum protidrogové prevence a terapie,
- v Ústeckém kraji organizace WHITE LIGHT I., Občanské sdružení Světlo Kadaň, Občanské sdružení „DRUG – OUT Klub" a Centrum sociálních služeb Děčín,
- v Libereckém kraji organizace ADVAITA,
- v Královéhradeckém kraji Laxus,
- v Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji Společnost Podané ruce,
- v Moravskoslezském kraji organizace Krystal Help a Modrý kříž v České republice.

8.4 Faktory ovlivňující vstup do léčby a její úspěšnost

Ve studii Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015 byly mj. sledovány zkušenosti s léčbou problémového hráčství, s hledáním odborné pomoci či faktory, které podmiňují nebo ovlivňují vstup do léčby. (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research, 2015a). Tam, kde je to možné, jsou výsledky srovnány s výsledky obdobné studie z r. 2013.

Průměrný věk, kdy si respondenti z r. 2015 uvědomili, že mají s hraním problémy, byl 28,9 roku (min. 12, max. 60 let). Poprvé vyhledali respondenti odbornou pomoc v souvislosti s hazardním

hraním v průměrném věku 31,8 roku (min. 15, max. 65 let), což bylo v průměru přibližně 7 let od okamžiku začátku pravidelného hraní hazardní hry (existuje však značná individuální variabilita). V r. 2013 byl věk prvního vyhledání odborné pomoci v průměru 29,9 roku.

Pro 56,0 % respondentů šlo o první léčbu, 44,0 % se léčilo opakovaně, maximální počet léčebných pokusů byl 9 u 1 respondenta – tabulka 8-8.

tabulka 8-8: Počet léčebných epizod v souvislosti s léčbou problémového hraní respondentů ve studii Patologičtí hráči v léčbě v r. 2015

Počet epizod	Počet	Podíl (%)
1	145	56,0
2	69	26,6
3	33	12,7
4	3	1,2
5	2	0,8
6	4	1,5
7	2	0,8
9	1	0,4
Celkem	**259**	**100,0**

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Nejčastěji nalezli respondenti odbornou pomoc v pobytových zařízeních pro léčbu závislostí – v psychiatrických léčebnách/nemocnicích (to souvisí rovněž s místy, kde byli respondenti rekrutováni do studie), dále u ambulantního psychiatra, u psychoterapeuta/psychologa a ve svépomocné skupině typu Anonymní gambleři. Telefonní linka nebo internetové poradna byla uvedena nejméně často – tabulka 8-9. Psychiatrická nemocnice nebo ambulantní psychiatr či psycholog/psychoterapeut byli také nejčastěji uvedeni jako zdroje pomoci, která byla vyhledána jako první – graf 8-3.

tabulka 8-9: Zkušenost respondentů s odbornou pomocí v souvislosti s problémovým hraním, v %

Zdroj pomoci	Podíl (%)
Zdravotnické zařízení pro léčbu závislostí – pobytové (léčebna / psychiatrická nemocnice)	72,2
Psychiatr – ambulantní (pracující samostatně)	56,4
Psychoterapeut, psycholog – ambulantní (pracující samostatně)	55,6
Svépomocná skupina (např. Anonymní gambleři)	33,2
Nestátní organizace pro léčbu závislostí – poradny, ambulance (drogová poradna, ambulance zaměřená na patologické hráče apod.)	32,0
Nestátní organizace pro léčbu závislostí – kontaktní služby (K-centrum, streetwork)	28,6
Praktický lékař	27,8
Linka důvěry	12,4
Internetová poradna	10,0
Dluhová poradna	9,3
Jiná odborná pomoc	5,8

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

graf 8-3: Typ odborné pomoci v souvislosti s problémovým hraním, který byl respondenty vyhledán jako první, v %

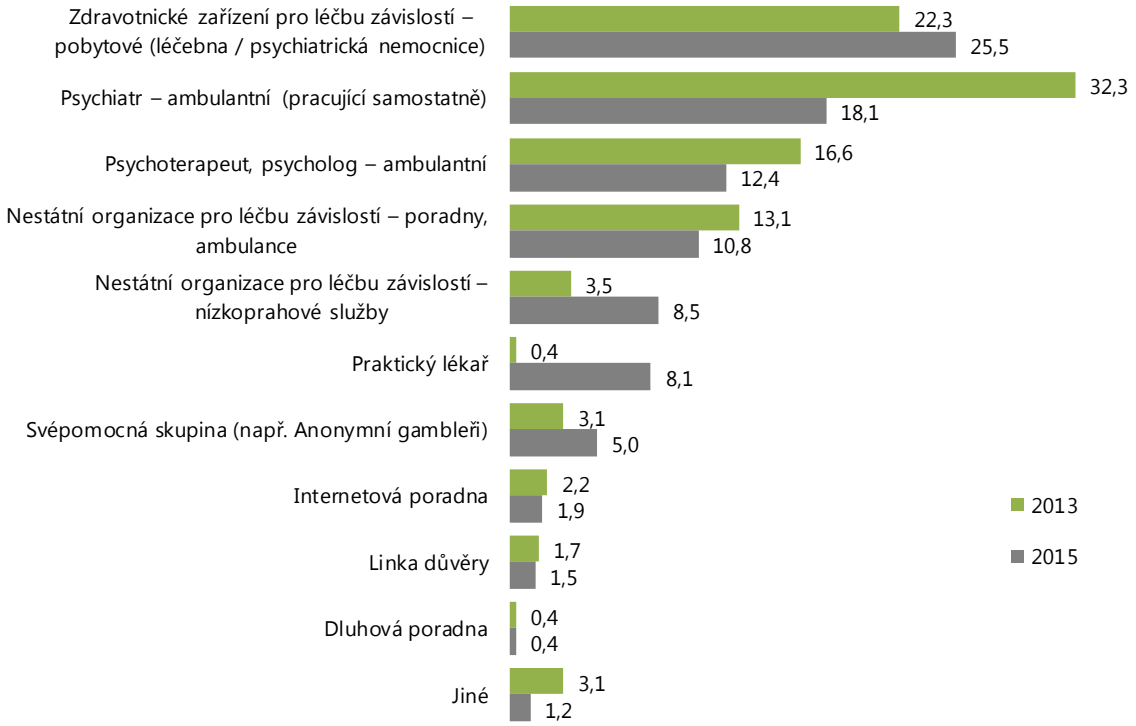

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Celkem 200 (77,2 %) respondentů se někdy pokusilo své hraní omezit nebo s ním přestat bez odborné pomoci.

Jako zdroj informací o rizicích spojených s problémovým hraním či o možnosti poradenství respondenti nejčastěji uvedli rodinu, blízké přátele, známé, média, lékaře, až pak internetové stránky věnující se prevenci a léčbě problémového hraní; zdroje na straně provozovatelů hazardu jako leták v provozovně, obrazovka TH, on-line herní stránky nebo personál provozovny s hazardními hrami byly uvedeny méně často – tabulka 8-10. Informace od rodiny, od blízkých přátel, od známých, od lékaře řadí respondenti vysoko také co do vlivu na to, že respondent začal uvažovat o pomoci nebo vyhledal pomoc; poměrně vysoko se umístil také personál provozoven – tabulka 8-11.

tabulka 8-10: Zdroje informací o rizicích spojených s problémovým hraním či o možnosti poradenství prostřednictvím vybraných zdrojů, v %

Zdroj	**Podíl (%)**
Od rodiny	69,9
Od blízkých přátel	63,7
Od známých	59,5
V médiích	38,2
Od lékaře	32,8
Z internetové stránky věnující se prevenci a léčbě problémového hraní	25,5
Z letáku v provozovně	18,1
Na obrazovce automatu	17,0
Z on-line stránek, na kterých hrál hazardní hry	12,7
Z telefonní linky pomoci	8,5
Od zaměstnance provozovny s hazardními hrami	7,7
Z jiného zdroje	6,2

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

tabulka 8-11: Vliv různých zdrojů informací vedoucích k vyhledání pomoci, v %

Zdroj	Spíše velký / velký vliv	Žádný/malý vliv	Neodpověděl
Rodina	75,7	22,7	1,7
Blízcí přátelé	65,5	32,7	1,8
Známí	53,2	45,5	1,3
Lékař	49,4	49,4	1,2
Zaměstnanci provozovny s hazardními hrami	40,0	60,0	0,0
Internetové stránky věnující se prevenci a léčbě problémového hraní	31,8	68,2	0,0
Telefonní linka pomoci	22,7	72,7	4,5
Jiný zdroj	18,8	68,8	12,5
Média	17,2	82,8	0,0
Internetové stránky, na kterých hrál hazardní hry	12,1	87,9	0,0
Obrazovka automatu	9,1	88,6	2,3
Leták v provozovně	8,5	91,5	0,0

Pozn.: Respondenti odpovídali na škále 1–4, kde 1 znamená, že dané zdroje/typy informací neměly vůbec žádný vliv, a 4 znamená, že měly velký vliv.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Finanční problémy, problémy ve vztazích s blízkými a problémy s duševním zdravím byly většinou respondentů vnímány jako závažné problémy, které vedly k hledání pomoci a řešení problémů spojených s problémovým hraním. Stejné faktory byly nejvýznamnější rovněž v r. 2013 – tabulka 8-12.

tabulka 8-12: Důvody pro vyhledání léčby v souvislosti s hazardním hraním, v %

Druh problémů	Závažné a velmi závažné*
Finanční problémy	76,8
Problémy ve vztazích s blízkými	76,4
Problémy s duševním zdravím	59,5
Problémy s prací či zaměstnavatelem	40,9
Nedostatek času na jiné aktivity	35,5
Problémy s fyzickým zdravím	21,6
Soudní příkaz k nastoupení léčby	7,3
Jiný důvod	3,5

Pozn.: * Součet odpovědí 4 a 5, tj. závažné a velmi závažné. Respondenti odpovídali na škále 1–5, kde 1 znamená, že dané problémy nehrály roli, a 5 znamená, že byly velmi závažné.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Do dotazníku v r. 2015 byla zařazena rovněž sada 5 otázek týkajících se motivace k léčbě z nástroje Circumstances, Motivation, and Readiness Scales for Substance Abuse Treatment (De Leon et al., 1994). Přibližně 85 % respondentů uvedlo vysokou či velmi vysokou míru motivace k léčbě – tabulka 8-13, podíl souhlasných odpovědí na jednotlivé otázky nástroje motivace ukazuje graf 8-4.

tabulka 8-13: Motivace klientů k léčbě – kategorie celkového skóre

Míra motivace	Počet	Podíl (%)
Velmi nízká	9	3,5
Nízká	8	3,1
Střední	23	8,9
Vysoká	54	20,8
Velmi vysoká	165	63,7
Celkem	**259**	**100,0**

Pozn.: Skóre motivace je součtem bodů u jednotlivých 5 položek a nabývá celkem 5 (žádná motivace) až 25 (maximální motivace) bodů v následujících kategoriích: 5–9 bodů velmi nízká motivace, 10–13 bodů nízká motivace, 14–17 bodů střední motivace, 18–21 bodů vysoká motivace, 22–25 bodů velmi vysoká motivace.
Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

graf 8-4: Motivace klientů k léčbě – součet kategorií „spíše“ a „rozhodně souhlasím“, v %

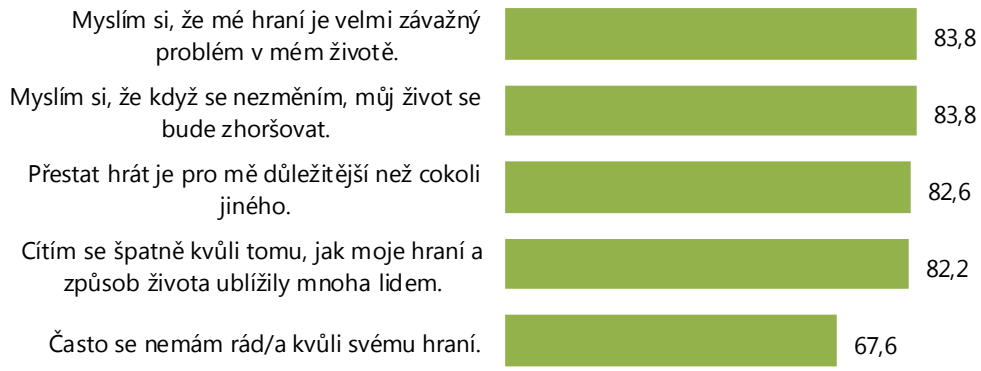

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti a ppm factum research (2015a)

Zvolánková (2015) se ve své diplomové práci na Ústavu sociální práce Univerzity Hradec Králové zabývala motivací problémových hráčů ke změně na souboru 30 klientů PN Opava a Léčebny návykových nemocí v Nechanicích, kteří vyplnili motivační dotazníky. Zjistila, že hlavní motivací ke změně je úspěšně dokončit léčbu, trvale abstinovat od hraní hazardních her a napravit poničené rodinné vztahy. Dále klienti uváděli také zvýšení sebedůvěry a sebeúcty, lepší organizaci a náplň volného času, získání zaměstnání, celkové zkvalitnění životního stylu. Do léčby hráči vstoupili nejčastěji na nátlak příbuzných či okolí nebo pod tíhou problémů, nikoli za účelem abstinence. Ze začátku léčby u nich převažovala motivace naučit se hrát kontrolovaně tak, aby jim hraní nezpůsobovalo problémy, což se u nich ukázalo jako nereálný cíl.

Křenková (2011) ve své bakalářské práci na 1. lékařské fakultě UK provedla kvantitativní výzkum faktorů retence v léčbě u patologických hráčů léčených v PL Brno-Černovice v l. 2001–2010. Analyzovala 209 hospitalizací, z nich bylo 5,3 % žen. Průměrná délka hraní byla 6,3 roku (max. 20 let), průměrný dluh byl 178 tis. Kč (max. 7,8 mil. Kč). Délka dokončené léčby byla průměrně 89 dní, nedokončené 33 dní. Nejrizikovějším obdobím pro předčasné ukončení léčby byly první 3 týdny léčby. Ze souboru bylo 68,4 % pacientů komorbidních, nejčastěji šlo o skupinu diagnóz F10–F19, tedy poruchy způsobené užíváním návykových látek včetně alkoholu (51,2 %), dále o diagnózy F60–F69 kromě F63.0, tedy poruchy osobnosti a chování (28,7 %). Autorka zjistila, že osoby s poruchami osobnosti a chování s vyšší pravděpodobností ukončí léčbu předčasně. Dalším faktorem bylo páchání trestné činnosti. Zejména osoby, které páchaly majetkovou a násilnou trestnou činnost, častěji ukončily léčbu předčasně. Výše dluhů se neprokázala jako statisticky významná pro předčasné ukončení léčby. Vliv podpory partnera nebyl významný, zatímco pozitivní vztah s dětmi pacientů se projevil jako podpůrný k dokončení léčby.

9

9 Přílohy

Tabulková příloha

tabulka 9-1: Absolutní počty TH a přepočet na 10 tis. obyvatel v okresech v l. 2014 a 2015, k 31. 12. daného roku (řazeno abecedně)

Okres	Počet TH 2014	Počet TH 2015	Změna 2014/2015 (%)	Počet TH na 10 tis. obyvatel 2014	Počet TH na 10 tis. obyvatel 2015
Benešov	282	273	–3,2	29,2	28,1
Beroun	345	340	–1,4	38,8	37,7
Blansko	271	239	–11,8	25,1	22,1
Brno	1 498	698	–53,4	39,7	18,5
Brno-venkov	696	728	4,6	32,3	33,8
Bruntál	563	462	–17,9	59,5	49,3
Břeclav	797	785	–1,5	69,5	68,1
Česká Lípa	554	602	8,7	53,9	58,4
České Budějovice	222	183	–17,6	11,7	9,6
Český Krumlov	577	595	3,1	94,4	97,3
Děčín	529	557	5,3	40,2	42,4
Domažlice	1 258	1 085	–13,8	206,2	177,1
Frýdek-Místek	658	285	–56,7	30,9	13,4
Havlíčkův Brod	311	278	–10,6	32,8	29,4
Hodonín	975	955	–2,1	62,7	61,7
Hradec Králové	624	642	2,9	38,3	39,3
Cheb	1 429	1 368	–4,3	155,3	148,9
Chomutov	582	284	–51,2	46,7	22,8
Chrudim	314	303	–3,5	30,1	29,2
Jablonec nad Nisou	392	270	–31,1	43,6	30,1
Jeseník	244	236	–3,3	61,1	60,1
Jičín	357	302	–15,4	45,2	38,0
Jihlava	513	339	–33,9	45,6	30,1
Jindřichův Hradec	376	306	–18,6	41,0	33,5
Karlovy Vary	869	796	–8,4	74,3	68,4
Karviná	1 780	1 545	–13,2	69,3	60,9
Kladno	761	823	8,1	47,1	50,7
Klatovy	524	505	–3,6	60,3	58,3
Kolín	409	397	–2,9	41,7	40,2
Kroměříž	453	328	–27,6	42,5	30,9
Kutná Hora	288	288	0,0	38,7	38,7
Liberec	1 061	1 129	6,4	61,8	65,4
Litoměřice	556	568	2,2	46,7	47,7
Louny	424	428	0,9	49,0	49,5
Mělník	318	419	31,8	30,3	39,7
Mladá Boleslav	590	588	–0,3	46,9	46,6
Most	709	731	3,1	62,3	64,5
Náchod	502	491	–2,2	45,0	44,3
Nový Jičín	600	539	–10,2	39,5	35,5
Nymburk	556	542	–2,5	57,5	55,7
Olomouc	1 633	1 700	4,1	70,0	72,7
Opava	795	762	–4,2	45,0	43,1
Ostrava	2 837	2 804	–1,2	87,1	86,5
Pardubice	981	987	0,6	58,0	58,1
Pelhřimov	247	274	10,9	34,3	38,0
Písek	293	213	–27,3	41,5	30,1
Plzeň	1 698	1 595	–6,1	90,2	84,8
Plzeň-jih	154	134	–13,0	24,7	21,5
Plzeň-sever	142	124	–12,7	18,3	16,0
Praha	8 081	6 845	–15,3	64,2	54,0
Praha-východ	322	273	–15,2	19,6	16,3

Okres	Počet TH 2014	Počet TH 2015	Změna 2014/2015 (%)	Počet TH na 10 tis. obyvatel 2014	Počet TH na 10 tis. obyvatel 2015
Praha-západ	211	183	–13,3	15,7	13,3
Prachatice	560	536	–4,3	110,2	105,7
Prostějov	671	623	–7,2	61,6	57,3
Přerov	832	552	–33,7	63,2	42,1
Příbram	388	376	–3,1	34,0	32,9
Rakovník	177	109	–38,4	32,0	19,7
Rokycany	24	11	–54,2	5,0	2,3
Rychnov nad Kněžnou	366	331	–9,6	46,4	42,0
Semily	283	268	–5,3	38,1	36,2
Sokolov	784	861	9,8	86,9	96,1
Strakonice	212	188	–11,3	30,0	26,6
Svitavy	388	341	–12,1	37,1	32,7
Šumperk	596	651	9,2	48,5	53,5
Tábor	489	481	–1,6	47,7	47,0
Tachov	1 098	875	–20,3	207,7	165,6
Teplice	1 415	1 407	–0,6	109,8	109,3
Trutnov	422	417	–1,2	35,4	35,0
Třebíč	309	334	8,1	27,6	29,9
Uherské Hradiště	619	604	–2,4	43,3	42,3
Ústí nad Labem	645	595	–7,8	54,0	49,8
Ústí nad Orlicí	500	427	–14,6	36,1	30,9
Vsetín	772	794	2,8	53,6	55,2
Vyškov	439	437	–0,5	48,8	48,1
Zlín	1 359	1 067	–21,5	70,9	55,6
Znojmo	1 800	2 005	11,4	158,7	176,6
Žďár nad Sázavou	299	61	–79,6	25,2	5,2
Celkem	**57 608**	**52 477**	**–8,9**	**54,7**	**49,7**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

tabulka 9-2: Počet provozoven v okresech a přepočet na 10 tis. obyvatel v l. 2014 a 2015, k 31. 12. daného roku (řazeno abecedně)

Okres	Počet heren 2014	Počet heren 2015	Počet kasin 2014	Počet kasin 2015	Počet provozoven celkem 2014	Počet provozoven celkem 2015	Počet provozoven na 10 tis. obyvatel 2014	Počet provozoven na 10 tis. obyvatel 2015
Benešov	43	33	0	0	43	33	4,4	3,4
Beroun	42	39	2	2	44	41	4,9	4,5
Blansko	40	33	0	1	40	34	3,7	3,1
Brno	161	117	36	12	197	129	5,2	3,4
Brno-venkov	101	86	6	6	107	92	5,0	4,3
Bruntál	63	55	2	2	65	57	6,9	6,1
Břeclav	130	109	2	2	132	111	11,5	9,6
Česká Lípa	79	68	4	3	83	71	8,1	6,9
České Budějovice	42	29	1	1	43	30	2,3	1,6
Český Krumlov	27	19	2	3	29	22	4,7	3,6
Děčín	49	43	3	4	52	47	3,9	3,6
Domažlice	43	30	7	7	50	37	8,2	6,0
Frýdek-Místek	105	53	8	5	113	58	5,3	2,7
Havlíčkův Brod	42	35	0	0	42	35	4,4	3,7
Hodonín	153	133	3	4	156	137	10,0	8,8
Hradec Králové	72	58	6	6	78	64	4,8	3,9
Cheb	97	87	13	14	110	101	12,0	11,0
Chomutov	72	47	5	2	77	49	6,2	3,9
Chrudim	43	34	2	2	45	36	4,3	3,5
Jablonec nad Nisou	41	26	8	4	49	30	5,4	3,3
Jeseník	24	21	0	0	24	21	6,1	5,3
Jičín	42	30	1	1	43	31	5,4	3,9
Jihlava	51	38	0	0	51	38	4,5	3,4
Jindřichův Hradec	39	25	2	2	41	27	4,5	3,0
Karlovy Vary	79	56	8	8	87	64	7,4	5,5
Karviná	197	157	11	7	208	164	8,1	6,5
Kladno	58	58	10	9	68	67	4,2	4,1
Klatovy	37	26	2	2	39	28	4,5	3,2
Kolín	45	37	0	0	45	37	4,6	3,7
Kroměříž	76	45	2	1	78	46	7,3	4,3
Kutná Hora	34	31	1	0	35	31	4,7	4,2
Liberec	115	95	8	11	123	106	7,1	6,1
Litoměřice	73	71	1	4	74	75	6,2	6,3
Louny	56	48	2	0	58	48	6,7	5,6
Mělník	48	45	3	4	51	49	4,9	4,6
Mladá Boleslav	46	41	9	9	55	50	4,4	4,0
Most	69	55	4	3	73	58	6,4	5,1
Náchod	66	60	2	1	68	61	6,1	5,5
Nový Jičín	75	60	5	5	80	65	5,3	4,3
Nymburk	54	49	3	2	57	51	5,9	5,2
Olomouc	130	103	16	16	146	119	6,3	5,1
Opava	58	50	11	11	69	61	3,8	3,5
Ostrava	219	196	69	68	288	264	8,8	8,1
Pardubice	77	78	8	7	85	85	5,0	5,0
Pelhřimov	35	34	0	1	35	35	4,9	4,9
Písek	39	30	0	0	39	30	5,5	4,2
Plzeň	117	85	38	41	155	126	8,2	6,7
Plzeň-jih	22	15	0	0	22	15	3,5	2,4
Plzeň-sever	39	27	0	0	39	27	5,0	3,5
Praha	368	170	144	158	512	328	4,1	2,6
Praha-východ	41	35	2	2	43	37	2,6	2,2
Praha-západ	30	18	2	3	32	21	2,4	1,5
Prachatice	26	16	3	2	29	18	5,7	3,5
Prostějov	66	55	5	6	71	61	6,5	5,6
Přerov	76	66	3	2	79	68	6,0	5,2
Příbram	54	51	1	1	55	52	4,8	4,6
Rakovník	25	16	1	0	26	16	4,7	2,9
Rokycany	8	3	0	0	8	3	1,7	0,6

Okres	Počet heren 2014	Počet heren 2015	Počet kasin 2014	Počet kasin 2015	Počet provozoven celkem 2014	Počet provozoven celkem 2015	Počet provozoven na 10 tis. obyvatel 2014	Počet provozoven na 10 tis. obyvatel 2015
Rychnov nad Kněžnou	53	44	0	0	53	44	6,7	5,6
Semily	28	23	0	2	28	25	3,8	3,4
Sokolov	79	76	0	0	79	76	8,8	8,5
Strakonice	20	17	0	0	20	17	2,8	2,4
Svitavy	44	39	1	1	45	40	4,3	3,8
Šumperk	70	68	0	0	70	68	5,7	5,6
Tábor	52	45	3	5	55	50	5,4	4,9
Tachov	57	44	3	3	60	47	11,3	8,9
Teplice	100	81	24	21	124	102	9,6	7,9
Trutnov	73	59	0	1	73	60	6,1	5,0
Třebíč	39	35	1	1	40	36	3,6	3,2
Uherské Hradiště	127	118	5	5	132	123	9,2	8,6
Ústí nad Labem	41	44	18	12	59	56	4,9	4,7
Ústí nad Orlicí	58	51	1	1	59	52	4,3	3,8
Vsetín	90	88	3	3	93	91	6,5	6,3
Vyškov	48	43	1	2	49	45	5,4	5,0
Zlín	137	106	6	3	143	109	7,5	5,7
Znojmo	80	78	13	11	93	89	8,2	7,8
Žďár nad Sázavou	43	9	0	0	43	9	3,6	0,8
Celkem	**5 398**	**4 298**	**566**	**538**	**5 964**	**4 836**	**5,7**	**4,6**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

tabulka 9-3: Počet VHP povolených obcemi v okresech v l. 2014 a 2015, k 31. 12. daného roku (řazeno abecedně)

Okres	Počet VHP 2014	Počet VHP 2015	Změna 2014/2015 (%)	Počet VHP na 10 tis. obyvatel 2014	Počet VHP na 10 tis. obyvatel 2015
Benešov	230	217	–5,7	23,8	22,4
Beroun	193	170	–11,9	21,6	18,9
Blansko	65	58	–10,8	6,0	5,4
Brno	41	6	–85,4	1,1	0,2
Brno-venkov	133	120	–9,8	6,2	5,6
Bruntál	113	49	–56,6	11,9	5,2
Břeclav	107	63	–41,1	9,3	5,5
Česká Lípa	338	290	–14,2	32,9	28,1
České Budějovice	136	89	–34,6	7,2	4,7
Český Krumlov	83	60	–27,7	13,6	9,8
Děčín	290	278	–4,1	22,0	21,2
Domažlice	103	78	–24,3	16,9	12,7
Frýdek-Místek	56	19	–66,1	2,6	0,9
Havlíčkův Brod	159	153	–3,8	16,8	16,2
Hodonín	175	145	–17,1	11,3	9,4
Hradec Králové	277	278	0,4	17,0	17,0
Cheb	77	62	–19,5	8,4	6,8
Chomutov	121	80	–33,9	9,7	6,4
Chrudim	77	52	–32,5	7,4	5,0
Jablonec nad Nisou	161	45	–72,0	17,9	5,0
Jeseník	37	38	2,7	9,3	9,7
Jičín	67	47	–29,9	8,4	5,9
Jihlava	37	18	–51,4	3,3	1,6
Jindřichův Hradec	94	90	–4,3	10,2	9,9
Karlovy Vary	118	98	–16,9	10,1	8,4
Karviná	308	249	–19,2	12,0	9,8
Kladno	333	309	–7,2	20,6	19,0
Klatovy	20	12	–40,0	2,3	1,4
Kolín	234	193	–17,5	23,8	19,5
Kroměříž	136	21	–84,6	12,8	2,0
Kutná Hora	103	76	–26,2	13,9	10,2
Liberec	401	365	–9,0	23,3	21,1
Litoměřice	272	237	–12,9	22,9	19,9
Louny	74	69	–6,8	8,6	8,0
Mělník	281	306	8,9	26,8	29,0
Mladá Boleslav	257	236	–8,2	20,4	18,7
Most	131	135	3,1	11,5	11,9
Náchod	87	60	–31,0	7,8	5,4
Nový Jičín	53	45	–15,1	3,5	3,0
Nymburk	161	144	–10,6	16,7	14,8
Olomouc	122	101	–17,2	5,2	4,3
Opava	123	96	–22,0	7,0	5,4
Ostrava	410	429	4,6	12,6	13,2
Pardubice	191	195	2,1	11,3	11,5
Pelhřimov	117	91	–22,2	16,2	12,6
Písek	66	35	–47,0	9,3	4,9
Plzeň-město	334	312	–6,6	17,8	16,6
Plzeň-jih	111	80	–27,9	17,8	12,8
Plzeň-sever	95	75	–21,1	12,3	9,7
Praha	935	671	–28,2	7,4	5,3
Praha-východ	335	324	–3,3	20,4	19,3
Praha-západ	174	159	–8,6	13,0	11,6
Prachatice	74	52	–29,7	14,6	10,3
Prostějov	97	87	–10,3	8,9	8,0
Přerov	76	39	–48,7	5,8	3,0
Příbram	162	147	–9,3	14,2	12,9
Rakovník	40	39	–2,5	7,2	7,1
Rokycany	20	14	–30,0	4,2	2,9
Rychnov nad Kněžnou	27	21	–22,2	3,4	2,7
Semily	107	88	–17,8	14,4	11,9

Okres	Počet VHP 2014	Počet VHP 2015	Změna 2014/2015 (%)	Počet VHP na 10 tis. obyvatel 2014	Počet VHP na 10 tis. obyvatel 2015
Sokolov	207	173	–16,4	22,9	19,3
Strakonice	146	139	–4,8	20,7	19,7
Svitavy	58	58	0,0	5,6	5,6
Šumperk	81	50	–38,3	6,6	4,1
Tábor	165	144	–12,7	16,1	14,1
Tachov	109	36	–67,0	20,6	6,8
Teplice	354	313	–11,6	27,5	24,3
Trutnov	287	209	–27,2	24,0	17,6
Třebíč	86	58	–32,6	7,7	5,2
Uherské Hradiště	82	70	–14,6	5,7	4,9
Ústí nad Labem	268	290	8,2	22,4	24,3
Ústí nad Orlicí	26	20	–23,1	1,9	1,4
Vsetín	105	89	–15,2	7,3	6,2
Vyškov	63	60	–4,8	7,0	6,6
Zlín	168	144	–14,3	8,8	7,5
Znojmo	134	130	–3,0	11,8	11,4
Žďár nad Sázavou	42	10	–76,2	3,5	0,8
Celkem	**12 136**	**10 108**	**–16,7**	**11,5**	**9,6**

Zdroj: MF (2016), zpracováno NMS

Zkratky

AISG	Agregovaný informační systém gambling
AOP	Asociace občanských poraden
APKURS	Asociace provozovatelů kurzových sázek
AsTERiG	Assessment Tool to Measure and Evaluate the Risk Potential of Gambling Products
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
AT	alkohol, toxikomanie (označení zdravotnických zařízení zabývajících se léčbou závislostí)
CETA	Centrum pro ekonomickou a tržní analýzu
CSR	Corporate Social Responsibility – společenská odpovědnost firem
CSPG	Consumption Screen for Problem Gambling
ČOV	Český olympijský výbor
ČSÚ	Český statistický úřad
dg.	diagnóza, diagnostický
DSM-5	Diagnostický a statistický manuál Americké psychiatrické asociace, 5. revize
DSM-IV	Diagnostický a statistický manuál Americké psychiatrické asociace, 4. revize
EHP	Evropský hospodářský prostor (anglicky European Economic Area), zahrnuje EU, Norsko a Lichtenštejnsko
EK	Evropská komise
EMR	elektromechanická ruleta
ESPAD	Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách
ESSK	Evidenční systém statistik kriminality
EU	Evropská unie
GFŘ	Generální finanční ředitelství
GŘ VSČR	Generální ředitelství Vězeňské služby ČR
GYM	gymnázium
IVR	Interactive Voice Response, interaktivní hlasová odezva
IVT	interaktivní videoloterijní terminál, též VLT
KBT	kognitivní a kognitivně-behaviorální přístupy v terapii
Lie/bet škála	dvoupoložkový Lie/Bet screeningový dotazník na problémové hráčství
LLS	lokální loterní systém
MF	Ministerstvo financí České republiky
MKN-10	Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize
MS	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
NMS	Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti
NNO	nestátní nezisková organizace
NUDZ	Národní ústav duševního zdraví
OU	odborné učiliště
OUD	ostatní uživatelé drog
OZV	obecně závazná vyhláška
PCP	Psychiatrické centrum Praha

PGSI	Problem Gambling Severity Index
PH	problémoví hráči
PMS	Probační a mediační služba
PN	psychiatrická nemocnice
PUA	problémoví uživatelé alkoholu
PUD	problémoví uživatelé drog
SZH	První souhrnná zpráva – Hazardní hraní v ČR a jeho dopady (2013)
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SOGS	The South Oaks Gambling Screen
SOGS-R	revidovaný The South Oaks Gambling Screen
SPELOS	Sdružení provozovatelů centrálních loterních systémů
SŠ	střední škola
SVL	sociálně vyloučená lokalita
TČ	trestný čin
TH	technické hry, např. VHP, VLT, EMR (dříve elektronické herní zařízení, EHZ)
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
UHP ČR	Unie herního průmyslu ČR
UNASO	UNASO Sdružení zábavního průmyslu
ÚS	Ústavní soud
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VLT	videoloterijní terminál, též IVT
VPÚ	veřejně prospěšné účely
VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí
VZ 2014	Výroční zpráva o hazardním hraní v ČR v r. 2014

Seznam tabulek

tabulka 1-1: Odhad nákladů na aktivity Akčního plánu pro hazardní hraní na období 2015–2018 podle oblastí a roků, v tis. Kč 23
tabulka 1-2: Přehled výborů a pracovních skupin RVKPP od r. 2015 24
tabulka 1-3: Struktura dotací realizovaných z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády České republiky pro oblast patologického hráčství v r. 2015 podle právní subjektivity příjemce 24
tabulka 1-4: Struktura dotací realizovaných z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády České republiky pro oblast patologického hráčství v r. 2015 podle typu služeb 25
tabulka 2-1: Počet povolení k provozování hazardních her podle typu, k 1. 12. 2015 30
tabulka 2-2: Počty provozoven hazardních her povolovaných MF v l. 2009–2015 30
tabulka 2-3: Počty povolení k jednotlivým typům TH a hazardních her v kasinu v l. 2009–2015, k 31. 12. daného roku* 31
tabulka 2-4: Počet TH a her v kasinu a přepočet na 10 tis. obyvatel podle krajů, k 31. 12. 2015 33
tabulka 2-5: Okresy s nejvyšším průměrným počtem (10 a více) povolených živých her v kasinech v r. 2015 36
tabulka 2-6: Počet provozoven s hrami povolovanými MF podle krajů a přepočet na 10 tis. obyvatel v l. 2014–2015 37
tabulka 2-7: Počty heren a provozoven se zvláštním režimem s hrami povolovanými MF podle krajů v l. 2009–2015 37
tabulka 2-8: Počty kasin podle krajů v l. 2009–2015 37
tabulka 2-9: Počet provozoven s hrami povolovanými MF v l. 2014 a 2015 podle krajů 42
tabulka 2-10: Počet VHP povolovaných obcemi podle krajů, k 31. 12. 2015 43
tabulka 2-11: Licencovaní provozovatelé internetových kurzových sázek v ČR, k 1. 12. 2015 45
tabulka 2-12: Celkový objem peněz vložených do hry a vyplacených na výhrách podle typu hry v r. 2014 47
tabulka 2-13: Celkový objem peněz vložených do hry a vyplacených na výhrách podle typu hry v r. 2015 47
tabulka 2-14: Odvody z hazardních her do státního a obecních rozpočtů v l. 2013–2015, v mil. Kč 50
tabulka 2-15: Příjmy obecních rozpočtů z hazardního hraní v r. 2015 podle krajů, v mil. Kč 50
tabulka 2-16: Okresy s nejvyššími příjmy obecních rozpočtů z odvodů z hazardního hraní na 1 obyvatele v l. 2013, 2014 a 2015, v Kč – seřazeno sestupně podle r. 2015 51
tabulka 3-1: Výskyt hazardního hraní v obecné populaci – studie Prevalence užívání drog v populaci ČR 2015, v % 62
tabulka 4-1: Respondenti studie Patologičtí hráči v léčbě 2015 podle pohlaví a věku 75
tabulka 4-2: Respondenti studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2013 a 2015 podle rodinného stavu, v % 75
tabulka 4-3: Respondenti studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2013 a 2015 podle vzdělání, v % 75
tabulka 4-4: Užívání vybraných návykových látek v období před léčbou ve studii Patologičtí hráči v léčbě 2015, v % 79
tabulka 4-5: Výsledky screeningové škály Lie/bet podle pohlaví a typu školy – studie ESPAD 2015, v % 83
tabulka 4-6: Výsledky screeningové škály CSPG podle pohlaví a typu školy – studie ESPAD 2015, v % 84
tabulka 4-7: Kategorizace 16letých studentů podle výsledků screeningové škály Lie/bet a CSPG – výsledky studie ESPAD 2015, v % 85
tabulka 5-1: Podíl klientů s vybranými znaky v oblasti zadluženosti podle cílových skupin, průměr v % 93
tabulka 5-2: Příčiny zadluženosti klientů podle cílové skupiny, bodové průměry* 93
tabulka 5-3: Výroky týkající se vybraných aspektů zadluženosti podle cílové skupiny, bodové průměry* 94

tabulka 5-4: Souhlas s tvrzeními týkajícími se institutu oddlužení podle typu klientů, bodové průměry* 94
tabulka 5-5: Počet podniků a zaměstnaných osob v odvětví CZ NACE 92 000 Činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří 99
tabulka 5-6: Odhad počtu zaměstnanců podle VÚPSV 99
tabulka 6-1: Výkon státního dozoru nad provozováním hazardních her v l. 2009–2015 104
tabulka 6-2: Počet zjištěných trestných činů, stíhaných osob a celkové škody u trestných činů neoprávněného provozování loterie a provozování nepoctivých sázek a her v l. 2001–2015 105
tabulka 6-3: Počet osob stíhaných pro trestné činy primárně související s hraním hazardních her v l. 2008–2015 106
tabulka 6-4: Počet osob obžalovaných z trestných činů primárně souvisejících s hraním hazardních her v l. 2008–2015 106
tabulka 6-5: Počet osob odsouzených za trestné činy primárně související s hraním hazardních her v l. 2008–2015 106
tabulka 6-6: Navštěvované stránky s nabídkou on-line hazardních her (všechny stránky uvedené respondenty studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015, jejichž existenci se podařilo dohledat) 115
tabulka 6-7: Páchání vybraných druhů trestných činů někdy v minulosti v souboru studie Patologičtí hráči v léčbě z r. 2015, v % 118
tabulka 6-8: Počet klientů PMS, u kterých bylo zjištěno hraní hazardních her a kterým bylo uloženo zdržet se hraní hazardních her v l. 2010–2015 118
tabulka 6-9: Trestná činnost klientů PMS, u kterých bylo zjištěno hraní hazardních her v rozdělení podle typu trestné činnosti v l. 2011–2015 119
tabulka 6-10: Trestná činnost klientů PMS, u kterých bylo zjištěno hraní hazardních her v l. 2011–2015 119
tabulka 8-1: Počet programů, které poskytly služby patologickým hráčům a byly podpořeny v dotačním řízení RVKPP v r. 2015, podle typu služby 130
tabulka 8-2: Počet programů podpořených v dotačním řízení RVKPP v l. 2013–2015, podle počtu klientů a krajů 131
tabulka 8-3: Podíl programů poskytujících vybrané typy dluhového poradenství, v % 133
tabulka 8-4: Složení skupiny AG v Praze-Bohnicích v r. 2014 135
tabulka 8-5: Počet osob v péči oddělení pro prevenci a léčbu závislostí a poraden drogové prevence a podíl osob, jejichž primárním problémem bylo hraní hazardních her v l. 2014 a 2015 135
tabulka 8-6: Počet zařízení zapojených do studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2015 podle krajů ... 136
tabulka 8-7: Zařízení účastnící se studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2015 137
tabulka 8-8: Počet léčebných epizod v souvislosti s léčbou problémového hraní respondentů ve studii Patologičtí hráči v léčbě v r. 2015 138
tabulka 8-9: Zkušenost respondentů s odbornou pomocí v souvislosti s problémovým hraním, v % 138
tabulka 8-10: Zdroje informací o rizicích spojených s problémovým hraním či o možnosti poradenství prostřednictvím vybraných zdrojů, v % 139
tabulka 8-11: Vliv různých zdrojů informací vedoucích k vyhledání pomoci, v % 140
tabulka 8-12: Důvody pro vyhledání léčby v souvislosti s hazardním hraním, v % 140
tabulka 8-13: Motivace klientů k léčbě – kategorie celkového skóre 140
tabulka 9-1: Absolutní počty TH a přepočet na 10 tis. obyvatel v okresech v l. 2014 a 2015, k 31. 12. daného roku (řazeno abecedně) 143
tabulka 9-2: Počet provozoven v okresech a přepočet na 10 tis. obyvatel v l. 2014 a 2015, k 31. 12. daného roku (řazeno abecedně) 145
tabulka 9-3: Počet VHP povolených obcemi v okresech v l. 2014 a 2015, k 31. 12. daného roku (řazeno abecedně) 147

Seznam grafů

graf 1-1: Vývoj počtu obcí s OZV regulující provozování hazardních her v ČR v l. 2009–2015 19
graf 1-2: Vývoj ukazatelů souvisejících s hraním hazardních her ve studii Analýza pocitu bezpečí v Praze v l. 1997–2015, v % 26
graf 2-1: Počet TH a živých her v l. 2009–2015 32
graf 2-2: Změny počtu hazardních her mezi r. 2014 a 2015, v % 32
graf 2-3: Počet TH a her v kasinu v přepočtu na 10 tis. obyvatel podle krajů, k 31. 12. 2015 33
graf 2-4: Okresy s nadprůměrným počtem TH a her v kasinu na 10 tis. obyvatel, k 31. 12. 2015 34
graf 2-5: Srovnání počtu heren a provozoven se zvláštním režimem a kasin v l. 2009–2015 35
graf 2-6: Podíl provozoven s povolením k provozování živé hry podle počtu povolených živých her, v % 36
graf 2-7: Počet provozoven s hrami povolovanými MF na 10 tis. obyvatel v krajích, k 31. 12. 2015 40
graf 2-8: Okresy s nadprůměrným počtem provozoven hazardních her povolovaných MF na 10 tis. obyvatel, k 31. 12. 2015 41
graf 2-9: Okresy s nadprůměrným počtem VHP povolovaných obcemi na 10 tis. obyvatel, k 31. 12. 2015 44
graf 2-10: Objem trhu s hazardními hrami v ČR v l. 2002–2015, v mld. Kč 46
graf 2-11: Vývoj podílů typů hazardních her na trhu podle vkladů do hry v l. 2002–2015 48
graf 2-12: Vývoj podílů typů hazardních her na trhu podle příjmů ze hry v l. 2002–2015 49
graf 2-13: Příjmy veřejných rozpočtů z TH, ostatních hazardních her a celkem v l. 2013–2015, v mil. Kč 49
graf 2-14: Příjmy obecních rozpočtů z loterijní daně v přepočtu na obyvatele v l. 2013–2015, podle krajů, v Kč 51
graf 2-15: Okresy s největším nárůstem příjmů obecních rozpočtů z odvodů z hazardního hraní na 1 obyvatele mezi l. 2014 a 2015, v % 52
graf 2-16: Okresy s největším poklesem příjmů obecních rozpočtů z odvodů z hazardního hraní na 1 obyvatele mezi l. 2014 a 2015, v % 52
graf 3-1: Prevalence hraní hazardních her v posledních 12 měsících podle pohlaví a věkových skupin – studie Prevalence užívání drog v populaci ČR 2015, v % 63
graf 3-2: Vývoj hraní hazardních her v posledních 12 měsících v l. 2012– 2015 v dospělé populaci celkem a mezi mladými dospělými ve věku 15–24 let – studie Prevalence užívání drog v populaci ČR, v % 64
graf 3-3: Vývoj hraní hazardních her v dospělé populaci v posledních 12 měsících v l. 2012– 2015, podle pohlaví – studie Prevalence užívání drog v populaci ČR, v % 64
graf 3-4: Frekvence hraní her o peníze v posledních 12 měsících, podle pohlaví a typu studované školy – studie ESPAD 2015, v % 66
graf 3-5: Čas strávený hraním her o peníze v typický den v posledních 12 měsících, podle pohlaví a typu studované školy – studie ESPAD 2015, v % 67
graf 3-6: Hraní jednotlivých her o peníze v posledních 12 měsících na internetu a mimo internet, podle pohlaví – studie ESPAD 2015, v % 68
graf 3-7: Hraní jednotlivých her o peníze v posledních 12 měsících na internetu a mimo internet, podle typu studované školy – studie ESPAD 2015, v % 69
graf 3-8: Hraní na automatech o peníze, hraní počítačových her a surfování na internetu s frekvencí 1krát týdně nebo častěji – výsledky studie ESPAD 1995–2015, v % 70
graf 4-1: Primární problémová hra u respondentů studie Patologičtí hráči v léčbě v r. 2013 a 2015, v % 76
graf 4-2: Faktory, které podle respondentů studie Patologičtí hráči v léčbě 2015 přispěly ke vzniku jejich problémů spojených s hazardním hraním (součet odpovědí 3 a 4 – přispěla a přispěla velmi), v % 77
graf 4-3: Počet dnů, kdy respondent studie Patologičtí hráči v léčbě 2015 hrál hazardní hry v posledních 30 dnech před léčbou, v % 78

graf 4-4: Počet hodin strávených hraním týdně v posledních 30 dnech před léčbou mezi hráči ve studii Patologičtí hráči v léčbě 2015, v %....78
graf 4-5: Užívání návykových látek během hraní v posledních 12 měsících před nástupem do léčby ve studii Patologičtí hráči v léčbě 2015 (součet kategorií „často" a „téměř vždy"), v %....79
graf 4-6: Počty hospitalizací pro dg. F63.0 podle věkových skupin v l. 2004 a 2014....80
graf 4-7: Podíl hospitalizací s dg. F63.0 v l. 2006–2014 podle zaměstnání, v %....81
graf 4-8: Pozitivní odpovědi na otázky 2položkové screeningové škály Lie/bet mezi všemi studenty celkem a mezi těmi, kteří uvedli hraní her o peníze v posledních 12 měsících – studie ESPAD 2015, v %....82
graf 4-9: Výskyt problémového hráčství podle škály Lie/bet mezi studenty, kteří uvedli hraní her o peníze v posledních 12 měsících – výsledky studie ESPAD 2015, v %....83
graf 4-10: Výskyt problémového hráčství podle škály CSPG mezi studenty, kteří uvedli hraní her o peníze v posledních 12 měsících – výsledky studie ESPAD 2015, v %....84
graf 4-11: Prevalence problémového hráčství (alespoň 1 bod na škále Lie/bet) podle typu školy a převažujícího kolektivu – studie ESPAD 2015, v %....85
graf 4-12: Prevalence hraní na automatech (VHP, párkrát za rok nebo častěji) a intenzivního on-line hraní (2 a více hodin při jedné příležitosti nejméně jednou měsíčně) podle typu školy a převažujícího kolektivu – studie ESPAD 2015, v %....86
graf 5-1: Finanční obnos vložený do hazardní hry v typický den v posledních 12 měsících před léčbou v r. 2013 a 2015, v %....91
graf 5-2: Průměrný podíl jednotlivých zdrojů příjmu na celkových příjmech v posledních 12 měsících v souboru studie Patologičtí hráči v léčbě z l. 2013 a 2015, v %....91
graf 5-3: Odhad výše dluhů u cílových skupin adiktologických programů, průměr v %*....92
graf 5-4: Průměrná míra závažnosti výskytu sociálně negativních jevů ve sledovaných SVL v l. 2013, 2015 a 2016....97
graf 5-5: Průměrná míra závažnosti výskytu problémů spojených s hraním hazardních her ve sledovaných SVL v l. 2013, 2015 a 2016....98
graf 7-1: Podíl problémových hráčů v léčbě, kterým byla někdy provozovatelem nabídnuta možnost nastavení limitů a vyloučení ze hry, podle primární problémové hry....123
graf 8-1: Vývoj počtu hospitalizací pro dg. F63.0 v l. 2004–2014 podle pohlaví....129
graf 8-2: Počet hospitalizací pro dg. F63.0 v r. 2014 podle kraje bydliště pacienta, na 100 tis. obyvatel....129
graf 8-3: Typ odborné pomoci v souvislosti s problémovým hraním, který byl respondenty vyhledán jako první, v %....139
graf 8-4: Motivace klientů k léčbě – součet kategorií „spíše" a „rozhodně souhlasím", v %....141

Seznam obrázků

obrázek 2-1: Příklady stíracích losů cílících na děti....54
obrázek 2-2: Ukázky počítačové hry Cooking Fever, jejíž základní úroveň je simulátor provozovny rychlého občerstvení (vlevo), vyšší úroveň nabízí simulátor herního automatu (vpravo)....55
obrázek 2-3: Snímky z televizního reklamního spotu komunikační agentury Proximity Prague pro společnost Sazka z r. 2011....56
obrázek 2-4: Stírací losy společnosti Sazka jako příklad prohry vydávající se za výhru....56
obrázek 2-5: Kampaň společnosti Tipsport s názvem Rozdáváme 15 mega....57
obrázek 2-6: Reklamní kampaň Sazky s názvem Vítejte v klubu miliardářů....58
obrázek 6-1: Příklad obrazovky kvízového hracího automatu (tzv. kvízomatu)....107
obrázek 6-2: Příklad obrazovky hracího automatu k získání slevy (tzv. slevostroje)....107
obrázek 6-3: Úvodní stránka internetového portálu Mapy nelegálního hazardu, který provozuje sdružení SPELOS....111
obrázek 6-4: Mapa legálního hazardu otištěná v novinách městské části Praha 6....112

obrázek 6-5: Česká verze internetových stránek společnosti bwin.com 113
obrázek 6-6: Ilustrace z titulní strany jednoho z on-line kasin, jež nemají licenci pro provozování hazardních her v ČR 114
obrázek 6-7: Domovská stránka webu iniciativy „Přichází cenzor" 114
obrázek 6-8: Informační materiál ke kampani Českého svazu ledního hokeje „Zapískej, když vidíš faul" 117
obrázek 7-1: Informace o tzv. zodpovědném hraní zobrazované na monitorech technických herních zařízení (např. VLT) společnosti SYNOT TIP v r. 2015 124

Seznam map

mapa 2-1: Regionální rozložení TH a her v kasinu povolovaných MF podle okresů, na 10 tis. obyvatel 34
mapa 2-2: Regionální rozložení provozoven s hrami povolovanými MF podle okresů, na 10 tis. obyvatel 38
mapa 2-3: Regionální rozložení heren a provozoven se zvláštním režimem s hrami povolovanými MF podle okresů, na 10 tis. obyvatel 38
mapa 2-4: Regionální rozložení kasin podle okresů, na 100 tis. obyvatel 39
mapa 2-5: Regionální rozložení VHP povolovaných obcemi podle okresů, na 10 tis. obyvatel 45

Rejstřík

adiktologické služby, 22, 24, 81, 92, 93, 132, 134, 135, 138, 139
akční plán, 22, 23
alkohol, 7, 24, 53, 55, 73, 74, 78, 80, 81, 92, 93, 94, 95, 123, 135, 136, 137, 143
Anonymní gambleři, 10, 129, 136, 140
Asociace provozovatelů kurzových sázek, 58, 114, 126
Asociace společností provozujících casina v ČR, 35
bingo, 3, 16, 17, 18, 61, 62
celní úřad, 3, 14, 16, 110
Cooking Fever, 54, 55
cost benefit, 53
cost of illness, 53
číselná loterie, 48, 49
děti, 53, 54, 80, 123, 124, 125
dopady
  finanční, 7
  sociální, 7, 29, 53, 89
  zdravotní, 21, 74, 138
dostihy, 6, 48, 49, 61, 62, 65
DSM, 73
ESPAD, 6, 7, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 81, 82, 83, 84, 85, 86
Evropská komise, 13, 25
Evropská unie, 13, 15, 18, 21, 25, 116
harm reduction, 123, 132
hospitalizace, 95
internet, 6, 13, 16, 61, 65, 67, 68, 69, 81, 93, 132
karetní hra, 13, 15, 16, 29, 30, 61, 70, 76
kasinové hry, 32, 113
Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 135
komorbidita, 74, 78, 129
konopné látky, 7, 78, 79
kontaktní centra, 92, 132, 139, 140
kostky, 6, 13, 15, 67
kriminalita, 9, 22, 25, 89, 97, 98, 103, 105, 110, 117, 118
kurzové sázky, 3, 4, 5, 6, 7, 13, 14, 16, 17, 25, 29, 30, 41, 46, 47, 48, 49, 61, 62, 67, 70, 73, 76, 81, 116, 133
kvízomat, 4, 9, 13, 20, 96, 106, 107, 108, 109, 110, 112
léčba
  ambulantní, 81, 92, 131, 133, 135, 140
  lůžková, 140
  ochranná, 129
léky, 79
Lie/bet, 7, 65, 69, 82, 83, 84, 85, 103
lichva, 93, 97
live sázky, 10, 29, 62, 73, 77, 81, 116, 125, 130
los, 15, 29, 53, 54, 56, 61, 67, 133
loterie
  číselná, 4, 5, 15, 46, 48, 49
  okamžitá, 4, 15, 29, 46, 48, 49, 53, 61, 67
  peněžitá, 15, 48, 49
  věcná, 15, 47, 48, 49
marketing, 9, 14, 17, 53, 123
match fixing, 9, 115, 116
Mezinárodní klasifikace nemocí, 73
Ministerstvo
  financí, 3, 5, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 24, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 58, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 146, 148, 150
  práce a sociálních věcí, 89, 125
  spravedlnosti, 89, 90, 105
  školství, mládeže a tělovýchovy, 125
  vnitra, 110
mladiství, 53, 54, 58, 70, 116, 126
Národní strategie protidrogové politiky, 3, 20, 21
následná péče, 132
návyková látka, 7, 61, 64, 73, 74, 78, 79, 80, 81, 95, 103, 129, 136, 139, 143
nelegální droga, 7, 24, 65, 74, 78, 81, 98
nízkoprahový, 125
novela, 4, 58, 90, 99, 109
obecně závazná vyhláška, 3, 4, 9, 14, 16, 18, 19, 20, 96, 107, 108, 112
obžalovaní, 105, 106
odnětí svobody, 104, 118
odsouzení, 106, 118
on-line hraní, 6, 9, 14, 29, 46, 61, 62, 63, 76, 77, 85, 86, 113, 132
organizovaný zločin, 116
pervitin, 7, 79
poker, 13, 61, 62, 67, 76, 115, 133
policie, 16, 105, 109, 110
politika
  protidrogová, 3, 20, 21, 22, 23, 24
praní špinavých peněz, 103, 116
prevalence
  celoživotní, 5, 62, 63, 79, 85
  v posledních 12 měsících, 62, 79
  v posledních 30 dnech, 62, 79

prevence, 3, 9, 10, 16, 21, 22, 23, 25, 29, 53, 116, 117, 123, 124, 126, 132, 134, 136, 137, 139, 141, 142
probace, 118, 119
prohibice, 19, 108
provozovatelé hazardních her, 14, 17, 57, 109, 125
provozovna se zvláštním režimem, 3, 5, 13, 14, 16, 20, 29, 30, 35, 37, 96, 99
přestupek, 58
psychoterapie, 138, 139
Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 3, 10, 22, 23, 24, 90, 109, 110, 132, 133, 138
reklama, 4, 9, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 53, 55, 57, 58, 81, 113, 114, 123, 124, 126, 127
rodina, 10, 103, 130, 134, 141
rozpočet, 4, 9, 17, 18, 23, 24, 29, 49, 50, 108
ruleta, 4, 13, 15, 29, 30, 31, 46, 47, 62, 76, 113, 115
Sazka, 55, 56, 114, 126
sázková kancelář, 13, 41
sebevražda, 7, 74, 80
slevostroj, 4, 9, 13, 20, 106, 107, 108, 109, 110
sociálně vyloučená lokalita, 8, 96, 97, 98
SPELOS, 99, 100, 108, 110, 111
stíhaní, 105, 106
strukturní charakteristiky, 73, 123
SYNOT, 10, 14, 56, 100, 125, 126
škola, 65, 66, 67, 69, 70, 82, 83, 84, 85, 86, 125, 126
tabák, 7, 24, 53, 74, 78, 79, 81, 123
terénní programy, 92
trest, 22, 103, 118
trestný čin, 8, 9, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 118
úmrtnost, 74
vězení, 93, 103, 118, 132, 137
videoloterijní terminál, 4, 5, 13, 14, 15, 29, 30, 31, 46, 47, 61, 62, 65, 67, 76, 112, 125, 126
vláda, 15, 20, 21, 23, 24, 25, 89, 96, 109, 110
výherní hrací přístroj, 4, 5, 13, 14, 17, 19, 29, 30, 31, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 61, 76, 86, 112, 149
zadluženost, 7, 8, 29, 74, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 126, 130, 134, 135, 143
zákon
  loterijní, 3, 13, 14
zaměstnanost, 18, 29, 89, 99, 100
závislost, 53, 61, 74, 81, 129, 133, 135, 137, 139, 140
zdanění, 4, 8, 14, 15, 17, 18, 49, 74, 89, 108, 109, 110, 113
zodpovědné hraní, 9, 14, 21, 22, 23, 25, 124, 125, 126, 127
živé hry, 3, 4, 5, 16, 17, 18, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 48, 49, 62, 76, 99

Bibliografie

ABBOTT, M., BINDE, P., HODGINS, D., KORN, D., PEREIRA, A., VOLBERG, R. & WILLIAMS, R. 2013. Conceptual Framework of Harmful Gambling: An International Collaboration. Guelph, Ontario, Canada.: The Ontario Problem Gambling Research Centre (OPGRC).

ABDEL-GHANY, M. & SHARPE, D. L. 2001. Lottery expenditures in Canada: Regional analysis of probability of purchase, amount of purchase, and incidence. *Family & Consumer Sciences Research Journal,* 30**,** 64-78.

ABDOLLAHNEJAD, R., DELFABBRO, P. & DENSON, L. 2014. Psychiatric co-morbidity in problem and pathological gamblers: investigating the confounding influence of alcohol use disorder. *Addict Behav,* 39**,** 566-72.

AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION 2000. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders - TR. 4th ed.: American Psychiatric Association.

AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION 2013a. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. 5th ed.: American Psychiatric Association.

AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION 2013b. Highlights of Changes from DSM-IV-TR to DSM-5. Arlington, VA: American Psychiatric Association.

ARIYABUDDHIPHONGS, V. 2013. Problem Gambling Prevention: Before, During, and After Measures. *International Journal of Mental Health & Addiction,* 11**,** 568-582.

BARNES, G. M., WELTE, J. W., TIDWELL, M. O. & HOFFMAN, J. H. 2013. Effects of neighborhood disadvantage on problem gambling and alcohol abuse. *Journal of Behavioral Addictions,* 2**,** 82-89.

BECKERT, J. & LUTTER, M. 2009. The inequality of fair play: Lottery gambling and social stratification in Germany. *European Sociological Review,* 25**,** 475-488.

BERWICK, D. M., MURPHY, J. M., GOLDMAN, P. A., WARE, J. E. J., BARSKY, A. J. & WEINSTEIN, M. C. 1991. Performance of a five-item mental health screening test. *Med Care,* 29**,** 169-176.

BLASZCZYNSKI, A. & FARRELL, E. 1998. A Case Series of 44 Completed Gambling-Related Suicides. *J Gambl Stud,* 14**,** 93-109.

BLASZCZYNSKI, A. & NOWER, L. 2002. A pathways model of problem and pathological gambling. *Addiction,* 97**,** 487-99.

BLASZCZYNSKI, A., PARKE, A., PARKE, J. & RIGBYE, J. 2014. *Operator-based approaches to harm minimisation in gambling: summary, review and future directions.,* London, The Responsible Gambling Trust.

BONNAIRE, C. 2012. Internet gambling: what are the risks? *Encephale,* 38**,** 42-49.

BOXAN, M. 25.4.2016 2016. *RE: Stacked deck.*

COUNCIL, N. R. 1999. Pathological Gambling: A Critical Review. Washington, D.C.

CROCKFORD, D. N. & EL-GUEBALY, N. 1998. Psychiatric comorbidity in pathological gambling: a critical review. *Can J Psychiatry,* 43**,** 43-50.

CROFTS, P. 2003. Researching the link between gambling and crime. Sydney: University of Technology Sydney.

CUIJPERS, P., SMITS, N., DONKER, T., TEN HAVE, M. & DE GRAAF, R. 2009. Screening for mood and anxiety disorders with the five-item, the three-item, and the two-item Mental Health Inventory. *Psychiatry Res.,* 168**,** 250-255.

CURRIE, S. R., HODGINS, D. C., WANG, J., EL-GUEBALY, N., WYNNE, H. & CHEN, S. 2006. Risk of harm among gamblers in the general population as a function of level of participation in gambling activities. *Addiction,* 101**,** 570-580.

ČULÁKOVÁ, L. 2014. *Partnerské vztahy patologických hráčů.* Bakalářská práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.

DE LEON, G., MELNICK, G., KRESSEL, D. & JAINCHILL, N. 1994. Circumstances, motivation, readiness, and suitability (the CMRS scales): predicting retention in therapeutic community treatment. *Am J Drug Alcohol Abuse,* 20**,** 495-515.

DELFABBRO, P. H. 2014. Behavioral Risk Factors in Disordered Gambling and Treatment Implications. *In:* RICHARD, D. C. S., BLASZCZYNSKI, A. & NOWER,

L. (eds.) *The Wiley-Blackwell Handbook of Disordered Gambling.* Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.

DEREVENSKY, J., SKLAR, A., GUPTA, R., MESSERLIAN, C., LAROCHE, M. & MANSOUR, S. 2007. The effects of gambling advertisements on child and adolescent gambling attitudes and behaviors. Report for Fonds québécois de la recherche sur la société et la culture.

EJOVA, A., LICEHAMMEROVÁ, S., CHOMYNOVÁ, P., LEŠTINOVÁ, Z. T., & MRAVČÍK, V. 2015. The Risks of Online Gambling for Younger Males: Insights from Czech National Surveys. *In:* PASCALINE LORENTZ, D. S., MONIKA METYKOVA, & MICHELLE WRIGHT (ed.) *Living in the Digital Age: Self-Presentation, Networking, Playing and Participating in Politics.* Brno: Masaryk University Press.

ERBAS, B. & BUCHNER, U. G. 2012. Pathological gambling: prevalence, diagnosis, comorbidity, and intervention in Germany. *Dtsch Arztebl Int,* 109**,** 173-9.

FERENTZY, P. & TURNER, N. 2009. Gambling and organized crime — A review of the literature. *Journal of Gambling Issues***,** 111-155.

GENERÁLNÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ 2015. Informace o činnosti Finanční správy ČR za rok 2014. Praha.

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR 2016. Vyhodnocení činnosti VS ČR v protidrogové politice za rok 2015.

GREGOROVÁ, P. 2014. *Ekonomické a společenské aspekty kasin a hracích automatů v příhraničí.* Bc., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta ekonomická, Katedra obchodu a cestovního ruchu.

GRIFFITHS, M. 2009. Problem gambling in Europe: An overview. Nottingham: International gaming research unit, Nottingham Trent University.

HASTINGS, G., ANDERSON, S., COOKE, E. & GORDON, R. 2005. Alcohol marketing and young people's drinking: a review of the research. *J Public Health Policy,* 26**,** 296-311.

HASTINGS, G. B. & AITKEN, P. P. 1995. Tobacco advertising and children's smoking: a review of the evidence. *European Journal of Marketing,* 29**,** 6-17.

HECKELMOSER, M. 2013. *Hrací automaty a kriminalita v Olomouci.* Bc., Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury.

HERMAN, M. 03.05.2016 15:27 2016. *RE: RE: výroční zpráva za 2015 - preventivní aktivity provozovatelů.* Type to LEŠTINOVÁ, Z. T.

HOLSTEIN, B., PEDERSEN, T. P., BENDTSEN, P., MADSEN, K. R., MEILSTRUP, C. R., NIELSEN, L. & RASMUSSEN, M. 2014. Perceived Problems with Computer Gaming and Internet Use Among Adolescents: Measurement Tool for Non-clinical Survey Studies. *BMC Public Health,* 14**,** 361.

HOLTGRAVES, T. 2009. Gambling, gambling activities, and problem gambling. *Psychol Addict Behav,* 23**,** 295-302.

HORÁKOVÁ, V. 2015. Vyroste další kasino? Rozhodne referendum (Brno). *Mladá fronta DNES (Jižní Morava)*, 16. 9. 2015.

HŮLKOVÁ, P. 2015. *Postoje a zkušenosti středoškolských studentů s patologickým hráčstvím.* Bakalářská práce, Univerzita Hradec Králové.

HUMPHREYS, B. R. & PEREZ, L. 2012. Participation in Internet Gambling Markets: An International Comparison of Online Gamblers' Profiles. *Journal of Internet Commerce,* 11**,** 24-40.

CHOMYNOVÁ, P., DRBOHLAVOVÁ, B. & MRAVČÍK, V. 2015. Rozsah hazardního hraní v české populaci. *Adiktologie,* 15 (4)**,** 298-308.

JANČOVÁ, K. 2015. *Manuál pro tvorbu právně nezávadné reklamy zaměřené na děti.* bakalářská práce, Masarykova univerzita.

JOHANSSON, A., GRANT, J., KIM, S., ODLAUG, B. & GÖTESTAM, K. G. 2009. Risk Factors for Problematic Gambling: A Critical Literature Review. *Journal of Gambling Studies,* 25**,** 67-92.

JOHNSON, E. E., HAMER, R., NORA, R. M., TAN, B., EISENSTEIN, N. & ENGELHART, C. 1997. The Lie/Bet Questionnaire for screening pathological gamblers. *Psychol Rep,* 80**,** 83-8.

KAISNER, J. 2015. *Náklady a výnosy regulace hracích automatů pro obce.* Diplomová práce, VŠE.

KASSINOVE, J. I. & SCHARE, M. L. 2001. Effects of the "near miss" and the "big win" on persistence at slot machine gambling. *Psychol Addict Behav,* 15**,** 155-8.

KELLY, M. J., DUNSTAN, F. D., LLOYD, K. & FONE, D. L. 2008. Evaluating cutpoints for the MHI-5 and MCS using the GHQ-12: a comparison of five different methods. *BMC Psychiatry***,** 10.

KIŠŠOVÁ, L., ČERNÍKOVÁ, T., DÁREK, D. & KLÍMA, T. 2015. Souhrnná zpráva o realizaci protidrogové politiky v krajích v r. 2014. Praha: Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

KLÁŠTERECKÝ, T., LICEHAMMEROVÁ, Š. & NOHÝNKOVÁ, A. 2014. Metodika práce s patologickými hráči: brněnská zkušenost. Brno: Společnost Podané ruce, o. p. s., Projekt První pomoc pro patologické hráče a jejich rodiny (CZ.1.04/3.1.02/67.00050).

KOMÍN, P. 2014. *Korupce ve sportu.* Bakalářská práce, Masarykova univerzita Brno.

KPMG 2016. Analýza vývoje a dopadů trhu nelicencovaných herních zařízení v České republice. KPMG.

KROUPA, A., POJER, P. & VEVERKOVÁ, S. 2015. Dopady případného útlumu komplexu herního průmyslu na zaměstnanost. Praha.

KŘENKOVÁ, V. 2011. *Předčasné ukončení ústavní léčby u klientů s diagnózou patologické hráčství léčených v Psychiatrické léčebně v Brně-Černovicích v období 2001-2010.* Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze.

LADOUCEUR, R. 2004. Gambling: the hidden addiction. *Can J Psychiatry,* 49**,** 501-3.

LEDGERWOOD, D. M. & PETRY, N. M. 2004. Gambling and suicidality in treatment-seeking pathological gamblers. *J Nerv Ment Dis,* 192**,** 711-4.

LICEHAMMEROVÁ, Š. 2015a. Práce s problémovými hráči. *Sociální práce / Sociálna práca (prakticko-publicistická část čísla 5/2015.* Brno: ASVSP.

LICEHAMMEROVÁ, Š. 2015b. Problematika gamblingu: Metasyntéza kvalitativních výzkumů z roku 1998-2015. *Adiktologie,* 15 (2)**,** 138-149.

LICEHAMMEROVÁ, Š. 2016a. Online hazardní hraní. *In:* L. BLINKA (ed.) *Online závislosti.* Praha: Grada.

LICEHAMMEROVÁ, Š. 2016b. Souhrnná zpráva z ambulancí Společnosti Podané ruce, o. p. r.: Společnost Podané ruce, o. p. r.

LIVINGSTONE, C., WOOLLEY, R., ZAZRYN, T., BAKACS, L. & SHAMI, R. 2008. The relevance and role of gaming machine games and game features on the play of problem gamblers. Report prepared for Independent Gambling Authority South Australia.

LORAINS, F. K., COWLISHAW, S. & THOMAS, S. A. 2011. Prevalence of comorbid disorders in problem and pathological gambling: systematic review and meta-analysis of population surveys. *Addiction,* 106**,** 490-498.

MAGISTRÁT HL. M. PRAHY 2005. Analýza pocitu bezpečí na území hlavního města Prahy – srovnání 1997-2004. Praha: Magistrát hlavního města Prahy.

MAGISTRÁT HL. M. PRAHY 2010. Analýza pocitu bezpečí na území hlavního města Prahy – srovnání let 1997, 1999, 2004, 2007, 2009 Praha: Magistrát hlavního města Prahy.

MAGISTRÁT HL. M. PRAHY & IPSOS 2015. Analýza pocitu bezpečí 2015. Praha: Magistrát hlavního města Prahy.

MALÍČKOVÁ, P. 2015. *Problematika hazardních her a patologického hráčství na vybrané základní škole.* Bakalářská práce, Masarykova univerzita.

MANNING, V., KOH, P. K., YANG, Y., NG, A., GUO, S., KANDASAMI, G. & WONG, K. E. 2015. Suicidal ideation and lifetime attempts in substance and gambling disorders. *Psychiatry Res,* 225**,** 706-9.

MIKOŠKA, P. 27.4.2016 2016. *RE: RE: výroční zpráva za 2015 - preventivní aktivity provozovatelů.* Type to TION LEŠTINOVÁ, Z.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR 2016a. Trestné činy primárně související s hraním sázkových her − přehled o pravomocně odsouzených osobách v r. 2015.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR 2016b. Trestné činy primárně související s hraním sázkových her − přehled o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných osobách v r. 2015.

MONAGHAN, S., DEREVENSKY, J. L. & SKLAR, A. 2008. Impact of gambling advertisements and marketing on children and adolescents: Policy recommendations to minimise harm. *Journal of Gambling Issues***,** 252-274.

MRAVČÍK, V., ČERNÝ, J., LEŠTINOVÁ, Z., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., LICEHAMMEROVÁ, Š., ZIEGLER, A. & KOCAREVOVÁ, V. 2014. Hazardní hraní v České republice a jeho dopady. Praha: Úřad vlády České republiky.

MRAVČÍK, V., ČERNÝ, J., ROZNEROVÁ, T., LICEHAMMEROVÁ, Š. & TION LEŠTINOVÁ, Z. 2015a. Charakteristiky léčených problémových hráčů v ČR: průřezová dotazníková studie. *Adiktologie,* 15 (4)**,** 322-333.

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., GROLMUSOVÁ, L., TION LEŠTINOVÁ, Z., ROUS, Z., KIŠŠOVÁ, L., NECHANSKÁ, B., SOPKO, B., VLACH, T., FIDESOVÁ, H., JURYSTOVÁ, L. & VOPRAVIL, J. 2015b. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2014,* Praha, Úřad vlády České republiky.

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., ROZNEROVÁ, T., DRBOHLAVOVÁ, B., ČERNÝ, J. & TION LEŠTINOVÁ, Z. 2015c. Prevalence problémového hráčství v České republice. *Adiktologie,* 15 (4)**,** 310-319.

MRAVČÍK, V., JANÍKOVÁ, B., ROZNEROVÁ, T., NECHANSKÁ, B., KIŠŠOVÁ, L. & TION LEŠTINOVÁ, Z. 2015d. Léčba a další odborné služby pro patologické hráče v ČR. *Adiktologie,* 15 (4)**,** 366-375.

MRAVČÍK, V., NECHANSKÁ, B., ROZNEROVÁ, T., CHOMYNOVÁ, P. & TION LEŠTINOVÁ, Z. 2015e. Sebevražednost problémových hráčů v kontextu psychiatrické komorbidity: kohortová studie mortality. *Adiktologie,* 15 (4)**,** 354-364.

MRAVČÍK, V., ROUS, Z., TION LEŠTINOVÁ, Z., DRBOHLAVOVÁ, B., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B. & VLACH, T. 2015f. Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2014. Praha: Úřad vlády České republiky.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI & AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ 2013. Problematika hazardu a drog v sociálně vyloučených lokalitách.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI & PPM FACTUM RESEARCH 2013. Prevalence užívání drog v populaci ČR v roce 2012.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2016a. Analýza dat ze studie ESPAD 2015 - hraní hazardních her, počítačových her a internetové aktivity u české mládeže.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2016b. Zpracování závěrečných zpráv k dotačnímu řízení RVKPP za rok 2015.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ 2015. Problematika hazardu a drog v sociálně vyloučených lokalitách v roce 2015.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ 2016. Problematika hazardu a drog v sociálně vyloučených lokalitách v roce 2016.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN 2016. Monitoring klientů dluhových poraden Asociace občanských poraden zaměřený na hazard a užívání návykových látek jako příčiny zadluženosti v roce 2015.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR 2015. Dotazníková studie užívání návykových látek mezi vězni ve výkonu trestu odnětí svobody v r. 2014.
NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & PPM FACTUM RESEARCH 2014. Prevalence užívání drog v populaci ČR v roce 2013.
NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & PPM FACTUM RESEARCH 2015a. Patologičtí hráči v léčbě 2015 - analýza výsledků studie. Praha: Úřad vlády ČR.
NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & PPM FACTUM RESEARCH 2015b. Prevalence užívání drog v populaci ČR v roce 2014.
NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & PPM FACTUM RESEARCH 2015c. Výskyt zadluženosti mezi klienty adiktologických programů. Praha.
NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & PPM FACTUM RESEARCH 2016a. Prevalence užívání drog v populaci ČR v roce 2015.
NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & PPM FACTUM RESEARCH 2016b. Trendy v léčbě patologických hráčů – skupinová diskuze s pracovníky zařízení pracujících s patologickými hráči. Praha: Úřad vlády ČR.
NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI & SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY 2016. Dotazníkový průzkum - nelegální hazard.
NEAL, P., DELFABBRO, P. & O'NEIL, M. 2005. Problem gambling and harm: Towards a national definition. Victoria. Dept. of Justice. Office of Gaming and Racing, Australia. Ministerial Council on Gambling, University of Adelaide. Dept. of Psychology, Gambling Research Australiae.
NELSON, T. F., LABRIE, R. A., LAPLANTE, D. A., STANTON, M., SHAFFER, H. J. & WECHSLER, H. 2007. Sports betting and other gambling in athletes, fans, and other college students. *Res Q Exerc Sport,* 78**,** 271-83.
NOWER, L. & BLASZCZYNSKI, A. 2014. Legal and Financial Issues and Disordered Gambling. *In:* S., D. C., BLASZCZYNSKI, A. & NOWER, L. (eds.) *The Wiley-Blackwell Handbook of Disordered Gambling,.* John Wiley & Sons Ltd, .
PARKE, J. & GRIFFITHS, M. D. 2007. The role of structural characteristics in gambling. *In:* SMITH, G., HODGINS, D. & WILLIAMS, R. (eds.) *Research and Measurement Issues in Gambling Studies.* New York: Elsevier.
POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR 2016. Statistické přehledy kriminality v r. 2015 (ESSK).
PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA 2016. Informace o činnosti Probační a mediační služby v souvislosti s drogovou problematikou za r. 2015.
REČKOVÁ, D. & ŠPOLC, M. 2016. *Gambling Risk In Adolescence: How to effectively allocate prevention programs in Czech schools?* Course: Advanced Econometrics, Charles University.
REILLY, C. & SMITH, N. 2013. The Evolving Definition of Pathological Gambling in the DSM-5. Washington: National Center for Responsible Gaming.
RICHARD, D. C. S. & HUMPHREY, J. 2014. The Conceptualization and Diagnosis of Disordered Gambling. *In:* RICHARD, D. C. S., BLASZCZYNSKI, A. & NOWER, L. (eds.) *The Wiley-Blackwell Handbook of Disordered Gambling.* Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.
ROCKLOFF, M. J. 2012. Validation of the Consumption Screen for Problem Gambling (CSPG). *J Gambl Stud,* 28**,** 207–216.
ROSENTHAL, R. J. & LESIEUR, H. R. 1992. Self-Reported Withdrawal Symptoms and Pathological Gambling. *The American Journal on Addictions,* 1**,** 150-154.
ROZNEROVÁ, T. & MRAVČÍK, V. 2015. Hazardní hráčství a jeho dopady - kvalitativní výzkum patologických hráčů. *Adiktologie,* 15 (4)**,** 334-341.

RUMPF, H. J., MEYER, C., HAPKE, U. & JOHN, U. 2001. Screening for mental health: validity of the MHI-5 using DSM-IV Axis I psychiatric disorders as gold standard. *Psychiatry Res.,* 105**,** 243-253.

RŮŽIČKOVÁ, P. 02.05.2016 14:10 2016. *RE: RE: výroční zpráva za 2015 - preventivní aktivity provozovatelů.* Type to LEŠTINOVÁ, Z. T.

SALINKOVÁ, A. 2015. *(Ne)legálnost on line sázení* [Online]. Available: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/IT/eGovernment/Salinkova_Alena_5976.pdf [Accessed 17 April 2015].

SAMUELSON, P. A. & NORHAUS, V. D. 2007. *Ekonomie,* Praha, NS Svoboda.

SASSEN, M., KRAUS, L. & BÜHRINGER, G. 2011. Differences in pathological gambling prevalence estimates: facts or artefacts? *International Journal of Methods in Psychiatric Research,* 20**,** e83-e99.

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY 2015. Akční plán realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2015−2018 pro oblast hazardního hraní. Praha.

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY 2016. Výroční zpráva o činnosti Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky za rok 2015. Praha: Úřad vlády.

SCHWARZ, J., ROD, A. & ŽOFČÁK, J. 2015. Regulace hazardu v ČR - východiska, podoba a dopady změn v legislativě. Praha.

SPOLEČNOST PODANÉ RUCE 2016a. Realizace projektu - Přenos dobré praxe v oblasti prevence patologického hráčství v roce 2015. Společnost Podané ruce.

SPOLEČNOST PODANÉ RUCE 2016b. Závěrečná zpráva - pilotní ověření kurzu pro pracovníky herního průmyslu v oblasti krátkých intervencí pro jejich zákazníky. Společnost Podané ruce.

ŠIMÍKOVÁ, P. 2015. *Geografická analýza hazardu v Brně.* Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci.

ŠPOLC, M. 2016. Analýza souvislostí rizikového hráčství mladistvých na úrovni tříd - předběžné závěry ze studie ESPAD 2015. Praha.

T.M.C. ASSER INSTITUUT & ASSER INTERNATIONAL SPORTS LAW CENTRE 2014. Study on risk assessment and management and prevention of conflicts of interest in the prevention and fight against betting-related match fixing in the EU 28. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

TEMCHEFF, C. E., ST-PIERRE, R. A. & DEREVENSKY, J. 2014. Gambling Among Teens, College Students and Youth. *In:* RICHARD, D. C. S., BLASZCZYNSKI, A. & NOWER, L. (eds.) *The Wiley-Blackwell Handbook of Disordered Gambling.* Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.

TRANTINA, F. 2015. Krizové telefonní linky pro patologické hráče a jejich využití v monitoringu. Praha.

TRANTINA, F. 2016a. *RE: Informace o stránkách www.neprohrajzivot.cz.*

TRANTINA, F. 2016b. Svépomocné skupiny pro patologické hráče v České republice. *Adiktologie,* 16**,** 58-62.

ÚZIS ČR 2016. Péče o pacienty s diagnózou F63.0 - patologické hráčství v lůžkových zařízeních ČR v letech 2006-2014. Praha: ÚZIS ČR.

VACEK, J. 2014. Jak snížit či zamezit vzniku škod způsobených hazardním hráčstvím. Praha: Úřad vlády ČR, v tisku.

VASILIADIS, S. D., JACKSON, A. C., CHRISTENSEN, D. & FRANCIS, K. 2013. Physical accessibility of gaming opportunity and its relationship to gaming involvement and problem gambling: A systematic review. *Journal of Gambling Issues***,** 1-46.

VILLANI, S. 2001. Impact of media on children and adolescents: a 10-year review of the research. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry,* 40**,** 392-401.

VOLBERG, R. A. & WILLIAMS, R. J. 2014. Epidemiology: An International Perspective. *In:* RICHARD, D. C. S., BLASZCZYNSKI, A. & NOWER, L. (eds.) *The Wiley-Blackwell Handbook of Disordered Gambling.* Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.

WARE, J. E., SNOW, K. K., KOSINSKI, M. & GANDEK, B. 1993. SF-36 health survey manual & interpretation guide. . Boston, MA: New England Medical Center.
WHO & ÚZIS ČR. 2008. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů - 10. revize (MKN-10)* [Online]. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Available: http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html [Accessed 2014-01-16 2014].
WILLIAMS, R. J., REHM, J. & STEVENS, R. M. G. 2011. The Social and Economic Impacts of Gambling. Final Report prepared for the Canadian Consortium for Gambling Research.
WILLIAMS, R. J., VOLBERG, R. A. & STEVENS, R. M. G. 2012a. The Population Prevalence of Problem Gambling: Methodological Influences, Standardized Rates, Jurisdictional Differences, and Worldwide Trends. Report prepared for the Ontario Problem Gambling Research Centre and the Ontario Ministry of Health and Long Term Care.
WILLIAMS, R. J., WEST, B. L. & SIMPSON, R. I. 2012b. Prevention of Problem Gambling: A Comprehensive Review of the Evidence, and Identified Best Practices. Report prepared for the Ontario Problem Gambling Research Centre and the Ontario Ministry of Health and Long Term Care. October 1, 2012. .
WINKLER, P., BEJDOVÁ, M., CSÉMY, L. & WEISSOVÁ, A. 2014. *Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice,* Praha, Psychiatrické centrum Praha.
WONG, P. W., CHAN, W. S., CONWELL, Y., CONNER, K. R. & YIP, P. S. 2010a. A psychological autopsy study of pathological gamblers who died by suicide. *J Affect Disord,* 120**,** 213-6.
WONG, P. W., CHEUNG, D. Y., CONNER, K. R., CONWELL, Y. & YIP, P. S. 2010b. Gambling and completed suicide in Hong Kong: a review of coroner court files. *Prim Care Companion J Clin Psychiatry,* 12.
WOOD, R. T. & WILLIAMS, R. J. 2009. Internet gambling: Prevalence, patterns, problems, and policy options. Final report prepared for the Ontario Problem Gambling Research Centre, Guelph, Ontario.
ZAHRADNÍK, J. 2015. *Gambling u dlouhodobých uživatelů pervitinu.* Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci.
ZÍB PALASOVÁ, B. 2015. *Analýza sociálně patologických jevů v České republice.* Bc., Vysoká škola ekonomická v Praze.
ZVOLÁNKOVÁ, J. D. 2015. *Patologické hráčství.* Diplomová práce, Univerzita Hradec Králové.

Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2015

Výroční zprávu o hazardním hraní v České republice připravilo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS) na základě usnesení vlády č. 746 z 15. září 2014. Tato výroční zpráva je druhá v pořadí, první vyšla v roce 2015 a navazovala na souhrnnou analýzu s názvem Hazardní hraní v ČR a jeho dopady, kterou zpracovalo také NMS a která byla předložena vládě ČR v září 2014.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti je součástí Sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, který je organizačně začleněn do Úřadu vlády České republiky. Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky je stálým poradním, iniciačním a koordinačním orgánem vlády České republiky v oblasti integrované protidrogové politiky, kterou se rozumí politika v oblasti legálních i nelegálních návykových látek a patologického hráčství, s nimi souvisejících závislostních poruch a dalších zdravotních a sociálních dopadů a souvislostí. NMS je součástí mezinárodní sítě monitorovacích středisek Reitox (národních monitorovacích středisek evropských zemí), která je koordinována Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA). Síť monitorovacích středisek Reitox ustavily a podporují vlády zemí EU. Jejím úkolem je sběr a analýza dat o situaci v oblasti drog v Evropě.

Výroční zprávu o hazardním hraní v České republice v roce 2015 vydává Úřad vlády České republiky – Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Distribuci zajišťuje vydavatel. Elektronická verze je k dispozici na webových stránkách NMS www.drogy-info.cz.

Vydal Úřad vlády České republiky
nábřeží Edvarda Beneše 4, 118 01 Praha 1
www.vlada.cz

Neprodejné

ISBN 978-80-7440-151-0